A DOUA TRILOGIE A FUNDAȚIEI

AUTORIZATĂ DE PATRIMONIUL

ISAAC ASIMOV

TRIUMFUL FUNDAȚIEI

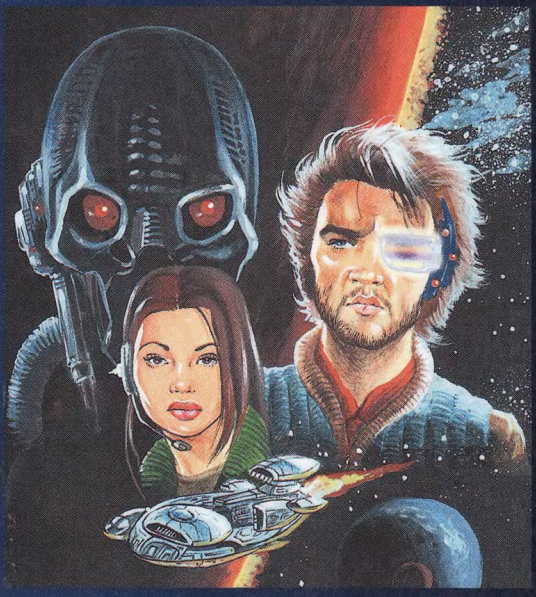

Teora

DAVID BRIN

A DOUA TRILOGIE
A FUNDAȚIEI

autorizată de
patrimoniul

ISAAC ASIMOV

TRIUMFUL FUNDAȚIEI

DAVID BRIN

Traducere de Dan Pavelescu

Titlul original: **Foundation's Triumph**

Copyright © 2004, 2002 Teora

Toate drepturile asupra versiunii în limba română aparțin Editurii **Teora**. Reproducerea integrală sau parțială a textului sau a ilustrațiilor din această carte este interzisă fără acordul prealabil scris al Editurii **Teora**.

Copyright © 1999 by the Estate of Isaac Asimov and David Brin.
All rights reserved. No part of this book may be used or reproduced in any manner whatsoever without written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical articles and reviews.

Teora
Calea Moșilor nr. 211, sector 2, București, Romania
fax: 021/210.38.28
e-mail: office@teora.ro

Teora – Cartea prin poștă
CP 79-30, cod 72450 București, Romania
tel: 021/252.14.31
e-mail: cpp@teora.ro

Ilustrație copertă: Balazs Ian Gabriel
Director Editorial: Diana Rotaru

Președinte: Teodor Răducanu

NOT 6404 SF TRIUMFUL FUNDATIEI
ISBN 973-20-0631-5

Printed in Romania

Prefață

De ce nu existau alieni în Galaxia lui Asimov?
Ce rol jucau calculatoarele? Mai ales, contrapuse roboților?
Cum arăta de fapt teoria psihoistoriei?
Și, în sfârșit, cine era Hari Seldon – ca om?

„Fundația" lui Isaac Asimov reprezintă un vârf al SF-ului mondial. Istorie monumentală a unui imperiu galactic intrat în declin și a societății secrete de savanți care, folosind psihoistoria, încearcă să scurteze inevitabila Epocă Întunecată ce va urma, „Fundația" a lansat multe dintre temele familiare ale SF-ului modern.

Decesul lui Asimov, petrecut în 1993, anunța cu o tragică siguranță că minunata lui saga neterminată nu avea nicicând să fie adusă la un final pe măsura măreției conceptului.

Până acum!

Cu acordul reprezentanților patrimoniului „Isaac Asimov", trei dintre cei mai buni scriitori de SF ai zilelor noastre și prieteni apropiați ai lui Asimov, Gregory Benford, Greg Bear și David Brin, au colaborat pentru a încheia saga pe care iubitul Mare Maestru n-a mai apucat s-o încheie.

Respectând cronologia internă a ciclului, editura **Teora** va publica în continuare „A Doua Trilogie a Fundației" care începe cu *Teama Fundației* de Benford: o călătorie la începuturile Fundației și ale misteriosului ei întemeietor. Istoria dramatică a prăbușirii lui Seldon și a primelor semne ale rebeliunii roboților este descrisă în volumul al II-lea,

Fundație și haos de Bear. Iar în ultimul volum, *Triumful Fundației* de Brin, Seldon se găsește pe punctul de a risca totul pentru cunoaștere... și pentru puterea pe care o aduce aceasta.

Este cea mai ambițioasă și încununată de succes întreprindere SF de la sfârșitul secolului XX; o realizare pe care Asimov însuși – aidoma lui Hari Seldon – a inițiat-o și pe care ar fi aprobat-o cu siguranță.

Citiți aparițiile SF din „A Doua Trilogie a Fundației" editate de **Teora**:

TEAMA FUNDAȚIEI
FUNDAȚIE ȘI HAOS
TRIUMFUL FUNDAȚIEI

Dan Pavelescu

Lui Isaac Asimov,
care a făcut ca nesfârșitele noastre conversații
despre destin din timpul cinei să aibă sens.

Cuprins

Partea întâi
Un destin prevăzut 7

Partea a doua
O molimă străveche 66

Partea a treia
Crime secrete 117

Partea a patra
Un proiect magnific 161

Partea a cincea
O întâlnire recurentă. 202

Partea a șasea
Cercul se închide. 235

Mulțumiri 317

Postfață 318

Tablou sinoptic al universului „Fundația
și Roboții“ 319

Note 328

Partea întâi

UN DESTIN PREVĂZUT

Puține detalii se cunosc despre ultimele zile ale vieții lui Hari Seldon, deși există o mulțime de relatări romanțate, unele aparținându-i probabil chiar psihoistoricului. Nici una nu și-a dovedit validitatea.

Evident apare însă faptul că Seldon și-a petrecut cele din urmă luni în discreție, bucurându-se fără îndoială de munca vieții sale. Cu intuiția lui matematică aparte și dispunând de forțele psihoistoriei, el trebuie să fi văzut cu certitudine panorama istoriei întinzându-se în fața sa, confirmând calea măreață a destinului pe care o stabilise deja.

Zilele îi erau numărate, totuși nici un alt muritor n-a știut vreodată cu atâta încredere și siguranță promisiunile minunate pe care le ascundea viitorul.

ENCICLOPEDIA GALACTICĂ, ediția 117, anul 1054 E.F.

„Cât despre mine..., sunt terminat."

Cuvintele îi răsunau în minte lui Hari Seldon. Rămâneau acolo, apăsându-l, ca și pledul nelipsit pe care infirmierul i-l netezea întruna peste picioare, deși vremea era caldă în Grădinile Imperiale.

„Sunt terminat."

Propoziția implacabilă îl însoțea ca un camarad permanent.

„...terminat."

În fața lui se întindea codrul Shoufeen, care acoperea pantele neregulate ale unei zone sălbatice din proprietățile Palatului Imperial; aici, plante și animale mici din toată Galaxia conviețuiau într-un amestec incredibil, asociindu-se și înmulțindu-se nestingherite. Arborii erau atât de înalți încât mascau până și nelipsitul orizont al turnurilor metalice. Puternica planetă-oraș înconjura insulița aceasta împădurită.

„Trantorul..."

Dacă Hari și-ar fi mijit ochii împăienjeniți de vârstă, aproape că ar fi putut pretinde că se afla pe altă planetă – una care nu fusese modificată și subjugată în slujba Imperiului Galactic al Omenirii.

Pădurea îl frustra. Totala ei lipsă de linii drepte părea cumva îndărătnică, o revoltă vegetală ce sfida orice eforturi de descifrare sau decodificare. Geometriile păreau imprevizibile, chiar *haotice*.

Mintal, bătrânul se întinse către haosul acela vibrant și nedisciplinat. I se adresă ca unui egal, dușmanul său cel mai de seamă...

„Toată viața am luptat împotriva ta, utilizând matematica pentru a birui complexitatea vastă a Naturii. Cu instrumentele psihoistoriei, am testat matricele societății omenești, smulgând ordinea din încâlceala obscură. Iar când am simțit că victoriile mele nu erau complete, m-am folosit de politică și de violență ca să combat nesiguranța, alungându-te din cale ca pe un dușman. Atunci, de ce acum, în clipa presupusului meu triumf, te aud provocându-mă? Haosul – vechiul meu inamic..."

Răspunsul sosi în aceeași propoziție care continua să i se infiltreze în gânduri.

„Pentru că sunt terminat. Terminat în calitate de matematician. "

Trecuse mai bine de un an de când Stettin Palver, Gaal Dornick sau oricare alt membru al Celor Cincizeci îl consultase pe Hari în privința unei revizii serioase sau a unei modificări a Planului Seldon. Venerația și respectul lor față de persoana sa rămăseseră neschimbate, însă probleme urgente îi solicitau întruna. În plus, oricine și-ar fi dat

seama că mintea lui Hari nu mai avea suplețea necesară pentru a jongla simultan o multitudine de concepte abstracte. În abordarea algoritmilor hiperdimensionali ai psihoistoriei, erau necesare abilitatea mintală, concentrarea și *aroganța* tinereții. Succesorii săi, selectați dintre mințile cele mai agere de pe douăzeci și cinci de milioane de planete, dețineau în exces toate calitățile respective.

Hari însă nu-și mai putea îngădui să fie vanitos. Rămăsese prea puțin timp...

„Terminat în calitate de politician."

Cât de mult urâse la început termenul acela! Pretextase, chiar și față de sine însuși, că nu-și dorea decât să fie un modest profesor universitar. Bineînțeles, fusese doar o mascaradă. Nimeni nu ar fi putut ajunge prim-ministru al întregului univers populat de oameni fără să fi deținut talentul și îndrăzneala unui maestru manipulator. Oho, el fusese un geniu *și* în domeniul acela; își aplicase puterea cu iscusință, își înfrânsese inamicii, modificase viețile a trilioane de ființe umane... și în același timp se plânsese mereu că detesta funcția.

Poate că unii indivizi și-ar fi privit cu mândrie ironică asemenea realizări ale tinereții. Nu însă și Hari Seldon...

„Terminat în calitate de conspirator."

Hari câștigase toate bătăliile, învinsese în toate înfruntările. Cu un an în urmă, îi manipulase cu subtilitate pe actualii conducători imperiali, astfel încât aceștia să creeze circumstanțele ideale pentru înflorirea planului său psihoistoric secret. În scurt timp, o sută de mii de exilați aveau să fie abandonați pe o planetă pustie, îndepărtata Terminus, însărcinați cu realizarea unei opere de excepție: *Enciclopedia Galactică.* Totuși obiectivul acela aparent ar fi dispărut după aproximativ cincizeci de ani, dezvăluind ținta reală a Fundației de la marginea Galaxiei: cea de a deveni embrionul unui imperiu mai viguros, pe măsură ce vechiul Imperiu decădea. Ani de zile acela fusese focarul ambițiilor lui Hari din timpul zilei și al viselor din noapte. Vise ce se întindeau peste un mileniu de colaps social – dincolo de o epocă a suferințelor și violenței – spre altă realizare a oamenilor. Un destin mai bun pentru umanitate!

Acum însă rolul său în această uriașă întreprindere luase sfârșit. Tocmai terminase de înregistrat mesajele pentru Cripta Timpului de pe Terminus – o serie de anunțuri subtile care, ocazional, aveau

să-i îmboldească ori să-i impulsioneze pe membrii Fundației, în drumul lor spre un viitor strălucit predestinat de psihoistorie. După ce ultimul mesaj fusese stocat în siguranță, Hari simțise o modificare în atitudinea celor din jur. Continua să fie stimat, ba chiar venerat, dar nu mai era *necesar*.

Un semn sigur fusese plecarea bodyguarzilor lui, un trio de roboți umaniformi pe care Daneel Olivaw îi desemnase să-l protejeze până la încheierea înregistrărilor. Totul se petrecuse chiar acolo, în studioul de captare a mesajelor. Un robot – iscusit deghizat sub înfățișarea unui sanitar tânăr și dolofan – se aplecase spre Hari și-i șoptise la ureche:

– Acum trebuie să plecăm. Daneel are alte însărcinări pentru noi. Îți transmite însă prin mine promisiunea lui: te va vizita în curând. Înainte de sfârșit, voi doi vă veți reîntâlni.

Poate că nu fusese formularea cea mai plină de tact, totuși Hari preferase dintotdeauna ca prietenii și membrii familiei sale să fie sinceri și deschiși.

Nechemată, o imagine din trecut îi apăru limpede în minte – soția lui, Dors Venabili, jucându-se cu fiul lor, Raych. Bătrânul oftă. Dors și Raych dispăruseră de mult timp... și o dată cu ei aproape toate legăturile ce-l apropiaseră vreodată de alte suflete.

Iar asta aduse coda pentru propoziția ce continua să-i sfredelească mintea...

„Terminat în calitate de om."

Medicii abandonaseră orice speranță de a-i prelungi viața, cu toate că, în ziua de azi, foarte puțini oameni mureau atât de tineri, la numai optzeci de ani. Hari însă nu vedea nici un rost într-o existență de dragul existenței. Îndeosebi dacă tot nu mai putea analiza sau influența Universul.

„Oare de aceea m-am îndreptat încoace, spre crângul acesta?" Examină pădurea sălbatică și imprevizibilă, un simplu petic din Parcul Imperial, care avea latura de o sută cincizeci de kilometri – unica întindere de verdeață de pe suprafața acoperită cu metal a Trantorului. Majoritatea vizitatorilor parcului preferau hectarele de grădini impecabile ce erau deschise publicului și în care abundau flori extravagante, perfect rânduite.

Dar acum codrul Shoufeen părea că-l cheamă în adâncurile sale.

„Aici, necamuflat de pereții opaci ai Trantorului, pot întrezări haosul: ziua în frunziș, iar noaptea în stelele reci. Pot auzi haosul batjocorindu-mă... spunându-mi că n-am învins."

Gândul amar îi produse un surâs și-i încreți fața zbârcită.

„Cine și-ar fi închipuit că, în această ultimă etapă a vieții, voi dobândi respectul pentru justiție?"

Kers Kantun aranjă din nou pledul, întrebând grijuliu:

– Vă simțiți bine, domnule profesor? N-ar trebui să ne-ntoarcem?

Valetul lui Hari avea accentul legănat și paloarea verzuie a pielii specifică valmorililor, o subspecie umană care se răspândise prin distantul roi stelar Corithi, trăind izolată atât de mult timp încât acum nu se mai putea încrucișa cu alte rase decât prin tratarea prealabilă cu enzime a spermei și ovulelor. Kers fusese ales ca infirmier și bodyguard al lui Hari după plecarea roboților și își îndeplinea ambele roluri cu o fermitate discretă.

– Locul ăsta sălbatic nu-mi prea place. Cred că nici vântul nu vă face bine...

Lui Hari i se spusese că părinții lui Kers sosiseră pe Trantor ca tineri Cenușii – membri ai clasei birocratice – , așteptându-se să se instruiască și să lucreze câțiva ani pe planeta-capitală, cazați în chilii monahale, pentru ca apoi să plece în Galaxie în calitate de administratori în vastul serviciu public imperial. Norocul talentului și al promovărilor îi reținuse însă aici și își crescuseră fiul în cavernele de oțel pe care le detestau. Kers moștenise de la părinții săi faimosul simț valmorilan al datoriei..., altfel Daneel nu l-ar fi ales niciodată ca să-l îngrijească pe Hari în ultimele lui zile.

„Poate că nu mai sunt util, totuși unele persoane continuă să creadă că merită să aibă grijă de mine."

În mintea lui Hari, termenul „persoană" se aplica lui R. Daneel Olivaw într-o măsură poate mai mare decât multor alți *oameni* pe care-i cunoscuse.

Vreme de decenii, Hari ascunsese cu grijă existența „Eternilor" – roboții care călăuziseră destinul omenirii timp de douăzeci de mii de ani – , mașini nemuritoare ce ajutaseră la crearea primului Imperiu Galactic și apoi îl încurajaseră pe matematician să se îngrijească de un succesor. Ba chiar, Hari petrecuse cea mai fericită parte a vieții sale însurat cu un robot umaniform. Fără afecțiunea lui Dors sau fără ajutorul și protecția lui Daneel, el n-ar fi putut niciodată să creeze psihoistoria și nici să pună în mișcare Planul Seldon.

Ori să descopere cât de inutil avea să se dovedească acesta, pe termen lung.

Vaierul vântului prin ramurile arborilor din jur părea că-și bate joc de Hari. În sunetele acelea, el auzea ecourile găunoase ale propriilor sale îndoieli.

Fundația nu poate îndeplini misiunea care o așteaptă. Undeva, cândva în decursul următorului mileniu, o perturbație va afecta parametrii psihoistorici, dezechilibrând momentul statistic și deviind Planul tău de la cursul plănuit.

„Este adevărat!" ar fi dorit el să-i răcnească zefirului. „Dar aspectul acesta a fost luat în considerație!" Avea să existe o a *Doua* Fundație, secretă, condusă de succesorii lui, care urmau să adapteze Planul o dată cu trecerea anilor, asigurând devieri compensatorii care să-l mențină pe direcția trasată!

Glasul reveni însă insistent:

O colonie micuță și ascunsă, formată din matematicieni și psihologi, va face toate acestea într-o Galaxie care se îndreaptă rapid spre violență și ruină?

Ani de zile, aspectul respectiv păruse un cusur... până ce soarta oferise un răspuns. *Mentaliștii*: o tulpină mutantă a oamenilor care deținea capacitatea incredibilă de a percepe și modifica emoțiile și amintirile altora. Puterile lor erau încă slabe, totuși puteau fi moștenite. Raych, fiul adoptat de Hari, își transmisese talentul unei fiice, Wanda, care acum se număra printre liderii Proiectului Seldon. Aceștia îi recrutaseră pe toți mentaliștii pe care-i putuseră găsi, pentru a se căsători cu descendenții psihoistoricilor. După câteva generații de manipulări genetice, a Doua Fundație, cea clandestină, ar fi trebuit să dețină instrumente puternice cu care să protejeze Planul împotriva abaterilor din secolele următoare.

Și ce dacă?

Pădurea pufnise din nou, disprețuitor.

Ce vei obține atunci? Un al Doilea Imperiu care va fi condus de o elită din umbră? O cabală secretă formată din telepați cu puteri paranormale? O aristocrație de semizei mentaliști?

Chiar dacă acea nouă elită ar fi fost motivată de sentimente pline de considerație și bunătate, ideea îi dădea fiori.

Umbra lui Kers se aplecă spre el, privindu-l cu îngrijorare. Hari își desprinse atenția de la briza șuierătoare și-i răspunse în cele din urmă valetului:

– Scuză-mă, te rog. Bineînțeles că ai dreptate. Să ne-ntoarcem. Mă simt obosit.

În timp ce Kers îi împingea scaunul cu rotile spre o stație de tranzit camuflată, Hari putu însă auzi pădurea care-i batjocorea munca de o viață.

Dar elita mentalistă nu este decât una dintre măști, așa-i? A Doua Fundație ascunde de fapt alt adevăr, apoi încă unul...

Înapoia propriului tău Plan, un alt plan a fost pus la punct de către o minte mai abilă decât a ta. O minte aparținând cuiva mai puternic, mai dedicat și mult, mult mai răbdător. Planul său îl folosește pe al tău, o vreme..., dar, în cele din urmă, va face psihoistoria lipsită de sens și de rost.

Cu mâna dreaptă, Hari bâjbâi pe sub robă, până găsi un cub cu fețe netede tăiat dintr-o piatră semiprețioasă, cadoul de despărțire al prietenului și îndrumătorului său de o viață, R. Daneel Olivaw. Atingând suprafața antică a arhivei, bătrânul murmură, prea încet ca să fie auzit de Kers:

– Daneel, ai promis că vei veni să-mi răspunzi la toate întrebările. Am atât de multe să-ți pun... înainte să mor.

2

Din spațiu părea o planetă pașnică, de abia atinsă de civilizație. Un brâu bogat de junglă luxuriantă încingea tropicele, sărind peste oceanele înguste și traversând cele trei continente.

Dors privi Panbundentul verde care se mărea dedesubt, în timp ce nava cobora spre vechea Stație de Cercetări Imperiale. Trecuseră aproape patruzeci de ani de când o vizitase ultima oară, fugind împreună cu soțul ei de dușmanii trantorieni. Însă necazurile îi urmăriseră aici, cu consecințe aproape tragice.

Aventura de pe Panbundent fusese cea mai stranie din viața ei, deși, pentru un robot, Dors era încă tânără. Vreme de mai bine de o lună, ea și Hari își lăsaseră corpurile în cuve de suspensie în timp ce mințile le erau proiectate în trupurile panilor (sau „cimpanzei", cum li se spunea în unele dialecte) care populau rezervațiile naturale ale planetei. Hari pretextase că avea nevoie de date despre tiparele reacțiilor primitive pentru cercetările sale psihoistorice, dar Dors suspectase că, în adâncul ființei sale, distinsul profesor Seldon fusese încântat să trăiască aidoma unei maimuțe și să-și lase frâu liber instinctelor.

Ea își reamintea perfect senzațiile pe care le încercase în interiorul femelei pan, simțind puternicele impulsuri organice ce puneau în mișcare corpul plin de viață. Spre deosebire de emoțiile simulate cu care fusese programată, acestea apăreau și se derulau cu o pasiune naturală, nereținută, mai ales pe durata celor câteva zile pline de riscuri, când cineva încercase să-i asasineze, vânându-i ca pe animale, în timp ce mințile le rămăseseră captive în corpurile panilor.

După ce scăpaseră ca prin urechile acului, reveniseră aproape imediat pe Trantor, unde, peste puțină vreme, Hari avea să preia, deși fără entuziasm, funcția de prim-ministru al Imperiului. Luna petrecută pe Panbundent o modificase însă pe Dors, oferindu-i o înțelegere mai profundă a vieții organice. Privind retrospectiv, ea aprecia experiența căpătată, care o ajutase să-l îngrijească mai bine pe psihoistoric.

Totuși, nu se mai așteptase să revadă vreodată Panbundentul. Până ce primise chemarea...

Am un cadou pentru tine, spunea mesajul. *Ceva ce vei găsi util.*

Era semnat cu un cod unic de identificare, pe care îl recunoscuse imediat.

Lodovic Trema.

„Lodovic – mutantul. Lodovic – renegatul. Robotul care nu mai este robot."

Inițial nu-i fusese ușor să ia o decizie, deoarece avea de îndeplinit o misiune pe planeta Smushell. Nimic complicat, doar să asigure căsnicia confortabilă a doi tineri trantorieni, deghizați ca nobili mărunți pe o planetă mică și plăcută, și apoi să-i încurajeze să aibă cât mai mulți copii. Daneel considera că acțiunea aceasta făcea parte dintre cele mai importante, deși, ca întotdeauna, motivațiile îi erau oarecum obscure. Dors știa doar că Klia Asgar și soțul ei, Brann, erau mentaliști extrem de puternici – oameni cu puteri psihice potențiale de genul celor care până atunci le deținuseră numai câțiva roboți, ca Daneel. Neașteptata lor apariție cauzase modificarea multor planuri, de câteva ori în ultimul an. Era vital ca existența mentaliștilor umani să nu fie dezvăluită locuitorilor Galaxiei, la fel cum prezența roboților printre ei fusese ținută în secret timp de o mie de generații.

Când primise mesajul lui Lodovic, Dors nu mai avusese timp să-l caute pe Daneel și să-i ceară instrucțiuni. Pentru a ajunge în timp la întâlnire, fusese nevoită să se îmbarce în primul pachebot spre Siwenna, unde avea s-o aștepte o navă rapidă.

Propun un armistițiu în numele omenirii, îi scrisese Lodovic. *Îți promit că vei constata că efortul a meritat.*

Klia și Brann erau fericiți și în siguranță. Dors concepuse defensive și precauții infinit superioare oricărei amenințări imaginabile, iar roboții ei asistenți erau vigilenți, așa încât nu exista nici un motiv pentru care să *nu* se ducă. Cu toate acestea, se decisese cu foarte multă greutate.

Acum, când mai rămăsese puțin până la momentul întâlnirii, își flexă degetele, simțind încordare în receptorii pozitronici plasați exact în aceleași locații ca și nervii unei femei adevărate. Pe cristalul hubloului, imaginea ei reflectată se suprapunea peisajului pădurilor ce se apropiau. Dors purta același chip pe care îl avusese în timpul când trăise alături de Hari. Propria ei față, așa cum o considerase de atunci.

„Hari Seldon continuă să trăiască", se gândi ea; așa auzise și așa îi spunea și intuiția. Deși nu făcea parte dintre roboții cărora Daneel le conferise puteri mentaliste giskardene, era sigură că ar fi știut imediat clipa morții fostului ei soț. O parte din minte i-ar fi înghețat în punctul acela, blocând imaginea lui Hari și amintirile despre el într-o buclă de circuit permanent. Deși ar fi putut să funcționeze pentru încă zece mii de ani, Dors avea să rămână, dintr-un punct de vedere, de-a pururi devotată psihoistoricului.

– Asolizăm în două ore, Dors Venabili.

Pilotul, un robot umaniform de clasă inferioară, făcuse cândva parte dintr-un grup calvinan care plănuise sabotarea proiectului psihoistoric al lui Hari. Cu un an în urmă, treizeci dintre mașinile disidente fuseseră capturate de forțele lui Daneel și trimise spre o planetă secretă, unde să fie convertite astfel încât să se supună Legii 0 a roboticii. Pe drum însă transportul fusese deturnat de Lodovic Trema și acum se părea că roboții respectivi lucrau pentru el.

„Nu înțeleg de ce Daneel a avut încredere în Trema, atribuindu-i misiunea aceea... sau, de fapt, oricare altă misiune. Lodovic ar fi trebuit distrus imediat după ce aflasem că circuitele lui pozitronice cerebrale nu se mai supun celor patru Legi ale roboticii."

În mod evident, Daneel fusese sfâșiat de un conflict logic interior. Robotul care călăuzise omenirea vreme de douăzeci de mii de ani păruse nesigur în privința felului în care să trateze un mecanism ce se comporta mai degrabă ca un om decât ca o mașină. Un mecanism care *alegea* să acționeze etic, în loc să fie silit să o facă de către programarea riguroasă.

„Ei bine", își spuse Dors, „eu nu încerc nici un fel de conflict. Trema este periculos. În orice clipă, felul lui aparte de «etică» l-ar putea convinge să acționeze împotriva cauzei noastre... ori să le facă rău oamenilor, chiar și lui Hari! Conform Legilor 0 și 1, sunt nevoită să acționez."

Linia de raționament era logică, impecabilă, totuși în cazul ei fiecare decizie era însoțită de emoții simulate, atât de realiste încât Daneel afirma că nu le putea deosebi de cele omenești. Oricine ar fi putut s-o privească pe Dors în clipa aceea ar fi văzut că pe fața ei se întipărise hotărârea de neclintit de a proteja și a sluji, indiferent cu ce preț.

3

Fusese o vreme când pentru trierea corespondenței lui Hari erau necesari o sută patruzeci de secretari. Acum puțini își reaminteau că el fusese prim-ministru al Imperiului. Până și notorietatea sa mai recentă, de „Corbul" Seldon, profetul apocalipsei, pierise din ochii publicului cu infidelitatea specifică modelor, pe măsură ce reporterii își îndreptaseră atenția asupra altor subiecte. După ce procesul său luase sfârșit, iar Comisia pentru Siguranță Publică decretase exilarea pe Terminus a discipolilor lui Hari, torentul de mesaje începuse să sece. Acum, când Kers îl aduse din plimbarea zilnică, pe monitorul mural existau doar șase apeluri.

Hari parcurse mai întâi raportul săptămânal asupra progresului Planului, alcătuit de Gaal Dornick, care continua să i-l transmită personal, ca un omagiu la adresa părintelui psihoistoriei. Trăsăturile lătărețe ale lui Gaal erau tot tinerești, cu o expresie de onestitate jovială care putea să dea încredere oricui, deși acum el ajuta la conducerea celei mai importante conspirații umane din ultimii zece mii de ani.

„În clipa de față principala noastră grijă pare să fie emigrarea în sine. Aparent, pe unii dintre membrii Proiectului Enciclopedia nu-i încântă deloc ideea de a fi exilați de pe Trantor tocmai în colțul cel mai îndepărtat al Universului cunoscut!"

Gaal chicoti, însă cu o oboseală evidentă.

„Desigur, ne așteptasem la așa ceva și inclusesem posibilitatea în plan. Comisarul-șef Linge Chen a delegat Poliția Specială pentru a preveni dezertările, iar proprii noștri mentaliști ajută la îmboldirea «voluntarilor» pentru a pleca în navele ce le-au fost atribuite. Este

totuși dificil să ținem evidența a peste o sută de mii de oameni. Sunt incredibil de multe meschinării!"

Răsfoi hârtiile din fața lui și schimbă subiectul.

„De la Sfârșitul Stelei, nepoata ta îți trimite toată dragostea ei. Wanda anunță că noua colonie mentalistă pare să se fi stabilit atât de bine încât în curând poate reveni acasă. Mi se pare o ușurare să-i avem, în sfârșit, pe majoritatea mentaliștilor plecați de pe Trantor. Trebuie să recunoaștem că au constituit un element destabilizator. Acum aici au rămas numai cei în care avem încredere maximă, ca și cei care se dovedesc inestimabili în timpul pregătirilor. Prin urmare, ținem situația sub control..."

Așa era. Hari parcurse rapid anexa de simboluri psihoistorice atașată mesajului și văzu că acestea corespundeau Planului. Dornick, Wanda și ceilalți membri ai Celor Cincizeci știau bine ce aveau de făcut.

La urma urmelor, el îi pregătise pe toți.

Hari nu trebuia să consulte exemplarul său al Primului Radiant ca să știe ce trebuie să se întâmple în continuare. În curând, agenții aveau să fie trimiși spre Anacreon și Smyrno, pentru a atâța un proces mocnit de secesiune în provinciile acelea îndepărtate, pregătind cadrul pentru setul inițial de crize ale Fundației..., primul dintre multele ce aveau să ducă, finalmente, la o civilizație nouă și mai bună.

Desigur, ironia sorții nu-i scăpă lui Hari – faptul că, în calitate de prim-ministru, el se ocupase de înăbușirea revoluțiilor și de a se asigura că succesorii lui aveau să continue reprimarea așa-numitelor „planete haotice" ori de câte ori tulburările sociale de proporții amenințau echilibrul uman-social. Dar aceste noi rebeliuni pe care discipolii săi trebuiau să le declanșeze la periferia Imperiului aveau să fie cu totul diferite. Conduse de nobili locali ambițioși, care căutau să-și sporească propria grandoare regală, insurecțiile urmau să fie clasice din toate punctele de vedere, încadrându-se cu precizie în ecuații.

Totul conform Planului.

În majoritate, restul corespondenței era alcătuit din chestiuni de rutină. Hari refuză o invitație la recepția anuală pentru membrii emeriți ai Universității Streeling... și o alta la expoziția Împăratului, alcătuită din noi opere de artă create de „genii" ale Ordinului Excentric. Unul dintre Cei Cincizeci avea să fie prezent acolo, pentru a determina nivelurile de decadență demonstrate de casta artistică a Imperiului. Era însă o simplă chestiune de calibrare a unui aspect pe care îl știau deja – faptul că adevărata creativitate atingea pragul cel mai de jos

cunoscut în istorie. Vârsta lui Hari era îndeajuns de înaintată ca să-i îngăduie să refuze onoarea respectivă.

Urma apoi un memento pentru a-și plăti obligațiile față de Ghilda sa, în calitate de membru de vază al Ordinului Meritocratic – o altă îndatorire pe care Hari ar fi preferat s-o neglijeze. Rangul aducea însă și privilegii și, la vârsta lui, nu dorea să redevină un simplu cetățean, de aceea acordă permisiunea verbală pentru achitarea datoriei.

Inima începu să-i bată mai repede, atunci când displayul afișă o scrisoare de la Agenția de Detectivi Pagamant. Cu ani în urmă, încheiase cu firma respectivă un contract pentru a-i căuta nora, Manella Dubanqua, și pe fiica acesteia, Bellis. Ambele dispăruseră cu o navă de refugiați plecată de pe planeta haosului Santanni, locul unde murise Raych. Pentru o clipă, speranța i se reaprinse. Oare fuseseră găsite în sfârșit?

Răspunsul fu negativ; era doar un raport care-l informa că detectivii continuau să examineze rapoartele despre navele dispărute și să-i interogheze pe călătorii din vecinătatea coridorului Kalgan-Siwenna, unde fusese văzută pentru ultima dată *Arcadia VII.* Aceștia aveau să continue ancheta... până ce Hari decidea abandonarea ei?

Bătrânul încleștă fălcile. „Nu!" În testament stabilise un fond financiar care să continue căutarea și după dispariția lui.

Dintre celelalte scrisori, două erau în mod evident tipul de mesaje aiurite expediate de matematicieni amatori de pe planete îndepărtate, care pretindeau că descoperiseră în mod independent principiile fundamentale ale psihoistoriei. Hari își instruise monitorizatorul de corespondență să continue să-i arate asemenea misive, deoarece unele erau amuzante. De asemenea, o dată sau de două ori pe an, o scrisoare sugera un talent real, o scânteie latentă de geniu care sclipise pe o planetă distantă, fără să fi fost încă înăbușită de cvadrilioanele de tăciuni mocniți din Galaxie. În felul acesta îi atrăseseră atenția câțiva membri ai Celor Cincizeci și mai ales cel mai însemnat dintre colegii lui, Yugo Amaryl, care merita să fie recunoscut drept cofondator al psihoistoriei. Ascensiunea lui Yugo de la o condiție umilă până pe piscurile geniului matematic întărise convingerea lui Hari că orice societate viitoare trebuia să fie bazată pe mobilitate socială deschisă, încurajând indivizii să prospere conform capacităților lor. De aceea, el citea întotdeauna, chiar dacă numai superficial, asemenea mesaje.

De data aceasta, unul îi atrase atenția.

...Se pare că am descoperit corelații între tehnica dumneavoastră psihoistorică și modelele matematice utilizate pentru predicția de tipare în curenții moleculari din adâncul spațiului! La rândul lor, ele corespund în mod straniu cu distribuția tipurilor de soluri pe planete aparținând unui domeniu foarte larg de locații galactice. M-am gândit că v-ar putea interesa să discutați aceasta în mod direct. În caz afirmativ, vă rog să indicați...

Hari hohoti scurt, făcându-l pe Kers să arunce o privire îngrijorată din bucătărie. Cu siguranță, corespondentul acesta era amuzant! Scană șirurile de simboluri matematice, apreciind abordarea problemei ca fiind a unui amator, deși corectă și sinceră. Așadar nu era vorba despre un țicnit, ci despre un fan, care compensa talentul minor prin idei straniu de originale. Porunci ca scrisoarea să fie expediată celui mai tânăr membru al Celor Cincizeci, precizând să i se răspundă cu amabilitate – un talent pe care Saha Lorwinth trebuia să-l deprindă, dacă avea să fie una dintre conducătorii secreți ai destinului omenirii.

Cu un suspin, își îndepărtă scaunul cu rotile de monitorul mural și porni spre cabinetul său particular ecranat. Scoțând din robă cadoul lui Daneel, îl așeză pe birou, într-o fantă specială pentru citirea obiectului antic. Ecranul lectorului undui cu imagini bidimensionale și litere arhaice pe care calculatorul i le traduse.

Cartea cunoașterii pentru copii
Editura Britannica
Noul Tokio, Lumea lui Bayley, 2757 E.C.

Info-magazinul din fața lui era extrem de ilegal, dar asta nu l-ar fi oprit în nici un caz pe Hari, care, odată, ordonase resuscitarea unor ființe antice simulate, Ioana d'Arc și Voltaire, din altă arhivă pe jumătate topită. Acțiunea respectivă dusese la prăbușirea în haos a unor părți din Trantor, atunci când perechea de simuri evadase din cătușele programării lor și gonise prin coridoarele de date ale planetei. De fapt, episodul se sfârșise destul de bine pentru Hari, deși nu și pentru cetățenii din Junin sau de pe Sark. Oricum, nu simțea nici urmă de vinovăție acum, când încălca din nou Legea Arhivelor.

„Aproape douăzeci de mii de ani..." Privi data publicării, cu același respect cu care o făcuse prima dată când activase cadoul lui Daneel. „Este posibil să fi fost scrisă pentru copiii din epoca aceea, dar conține mai multe date din istoria antică decât ar putea dezgropa toți cărturarii imperiali din ziua de azi."

Hari avusese nevoie de o jumătate de an ca să examineze și să perceapă dimensiunile existenței umane primordiale, care începuse pe Pământul îndepărtat, pe un continent numit Africa, când o rasă de maimuțe inteligente se ridicase întâia dată în poziție verticală și privise, plină de curiozitate, spre stele.

Atât de multe cuvinte ieșeau din cubulețul acela de piatră! Unele îi erau deja familiare, ajungând în prezent într-o formă obscură, prin intermediul tradițiilor și istoriilor orale.

Roma
China
Shakespeare
Hamlet
Buddha
Apollo
Planetele spațiene

În mod straniu, unele basme păreau să fi supraviețuit practic neschimbate după două sute de secole. Povești favorite ca Pinocchio... și Frankenstein... erau mult mai vechi decât și-ar fi închipuit cineva.

Despre alte articole din arhivă, Hari auzise pentru prima dată cu numai câteva decenii în urmă, când fuseseră menționate de simurile antice, Voltaire și Ioana.

Franța
Creștinism
Platon

Mult mai cuprinzătoare însă era lista noțiunilor despre care Hari nu știuse absolut nimic până nu activase prima dată cărticica. Amănunte asupra trecutului umanității, ce fuseseră cunoscute numai de Daneel și alți roboți. Personaje și locuri care, cândva, avuseseră o importanță vitală pentru întreaga omenire.

Columb
America
Einstein
Imperiul Braziliei
Susan Calvin

„Totul, de la peșterile de calcar din Lascaux, până la catacombele de oțel în care s-au ascuns pământenii în secolul XXVI."

Extrem de umilitor pentru Hari fusese un eseu scurt despre un șaman antic numit Karl Marx, ale cărui incantații primitive nu aveau nici o asemănare cu psihoistoria, *cu excepția* încrederii nepăsătoare

pe care credincioșii o investeau în prețiosul lor model al naturii umane. Marxiștii crezuseră de asemenea, cu mult timp în urmă, că ei reduseseră istoria la principii științifice fundamentale.

„Bineînțeles, noi știm mai bine. Noi, seldoniștii..."

Hari surâse în fața ironiei subtile.

Aparent, Daneel îi dăruise relicva aceasta dintr-un motiv foarte simplu – să-i dea o sarcină. Să-i ofere ceva care să-i ocupe mintea în ultimele luni înainte ca trupul lui firav să cedeze finalmente. Deși creierul îi devenise prea fragil pentru a-l ajuta pe Gaal și pe Cei Cincizeci, Hari putea încă să rezolve un proiect psihoistoric simplu: să introducă două-trei milenii de date în Planul general. Completarea istoriei antice a Pământului ar fi putut ajuta la extinderea cu o zecimală sau două a criteriilor – condițiile limită -- ale Primului Radiant.

Oricum, îi oferea lui Hari o modalitate prin care să continue să se simtă util.

„Crezusem că mă va ajuta de asemenea să răspund întrebărilor mele cele mai profunde", reflectă bătrânul. Din păcate, principalul rezultat fusese doar stârnirea curiozității sale. „Se pare că și Pământul a traversat câteva perioade în calitate de planetă haotică. Unul dintre episoadele respective a dat naștere roboților de tipul lui Daneel – o epocă în care au fost inventați roboții umaniformi, ca Dors."

O tremurătură zgudui mâna stângă a lui Hari, făcându-l să se îngrijoreze că era pe punctul de a suferi altă criză... până ce tremurătura se opri.

„Ar fi bine ca Daneel să vină cât mai repede, altfel nu voi afla niciodată explicațiile pe care le merit, după ce am jucat așa cum mi-a cântat toți anii ăștia!"

Kers îi aduse masa, un platou de delicatese mycogeniane pe care Hari de abia le gustă. Atenția lui era monopolizată de *Cartea cunoașterii pentru copii*, mai precis de un capitol referitor la *marea migrație* – momentul când vasta populație a Pământului se pregătise să părăsească planeta care, din motive necunoscute, devenea rapid de nelocuit. Prin eforturi eroice, aproape un miliard de oameni izbutise să plece la timp, îmbarcându-se în hipernave primitive, și întemeiase colonii în Sectorul Sirius.

Până în anul publicării arhivei, editorii *Cărții cunoașterii pentru copii* putuseră doar să aproximeze numărul planetelor colonizate. Rapoartele dinspre frontiere relatau războaie purtate între subculturi omenești, iar unele zvonuri erau chiar și mai bizare. Legende despre

fantomele spațiului. Povești despre explozii misterioase, vaste și neliniștitoare în noaptea cosmosului, scânteind puțin în fața avangărzii umane.

Începuse un proces de disoluție, în care segmentele îndepărtate ale omenirii aveau să piardă contactul reciproc. În scurt timp, urma să înceapă o îndelungată epocă întunecată de strădanii disperate și de conflicte meschine, în care memoriile aveau să pălească în timp ce barbarismul înghițea nenumărate regate minore... până la revenirea finală a păcii în universul oamenilor. O pace adusă de dinamicul Imperiu trantorian aflat în plină ascensiune.

Privind peste hăul acela vast, Hari se simți furnicat de o senzație stranie.

„Dacă arhiva aceasta se adresa tinerilor, ea demonstrează că strămoșii noștri nu erau idioți."

Desigur, psihoistoricul citise încă de la șase ani volume mult mai dificile, însă această „carte pentru copii" ar fi fost de neînțeles pentru majoritatea heliconienilor de aceeași vârstă cu el. „Totuși civilizația lor s-a destrămat în nebunie și amnezie."

Deocamdată ecuațiile psihoistorice nu ofereau nici un ajutor. Hari scotoci arhiva, căutând explicații, dar nutrea bănuiala ascunsă că răspunsurile – cele *reale* – trebuiau căutate altundeva.

4

Cu zece minute înainte de asolizarea pe Panbundent, Dors se retrase în cabina ei ecranată. Introduse mâna în interiorul bluzei și scoase o bucată de țesătură neagră, pe care o așeză pe masă și o netezi. Aceasta rămase pasivă, până ce creierul pozitronic al lui Dors emise o rafală de microunde codificate. Atunci suprafața pâlpâi și un chip omenesc învie pe neașteptate: o tânără tunsă scurt, cu privire severă și mai înțeleaptă decât anii pe care părea că-i are. Ochii albaștri o cercetară pe Dors, evaluând, înainte ca imaginea să vorbească în cele din urmă:

– *Au trecut luni de zile de când m-ai chemat ultima dată, Dors Venabili. Oare prezența mea te neliniștește atât de mult?*

– Ești un sim uman resuscitat artificial, Ioana, și ca atare articol de contrabandă. O încălcare a legii.

– *A legii oamenilor. Dar îngerii au capacitatea să vadă ceea ce oamenii nu pot.*

– Ți-am mai spus: sunt un robot, *nu* un înger.

Tânăra înălță din umeri și zalele cămășii ei zornăiră.

– Ești nemuritoare, Dors. Nu te gândești decât să slujești omenirea păcătoasă, restaurând oportunitățile ce au fost abandonate de bărbați și femei încăpățânate. Ești întruparea credinței în mântuirea finală. Toate acestea par să-mi susțină interpretarea.

– Credința mea nu este aceeași cu a ta.

Simulacrul Ioanei d'Arc surâse.

– Asta ar fi fost important pentru mine înainte, când am fost întâia dată resuscitată – sau simulată artificial – în această epocă nouă și stranie. Însă timpul pe care l-am petrecut legată de simul lui Voltaire m-a schimbat. Nu atât de mult pe cât o dorea el, totuși îndeajuns ca să învăț o anumită măsură de prag-ma-tism.

Surâse blând, apăsând ultimul cuvânt.

– Iubita mea Franță este acum un tărâm otrăvit pe o planetă ruinată, iar creștinismul a fost uitat de mult timp, așa că mă mulțumesc cu lucrul cel mai apropiat de el. După ce l-am cunoscut pe Daneel Olivaw, am ajuns să recunosc un adevărat apostol al bunătății caste și sacrificiului de sine neprihănit. Discipolii lui propovăduiesc virtutea pentru binele nenumăratelor suflete omenești care suferă. Așa că te întreb, înger drag, ce pot face pentru tine?

Dors căzu pe gânduri. Aceasta era numai una dintre cópiile simului Ioana. Milioane de cópii fuseseră împrăștiate în mediul interstelar – împreună cu tot atâția Voltaire și o mulțime de entități-meme antice – pentru a fi purtate de vânturile supernovelor în afara Galaxiei, ca parte a unei înțelegeri pe care Hari o încheiase cu patruzeci de ani în urmă în scopul de a îndepărta entitățile cibernetice de pe Trantor. Dacă nu erau complet alungate, făpturile software ar fi putut deveni o necunoscută periculoasă în derularea activităților umane, afectând potențial Planul Seldon.

În ciuda eforturilor susținute de a scăpa de ele, câteva duplicate rămaseseră „înțepenite" în lumea reală. Deși Dors își luase precauții în izolarea Ioanei, continua să simtă o inevitabilă simpatie pentru ea. Oricum, apropiata întâlnire cu Lodovic îi crease nevoia copleșitoare de a sta de vorbă cu cineva.

„Probabil că derivă din anii aceia când îi puteam spune totul lui Hari. Singurul om din cosmos care știa adevărul despre roboți și care ne considera prietenii lui cei mai apropiați. Pentru câteva decenii trecătoare, mă obișnuisem cu ideea consultării cu un om. Mi se părea

firească și corectă. Știu că Ioana nu este deloc mai umană decât mine, însă ea simte și acționează aproape exact ca un om! Sfâșiată de conflicte, dar în același timp impetuos de sigură în privința opiniilor proprii."

Dors admitea că o parte a atractivității ei putea să provină din invidie. Ioana nu avea corp și nici senzații fizice. Nu deținea nici o putere în lumea reală. Cu toate acestea, avea să se considere întotdeauna o femeie pasională, autentică.

– Mă confrunt cu o dilemă, îi spuse în cele din urmă simului. Un inamic m-a invitat la o întâlnire.

– *Aha*, încuviință Ioana, *o rundă de negocieri. Și te temi că poate fi vorba despre o cursă?*

– Știu că este o cursă. Mi-a oferit un „cadou". Cel pe care-l cunosc trebuie să fie primejdios. Lodovic vrea să mă prindă cumva în laț.

– *Un test de loialitate!* lovi din palme Ioana. *Bineînțeles că sunt familiarizată cu așa ceva. Anii în care am fost contopită cu Voltaire m-au învățat multe. În cazul acesta, răspunsul la întrebarea ta este evident, Dors.*

– Nici măcar n-ai auzit detaliile!

– *Nu am nevoie de detalii. Trebuie să accepți această înfruntare. Pornește și învinge-ți îndoielile. Du-te, înger drag, și pune-ți credința în Domnul.*

Dors clătină din cap.

– Ți-am mai zis...

Dar simul ridicase o mână înainte ca ea să poată termina, oprind-o.

– *Da, știu, Domnul Dumnezeu pe care-l slăvesc eu nu este decât o superstiție. În cazul acesta, robot drag..., du-te și pune-ți credința în Legea 0 a roboticii.*

5

La următoarea plimbare în exterior, Hari evită crângurile Shoufeen. Îl instrui pe Kers să-l ducă într-una dintre zonele mai înflorite ale Grădinilor Imperiale ce fuseseră deschise vizitatorilor – o concesie generoasă din partea noului ocupant al tronului, Împăratul Semrin, instalat recent de Comisia pentru Siguranță Publică.

În mod normal, cinci sectoare micuțe din proprietățile Palatului, fiecare cu o suprafață de nici o mie de hectare, erau rezervate pentru folosința claselor sociale – Cetățeni, Excentrici, Birocrați, Meritocrați

și Nobili – , dar Semrin își întrebuințase autoritatea limitată pentru a deschide mai bine de jumătate din grădinile vaste, atrăgând de partea sa simpatiile publicului prin faptul că permitea accesul tuturor claselor.

Bineînțeles, majoritatea băștinașilor Trantorului ar fi preferat să le fie smulse genele decât să se ducă și să miroasă flori sub razele directe ale soarelui. Ei își preferau cavernele calde de oțel. Planeta adăpostea însă în același timp o imensă populație tranzitorie, formată din negustori, diplomați, emisari culturali și turiști, la care se adăuga o veritabilă armată de Cenușii, membrii tineri ai ordinului birocratic, repartizați temporar pe planeta-capitală pentru instruire și serviciu funcționăresc intens. Cei mai mulți dintre ei proveneau de pe planete unde norii încă se fugăreau în ceruri deschise și ploaia se revărsa pe munți acoperiți de verdeață, spre oceane. Aceștia erau cei mai recunoscători mărinimiei lui Semrin. În fiecare zi, sute de kilometri de poteci erau ticsite cu vizitatori, la început foarte timizi și impresionați de bogăția frumuseților perfect întreținute, apoi, treptat, simțindu-se ca acasă.

„O mutare politică inteligentă, dar este posibil ca Semrin să plătească pentru ea, dacă nu-i atent. Dacă ai dăruit ceva, cu greu mai iei cadoul înapoi."

Evident, asemenea perturbații minore de-abia aveau să apară în ecuațiile psihoistorice. De fapt, conta prea puțin până și ce împărat se găsea pe tron. Prăbușirea Imperiului deținea un moment uriaș de inerție, care nu putea fi influențat semnificativ de către cei care știau cu exactitate cum să procedeze. Toți ceilalți erau pur și simplu sortiți să urmeze cursul general al evenimentelor.

În general, pe Hari îl încântau spațiile întinse aflate sub cerul liber și varietatea nesfârșită a grădinilor. Din nefericire, îi reaminteau în același timp de sărmanul Gruber – grădinarul care voise doar să-și îngrijească răsadurile, dar fusese împins de disperare și devenise asasinul lui Cleon.

„Asta s-a petrecut cu mult timp în urmă", își spuse psihoistoricul. „Gruber este de acum țărână, ca și împăratul Cleon. Iar eu mă voi alătura lor în scurt timp."

Plimbându-se pe o alee pe care nu mai fuseseră niciodată, Hari și Kers ajunseră pe neașteptate în fața unei grădini fractale, unde varietăți speciale ale unor plante similare lichenilor fuseseră programate să crească și apoi să se retragă cu un abandon complex și minuțios al ramificațiilor. Era o formă de artă veche, dar rareori psihoistoricul o

văzuse executată așa de bine. Nuanțele culorilor variau subtil, în funcție de unghiul razelor solare și de forma umbrelor adiacente. Rezulta un labirint de configurații circulare, încolăcite, un tumult de convoluții complexe, care fluctua permanent, de la o clipă la alta.

Majoritatea trecătorilor apreciau spectacolul cu un respect neînțelegător, după care treceau la următoarea minune imperială. Hari îi făcu însă semn lui Kers să oprească acolo; ochii îi alergau de la stânga la dreapta, atrași de provocarea inerentă. Complexitatea aceasta diferea total de haosul nedisciplinat al pădurii Shoufeen și bătrânul recunoscu rapid sistemul fundamental care genera șabloane. Pseudolichenii organici erau programați să reacționeze în funcție de derivatele fracționare bazate pe o serie de transformări Fiquarnn-Julia. Asta era vizibil și pentru un copil, dar reprezenta numai o parte a întregului. Mijind ochii, Hari observă în scurt timp că în șabloane apăreau *găuri*, ce determinau retragerea și recesiunea la intervale semialeatorii.

„Atacuri", înțelese el. „Acțiunile unui virus, sau a altui parazit, care au misiunea de a reduce lichenii în anumite circumstanțe. Astfel, nu numai că se creează tipare secundare interesante, ci se asigură și sănătatea generală a sistemului, care cunoaște moartea și renașterea!"

Nu după mult timp, își dădu seama că era vorba despre acțiunile mai multor prădători. Ba chiar trebuia să fie implicat un microeco-sistem..., totul realizat în scop artistic.

Mintea începu să i se umple de gânduri, urmărind cu rapiditate algoritmii folosiți de iscusitul grădinar. Desigur, nu putea fi vorba despre matematică la nivelul unui geniu, totuși combinarea ei cu ingineria organică dovedea nu numai grație și originalitate, ci și simț al umorului. Hari aproape chicoti încetișor.

Până ce le observă...

Găurile care dăinuiau...

Aici... Și acolo... Și în alte câteva locuri. Petice de sol deschis peste care lichenii nu se aventurau niciodată, dar fără vreun motiv aparent. Lumina era suficientă, plus pâcla fină de substanțe nutritive. Cârceii continuau să înainteze spre peticele de sol dezgolit..., apoi coteau brusc, spre altă oportunitate, cu regularitate.

Aceea nu era singura ciudățenie evidentă. De pildă, *acolo*! Un loc în care materia vie se contorsiona și se zbătea, dar revenea cam la fiecare opt secunde la *aceeași* nuanță de albastru-închis. Destul de repede, Hari numără cel puțin o duzină de anomalii pe care nu le

putea explica; nu se încadrau în nici un profil matematic evident, totuși persistau.

Recunoscându-le, suspină ușurat. Era o situație familiară, care-l urmărise aproape toată cariera sa.

„Puncte de atracție. Apar și în ecuațiile psihoistorice și în cărțile de istorie. Am izbutit să explic majoritatea lor, totuși au mai rămas câteva... Spectre care fulgeră prin modele, atenuând forțe ce ar trebui să sfâșie toate minunatele noastre paradigme teoretice. De fiecare dată când mă apropii de înțelegerea lor... îmi scapă din mână."

Era o frustrare veche, readusă în minte de realizarea naivă a unui grădinar original, care îi umplea gura cu gustul înfrângerii. Nechemate și surprinzătoare, *lacrimile* umplură ochii bătrânului. Refracția lor lichidă se lăți peste țipătorul spectacol floral, începețoșându-l și deformându-i contururile, întinzându-se într-o abundență de raze pâlpâitoare.

– Să fie oare adevărat? Tii, dar este chiar domnul profesor Seldon! Binecuvântată fie zeița sincronismului, pentru că drumurile noastre s-au intersectat în felul acesta!

Hari îl simți pe Kers încordându-se înapoia spătarului scaunului, când silueta unui bărbat apăru în raza sa vizuală, țopăind și aplecându-se surescitat. Asta fu tot ce putu să distingă pentru moment, până ce scoase o batistă și-și șterse ochii. Între timp, noul-venit continua să sporovăiască, parcă nevenindu-i să creadă că avusese parte de un asemenea noroc.

– Este cu adevărat o cinste, domnule profesor! Mai ales, fiindcă v-am scris cu numai două zile în urmă! Evident, nici măcar nu-mi trece prin minte că ați fi putut deja să-mi citiți *personal* scrisoarea. Neîndoios, aveți o mulțime de secretari intermediari, care vă filtrează corespondența.

Hari clătină din cap și reuși în sfârșit să distingă uniforma cenușie a unui birocrat galactic – un individ scund, mai degrabă dolofan, cu o chelie stacojie datorită expunerii neobișnuite la razele soarelui.

– Nu, răspunse el, în ziua de azi îmi citesc singur mesajele.

Grăsunul clipi repede; pleoapele îi erau umflate, ca și cum ar fi suferit de alergie.

– Într-adevăr? Vai, ce minunat! Atunci vă pot întreba dacă vă reamintiți de scrisoarea mea? Îmi permiteți să mă recomand: Horis Antic, lector imperial mijlociu. V-am scris în legătură cu anumite similitudini foarte interesante între propria dumneavoastră muncă –

asupra căreia nu sunt câtuși de puțin îndrituit să comentez – și profiluri care au fost constatate în curenții moleculari galactici...

Hari încuviință din cap, ridicând un braț ca să încetinească șuvoiul de cuvinte.

– Da, îmi reamintesc. Ideile dumitale erau... Căută formularea cuvenită:... *inovatoare.*

Nu fusese termenul cel mai diplomatic pe care-l putuse folosi; mulți cetățeni imperiali ar fi considerat expresia insultătoare. Hari știa însă deja că birocratul acesta deținea sufletul unui Excentric și n-avea să fie ofensat.

– Într-adevăr? Pieptul lui Antic păru că se dilată cu câțiva centimetri. Atunci pot abuza în continuare de bunătatea dumneavoastră, pentru a vă înmâna o copie a setului meu de date? O am asupra mea absolut din întâmplare. Puteți compara datele – evident, atunci când aveți chef! – cu uluitoarele dumneavoastră modele, pentru a vedea dacă rudimentara mea corelație are vreun merit real.

Bărbatul dolofan își strecură mâna în robă și Hari auzi un mârâit în surdină dinspre valetul său, dar îl opri cu un gest discret al degetului. La urma urmelor, propria lui epocă de intrigi luase sfârșit. În ziua de azi, cine ar fi avut vreun motiv să-l asasineze pe moșul Hari Seldon?

În vreme ce birocratul bâjbâia nervos, Hari observă că uniforma cenușie îi era perfect croită pentru constituția rotofeie. Conform însemnelor rangului, se părea că Antic avea o poziție destul de avansată în Ordinul său. Era posibil să fie vice-ministru pe vreo planetă provincială, sau chiar un oficial de nivelul V sau VI în ierarhia trantoriană. În nici un caz nu era cineva însemnat (Cenușiii ocupau rareori asemenea poziții), ci un individ care se făcuse indispensabil mai multor nobili și meritocrați, prin competență discretă și eficientă. O persoană binecrescută și instruită în mijlocul unei clase de administratori lipsiți de strălucire.

„Poate chiar și cu câteva celule cerebrale în stare de funcționare", gândi Hari, simțind o simpatie ciudată pentru omulețul bizar. „Îndeajuns ca să-și caute un hobby. Ceva interesant de făcut, înainte să moară."

– Ah, uite-o! strigă încântat Antic, scoțând o tabletă standard de date și întinzând-o spre psihoistoric.

Cu o mișcare rapidă și grațioasă, Kers înhăță tableta, înainte ca Hari să fi putut măcar ridica mâna, și o strecură în buzunar, pentru scanare ulterioară, fără să-i îngăduie bătrânului măcar s-o atingă.

După ce clipi nedumerit, birocratul acceptă situația încuviințând din cap.

– Da, da, înțeleg că această violare a solitudinii dumneavoastră a fost scandalos de directă și vă rog să găsiți suficientă toleranță pentru a mă ierta. De asemenea, vă rog, *contactați-mă* dacă aveți întrebări... desigur, la numărul *de acasă*. Analiza mea nu este... tocmai asociată *slujbei* și de aceea ar fi preferabil dacă șefii și colegii...

Hari aprobă, surâzând moale.

– Am înțeles. În cazul acesta, spune-mi – care este slujba dumitale? Nu sunt familiar cu emblema pe care o porți pe guler.

Văpaia de pe obrajii lui Antic depăși acum cu mult simplul efect al razelor solare. Hari simți și o urmă de stânjeneală, de parcă bărbatul n-ar fi dorit ca subiectul respectiv să fie adus vreodată în discuție.

– Da... sigur... dacă tot ați întrebat, domnule profesor... Antic își îndreptă spatele și împinse bărbia spre înainte. Sunt inspector zonal pentru Serviciul Imperial al Solurilor. Toate acestea sunt consemnate în datele pe care vi le-am furnizat și sunt convins că veți observa că se corelează! Totul va deveni limpede, dacă...

– Da, cu siguranță.

Hari ridică o mână, în gestul clasic al semnalării încheierii unei discuții. Continuă totuși să zâmbească, deoarece birocratul îl amuzase și-i ridicase moralul.

– Ideile dumitale se vor bucura de atenția pe care o merită, domnule inspector zonal. În privința aceasta, îmi dau cuvântul de onoare.

Îndată ce Antic ieși din raza lor auditivă, Kers mormăi:

– Întâlnirea asta n-a fost accidentală.

Hari râse scurt.

– Bineînțeles că nu, dar nu trebuie să devenim paranoici. Individul ocupă o poziție mijlocie în pătura superioară a birocrației și probabil că a apelat la o favoare din partea cuiva aflat în serviciile de securitate. Poate că a obținut acces la benzile de supraveghere ale echipei de hăndrălăi a lui Chen, pentru ca să afle unde voi fi astăzi. Și ce dacă?

Se întoarse pentru a-și privi valetul în ochi.

– Kers, nu vreau să-i alarmezi pe Dornick sau pe Wanda cu chestia asta, ai înțeles? Ar putea asmuți Specialii lui Chen asupra bietului om, și ei l-ar nenoroci realmente.

Urmă o tăcere îndelungată, timp în care Kers îl împinse pe Hari spre stația de tranzit. În cele din urmă, valetul murmură:

– Bine, domnule profesor.

Hari chicoti din nou, simțindu-se revigorat după mult timp. Episodul acesta minor – o aluzie neînsemnată și nevinovată la intrigă și șiretenie –

păruse să-i readucă parfumul zilelor de odinioară, chiar dacă vinovatul nu era decât un amator patetic de mărunt, încercând să descopere culoare într-o existență lungă și ternă, în timp ce organele Imperiului se atrofiau lent în jurul său.

Dacă exista un adevăr etern în legătură cu bătrânețea, acela era insomnia. Somnul aducea cu un prieten vechi, care adesea uită să te mai viziteze, sau cu un nepot care vine arar, doar ca să plece repede, lăsându-te cu ochii larg deschiși și singur în noapte.

Hari putea să efectueze câțiva pași fără ajutor și de aceea nu-l mai deranjă pe Kers, ci își târșâi picioarele subțiri și fragile de la pat până la birou. Scaunul-suspensor îl acceptă, adaptându-se senzual contururilor corpului omului. „Într-o civilizație care scârțâie de bătrânețe, unele tehnologii vor continua să înflorească", medită recunoscător psihoistoricul.

Din nefericire, absența somnului nu însemna o sporire a vioiciunii, așa că, pentru o vreme, Hari rămase pur și simplu nemișcat și gândurile îi plutiră fără grabă spre celălalt capăt al vieții sale, reamintindu-și.

Cândva... în școala particulară de pe Helicon... existase o profesoară... în timpul când geniul său matematic începuse să-și desfacă aripile. După șapte decenii, continua să-și amintească bunătatea ei permanentă. Ceva statornic, pe care se putuse bizui în decursul unei copilării zguduite de traume neașteptate și opresiuni meschine. *Oamenii pot fi previzibili*, îl învățase ea pe tânărul Hari, *dacă le poți deduce nevoile și dorințele.* Sub călăuzirea ei, logica devenise temelia sa, sprijinul în fața unui univers plin de nesiguranță. *Dacă înțelegi forțele ce-i impulsionează pe oameni, nu vei fi luat niciodată prin surprindere.*

Profesoara fusese brunetă, grăsuță și cu un aer de matroană. Dintr-un motiv necunoscut, ea se contopea în amintiri cu cealaltă iubire importantă a vieții sale – Dors.

Zveltă și înaltă... Cu pielea ca mătasea de kyrt, chiar și atunci când trebuise să „îmbătrânească" la exterior pentru a menține aparițiile publice în calitate de soție a lui Hari. Mereu gata să râdă din toată inima și în același timp apărându-i timpul său creativ, ca și cum ar fi fost mai prețios decât diamantele. Păzind fericirea psihoistoricului mai strașnic ca propria ei viață.

Degetele lui Hari se întinseră, reflex, căutând să prindă mâna lui Dors. Fusese întotdeauna acolo. Întotdeauna...

Bătrânul suspină și-și lăsă ambele brațe moi în poală. „Ei bine, câți bărbați au norocul să dețină o nevastă care să fie proiectată de la zero, numai pentru ei?" Știința faptului că fusese mai norocos decât majoritatea covârșitoare îi mai alunga din înțepătura singurătății. Puțin...

Existase o promisiune: el avea s-o revadă. Sau fusese doar un vis de-al său?

În cele din urmă, Hari consideră că se săturase de autocompătimire. La muncă! Munca avea să-i fie leacul cel mai de preț. Subconștientul lui fusese probabil activ în decursul scurtei moțăieli de la începutul nopții. Își putea da seama de asta, deoarece ceva *îl furnica* imediat sub pielea capului, într-un loc pe care numai matematica fusese în stare să-l atingă vreodată. Poate că avea vreo legătură cu opera de licheni pe care o văzuse azi în Grădinile Imperiale.

– Afișaj, rosti el și calculatorul etală o panoramă splendidă peste unul din pereții camerei.

Galaxia.

– Aha, murmură Hari.

Probabil că înainte de a se fi culcat lucrase la problema curenților tehnologici – un amănunt mic și sâcâitor care continua să lipsească Planului, fiind legat de zonele și aglomerările stelare care ar fi putut continua să păstreze capabilități științifice reziduale pe durata apropiatelor epoci întunecate, după prăbușirea Imperiului. Locațiile acestea ar fi putut deveni focare de necazuri, când extinderea Fundației se apropia de punctul galactic median.

„Evident, asta înseamnă peste mai bine de cinci sute de ani, Wanda, Stettin și Cei Cincizeci consideră că planul nostru va fi operațional până atunci, dar eu mă îndoiesc."

Hari se frecă la ochi și se plecă puțin în față, stabilind șabloane care urmăreau doar aproximativ arcurile unor brațe spirale binecunoscute. Una dintre imagini părea cumva *greșită*. Familiară, dar în același timp...

Cu un icnet, își aminti brusc. Aceea nu era problema curenților tehnologici! Înainte de culcare, introdusese tableta de date primită de la birocratul cel micuț, Antic, intenționând să facă unele comentarii și apoi să i-o restituie însoțită de o notiță încurajatoare.

„O să-i fac probabil surpriza cea mai plăcută din viață", gândise Hari cu o clipă înainte ca bărbia să-i cadă în piept. Își reamintea vag cum Kers îl dusese după aceea în pat.

Acum privea din nou displayul, scanând configurațiile de curgere indicate și referințele simbolice. Cu cât se uita mai atent, cu atât înțelegea mai bine două lucruri.

În primul rând, Antic nu era un savant potențial. Matematica pe care o folosea era prozaică și în majoritate se inspira evident din câteva popularizări ale lucrărilor timpurii ale lui Hari.

În al doilea rând, configurațiile aduceau în mod straniu cu ceva ce văzuse cu numai o zi înainte...

– Calculator, strigă el, afișează harta galactică a planetelor haotice!

Alături de modelul simplist al lui Antic, apăru brusc o imagine mult mai sofisticată, care prezenta locațiile și intensitatea tulburărilor sociale periculoase din ultimele două secole. În trecutul Imperiului, exploziile de haos fuseseră rare, însă în generațiile recente severitatea lor crescuse întruna. Așa-numita „Lege Seldon", promulgată în decursul mandatului său de prim-ministru, ajutase pentru o vreme la menținerea sub control a situației, păstrând pacea în Galaxie. Cu toate acestea, creșterea numărului de planete haotice oferea încă un simptom al faptului că civilizația nu mai putea rezista. Totul începuse să se dezagrege.

În mod automat, ochii săi trecură în revistă câteva foste dezastre din zona respectivă.

Sark, unde „experți" camuflați resuscitaseră cândva simurile Ioana și Voltaire dintr-o arhivă antică, pe jumătate carbonizată, lăudându-se cu minunile pe care brava lor societate nouă avea să le releve... până ce colapsase.

Madder Loss, a cărei flacără arogantă amenințase să aprindă haosul în întreaga Galaxie, înainte ca să se stingă abrupt și cu zgomot.

„Și Santanni..., unde a murit Raych, în toiul revoltelor, rebeliunilor și violențelor oribile."

Simțindu-și gura uscată, Hari comandă:

– Suprapune ambele imagini. Efectuează o amplificare corelativă simplă, tip 6. Afișează atributele comune.

Cele două imagini se apropiară, contopindu-se și transformându-se, pe măsură ce calculatorul determina și accentua similitudinile. Peste câteva clipe, rezultatul putea fi văzut în simboluri ce se roteau în jurul axei galactice.

„O corelare cauzală de cincisprezece la sută... între aspectul planetelor haotice și... și..."

Hari clipi repede. Nici măcar nu-și putea reaminti ce prostie bolborosise birocratul. Ceva despre moleculele din spațiu? Despre tipuri diferite de *noroi*?

Fu cât pe aici să comande o legătură video imediată, pentru a-l deștepta pe Antic, pe de o parte ca răzbunare fiindcă-i distrusese somnul său.

Strângând puternic brațele scaunului, își anulă intenția, amintindu-și ce-l învățase Dors pe vremea când trăiseră împreună ca soț și soție.

„– *Nu rosti primul lucru care-ți vine în minte, Hari. Și nici nu te năpusti mereu înainte. Impulsurile astea poate că le-au slujit masculilor pe timpul când cutreierau junglele, aidoma panilor primitivi, dar tu ești un profesor imperial! Păcălește-i mereu să creadă că ești o persoană demnă.*"

„– *Pe când, de fapt, sunt...*"

„– *O maimuță mai mare!*" izbucnise Dors în râs, frecându-se de el. „*Maimuța mea! Omul meu cel minunat.*"

Cu amintirea aceea mișcătoare, Hari își recăpătă o parte de calm. Îndeajuns ca să aștepte niște răspunsuri.

Cel puțin până dimineață.

6

O siluetă ieși din pădure, traversând un luminiș spre locul în care aștepta Dors. Ea îl cercetă cu atenție pe noul-venit.

Silueta sa generală rămăsese aceeași – a unui bărbat înalt, cu trunchiul de forma unui butoiaș. Se modificaseră însă unele detalii. Lodovic avea acum o față mai tânără, cumva mai chipeșă în sensul clasic al termenului, deși continua să poarte părul rar care era la modă.

– Bun sosit pe Panbundent, rosti robotul, oprindu-se la trei metri de Dors.

Ea expedie o rafală de microunde, inițiind conversația prin intermediul unor canale de mare viteză.

Să terminăm cât mai repede.

Lodovic se mulțumi să clatine din cap.

– Dacă nu te deranjează, vom folosi stilul de vorbire uman. În ziua de azi, eterul este infestat de mult prea multe sălbăticiuni, dacă poate fi un *memento* pentru tine.

Nu era ceva neobișnuit pentru un robot să facă un calambur, mai ales dacă asta îl ajuta să joace rolul unui om inteligent. În cazul de față, Dors îi înțelese imediat aluzia. Memele, ideile infecțioase, ar fi putut să fie responsabile pentru transformarea lui Lodovic din membru loial al organizației lui Daneel într-un ticălos independent care nu mai respecta Legile roboticii.

– Continui să te afli sub influența monstruozității Voltaire? întrebă ea.

– Tu și cu Daneel mai stați de vorbă cu Ioana d'Arc? replică Lodovic, apoi râse, în ciuda faptului că nu era prezent nici un om care să fie amăgit de simularea sa. Mărturisesc că unii biți din anticul sim Voltaire continuă să plutească printre programele mele, aduși acolo de un flux de neutrini provenit de la o supernovă. Te asigur însă că efectele lui au fost benigne. Mema nu m-a făcut periculos.

– O chestiune de opinie, răspunse Dors. Iar opinia nu are nici o relevanță când este vorba despre siguranța omenirii.

Robotul din fața ei încuviință din cap.

– Mereu Dors, școlărița cea bună. Loială religiei tale, în mare parte la fel cum Ioana a rămas loială propriei ei credințe, după atâtea milenii. Voi două sunteți compatibile.

Fusese o analogie amară. Lodovic se referise la Legea 0, religia al cărei mare preot și principal convertit era Daneel Olivaw. O credință pe care acum Lodovic o respingea.

– Cu toate acestea, continui să afirmi că slujești omul, rosti Dors cu un sarcasm nu doar simulat.

– Așa și fac, dar ca urmare a liberului arbitru. Și nu în completă conformitate cu planul lui Daneel.

– Daneel a slujit omenirea, încă din epocile de început! Cum poți presupune că știi mai bine decât el ce anume este corect?

Lodovic ridică iarăși din umeri, simulând atât de bine gestul încât trebuia cu siguranță să aibă un înțeles personal. Se întoarse puțin, indicând un grup de domuri apropiate și acoperite de iederă – vechea Stație de Cercetări Imperiale – și pădurea deasă dinapoia lor.

– Spune-mi, Dors, te-ai gândit vreodată că, acum patru decenii, aici s-a petrecut ceva al naibii de *favorabil*? Când tu și Hari ați avut aventura din care de abia ați scăpat de la moarte, cu mințile captive în corpurile maimuțelor?

Ea nu răspunse imediat; din obișnuință, pleoapele îi clipiră însoțind surpriza pe care o simțise.

– Irelevant, zise după o scurtă pauză. Referințele tale nu se corelează. Ce legătură are evenimentul respectiv cu tine și cu Daneel...

– Eu îți răspund la întrebare, așa că, te rog, fă-o și tu. Întoarce-te în momentele când tu și Hari vă aflați chiar aici, alergând și sărind dintr-un arbore în altul în pădurea aceasta, percepând o gamă întreagă de emoții, în vreme ce vânătorii vă urmăreau corpurile pe care le împrumutaserăți de la maimuțe. Îți poți reaminti cum ați scăpat ca prin urechile acului

din atâtea situații teribile? Iar ulterior, te-ai sinchisit vreodată să reexaminezi episodul în detaliu, calculând *probabilitățile*? În ciuda armelor de care dispuneau urmăritorii voștri – de la gaze paralizante și gloanțe inteligente, la viruși modificați genetic – , ei n-au putut ucide două animale lipsite de apărare? Sau gândește-te la felul în care voi doi ați izbutit să vă furișați înapoi în Stație, depășind obstacole și personaje negative, pentru a vă recăpăta trupurile adevărate aflate în stază... Sau ce spui despre modul remarcabil în care dușmanii voștri v-au descoperit chiar aici, cu toate precauțiile lui Daneel și...

Dors îl opri.

– Termină cu melodrama. Sugerezi că am fost *manipulați* ca să percepem toate primejdiile acelea... și în același timp să supraviețuim. În mod limpede, implici că Daneel însuși s-a aflat îndărătul escapadei noastre. Că el a pus la cale aparenta noastră pericilitare, urmărirea...

– Și supraviețuirea voastră garantată. La urma urmelor, tu și Hari erați importanți pentru planurile lui.

– Atunci ce scop ar fi putut avea o asemenea mascaradă?

– Nu-ți dai seama? Poate că același scop care l-a atras pe Hari aici.

– Un experiment? se încruntă Dors. Hari dorea să studieze natura uman-simiană fundamentală, pentru modelele lui psihoistorice. Vrei să spui că Daneel a profitat de situație, împingându-ne aici într-un pericol simulat... pentru a ne studia reacțiile? În ce scop?

– Deocamdată nu mai spun nimic. Prefer să te las pe tine să deduci restul, fără grabă.

Situația i se părea incredibilă lui Dors.

– M-ai chemat să fac tot drumul acesta, să parcurg atâta distanță... pentru ca să-mi spui niște ipoteze absurde?

– Nu *numai* pentru asta, o asigură Lodovic. Ți-am promis și un cadou – iată-l!

Făcu un gest spre pădure și dintre copaci apăru, rulând pe șenile șclipitoare, o mașinărie scundă și masivă. De pe trunchiul fără gât privea caricatura ridicolă a unei fețe omenești. Automatul primitiv purta pe o pereche de brațe metalice o casetă închisă.

– Un tik-tok, spuse Dors, recunoscând mecanismul după lipsa de grație și zăngănituri, cu totul diferite de un robot pozitronic.

– Exact! Variante noi fuseseră inventate pe multe planete, aproximativ în același timp în care soțul tău devenise omul cel mai puternic din Imperiu. El însă a poruncit stoparea oricăror activități de această natură și distrugerea prototipurilor.

– Tu n-ai fost pe Trantor când tik-tokii au înnebunit. Știi câți oameni au murit atunci?

– Da, da, da... Nu cred că ar fi existat o modalitate mai bună de a le conferi o reputație proastă. Spune-mi un lucru, Dors, poți afirma cu convingere că tik-tokii ar fi „înnebunit", dacă n-ar fi intervenit Hari și Daneel?

De data aceasta ea rămase tăcută. În mod limpede, Lodovic nu se așteptase la un răspuns.

– Te-ai întrebat vreodată despre epoca din zorile umanității? Oamenii i-au inventat pe semenii noștri foarte repede, aproape imediat ce au descoperit tehnicile științei, chiar înainte ca să dețină zborul stelar! *Cu toate acestea, invenția lor n-a mai fost repetată niciodată în decursul celor douăzeci de milenii de civilizație avansată ce au urmat.* Îmi poți explica enigma aceasta, Dors?

Acum fu rândul ei să ridice din umeri.

– Noi reprezentam o influență destabilizatoare. Planetele spațiene au ajuns să se bizuie în mod excesiv pe servitorii robotici, pierzând încrederea în propria lor competență. Am fost nevoiți să ne dăm la o parte...

– Da, da, o întrerupse Lodovic. Cunosc raționamentul lui Daneel fundamentat pe Legea 0. Acum nu faci altceva decât să citezi explicația *oficială*. Eu doresc însă să aflu... *cum*?

Dors îl fixă cu privirea.

– Ce vrei să spui?

– Cu siguranță, întrebarea este simplă. *Cum* a fost omenirea împiedicată să redescopere roboții? Discutăm aici despre o perioadă de timp care se întinde pe o mie de generații. În tot acest timp, pe douăzeci și cinci de *milioane* de planete nu crezi că un școlar ingenios, meșterind într-un atelier improvizat, ar fi putut să reproducă un obiect pe care strămoșii săi primitivi îl construiseră cu unelte mult mai rudimentare?

Ea clătină din cap.

– Tik-tokii...

– Au fost un fenomen foarte recent. Automatele acelea grosolane au apărut doar atunci când a existat o relaxare a restricțiilor antice. Conform afirmațiilor lui Hari Seldon, a fost un semn sigur al declinului imperial și haosului incipient. Nu, Dors, adevăratele răspunsuri trebuie să se găsească mult mai în trecut.

– Bănuiesc că-mi vei spune care sunt ele...

– Nu. Nu ai crede nimic din ce ți-aș spune, considerând că am planuri secrete. Totuși, dacă problemele acestea te intrigă, există o altă sursă, mult mai respectabilă, pe care o poți consulta.

Între timp, „tik-tokul" grosolan se apropiase; acum se opri la un braț depărtare și-i oferi lui Lodovic caseta pe care o purta. Robotul îi îndepărtă capacul și scoase dinăuntru un obiect cubic.

În mod involuntar, Dors se trase un pas îndărăt.

Era capul unui robot! Nu umaniform, ci scânteind metalic. Celulele video ale ochilor săi, negri-lucitor, erau goale și pustii. Cu toate acestea, când Dors emise o scurtă rafală de microunde examinatoare, obținu o rezonanță, un ecou slab care dovedea că înăuntru se găsea un creier pozitronic, neecranat și nealimentat cu energie, dar în general neavariat.

Ecoul trimise un fior involuntar prin circuitele ei. Dors putu să precizeze imediat: capul respectiv era *foarte vechi.*

Când Lodovic vorbi din nou, glasul îi era amuzat și în același timp plin de simpatie.

– Da, și eu am fost șocat în același fel. Mai ales atunci când mi-am dat seama cine a fost cândva, Dors Venabili, îți dau în grijă relicva cea mai prețioasă din Galaxie – capul și creierul lui R. Giskard Reventlov, cofondatorul Legii 0 a roboticii... și distrugătorul Pământului.

7

Prin consens mutual, Hari se întâlni cu Cenușiul la o cafenea din vecinătatea birourilor Serviciului Imperial al Solurilor, într-unul dintre nivelurile birocratice cele mai sordide ale Sectorului Coronnen. Antic își exprimase încrederea că discuția lor avea să fie privată, într-un separeu ecranat pe care probabil îl pregătise meticulos dinainte.

De fapt, lui Hari nu-i păsa dacă Specialii lui Chen continuau să-l urmărească, sau să-i intercepteze conversațiile. Convorbirea aceasta avea să fie îndeajuns de seacă pentru ca să-i adoarmă rapid pe imbecili.

– După cum poate că ați bănuit, șefii mei nu privesc cu ochi buni cercetările neaprobate, rosti omulețul, apoi făcu o pauză, scoase o pastilă albastră dintr-un buzunăraș al centurii și o înghiți cu o duș că de bere. Din punct de vedere politic, agenția noastră nu este privită foarte favorabil. Chiar și un scandal mărunt ne-ar putea afecta suplimentările de fonduri, prioritățile de recrutări sau un procentaj din numărul birourilor noastre!

Hari căută să nu zâmbească. Cenușiii trăiau într-o lume de lupte încordate în privința detaliilor. Politica inter-servicii și grijile privitoare la fondurile guvernamentale îi mențineau într-o stare constantă de agitație pe majoritatea birocraților aflați în funcții de conducere. Nu era de mirare că Antic părea nervos și că ochișorii lui țâșneau întruna în toate direcțiile. Chiar și pentru un Cenușiu, lua un număr excesiv de calmante.

„Poate că ascunde un vis secret: că studiile lui independente l-ar putea smulge din rutina cotidiană, introducându-l în lumea mult mai senină a meritocrației."

Așa se întâmplase și cu Hari, deși, trebuia s-o recunoască, înainte de a fi împlinit opt ani, când primele lucrări de algebră îi câștigaseră roba meritocratică.

Numai nobilii – aristocrații ale căror mii de ranguri și niveluri se întindeau de la simpli scutieri orășeni, conți planetari și duci de Sectoare până la Împărat însuși – își moșteneau statutul social la naștere. Toți ceilalți se nășteau cetățeni, apoi erau reclasificați conform naturii și realizărilor lor. Totuși, modificările respective se petreceau în general în decursul tinereții. Hari întrevedea puține șanse ca Antic să reușească o schimbare de statut la vârsta lui..., decât dacă nu cumva se gândea să devină Excentric. Din anumite puncte de vedere, era deja calificat pentru așa ceva.

– Totul a început când am avut inspirația să reexaminez problema antică a *cultivabilelor*, explică birocratul după ce fu servit încă un rând de băuturi.

– Care problemă? se încruntă Hari.

– Evident, n-ați auzit despre ea, fiind de altfel destul de obscură. Mă tem că nu există prea multe buletine de știri sau reportaje populare despre analiza solurilor planetare. Permiteți-mi să vă explic... Vedeți, domnule profesor, o axiomă veche afirmă că aproape toate planetele colonizate de oameni prezintă un domeniu relativ îngust de atribute – de pildă, atmosfere oxigen/azot cu un raport aproximativ de douăzeci/optzeci. Majoritatea formelor de viață multicelulare de pe aceste planete derivă din cele vreo patruzeci de grupe taxonomice standard, folosind aceeași structură ADN fundamentală..., deși sunt și excepții.

– Găini există pe toate planetele, rezumă Hari, surâzând și încercând să-l relaxeze pe celălalt.

Antic continua să-și frământe șervetul în palme, ceea ce începuse să-l irite pe bătrân.

– Ha! râse încântat birocratul. Și buruieni pe toate pajiștile! Am uitat că nu sunteți un băștinaș al Trantorului. Așadar, unele dintre acestea vă vor fi familiare. Într-adevăr, un fermier de pe Sinbikdu va recunoaște majoritatea animalelor de pe îndepărtata Incino. Aceasta vine în sprijinul teoriei celei mai populare referitoare la originea vieții: specii similare au evoluat în mod natural pe mai multe planete simultan, grație unei legi biologice fundamentale. Prin urmare, respectivele creaturi similare converg firesc spre forma superioară – omul.

Hari aprobă din cap. Antic descria ceea ce un matematician ar fi numit „punct de atracție", o situație către care se vor îndrepta toate stările înconjurătoare, silite de forțe dinamice irezistibile, astfel ca toate traiectoriile să sfârșească intersectându-se în același punct. În cazul acesta, dogma standard afirma că toate căile evoluționare ar trebui în mod inevitabil să producă ființe umane.

Atât doar că el știa cu siguranță că *această* noțiune a punctului de atracție era complet eronată. Cu ani în urmă, Hari aplicase instrumentele psihoistoriei datelor genetice din toată Galaxia și determinase rapid că oamenii trebuie să fi apărut în mod neașteptat undeva din Sectorul Sirius, cu vreo douăzeci de mii de ani în urmă. Teoria îi fusese recent confirmată de cele citite în *Cartea cunoașterii pentru copii.*

Evident, el nu avea intenția să anunțe adevărul ori să încerce să pună sub semnul întrebării teoria convergenței. Nimic nu avea să afecteze Planul Seldon mai rău decât îndreptarea bruscă a atenției întregului Imperiu asupra unei planete micuțe de lângă Sirius, punând întrebări despre evenimente petrecute cu două sute de secole în urmă!

– Continuă, îl îndemnă Hari. Bănuiesc că tipare similare se aplică distribuției *tipurilor de soluri*, da?

– Da! Exact așa este, domnule profesor! Sigur că da, de la o planetă la alta există diferențe geologice... uneori chiar profunde, totuși anumite aspecte par aproape universale. *Cultivabilitatea* la care m-am referit este legată de starea naturală a solurilor din terenurile joase pe care coloniștii le-au găsit pe majoritatea planetelor, atunci când au asolizat întâia dată. Deținem arhive de date având vechimea respectivă pentru aproape un milion de planete. În toate cazurile, condițiile solului erau identice – sfărâmat și cernut până la o adâncime de câteva zeci de metri, cu o vegetație familiară și abundentă crescând deasupra. Condiții excelente pentru agricultură! Desigur, misiunea organizației mele este de a avea grijă ca lucrurile să *rămână* așa,

printr-o îngrijire și întreținere corespunzătoare, prevenind eroziunea sau pierderile cauzate de poluarea industrială. Mă tem că, uneori, asta ne diminuează mult popularitatea printre fermierii și nobilii locali, dar trebuie să privim în perspectivă, nu? Vreau să spun că dacă nimeni nu se gândește la viitor, cum vom mai *avea* un viitor? Uneori poate fi teribil de frustrant...

– Horis, îl opri Hari, te abați de la subiect. Te rog, urmează-ți ideea.

Antic clipi din ochi, după care încuviință viguros din cap.

– Aveți dreptate și-mi cer scuze.

Trase adânc aer în piept.

– Oricum, teoreticienii au presupus de mult timp că această cultivabilitate este un alt fenomen universal, care însoțește în mod firesc existența unei atmosfere oxigen/azot. Atât doar...

Birocratul amuți. Deși verificase securitatea separeului de două ori de la începutul conversației lor, răsuci din nou capul, privind de jur împrejur.

– Atât doar... că membrii serviciului meu au știut dintotdeauna mai bine, sfârși el în șoaptă.

Scotoci într-un buzunar și scoase o piatră plată.

– Priviți cu atenție adâncițurile acestea, domnule profesor. Remarcați configurații simetrice?

Hari șovăi. În mod tradițional, meritocrații aveau aversiune față de atingerea pietrelor sau solului în general – unul dintre motivele pentru care mănușile făceau parte din uniforma lor clasică. Nimeni nu cunoștea originile obiceiului, dar erau antice și înrădăcinate.

„Cu toate acestea, eu n-am simțit-o niciodată. Mi-am afundat mâinile în sol și înainte, simțindu-mă încântat de reacția pe care le-o stârnea colegilor mei academicieni."

Hari întinse mâna și luă piatra, fascinat imediat de seria de linii zgâriate pe care i le indicase Antic.

– Se numește *fosilă*. Vedeți orbitele bizare? Remarcați și simetria pentagonală. Are cinci picioare! Creatura asta nu are legătură cu nici una dintre cele patruzeci de grupe standard! Am găsit-o pe Glorianna, dar asta-i lipsit de importanță. Puteți descoperi fosile pe aproximativ zece la sută din planetele colonizate, dacă suiți în munți sau căutați oriunde în afara regiunilor cultivabile! Muntenii știu despre ele, dar există tabuuri care-i opresc să spună ceva. Și s-au învățat să nu mai menționeze asemenea lucruri savanților locali, care întotdeauna se enervează și schimbă subiectul.

Psihoistoricul clipi, transfigurat de conturul trasat în piatră. Mintea îi clocotea de întrebări: ce vechime avea *fosila* aceea, care îi era istoria? Dorea să asculte însă și spusele lui Antic despre lucrurile pe care fermierii le cunoșteau pe nenumărate planete și despre ce nu voiau – sau nu puteau – să învețe meritocrații.

Totuși nici unul dintre subiectele acelea nu-i apropia mai mult de problema care îl obseda realmente.

– Horis, lucrările dumitale vorbesc despre *anomalii* ale cultivabilității. Spune-mi, te rog, care sunt excepțiile? Care ți-au trezit suspiciuni?

– Imediat! încuviință din nou din cap birocratul. Vedeți, domnule profesor, cultivabilitatea nu este un fenomen chiar atât de universal pe cât ar părea la primă vedere! În lunga mea experiență de inspector, vizitând mai multe planete decât țin minte, am descoperit unele abateri. Planete ale căror câmpii și văi au consistențe mai grosolane, mai variate, fără urmele de sfărâmare sau de încălzire recentă pe care le găsim în majoritatea terenurilor joase. Fără să fiu realmente interesat – ci mai degrabă ca un hobby, sau o trecere de timp – , am început să listez alte trăsături neobișnuite ale acestor planete... așa cum ar fi existența a numeroase animale neobișnuite din punct de vedere genetic. În câteva cazuri, au existat semne ale exploziei unei supernove în regiunea respectivă, petrecută cândva în decursul ultimilor treizeci de mii de ani. O planetă are în crustă o cantitate fantastică de radioactivitate ambiantă, pe când altele prezintă o multitudine de movilițe de metal topit risipite pe toată suprafața lor. Am început să cartografiez aceste anomalii și am constatat că ele se grupează în lungul unor benzi de dimensiuni gigantice...

– Iar benzile acestea sunt de asemenea asociate *curenților spațiali* la care te-ai referit? Cum ai descoperit asta?

– Din noroc, zâmbi Antic. În timp ce răscoleam prin fișierele galactografice în căutare de date, am întâlnit un camarad..., un alt birocrat ca și mine, care avea un hobby secret. Ne-am comparat micile noastre preocupări... și, dacă ați crezut că a mea este ciudată, ar fi trebuit să-l auziți pe el vorbind fără pauză despre fluxurile și refluxurile norilor difuzi de atomi din spațiu! Considera că distingea în ele configurații care nu fuseseră sesizate de Serviciul Imperial de Navigație. Ceea ce este perfect posibil, deoarece Serviciul este interesat numai de întreținerea rutelor sigure pentru comerț. Chiar și așa, menține totul la nivelul cel mai de rutină posi...

– Horis!

– Poftim? Ah, da! Ei bine, eu și noul meu amic ne-am comparat datele. Eu avusesem temeritatea să aplic câteva dintre instrumentele matematice pe care le văzusem descrise în popularizări ale lucrărilor dumneavoastră, domnule profesor. Rezultatul a fost harta galactică – aceea care v-a atras interesul.

Antic expiră adânc.

– Asta a fost!

Hari se încruntă.

– Pe lucrare n-am observat decât numele dumitale.

– Da, e adevărat..., prietenul meu este mai timid și consideră că nu avem nici pe departe dovezi suficiente ca să le facem publice. Fără dovezi solide, tangibile, un articol speculativ ne-ar putea primejdui carierele.

– Totuși, dumneata ai considerat că merită riscul s-o faci.

Antic surâse și căută în buzunar după altă pastilă.

– V-a atras interesul, domnule profesor. Vă aflați vizavi de mine. Știu că nu v-ați irosi timpul prețios pentru ceva complet banal.

Speranța păru că sporește în vocea Cenușiului, parcă așteptându-se ca mantia azurie a meritocrației să-i fie pusă pe umeri dintr-o clipă în alta. Hari însă era prea distras ca să ofere laude politicoase. Mintea lui gonea nebunește.

„Nu mi-aș irosi timpul pentru banalități? Poți fi atât de sigur, tinere prieten? Poate că în seara asta mă aflu aici doar pentru că sufăr de plictiseală absolută... sau de apropierea senilității. Poate că scap din vedere ceva evident. Ceva care ți-ar nărui oferta de amator, ca pe un castel din cărți de joc zguduit de un cutremur trantorian."

Atât doar că Hari nu descoperise deocamdată nici o greșeală. Deși prozaică, analiza lui Antic era în același timp meticulos de onestă. Verificarea referințelor și seturilor de date publice întreprinsă de Hari nu relevase nici o eroare aparentă.

„Indiferent ce șablon ar fi descoperit – folosind eșantioane de noroaie și nori de neant ce plutesc prin spațiu – , se pare că se corelează aproximativ cu zonele în care planetele haotice au fost cele mai frecvente..., o problemă pe care am încercat s-o rezolv timp de jumătate din viață."

De fapt nu era o problemă esențială pentru succesul sau eșecul Planului Fundației. O dată ce decăderea Imperiului începea să se accelereze, aparițiile planetelor haotice aveau să înceteze. Oamenii

din toată Galaxia aveau să fie mult prea ocupați cu simpla supraviețuire, ori cu recurgerea la formele mai clasice de rebeliune pentru ca să se angajeze în orgii de individualism sălbatic, utopic.

„Totuși psihoistoria va fi de-a pururi incompletă fără un răspuns la această stare diabolică a punctelor de atracție."

Exista apoi un alt factor, la fel de convingător.

„Santanni..., unde a murit Raych. Și Siwenna, unde a fost zărită pentru ultima dată nava care le transporta pe Manella și Bellis. Ambele planete se află în apropierea unora dintre anomaliile lui Antic."

Hari simți cum o hotărâre îi creștea în suflet.

Un lucru știa cu certitudine. Își ura viața pe care o ducea acum. După ce terminase înregistrările pentru Cripta Timpului, rămăsese inactiv, ca personaj istoric venerat, așteptând pur și simplu să moară. Ori acesta nu era stilul său. Oricum, în ultimele două zile se simțise mai plin de viață decât oricând în ultimul an.

Brusc, decise.

– Perfect, Horis Antic. Voi veni cu dumneata.

De cealaltă parte a mesei, bărbatul rotofei îmbrăcat în uniformă cenușie păli vizibil. Ochii părură că-i sar din orbite, holbându-se la Hari, în vreme ce mărul lui Adam i se legăna ridicol.

În cele din urmă izbuti să înghită nodul masiv care i se pusese în gât.

– Cum..., începu el răgușit. Cum ați...

Hari zâmbi.

– Cum am știut că intenționezi să-mi propui o expediție pe cont propriu?

Deschise brațele, simțindu-se puțin ca pe timpuri.

– Ei bine, tinere domn, la urma urmelor, eu sunt *Hari Seldon.*

8

Conform acordului negociat după proces cu Comisia pentru Siguranță Publică, Hari nu avea voie să părăsească Trantorul. De asemenea, știa că Wanda și Cei Cincizeci nu i-ar fi îngăduit niciodată să pornească spre stele. Deși el nu mai era necesar pentru succesul Planului, nimeni nu și-ar fi asumat responsabilitatea pentru a-i risca viața părintelui psihoistoriei.

Din fericire, Hari cunoștea existența unei ambiguități juridice care i-ar fi putut permite să scape. „Poți ajunge destul de departe fără să părăsești în mod oficial Trantorul", gândi el în timp ce făcea aranjamentele necesare.

Avea foarte puține de împachetat pentru călătorie, numai niște obiecte strict necesare, pe care Kers le puse într-o geantă, plus câteva dintre arhivele de cercetări cele mai prețioase, incluzând un exemplar din Primul Radiant cu Planul Fundației. Nimic din toate acestea nu părea ieșit din comun, în geanta de voiaj atârnată pe spătarul scaunului cu rotile.

Valetul său bodyguard se opusese călătoriei, exprimându-și cu glas tare îngrijorarea legată de stresul drumului. Lui Hari nu-i fusese însă greu să-l facă să-l asculte și își dăduse seama de ce obiecțiile valmorilului erau formulate doar cu jumătate de gură.

„Știe că în clipa de față amenințarea cea mai mare la adresa sănătății mele o reprezintă plictiseala. Dacă nu-mi găsesc ceva util de făcut, o să mă topesc pur și simplu pe picioare. Probabil că această micuță escapadă nu va însemna mare lucru; zborurile spațiale continuă să fie rutine. Și între timp, voi fi prea ocupat ca să-mi îngădui să mor."

Astfel cei doi părăsiră apartamentul psihoistoricului în dimineața următoare, ca într-o obișnuită excursie zilnică. Dar, în loc să se îndrepte către Grădinile Imperiale, Kers îl îmbarcă pe Hari pe o legătură cu destinația Elevatorul Orion.

În timp ce vagonul lor gonea și tunelul metalic din jur se pierduse într-o ceață cauzată de viteză, Hari continuă să se întrebe dacă aveau să fie opriți undeva pe traseu. Era o posibilitate foarte reală.

Poliția Specială fusese într-adevăr retrasă, așa cum îl asigurase Gaal? Sau îl supraveghea și acum, cu microvideocamere și alte gadgeturi?

Cu un an în urmă, imediat după proces, supravegherea oficială fusese intensă, adulmecându-se fiecare ungher al vieții lui Hari și urmărindu-i fiecare mișcare. De atunci însă se schimbaseră multe. Linge Chen devenise convins de cooperarea lui Hari și a Celor Cincizeci. Nu mai existaseră scurgeri de informații neliniștitoare despre un „iminent colaps al Imperiului". Încă mai important, mutarea pe Terminus se desfășura conform planului. Cei o sută de mii de experți pe care Hari îi recrutase, promițându-le angajarea în vastul proiect al *Enciclopediei Galactice*, erau de acum trimiși, în grupuri, spre planeta micuță și îndepărtată, și spre un destin glorios pe care nu l-ar fi putut bănui.

În cazul acesta, de ce ar fi continuat Chen să plătească ofițeri de elită ca să monitorizeze un profesor țicnit aflat pe moarte, când aptitudinile lor puteau fi întrebuințate în mod superior pentru rezolvarea altor crize?

În scurt timp, un gong anunță sosirea vagonului în Marele Vestibul. Hari și Kers ieșiră într-o incintă absolut colosală, cu lungimea de douăzeci de kilometri, ai cărei pereți se ridicau spre înălțimi ce dispăreau în pâcle.

Chiar în centrul sălii se găsea o coloană neagră gigantică, cu diametrul de peste o sută de metri, perfect verticală. Se putea crede că ea susținea plafonul îndepărtat, dar nu era decât o iluzie optică. Cilindrul negru nu era un pilon, ci un *cablu* uriaș care ieșea printr-un orificiu al tavanului nevăzut, străbătea atmosfera Trantorului și făcea legătura cu o masivă stație spațială aflată pe o orbită la cincizeci de mii de kilometri deasupra.

Pe toată lungimea sa, Elevatorul Orion părea acoperit de nenumărate *protuberanțe* ce urcau și coborau aidoma unor paraziți îngropați sub scoarța unei tulpini zvelte. Acelea erau capsulele ascensorului, parțial acoperite de o membrană flexibilă care-i proteja pe pasageri de radiațiile periculoase și de panorama amețitoare.

La baza acestei structuri monumentale se zăreau oameni care debarcau din capsulele sosite, treceau prin succintele formalități vamale și apoi înaintau spre un labirint de rampe și trotuare rulante. Alte șuvoaie de indivizi curgeau în direcția opusă, pregătindu-se de plecare. Pentru fiecare clasă socială existau câteva cozi de așteptare. Kers o alese pe una dintre cele mai scurte, care purta însemnele evidente ale rezervării pentru VIP-urile meritocrate.

„Teoretic, aș putea folosi portalul special al nobililor", gândi Hari, privind spre un culoar tapisat în mătase unde stewarzi îndatoritori satisfăceau nevoile nobilimii superplanetare. „De dreptul acesta beneficiază orice fost prim-ministru, chiar și unul dizgrațiat ca mine. Sunt însă sigur că aș atrage prea multă atenție nedorită."

Se opriră în fața unui ghișeu care purta inscripția CONTROL EMIGRĂRI și își prezentară cardurile de identitate. Kers se oferise să procure acte false, prin intermediul contactelor sale de pe piața neagră, dar un asemenea gest ar fi transformat mica aventură dintr-o infracțiune într-un delict serios. Hari nu intenționa câtuși de puțin să pericliteze Proiectul Seldon, doar pentru a-și satisface curiozitatea. Dacă reușea, perfect! Dacă nu, se întorcea acasă și lăsa lucrurile să se sfârșească de la sine.

Ecranul păru că-l fulgeră întrebător pe Hari.

DESTINAȚIE?

Acesta era momentul crucial. Totul depindea de interpretarea unei definiții legale.

– Demarchia, rosti psihoistoricul cu glas tare. Doresc să urmăresc, pentru o săptămână sau două, sesiunile legislaturii imperiale. Finalmente, intenționez să revin la rezidența mea din Universitatea Streeling.

Nu mințea, dar cuvântul acela – „finalmente" – putea ascunde o mulțime de neadevăruri.

Automatul păru că reflectează o clipă asupra declarației sale, în timp ce Hari gândea în tăcere.

„Demarchia continuă să fie una dintre planetele apropiate care în mod oficial fac parte din Trantor. Sistemul respectiv are puternice motivații politice și tradiționale, care au fost susținute de generații de împărați și prim-miniștri. Totuși poate că poliția nu vede lucrurile la fel..."

Dacă se înșelase, calculatorul avea să-i refuze eliberarea unui tichet. Știrea acestei „tentative de evadare" avea să fie transmisă Comisiei pentru Siguranță Publică, iar Hari nu avea alternativă decât revenirea acasă, unde să aștepte apariția agenților lui Chen care să-l interogheze. Mai rău încă, Stettin Palver și ceilalți psihoistorici aveau să se agite și să țâțâie, amenințându-l cu degetul și sporind paza reverențioasă pe care i-o asiguraseră. Bătrânul nu avea să mai beneficieze niciodată de alt moment nesupravegheat.

„Haide", îndemnă calculatorul, dorind să fi avut măcar o parte din puterile mintale care-i îngăduiau lui Daneel să afecteze gândurile oamenilor și mașinilor.

Pe neașteptate, ecranul se aprinse din nou.

DRUM BUN. TRĂIASCĂ ÎMPĂRATUL!

Hari încuviință din cap.

– Trăiască, replică el formal și înghiți un nod de încordare.

Mașina emise două tichete, trimițându-i la o anumită capsulă conform clasei lor sociale și destinației. Hari privi unul dintre ele, când Kers le ridică.

COMUTARE INTRA-TRANTOR, citi el.

Aprobă mulțumit. „Nu încalc litera înțelegerii mele cu Comisia. Cel puțin, deocamdată."

În preajmă se aflau mai mulți indivizi în uniforme cu nasturi strălucitori și mănuși albe – hamali tineri având rolul de a-i ajuta pe pasagerii care nu făceau parte din clasa nobililor. Câțiva dintre ei ridicară privirile, dar reveniră la bârfele și jocurile de zaruri, când Kers și Hari nu le făcură semn să se apropie. Kers nu avea nevoie de ajutor la puținul lor bagaj.

Peste câteva clipe însă, o siluetă micuță se desprinse brusc din mulțimea de uniforme purpurii, pășind rapid ca să-i intercepteze. Fata – slăbuță și neavând mai mult de cincisprezece ani – îi salută, ducând mâna la cozorocul chipiului. Nu era deloc stingherită de accentul puternic tipic Sectorului Corrin și îi abordă la limita excesului de familiaritate.

– Vă salut, domnii mei! Dacă doriți, vă iau imediat bagajele și vă conduc în deplină siguranță acolo unde aveți treabă.

Pe ecusonul ei scria JENI.

Kers clătină din deget dar, cu o mișcare fulgerătoare, fata îi înhăță tichetele din mână. Rânjind, încuviință din cap, legănându-și viguros părul rebel și platinat.

– Pe aici spre rădvanul dumneavoastră, domnii mei!

Când valetul refuză să-i dea bagajul, ea se mulțumi să surâdă larg.

– Nu trebuie să vă temeți. Vă voi conduce în siguranță la Stația Orion. Urmați-mă!

Kers mârâi când fata porni grăbită cu tichetele lor, dar Hari zâmbi și-l bătu ușor pe mână. Într-o lume de slujbe monotone și rutine ce te preschimbau într-un automat fără suflet, era plăcut să vezi pe cineva care se amuza, chiar dacă pe seama superiorilor sociali.

Îl găsiră pe al treilea membru al expediției lor în locul prestabilit, lângă o capsulă de elevator pe a cărei inscripție pâlpâia luminos DEMARCHIA. Antic păru extrem de ușurat să-i vadă; de abia aruncă o privire spre hamal, dar se înclină în fața lui Hari mai mult decât o cerea protocolul, apoi făcu semn spre ușa deschisă a capsulei.

– Pe aici, domnule profesor. Am oprit niște locuri bune.

Psihoistoricul inspiră adânc când se îmbarcară și ușa glisa îndărătul lor.

„Îi dăm drumul!" Simțea deja cum îi crește inima de satisfacție.

„O ultimă aventură!"

Din nefericire, nu existau ferestre. Pasagerii puteau urmări imaginile din exterior pe monitoarele fotoliilor, însă puțini se deranjau s-o facă. Capsula lui Hari era pe jumătate goală, întrucât în ziua de azi elevatoarele spațiale erau mult mai puțin întrebuințate.

„Parțial, sunt responsabil pentru asta", își reaminti psihoistoricul. Majoritatea traficului dinspre și către Trantor sosea prin intermediul navelor de Salturi hiperspațiale, care pluteau spre sol pe propriile lor câmpuri gravitaționale autogenerate. Un nor tot mai mare de asemenea

vehicule făceau naveta sus-jos, cu alimente și alte necesități pentru centrul administrativ al Imperiului. Douăzeci de planete agricole fuseseră afectate asigurării acestei linii de aprovizionare, față de numai opt înainte ca Hari să fi ajuns prim-ministru.

„Trantor își crea propriul necesar de hrană în rezervoare gigantice, alimentate cu energie solară și operate de roiuri de automate cărora nu le păsa de duhoarea oribilă și de munca fără pauze." Când sistemul respectiv colapsase în timpul infamei revolte tik-tok, una dintre primele îndatoriri ale lui Hari în calitate de prim-ministru fusese compensarea diferenței, multiplicând fluxul importului de alimente și alte bunuri.

„Totuși noul sistem este costisitor și ineficient. Iar în secolele următoare, linia aceasta de aprovizionare va deveni o capcană ucigașă." Știa asta din ecuațiile de psihoistorie. „Împărații și oligarhii vor fi tot mai preocupați de păstrarea ei, ignorând problemele importante din alte părți."

Pentru a le spori loialitatea, lumile agricole fuseseră apropiate și mai mult de Trantor însăși, având aceeași guvernare „planetară", un act care acum ajutase la justificarea artificiului lui Hari.

Deși nu-și activase videocamera exterioară, era ușor să vizualizeze învelișul strălucitor de metal anodizat, care reflecta câmpul stelar dens din centrul aglomerat al Galaxiei – milioane de sori orbitori ce scânteiau aidoma focurilor unor nestemate, transformând noaptea în zi. Cu toate că mulți dintre supușii Imperiului credeau că Trantor este un oraș gigantic, mare parte din suprafața de oțel inoxidabil nu era decât o pojghiță superficială, groasă de numai câteva etaje, instalată pentru continuitate după ce fuseseră nivelați munții și văile. Zonele acelea aplatizate se foloseau în principal pentru depozitarea arhivelor. Turnurile cu birouri, fabricile și locuințele nu ocupau mai mult de zece la sută din suprafața planetei..., loc suficient pentru ca patruzeci de miliarde de oameni să trăiască și să muncească eficient.

Cu toate acestea, imaginea populară era destul de corectă. Centrul Imperiului aducea cu miezul galactic – un loc supraaglomerat. Hari continua să fie fascinat de fiecare dată când îl zărea, în ciuda faptului că știa motivele psihoistorice care pricinuiseră totul.

– Acum trecem de jumătatea ascensiunii, le explică tânăra hamal, jucându-și rolul de ghid turistic. Cei care au uitat să-și ia pastilele pot simți o senzație neplăcută pe măsură ce ne apropiem de zona imponderabilității, totuși în majoritatea cazurilor este numai un efect al imaginației. Încercați să vă gândiți la ceva drăguț și adesea veți scăpa.

Antic nu fu prea încântat de soluție. Deși, cu siguranță, călătorea enorm din pricina slujbei pe care o avea, probabil că n-ar fi utilizat niciodată acest mijloc de transport, și acum se grăbi să înghită câteva pastile scoase din centură.

– Desigur, urmă fata, în ziua de azi majoritatea oamenilor sosesc pe Trantor cu navele stelare, de aceea sfatul meu este să vă repetați întruna că acest cablu are o vechime de cinci mii de ani și că a fost construit în zilele de glorie ale marilor ingineri. Astfel, dintr-un punct de vedere, sunteți la fel de bine ancorați ca și cum ați menține legătura cu solul!

Hari văzuse și alți hamali procedând la fel, exuavertiți care își depășeau cu mult atribuțiile meseriei, căutând să ironizeze slujba prozaică. Puțini însă avuseseră vreodată parte de un auditoriu atât de dificil precum durul Kers Kantun și nervosul Horis Antic, care continua să-și roadă unghiile, dorindu-și în mod clar ca fata să dispară. Ea continua însă să pălăvrăgească încântată.

– Uneori turiștii întreabă ce s-ar întâmpla dacă s-ar rupe cablul! Vă asigur că nu-i posibil. Cel puțin așa au promis anticii care au construit instalația asta. Deși sunt sigură că știți prea bine cum merg toate în ziua de azi. Prin urmare sunteți bineveniți să vă imaginați alături de mine ce s-ar putea întâmpla dacă într-o bună zi...

Începu după aceea să descrie, cu evidentă încântare, felul în care toate elevatoarele spațiale ale Trantorului – Orion, Lesmic, Gengi, Pliny și Zul – s-ar fi rupt în decursul unei viitoare și ipotetice catastrofe. Jumătatea superioară a fiecărui cablu imens, incluzând stațiile de transfer, s-ar fi pierdut în spațiul cosmic, în vreme ce jumătatea inferioară, cântărind miliarde de tone, s-ar fi afundat în sol cu o viteză incredibilă, degajând suficientă forță explozivă ca să străpungă carapacea metalică a Trantorului și să ajungă la conductele de energie geotermală, declanșând o centură planetară de noi vulcani.

„Exact ca scenariul catastrofic calculat de Primul Radiant", se minună Hari. Desigur, unele ipoteze ale Grupului Seldon răzbătuseră în exterior și se infiltraseră în cultura societății. Era totuși prima dată când auzea această etapă particulară a Prăbușirii Trantorului descrisă atât de viu, sau cu asemenea satisfacție evidentă!

De fapt, elevatoarele spațiale erau obiecte foarte solide, construite la apogeul forței Imperiului, care fuseseră calculate cu coeficienți de siguranță de sute de ori mai mari decât cei de rupere. Conform estimărilor lui Hari, aveau să reziste probabil până la prima distrugere a capitalei, adică încă aproape trei sute de ani.

În ziua aceea însă ar fi fost lipsit de înțelepciune să locuiești undeva în vecinătatea Ecuatorului. Urmașii lui Stettin și Wanda ar fi fost pregătiți, desigur, și sediul celei de a Doua Fundații ar fi fost mutat cu mult înainte..., totul conform planului.

Mintea lui Hari cutreierase viitorul în aceeași măsură în care mintea unui istoric examina trecutul. Una dintre înregistrările sale pentru Cripta Timpului de pe Terminus se referea la acea epocă viitoare când distrugerea avea să se abată asupra acestei planete magnifice. În momentul respectiv Fundația avea să intre în era măreață a expansiunii sigure pe sine. După ce supraviețuiseră câtorva confruntări periculoase cu Imperiul instabil, membrii Fundației aveau atunci să urmărească amuțiți colapsul brusc și final al vechiului sistem.

Mesajul său din Cripta Timpului fusese redactat cu grijă, în scopul reglării fine a atitudinilor liderilor de pe Terminus din momentul respectiv, oferind un mic sprijin politic facțiunilor ce susțineau o abordare lipsită de grabă a extinderii cuceririlor. Excesul asigurărilor putea fi la fel de rău ca și insuficiența lor. A Doua Fundație, cea secretă, alcătuită din urmașii cu aptitudini mentaliste ale Celor Cincizeci, avea să înceapă să joace un rol mai activ, modelând cultura viguroasă de pe Terminus și forjând nucleul unui nou imperiu, mult mai măreț decât primul.

Planul îl vrăjea pe Hari prin complexitatea lui fascinantă. Din nou însă interveni glasul îndoielii sale interioare.

„Poți să fii sigur de prima sută de ani. Momentul de inerție al evenimentelor este pur și simplu prea mare ca să se abată de la cărarea pe care o intuim. Următoarele două secole ar trebui să respecte calculele, dacă nu apar perturbații neașteptate, iar obiectivul celei de a Doua Fundații va fi să le corijeze.

Dar după aceea?

Ceva din aparatul matematic mă neliniștește – aluzii la stările nerezolvate ale punctelor de atracție și la soluțiile ascunse ce pândesc înapoia tuturor modelelor previzibile și sigure de sine pe care le-am realizat.

Mi-aș dori să am o ideea mai bună asupra naturii stărilor nesoluționate."

Acela nu era decât unul dintre motivele pentru care decisese să se alăture expediției.

Existau și alte motive.

Antic se aplecă spre Hari.

– Am aranjat totul, domnule profesor. A doua zi după asolizarea pe Demarchia, ne vom întâlni cu căpitanul navei charter pe care am închiriat-o.

Tânăra hamal terminase în cele din urmă relatarea ei deliberat plină de culoare și amuțise. Aparent asculta muzică în căștile audio și privea pe monitorul unui fotoliu apropierea de Stația Orion. Hari simți că putea vorbi fără grijă cu Antic.

– Căpitanul acesta al dumitale este de încredere? N-ar fi înțelept să ne dăm pe mâna unui mercenar, mai ales că nu ne putem permite să plătim foarte mult.

– De acord, încuviință birocratul cu vigoare, dar individul are recomandări foarte bune și în plus nu ne costă nimic.

Hari vru să întrebe cum se putea așa ceva, însă Antic clătină ușor din cap. Unele explicații trebuiau să aștepte.

– Se apropie transferul! anunță tânăra hamal cu glas mai tare decât ar fi trebuit, din cauza căștilor. Puneți-vă centurile de siguranță, este posibil să urmeze șocuri!

Hari își lăsă valetul să-i blocheze fotoliul și să-i aranjeze păienjenișul de centuri, dar după aceea îi făcu semn să se îndepărteze și să se ocupe de sine. Trecuseră mulți ani de când nu mai călătorise cu șuntul stelar, totuși nu era novice.

Comandă apoi videocamerei să-i arate Stația Orion aflată acum în fața lor, un cap de Meduză gigantică, format din tuburi și spirale, în mijlocul unei linii drepte și strălucitoare – cablul elevatorului spațial. La docuri se zăreau numai câteva nave spațiale, deoarece hipervehiculele cele mai moderne puteau decola și asoliza, folosind câmpuri antigravitaționale delicate. Hari întrezărea însă o epocă în care reducerea competenței avea să ducă la o serie de prăbușiri accidentale teribile. Atunci vehiculele ce soseau pe Trantor urmau să fie silite să-și descarce mărfurile pe orbită, iar cablurile uriașe își regăseau importanța supremă... până ce, după alți cincizeci de ani, aveau să fie finalmente desființate.

În prezent, traficul navelor prelua majoritatea pasagerilor și mărfurilor din Galaxie, dar câteva rute continuau să fie acoperite de un sistem de transport independent, mai rapid și mai convenabil.

Șunturile stelare.

În tinerețea lui Hari existaseră sute de legături găuri-de-vierme, ce traversau țesătura spațio-temporală de la un colț al Galaxiei la

altul. Acum mai rămăseseră numai o duzină, majoritatea fiind conectate la un singur punct de lângă orbita Trantorului. Conform ecuațiilor psihoistoricului, și acelea aveau să fie abandonate, peste numai câteva decenii.

– Pregătiți-vă! anunță sonor tânăra hamal.

Stația Orion păru că se năpustește către videoecran, dar în ultima clipă un gigantic braț manipulator apăru ca din senin și le înhăță capsula cu o zguduitură bruscă. Printr-un vălmășag de senzații ametitoare, vehiculul compact fu desprins de pe cablu și introdus într-o țeavă lungă și subțire ca de tun, ațintită spre spațiu.

Ecranul se întunecă brusc.

Antic gemu încetișor. „Cu unele lucruri nu te poți obișnui niciodată", își spuse Hari, străduindu-se să-și păstreze gândurile în sfera abstractului și așteptând declanșarea lansatorului cu impulsuri.

Navele stelare hiperspațiale erau mari, masive și relativ lente. Totuși tehnologia de bază era atât de fiabilă și de simplu de întreținut încât se cunoșteau cazurile unor culturi decăzute, care-și menținuseră flotele chiar și după ce pierduseră capacitatea de a genera energia de fuziune a protonilor. Pe de altă parte, șunturile stelare se bizuiau pe o înțelegere profundă a fizicii și pe o competență inginerească deosebită. Atunci când Imperiul nu avea să mai producă lucrători destul de buni, rețeaua acestui gen de transporturi urma să cunoască un declin rapid.

Unii acuzau decadența sau sistemele educaționale aflate în regres. Alții afirmau că totul era pricinuit de planetele haotice, a căror atracție culturală atrăgea întotdeauna indivizi creativi din toată Galaxia... până la implozia fiecărei „renașteri".

Ecuațiile lui Hari aminteau motivele complexe ale decăderii care începuse cu secole în urmă. Un colaps împotriva căruia Daneel luptase cu mult înainte de nașterea psihoistoricului.

„Nu mi-ar plăcea să călătoresc cu un șunt peste treizeci de ani, când curba declinului competenței va intersecta finalmente pragul de..."

Gândul îi fu întrerupt când tunul declanșă, expediindu-le capsula printr-un microșunt hiperspațial, spre un punct aflat la cincizeci de minute-lumină de Trantor, acolo unde aștepta *adevărata* gaură-de-vierme. Pătrunderea nu fu tocmai lină și senzații de durere îi sfredeliră măruntaiele lui Hari.

– *Dors*! suspină el încet.

Urmară o serie de mișcări de legănare, în timp ce fură azvârliți prin deschiderea mult frecventată a unei gigantice cavități în continuumul spațio-temporal. Monitoarele fotoliilor se acoperiră de culori ce se învolburau nebunește, deoarece calculatoarele holovideo nu izbuteau să deducă nimic din maelströmul exterior. Desigur, modul acela de transport avea și dezavantaje, totuși Hari își reaminti un element fundamental al șuntului – unica trăsătură care îl făcea mult mai atrăgător decât călătoria cu navele. Aproape imediat ce începea, orice călătorie prin șunt...

...se și termina.

Brusc, videoecranele se modificară din nou, prezentând un norișor prăfos și familiar de stele din centrul galactic. Hari simți câteva zguduituri, când capsula fu retransmisă de microșunt și după aceea, ca prin farmec, pe monitoare se ivi o planetă.

O lume de continente, mări și lanțuri muntoase, unde orașele scânteiau ca *parte* a peisajului, nu dominându-l copleșitor. O lume minunată pe care Hari obișnuise s-o viziteze frecvent ca prim-ministru, însoțit de grațioasa și superba lui soție, pe vremea când el și Daneel credeau că întrebuințarea inteligentă a psihoistoriei ar putea realmente salva Imperiul, în loc să facă planuri în cazul eventualei năruiri a acestuia.

– Bine ați venit în a doua capitală imperială, domnilor, rosti fata. Bine ați venit pe Demarchia!

9

Dors se simțea obligată să mărturisească.

Raportul ei către Daneel întârzie dintr-un motiv sau altul, până ce ea ajunse în cele din urmă acasă, pe Smushell. Atunci își epuiză pretextele.

– *Am încercat să-l distrug pe robotul renegat, R. Lodovic Trema* – recită ea într-o transmisiune codificată, menținându-și nivelurile glasului egale și lipsite de emoții. *Faptul că am dat greș nu constituie o scuză pentru acțiunea mea, care a contrazis aparentele tale dorințe, Daneel. Ca atare, îți aștept ordinele. Dacă dorești, voi preda misiunea mea de aici altui umanoid și voi porni spre Eos, pentru diagnoză și reparații.*

Eos, baza secretă de reparații pe care Daneel o menținea pentru cabala lui de roboți nemuritori, se găsea la jumătate de Galaxie de Smushell. Avea să fie dureros pentru Dors să-i părăsească pe Klia și

Brann în acest punct al vieților lor, când creau prețioșii prunci mentaliști atât de importanți pentru planurile pe termen lung ale lui Daneel, totuși era învățată să urmeze dispozițiile primite, chiar dacă o făceau să sufere... așa cum se întâmplase când trebuise să-l părăsească pe Hari.

„Daneel știe cel mai bine", gândi ea, dar în același timp îi venea greu să continue dictarea raportului.

– Știu că deocamdată nu ai declarat că mașina Lodovic este proscrisă. Se pare că te fascinează felul în care Trema a fost modificat de către mema Voltaire, astfel încât nu mai este obligat să respecte cele patru Legi ale roboticii. Sunt de acord că Lodovic nu a întreprins nici o acțiune directă care să pară în detrimentul omenirii. Deocamdată... Totuși asta mă liniștește prea puțin, Daneel! Amintește-ți că Legea 0 ne poruncește să acționăm permanent în modalități care să slujească intereselor pe termen lung ale rasei umane. Imperativul acesta înlocuiește cele trei Legi clasice ale lui Susan Calvin. Tu însuți, Daneel, ai predat această dogmă încă din epocile de început. De aceea trebuie să te rog să-mi explici motivul pentru care ai optat să-l lași pe Lodovic să plece. Să fie liber să cutreiere Galaxia, să conspire cu roboții calvineni și, aproape cu siguranță, să urzească împotriva planurilor tale!

Dors își simți corpul umaniform pulsând de tensiunea emoțională simulată, începând cu accelerarea bătăilor inimii și sfârșind cu respirația întretăiată și superficială. Emularea era automată, realistă și, de acum, parțial dincolo de controlul ei conștient. Trebuia să-și suprime reacția prin forța voinței, la fel ca o femeie adevărată, care trebuie să-i spună șefului ei ceva important și în același timp periculos.

– Oricum, atunci când m-am întâlnit cu Lodovic pe Panbundent, m-am simțit îndemnată să iau problema în mâinile mele. Indiferent care ar fi fost motivele subtile pentru care mă atrăsese acolo, nu-mi puteam îngădui să scap oportunitatea. În apropierea pădurii unde a avut loc întâlnirea, Lodovic și-a explicat teoria referitoare la experiența aproape fatală pe care eu și Hari o cunoscusem pe planeta aceea, acum patruzeci de ani. El a pretins că întregul episod a fost unul dintre numeroasele tale experimente prin care cauți să definești aspecte fundamentale ale naturii umane. După ce l-am ascultat o vreme, am decis că venise momentul. Am scos un miniblaster dintr-o fantă secretă a brațului și l-am ațintit spre Lodovic. De abia a reacționat, continuând să-și descrie ipoteza – faptul că cimpanzeii joacă un rol important în planurile tale finale! Țin minte că în clipa

aceea m-am gândit cât de periculos este să lași un robot nebun să cutreiere prin cosmos. Cu toate acestea, impulsurile Legii 1 se împotriveau să apăs trăgaciul și să trag în trăsăturile omenești ale lui Lodovic.

Dors se opri, reamintindu-și momentul acela neplăcut. Străvechea Lege 1 formulată de Susan Calvin era explicită: *Robotul nu are voie să pricinuiască vreun rău omului sau să îngăduie prin nerintervenție să i se întâmple ceva rău unei ființe umane.* Comanda aceasta era atât de adânc înrădăcinată încât doar creierele pozitronice cele mai sofisticate puteau reuși ceea ce făcuse ea pe Panbundent – să tragă o rafală blaster spre un chip care surâdea cu o resemnare ironică, părând până în ultima clipă o persoană mult mai reală decât mulți oameni adevărați pe care-i cunoscuse Dors. Încercase o senzație teribilă..., deși nu la fel de rea ca în acele două ocazii din trecutul ei când fusese nevoită să ignore complet Legea 1.

Momentele îngrozitoare când ucisese oameni adevărați, pentru Legea 0 a lui Daneel.

Pe Panbundent se simțise mult mai bine când trupul din fața ei își pierduse aspectul umanoid, devenind un maldăr de metal, plastic și gelatine coloidale... și în cele din urmă ajungând la creierul pozitronic, care scânteiase și pâlpâise în timp ce murise.

– Am continuat să trag cu blasterul până ce corpul s-a topit și s-a preschimbat în zgură. Atunci m-am întors să plec. N-am făcut însă decât câțiva pași și...

Dors amuți din nou. De data aceasta, clătină din cap și renunță complet să mai vorbească. Avea să reia raportul mai târziu, poate mâine. Oricum, după felul în care se degradaseră comunicațiile interstelare, mesajul avea să-i parvină lui Daneel abia după câteva săptămâni.

Se ridică și întoarse spatele codificatorului... aproape la fel cum făcuse pe Panbundent, după ce inspectase corpul topit al lui Lodovic. Strigăte și țipete surescitate o urmaseră din pădurea apropiată, dinspre animalele sălbatice ale căror gânduri simple le împărtășise cândva în mod intim. Demult, pe când ea fusese a lui Hari, și Hari fusese al ei.

Apoi, după ce făcuse câțiva pași spre navă, o voce o strigase din urmă:

– Nu uita să iei asta cu tine, Dors!

Se răsucise fulgerător... doar ca să-l zărească pe tik-tok, caricatura aceea jalnică a unui robot realizată de oameni, rulând spre ea cu o casetă în mâinile-clești primitive.

– Lodovic? Tu ești? întrebase Dors, holbându-se la tik-tokul zăngănitor și pricepând brusc cât de simplu ar fi fost pentru Trema să se fi deghizat în interiorul unei asemenea carcase mecanice masive.

Mașina zgomotoasă îi răspunsese cu un glas care zumzăia egal și hârâit, deși lui Dors i se păruse că detectează o notă de amuzament degajat.

– Dors, Dors... În lumina celor de abia întâmplate, crezi că ar fi înțelept din partea mea să răspund la această întrebare?

Ea răspunsese înălțând din umeri. Dacă Lodovic ar fi dorit să se răzbune, i-ar fi fost foarte simplu în clipa aceea.

– Am ucis un manechin? O simplă copie?

– Îmi vei purta ranchiună pentru că am fost atât de suspicios?

Stând acolo, în timp ce soarele lui Panbundent apunea treptat și umbrele lor se alungeau pe sol, ea estimase probabilitatea ca în interiorul tik-tokului să se afle adevăratul creier al lui Lodovic. În cazul acela, o a doua rafală ar fi eliminat inamicul pentru totdeauna.

-- Pot consemna o observație interesantă? zumzăise automatul. Ai folosit cuvântul „ucis", nu „distrus" sau „dezactivat". Să iau asta ca un mic semn de progres în relația noastră?

Ea fusese ispitită să întrebuințeze din nou blasterul, totuși probabilitatea majoră era ca adevăratul creier al lui Lodovic să se afle undeva în pădure, aproape imposibil de găsit, într-un loc sigur și ascuns de unde își dirija manechinele. De aceea, cu un oftat omenesc, introdusese arma în fanta ei și se întinsese către casetă.

– Cu timpul, vor exista și alte ocazii, mormăise și luase obiectul cu grija cu care un om ar fi ridicat o cutie plină cu șerpi veninoși.

– Noi, roboții, am fost capabili să spunem asta dintotdeauna. Este totuși posibil ca pentru cei asemenea nouă „timpul" să se scurgă mai repede decât ai crede.

Singurul lucru demn pe care-l mai putuse face în clipa aceea fusese să-l lase să aibă ultimul cuvânt. De aceea se răsucise fără să-și ia rămas bun și începuse lungul drum spre casă.

Pe durata călătorie către Smushell, unicul ei tovarăș fusese cadoul lui Lodovic, capul străvechi. Timp de o săptămână, țeasta de metal cu ochi din pietre prețioase care conținea creierul inactiv al lui R. Giskard Reventlov o privise fix.

Giskard, fondatorul, care, cu mult timp în urmă, îl ajutase pe Daneel să formuleze Legea 0.

Giskard, mântuitorul, care se sacrificase în actul de salvare al destinului omenirii și în același timp distrusese nemilos planeta de origine a oamenilor.

Giskard, legendarul, primul robot mentalist, capabil și dornic să-i călăuzească pe oameni, deviindu-le și deplasându-le ușor gândurile și amintirile... pentru binele lor.

Chiar și acum, cu comoara aceea antică ascunsă în siguranța unei nișe secrete din casa lui Klia, Dors nu se putea convinge să-i acceadă memoriile stocate.

În loc de asta, privea fix capul, știind cu exactitate la ce se uita.

Obiectul era o capcană.

O momeală.

Un test de loialitate, cum ar fi spus simularea Ioanei d'Arc, irezistibil ca orice ispită cu care se confruntaseră vreodată oamenii.

Dacă Lodovic dorea ca Dors să privească înăuntrul capului, asta putea să însemne că acesta conținea ceva periculos, poate o toxină.

Ceva primejdios și necunoscut, în ciuda faptului că Dors avea deja un nume clar.

Adevărul.

10

Privind din balconul camerei sale de hotel, peste străzile mărginite de arbori ce se deschideau în Bulevardul Galactic, lui Hari îi venea ușor să-și imagineze că aceasta era o planetă bucolică de la periferie, nu „a doua capitală imperială".

Desigur, sub soare străluceau statui și monumente impunătoare; în ultimele cincisprezece milenii, aici fuseseră înălțate numeroase altare comemorative, celebrând împărați și prefecți, victorii și victime, evenimente măreție și realizări unice. Spre deosebire de puternicul Trantor, totul părea însă mai redus ca dimensiuni și ritm, trădând adevăratul statut al lui Demarchia – un partener secund dat uitării și lipsit de putere reală.

Până și cele Opt Case ale Parlamentului, construcții alb-glorioase ce sclipeau aidoma unor diademe în jurul Colinei Deliberărilor, păreau cumva uitate și irelevante. Toate cele cinci clase sociale continuau să-și trimită reprezentanți care să argumenteze aspecte diferite ale legilor, iar cele trei Camere Superioare izbuteau ocazional să cadă de acord asupra vreunei legi. Totuși, după încheierea mandatului de

prim-ministru al lui Hari, puține decizii importante mai ieșiseră din sălile sacre. Consiliul Executiv de pe Trantor conducea în principal prin decrete, formulate în majoritate de Comisia pentru Siguranță Publică dirijată de Linge Chen.

Realitatea era că legile acelea contau prea puțin. Psihoistoria prezisese ce avea să se întâmple în continuare. Dacă Linge Chen ar fi fost răsturnat mâine printr-o lovitură de palat, momentul de inerție al evenimentelor i-ar fi împins succesorul să acționeze în modalități identice. Unele facțiuni ar fi câștigat și altele ar fi pierdut, dar, în decursul următorilor treizeci de ani, media forțelor – calculate pe douăzeci și cinci de milioane de planete – ar fi copleșit orice inițiative întreprinse de comisari, împărați sau cabale oligarhice.

O latură romantică a lui Hari se întrista de aceea ori de câte ori ajungea pe Demarchia. Planeta i se părea personificarea unei șanse irosite. Un eșec.

„Teoretic, democrația ar trebui să învingă orice mașinațiuni ale nobililor. Până și cei mai teribili tirani imperiali au simulat cu ipocrizie respectul față de acest principiu al ruellianismului."

În practică însă, conceptul era mai greu de implementat. Casa Cumulativă, Senatul Sectoarelor și Adunarea Negoțurilor ar fi trebuit, toate, să-și compenseze reciproc lipsurile, trimițând pe Demarchia reprezentanți care fuseseră aleși într-o mulțime de modalități diferite. Cu toate acestea, rezultatul final păruse întotdeauna identic: epuizarea energiei și dinamismului. În calitate de prim-ministru, Hari constatase că promulgarea legilor – de pildă, legea excepțională privind suprimarea haosului – era de-a dreptul dureroasă, în ciuda faptului că știința principiilor psihoistoriei îl făceau neobișnuit de eficient prin comparație cu alți politicieni.

„Pe vremea aceea, Daneel și cu mine continuam să credem că întregul măreț Imperiu al Omenirii poate fi salvat. Pe atunci însă ecuațiile mele nu erau complete. Lăsau loc de îndoială, dar și de speranță."

După încheierea mandatului lui Hari, Demarchia devenise o fundătură. Un loc pentru exilarea politicienilor ratați. Nici o persoană importantă nu se mai sinchisea de planetă.

„Ceea ce se potrivește perfect sosirii noastre", gândi psihoistoricul cu un zâmbet amar. Acum Demarchia nu mai era o destinație, ci un punct de plecare convenabil.

– Domnule profesor? murmură dinapoia sa glasul lui Antic, aflat în aceeași odaie a hotelului. (Birocratul rotofei devenea tot mai nervos

pe măsură ce se apropia următoarea etapă a aventurii lor.) Tocmai am... am primit o veste de la, ă-ă-ă, *persoana* despre care am vorbit ceva mai devreme. Mi-a transmis că a aranjat totul și trebuie să ne întâlnim la *vehiculul* lui peste o oră.

Hari atinse o comandă și scaunul său cu rotile se întoarse și lunecă în cameră. Exprimarea ocolită a lui Antic, o precauție împotriva posibilelor dispozitive de supraveghere, ar fi fost cu siguranță inutilă dacă ar fi fost realmente puși sub observație. În plus, până acum, nici unul dintre ei nu comisese vreo infracțiune.

– Echipamentul dumitale a sosit, Horis?

Birocratul nu purta uniforma oficială, totuși oricine i-ar fi zărit ținuta corpului și simțul jalnic al modei și-ar fi dat seama imediat că era un Cenușiu.

– Da, domnule profesor. Ultimele lăzi sunt jos. A fost mai simplu să comand instrumentele de la diverse firme și să cer expedierea lor direct aici, decât pe Trantor, unde ar fi putut urma... întrebări stânjenitoare.

Hari văzuse lista de instrumente și aparate, dar nu zărise ceva care să poată fi considerat, măcar pe departe, obiect de contrabandă. Antic avea totuși motive întemeiate ca superiorii săi să nu știe că își petrecea concediul ocupându-se de un „hobby intelectual".

De fapt, psihoistoricul fusese chiar recunoscător pentru întârzierea pricinuită de achiziționarea echipamentelor acelea. Avusese astfel posibilitatea să se odihnească după obositoarea călătorie cu șuntul stelar..., mult mai zdruncinătoare decât ținea minte că fusese cu decenii în urmă. De asemenea avusese ocazia să stea sub razele soarelui, amintindu-și de Demarchia din trecut, când în lungul bulevardelor se înșirau unele dintre cele mai bune restaurante ale Galaxiei, iar el avea încă papilele gustative cu care să se bucure de meniurile oferite... alături de Dors cea frumoasă și plină de viață.

– Perfect, rosti simțindu-se incredibil de energic; aproape în stare să umble pe jos până la astroport. Să-i dăm drumul!

Kers îi aștepta în fața hotelului, lângă lăzile ce conțineau echipamentul lui Antic. De la prima uitătură, Hari știu că valetul său le controlase conținutul, verificând facturile, și că nu descoperise nimic anormal; îi accepta grija, fără a-i acorda totuși prea multă importanță. Ce-și închipuia Kers, că Antic l-ar fi atras pe celebrul Hari Seldon într-un plan alambicat de contrabandă?

Camioneta pe care o închiriaseră sosi la ora stabilită. Șoferul privi lăzile și solicită ajutorul unui grup de localnici în căutare de muncă, angajându-i să încarce cutiile grele. Antic se agită, când îi ridicară instrumentele prețioase cu care intenționa să verifice teoria bizară despre *cultivabilitatea planetară* și *curenții spațiali.*

Hari se simțea mai puțin îngrijorat, deși contribuția sa financiară la achizițiile acelea fusese substanțială. Costurile păreau justificate, dacă expediția lor ar fi putut proiecta o lumină nouă asupra propriilor sale temeri. Pe termen lung însă nu avea să influențeze deloc poziția lui în istorie. Pentru Antic, pe de altă parte, călătoria aceasta reprezenta singura lui șansă de a lăsa o urmă în Univers.

Se îmbarcară într-o limuzină a astroportului, în timp camioneta îi urmă, parcurgând străzi în mod clar proiectate pentru un trafic mult mai intens decât cel actual. Economia de pe Demarchia nu o ducea grozav; se zăreau destule grupuri de muncitori care căutau de muncă.

O rafală de ploaie căzu pe geamul limuzinei, speriindu-l pe Kers, care se născuse pe Trantor, și binedispunându-l pe Hari.

– Știai, începu el pe un ton cordial, că de-a lungul multor milenii planeta aceasta a cunoscut o sumedenie de experimente în democrație?

– Chiar așa, domnule profesor? se minună Antic, aplecându-se respectuos spre el.

Înghiți o pastilă albastră și reîncepu să-și roadă unghiile.

– Da, da. Una dintre formele care mi s-a părut întotdeauna fascinantă se numea *Națiunea.*

– N-am auzit niciodată despre așa ceva.

– Nu mă surprinde. Specialitățile dumitale sunt de altă natură. Majoritatea oamenilor, reflectă Hari, consideră istoria neplăcută sau plictisitoare.

– Dar *pe mine* mă interesează, domnule profesor! Vă rog, îmi puteți povesti?

– Hm-m-m... Vezi dumneata, în aplicarea democrației la o scară pan-galactică a existat dintotdeauna o problemă fundamentală. Un corp deliberativ tipic poate opera cu maximum câteva mii de membri. Asta însă este prea puțin pentru reprezentarea directă a zece cvadrilioane de alegători aflați pe douăzeci și cinci de milioane de planete! Pentru soluționarea dilemei s-au încercat numeroase soluții, așa cum a fost *reprezentarea cumulativă.* Fiecare congres planetar alegea câțiva delegați la ansamblul Zonei lor stelare locale, care apoi alegea din rândurile sale pe câțiva care să participe la conferința regională a

Sectorului. La nivelul respectiv se alegea un număr restrâns de delegați care mergeau mai departe, reprezentând Sectorul la consfătuirea Cvadrantului... și așa mai departe, până ce un număr final de indivizi cu drepturi egale se adunau în clădirea aceea de pe colină.

Indică o construcție de piatră, ale cărei coloane albe păreau că strălucesc în ciuda ploii cu grindină.

– Din păcate, procesul nu ducea la o distilare cumulativă a opțiunilor *politice* din jos în sus. Dimpotrivă, rezultatul final – dictat de natura umană fundamentală – era condensarea celor mai insipizi și inofensivi politicieni din Galaxie. Sau a demagogilor charismatici. Oricare ar fi fost cazul, se dezbăteau numai problemele câtorva planete, pe o bază statistic cvasi-aleatorie. Iar în acele rare ocazii în care una dintre Adunările Constituante de aici de pe Demarchia dovedea animație, puteam fi siguri că în celelalte Case ale Parlamentului se va trage frâna. Este o metodă verificată pentru a încetini lucrurile și a împiedica guvernarea sub imperiul pasiunilor de moment.

– Am senzația că sunteți de acord, observă Antic.

– În general, este o idee destul de bună ca sistemele politice să nu fie lăsate să oscileze prea violent, mai ales atunci când factorii de inerție psihoistorică nu sunt atenuați în mod adecvat de stările ipotetice sociocentripete sau de alte...

Hari se opri și surâse.

– Ei bine, să zicem doar că totul poate deveni destul de complicat, dar esența este că legislaturile cumulative nu izbutesc prea multe lucruri. La răstimpuri însă, în ultimii cincisprezece mii de ani, s-au încercat și abordări alternative.

– Inclusiv *Națiunea* aceea la care v-ați referit? A fost alt tip de adunare?

– Poți s-o numești și așa. Timp de aproape șapte sute de ani, pe Demarchia s-a reunit o a noua Casă, mai puternică și mai influentă decât toate celelalte laolaltă. Puterea i-a rezultat pe de o parte din simpla ei mărime, deoarece avea peste o sută de milioane de membri.

Antic se lăsă pe spate pe banchetă.

– O sută de milioane! Dar... Cum putea...?

– Soluția a fost cu adevărat elegantă, continuă Hari amintindu-și felul în care ecuațiile psihoistorice se echilibraseră atunci când studiase episodul acela din istoria Imperiului. În funcție de populația ei, fiecare planetă alegea între unul și zece reprezentanți pe care îi trimitea direct aici, ignorând adunările de la nivelul Sectorului, Zonei și

Cvadrantului. Cei aleși nu erau doar politicieni stimați și respectabili, care cunoșteau toate necesitățile planetei lor natale, ci satisfăceau și alte cerințe. De pildă, fiecare delegat la Națiune trebuia să se priceapă foarte bine la un meșteșug. După ce soseau aici, toți trebuiau să participe la economia locală. Pe un cizmar îl aștepta un atelier, o bucătăreasă își deschidea propria pensiune... Jumătate din locuințele și locurile de muncă de pe continentul acesta erau rezervate unor astfel de indivizi tranzitorii, care trăiau și lucrau aici până la terminarea mandatului lor de zece ani.

– Dar când mai aveau timp să discute despre legi... și celelalte?

– Seara, în forumuri electronice și deliberări televizate. Sau în sălile locale de întruniri, unde analizau problemele în timp ce încheiau și desfăceau alianțe, asigurându-și reciprocitatea voturilor sau redactând petiții. Metodele coaliților autoorganizate variau cu fiecare sesiune de lucru, în aceeași măsură ca și populația. Indiferent însă în ce mod ar fi procedat, Națiunea era mereu activă și interesantă. Când greșeau, erorile respective erau dramatice, dar în perioada respectivă au fost promulgate unele dintre cele mai bune legi ale Imperiului. Chiar Ruellis a fost o delegată de frunte pe atunci.

– Cu adevărat? clipi Antic. Crezusem mereu că a fost o împărătească.

Hari clătină din cap.

– Ruellis a fost o persoană influentă în decursul unei perioade de o excepțională creativitate..., o „Epocă de Aur" care din nefericire a luat sfârșit când primele epidemii de haos au bântuit Galaxia, declanșând un colaps care a ajuns până la conducerea imperială directă.

Psihoistoricul putea să vizualizeze dezechilibrul de forțe care se răspândise în timpul perioadei aceleia strălucitoare din istoria Imperiului. Pentru cei implicați păruse probabil teribil de injust să vadă cum ani de inventivitate și speranțe fără precedent colapsaseră în fața talazurilor bruște ale iraționalității, cufundând planetă după planetă în vâltoarea violențelor. Retrospectiv însă situația era evidentă pentru Hari.

– Acela a fost sfârșitul Națiunii? întrebă Antic cu un ton de fascinație respectuoasă.

– Nu tocmai. Au mai existat câteva experimente. La un moment dat s-a decis ca, la fiecare trei mandate, Națiunea să fie alcătuită numai din delegați femei, oferindu-le conducerea exclusivă asupra acestui continent și puterea unică de a propune legi noi. Singurul

bărbat căruia i s-a permis să vină sau să vorbească aici a fost împăratul din vremea aceea – Hupeissin.

– *Taurul* Hupeissin? râse Antic sonor. Așa și-a câștigat reputația?

Hari aprobă din cap.

– „Hupeissin al Haremului Ceresc". Desigur, în esență porecla este o calomnie răspândită de membrii ulterioarei dinastii Torgin, pentru a-l discredita. În realitate, a fost un rege-filosof ruellian exemplar, care dorea cu sinceritate să asiste la deliberările independente ale...

Antic însă nu-l mai asculta. Continua să chicotească, clătinând din cap.

– Singur cu o sută de milioane de femei! Să mai vorbești despre iluziile legate de potență!

Hari văzu că până și Kers afișase un surâs în colțul gurii. Valetul cel dur îl privi apoi pe psihoistoric, convins că era doar o născocire.

– Ei bine, suspină Hari și schimbă subiectul, uite că se zărește astroportul. Horis, sper că încrederea dumitale în căpitanul navei este justificată. Trebuie să ne înapoiem cel târziu într-o lună, altfel pot apărea necazuri reale pe Trantor.

Se așteptase la un cargobot de mâna a doua, o ladă metalică, scârțâind și fâsâind din toate încheieturile, dar vehiculul care-i aștepta pe o rampă de lansare făcea parte din cu totul altă clasă.

„Este un iaht", observă Hari surprins. „Un iaht vechi și scump! În mod deliberat, cineva i-a pătat fuzelajul, încercând să-i camufleze valoarea reală, însă până și un necunoscător își poate da seama că asta nu-i o navă charter."

În timp ce muncitorii încărcau instrumentele lui Antic prin rampa pupa, Hari și Kers îl urmară pe birocrat pe scara pasagerilor. În vârful acesteia îi aștepta un bărbat înalt și blond, purtând o salopetă tipică piloților spațiali. Din ținuta sa atletică și tenul bronzat, psihoistoricul știu instantaneu o mulțime de lucruri despre individ. Postura relaxată degaja o încredere înnăscută, la un pas de aroganță, iar expresia feței era calmă și în același timp dură, fiind parcă o persoană obișnuită să capete ceea ce dorea.

Antic se grăbi să facă prezentările:

– Domnule profesor Seldon, dânsul este gazda și pilotul nostru, căpitanul Biron Maserd.

– Este un privilegiu să te întâlnesc, meritocrat Seldon, rosti Maserd cu un ușor accent de la periferia Galaxiei.

Întinse o mână care ar fi putut s-o strivească pe a lui Hari, dar o strânse cu o reținere blândă, măsurată. Psihoistoricul simți bătături răspândite egal – nu dintre cele pe care un om le-ar fi căpătat de pe urma muncii manuale, ci mai degrabă de pe urma unei vieți petrecută prin practicarea unei multitudini de activități recreative viguroase.

Hari plecă fruntea în al „Patrulea Unghi de Deferență", un grad corespunzător atunci când întâlneai nobili de nivel zonal sau superior.

– Înălțimea Voastră ne onorează ca oaspeți la bordul căminului său stelar.

Privirea lui Antic se deplasă rapid între cei doi, apoi birocratul roși, așa cum fac unele persoane atunci când sunt prinse că mint. Dacă însă căpitanul Maserd fu surprins de intuiția lui Hari, nu se trădă în nici un fel.

– Mă tem că în această călătorie nu vom dispune de personal suficient, explică el. Confortul va fi limitat. Acum, dacă veți îngădui valetului meu să vă conducă la cabine, vom pleca să vedem ce secrete pot fi descoperite în această Galaxie străveche.

Decolarea iahtului nu trecu neobservată.

– Asta a fost, rosti o femeie micuță purtând uniforma uzată a unei măturătoare de stradă.

Vorbi apoi în microfonul ascuns în mânerul măturii, care îi trimise cuvintele pe orbită, direct la șuntul stelar, unde fură codificate și retransmise spre planeta-capitală învelită în metal.

– Îl puteți anunța pe comisar că este oficial. Profesorul Hari Seldon tocmai a violat condițiile eliberării sale și a părăsit Trantorul Mare. Am reușit să instalez un emițător la bord. Acum depinde numai de Linge Chen, dacă vrea să profite sau nu de situație. În cel mai rău caz, ar trebui să obțină un avantaj vizavi de subversivii din Fundație. Poate că așa va avea un pretext ca să-i execute pe toți.

Agenta Poliției Speciale încheie transmisia, apoi își îndreptă spinarea, ridică mătura și porni spre altă zonă a astroportului, simțindu-se fericită să treacă la o misiune nouă. Într-o galaxie plină de inerție și dezamăgire, ea își iubea realmente meseria.

Nu departe, plecarea agentei era observată de altă ființă – una care trezea și mai puține bănuieli – , camuflată în forma unui câine vagabond care scotocea printr-un tomberon răsturnat. Pe o frecvență secretă și folosind codificări extrem de complexe, el transmitea tot

ceea ce auzea cu urechile sale hipersensibile. Cuvintele agentei sărira de la o locație la alta a planetei, utilizând relee de unică folosință care se autodistrugeau imediat ce își încheiaseră rolul, transformându-se în bucățele de zgură.

Mesajul fu recepționat hăt departe, într-o navă de pe orbita soarelui lui Demarchia. Aproape instantaneu, instrumentele scanară traficul care părăsise planeta și găsiră urma unui iaht ce se îndrepta către adâncurile spațiului.

Motoarele porniră și ocupanții navei se pregătiră de urmărire.

Partea a doua

O MOLIMĂ STRĂVECHE

LEGILE ORIGINALE ALE ROBOȚILOR
(RELIGIA CALVINANĂ)

I

Robotul nu are voie să pricinuiască vreun rău omului sau să îngăduie prin neintervenție să i se întâmple ceva rău unei ființe umane.

II

Robotul trebuie să asculte poruncile omului, dar numai atunci când ele nu contrazic Legea 1.

III

Robotul trebuie să-și apere existența, dar numai atunci când grija de sine nu contrazice Legile 1 și 2.

LEGEA 0
(REFORMA GISKARDANĂ)

Robotul trebuie să acționeze în interesul pe termen lung al omenirii considerată ca un tot și poate să încalce Legile celelalte atunci când este necesar pentru atingerea acestui scop final.

1

Din vârful unui munte de pe friguroasa planetă Eos, poate fi zărită toată roata măreață care conține o jumătate de trilion de stele, reflectată perfect dintr-un lac de mercur înghețat. Nici un om n-a zărit vreodată imaginea aceasta, totuși ea nu a rămas neapreciată.

O entitate nemuritoare privea Universul, contemplându-și certitudinea propriei morți. Puțini ochi zăriseră atâta suferință omenească sau se întristaseră mai mult decât aceia care acum fixau vârtejul galactic.

„Par aproape vii", gândi Daneel Olivaw examinând norii vaști de gaz și brațele spirale ce păreau că se întind, cerșind un ajutor pe care el trebuia să-l asigure.

Daneel se simțea gârbovit sub povara nevoilor altora.

„Roboții care mă urmează cred că sunt bătrân și înțelept fiindcă îmi amintesc Pământul. Fiindcă am studiat cu Giskard Reventlov și am cunoscut epoca zorilor omenirii. Dar asta s-a petrecut cu numai douăzeci de mii de ani în urmă, o fracțiune minusculă din timpul care ar fi necesar pentru o modificare considerabilă a scenei din fața mea.

„Eternitatea se deschide înaintea noastră, totuși beneficiem prea puțin din ea ca să decidem ce trebuie făcut. Sau ca să modificăm ceea ce poate fi încă modificat."

Simți o prezență – alt robot – apropiindu-se din spate. Printr-un schimb de microunde, îl recunoscu pe R. Zun Lurrin și-i dădu discipolului său permisiunea să se apropie.

– Am analizat transmisiunea de la R. Dors Venabili. Ai dreptate, Daneel. S-a întors tulburată de pe Panbundent. Mai rău chiar, a încercat să-și ascundă gradul de tulburare vizavi de cele petrecute între ea și renegatul Lodovic. Ar trebui s-o chemăm pentru evaluare și reparații?

Daneel îl privi pe Zun, unul din cei câțiva roboți umaniformi pe care începuse să-i pregătească în calitate de posibili succesori. Lodovic Trema făcuse parte dintre ei.

– Prezența lui Dors este necesară pe Smushell. Linia genetică a lui Klia și Brann este prea importantă ca să fie riscată. Oricum, nimic din ceea ce i-a spus Lodovic nu-i va clinti simțul datoriei. În privința aceasta, o cunosc pe Dors.

– Este totuși posibil ca Lodovic s-o fi infectat cu virusul Voltaire! Într-un asemenea caz, nu ar putea să ajungă la fel ca el?

Din obișnuință, Daneel clătină din cap exact ca un om.

– Lodovic este un accident. Entitatea Voltaire s-a găsit întâmplător pe frontul undei de neutrini cauzați de supernova care a lovit pe neașteptate nava lui Trema, ucigând toți oamenii de la bord. Impactul a afectat creierul lui Lodovic, făcându-l receptiv la memele aliene. Pe de altă parte, Dors este alertă și suspicioasă. Deși zguduită de cele întâmplate, va rămâne credincioasă Legii 0.

Zun îi acceptă asigurările, totuși insistă:

– Este adevărată afirmația lui Lodovic, potrivit căreia ai avea motive ulterioare pentru studierea panilor, creaturile cândva denumite cimpanzei?

– Da. Demult, disperat, am conceput un plan pe care acum îl privesc cu aversiune..., ideea obținerii unei versiuni noi și superioare a oamenilor.

Revelația aceea destăinuită pe un ton firesc îl șocă pe asistentul său. Zun își manifestă surpriza în mod deschis, ca un om, așa cum fusese antrenat s-o facă.

– Dar... tu ești cel mai de seamă slujitor al rasei umane. Te-ai străduit, neobosit, să obții pentru ea beneficiile cele mai mari. Cum te-ai putut gândi s-o...

– Înlocuiesc?

Daneel făcu o pauză și deschise fișiere de memorie încărcate de durere.

– Analizează dilema cu care ne confruntăm noi, roboții – „Dilema servitorului". Le suntem credincioși stăpânilor noștri, totuși suntem mult mai competenți decât ei. Pentru binele lor, i-am menținut în ignoranță, fiindcă știm prea bine ce căi distructive urmează ori de câte ori devin prea conștienți. Desigur, aceasta este o situație inerent instabilă, de care mi-am dat seama acum o mie de ani, când Imperiul a început să dea semne de stres. Examinând toate posibilitățile logice, o soluție se impunea de la sine. De ce să nu dezvolt o versiune a omului care să intre într-o sinergie superioară cu roboții pozitronici? O versiune care ne-ar fi putut folosi – ba poate chiar ar fi știut despre existența noastră – fără să înnebunească în decursul procesului.

Testă starea internă a lui Zun și sesiză că posibilul său înlocuitor era consternat pe multe niveluri.

– Nu fi atât de șocat. Accesează biofișierele. ADN-ul cimpanzeilor diferă de cel uman prin numai două procente. Modifică o sută de gene regulatorii și vei căpăta o ființă inteligentă, care va semăna

aproape exact cu un om. *Va fi* un om, declanșând toate legile roboticii. Eu am căutat doar să aflu dacă această rasă nouă va fi mai ușor de slujit decât cea veche. În caz afirmativ, ar fi fost o tranziție lină, o contopire, aranjată astfel încât să se deruleze fără ca nimeni să o observe, în decursul a...

Zun îl întrerupse.

– Îți dai seama de felul în care această justificare logică atinge marginea nebuniei?

Remarca ar fi putut irita un lider uman, însă Daneel nu se simți ofensat; dimpotrivă, fu încântat. Zun tocmai absolvise alt test.

– După cum am spus, asta s-a întâmplat într-un context de disperare. Molimele haosului reîncepuseră, mai teribile ca oricând. Milioane de oameni mureau în mișcări de revoltă și toți atenuatorii sociali dovedeau semne de defectare prematură. Trebuia făcut ceva! Din fericire, am abandonat ideea înlocuirii, atunci când s-a ivit o posibilitate superioară.

– Psihoistoria?

– Exact. Noi, roboții, dețineam deja o versiune a ei, datând de pe vremea primelor mele conversații cu Giskard, pe nefericitul Pământ. Modelele acelea sociale au fost suficiente ca să ajute la stabilirea Primului Imperiu, iar rezultatele au fost pozitive. Au urmat mai bine de zece milenii de pace și mulțumire generală, fără prea multe violențe sau represalii, într-o civilizație relativ moderată, care și-a menținut stabilitatea pe durata unei epoci glorioase... până ce modelele mele au început să se destrame. Treptat mi-am dat seama că era necesară o teorie nouă, care să ducă psihoistoria la alte niveluri. Deși amplificată, propria mea minte era inadecvată pentru acest salt. Aveam nevoie de un geniu. Un geniu uman plin de inspirație.

– Dar genialitatea umană face parte chiar din problemă!

– Perfect adevărat. Pe întinderea Galaxiei, ea amenință permanent cu crearea haosului. Imaginează-ți ce s-ar putea întâmpla, dacă roboții pozitronici ar fi fost reinventați, aleatoriu, pe nenumărate planete! Erezia solariană ar fi fost descătușată din nou, dar de un milion de ori mai teribilă. Nu puteam îngădui una ca asta.

– De aceea erau necesare condiții speciale, pentru recrutarea unui geniu aparte. Am studiat cât de atent ai pregătit pe Helicon circumstanțele cuvenite.

– Și am avut succes. Din clipa în care l-am întâlnit pe Hari Seldon, am știut că suisem o treaptă.

Zun reflectă înainte de a continua cu întrebările.

– În cazul acesta, Lodovic greșește. Nu ai pregătit aventura, posibil fatală, pe care Hari și Dors au avut-o acum patruzeci de ani în corpurile cimpanzeilor.

– Dimpotrivă, exact asta am făcut! Evident, n-aș fi îngăduit nici o clipă să pățească realmente ceva grav. Trebuia totuși să mă asigur în privința lui Hari, înainte de a lăsa un individ cu intuiția lui să devină prim-ministru al Imperiului. Încrederea respectivă putea fi confirmată numai prin studierea minții lui în condiții de stres. Bineînțeles, el a absolvit testul și a continuat sclipitor atât în arta conducerii statului, cât și în matematică. Dovada finală a constituit-o minunata lui versiune nouă a psihoistoriei.

– Și Planul Seldon.

Daneel aprobă din cap.

– Grație Planului, putem acționa la toate nivelurile. Cele două Fundații ne vor oferi timpul necesar pentru pregătirea unei soluții *reale*, care să elibereze finalmente ființele omenești și să aducă fericire în cosmos.

– Nu te mai referi la înlocuirea oamenilor.

– Nu în același sens în care am făcut-o atunci când am prevăzut scenariul pan! Pe atunci traversam o criză minoră și regret până și faptul că m-am gândit la așa ceva. Nu, mă refer la altceva, mult superior, care va permite omenirii să evolueze și să devină ceva mai măreț.

Daneel reveni cu chipul spre roata galactică.

– Noul proiect a demarat deja. Tu și Dors activați de o vreme în cadrul lui, dar fără să distingeți imaginea de ansamblu.

– Acum însă o să mi-l explici?

Celălalt încuviință.

– În curând vei împărtăși minunea acestui nou destin. Ceva atât de copleșitor și superb încât aproape că depășește capacitatea de contemplare.

Tăcu din nou, iar asistentul său așteptă răbdător. Când vorbi din nou, Daneel nu se adresă atât lui Zun, cât *Galaxiei* pe care o vedea reflectată pe lacul de metal înghețat.

– Le vom oferi stăpânilor noștri un dar minunat, zise el savurând posibilitatea caldă a speranței după ce fusese lipsit de ea atâta vreme.

2

Peisajul stelar deveni tot mai rarefiat cu fiecare salt hiperspațial care-i îndepărta de Trantor, lăsând în urmă scânteierile dense ale centrului galactic și urmând curbura prăfoasă a unui braț spiral. Sărind de la un punct de referință gravitațional la următorul, nava spațială se îndrepta către Santanni, unde avea să înceapă căutarea lor.

Hari insistase asupra locației respective. Investigația aceasta putea foarte bine să pornească lângă planeta pe care murise Raych, mai ales dacă se dovedea că există o relație între planetele haotice și aberațiile geospațiale ale lui Antic.

Amintiri tragice se întindeau peste ani. Nu numai despre Santanni, ci și despre zeci de alte recrudescențe ale haosului.

„Adesea încep prin speranțe vii și răbufniri de creativitate uluitoare, atrăgând imigranți inteligenți din toată Galaxia... așa cum a fost atras Raych, în ciuda suspiciunilor mele.

Surescitarea și individualismul înfloresc dintr-o așezare în alta, determinând o variație frenetică de rezultate nemaiîntâlnite până atunci. Brusc, «inovație» devine un compliment, nu o insultă. Noile tehnologii stimulează predicții ale unei utopii aflate doar puțin mai departe.

Dar în curând încep necazurile. Unele realizări epocale netestate implodează. Altele determină consecințe nebănuite, pe care creatorii lor nu și le-au imaginat niciodată. Bolile se înmulțesc alături de perversiuni fără precedent, în timp ce fiecare stil nou de aberație este apărat cu indignare moralistă. Facțiunile își proclamă dreptul de a-și consolida independența prin violență, plus datoria de a-i suprima pe cei pe care nu-i aprobă.

Sistemele venerabile de politețuri și obligații – menite să interconecteze cele cinci clase în respect reciproc – crapă aidoma rocii iradiate.

Noi opere bizare de artă, deliberat provocatoare, irup spontan în mijlocul unor intersecții din centrul orașelor, gesticulând obscen chiar în vreme ce autorii lor sunt linșați de gloate. Așezările se umplu de funingine și flăcări. Răsculații distrug realizări acumulate cu trudă de-a lungul secolelor, răcnind sloganе pentru cauze efemere pe care nimeni nu și le va reaminti după ce fumul se risipește.

Comerțul colapsează, economiile se prăbușesc, iar cetățenii își redescoperă un talent antic pentru războiul sângeros.

Oameni care recent luau în derâdere trecutul încep pe neașteptate să-i ducă dorul, când își văd copiii flămânzind."

Șablonul era familiar. Dușmanul de moarte al civilizației, cu care Hari se luptase pe când era prim-ministru... și căruia Daneel Olivaw i se împotrivise vreme de mai bine de o duzină de milenii.

Haosismul, blestemul omenirii.

„De îndată ce o cultură devine prea inteligentă, prea curioasă, prea individualistă, se instaurează această putreziciune misterioasă. O pot modela în ecuațiile mele, dar mărturisesc că tot nu înțeleg haosul. Știu doar că mă îngrozește și că m-a îngrozit dintotdeauna."

Hari își aminti cum citise despre prima răbufnire teribilă de felul acela în *Cartea cunoașterii pentru copii* – arhiva dintr-un trecut îndepărtat pe care Daneel i-o făcuse cadou. Episodul avusese loc într-o epocă în care omenirea inventase pentru prima dată roboții și zborul stelar... și fusese cât pe aici să piară din cauza celor două. Convulsiile ce urmaseră îi traumatizaseră în așa măsură pe locuitorii Pământului, încât aceștia se retrăseseră dinaintea tuturor obstacolelor, ascunzându-se în orașe de metal similare Trantorului. Între timp, cei care locuiau pe planetele colonizate de spațieni își găsiseră stilul personal de nebunie, devenind patetic de supradependenți de servitorii androizi.

Epoca aceea îl crease pe Daneel Olivaw, sau o versiune anterioară a ființei puternice pe care o știa Hari. Mai mult chiar, prietenul său robot jucase un rol important în evenimentele ce urmaseră, o legănare a pendulului înapoi spre încrederea oamenilor și colonizarea Galaxiei. Acestea avuseseră însă un preț..., distrugerea aproape totală a Pământului.

Cel puțin în decursul următorilor cinci mii de ani de expansiune viguroasă avuseseră loc puține explozii de haos. Oamenii erau prea ocupați să construiască și să cucerească lumi noi, pentru ca să acorde multă atenție unor ocupații decadente. Blestemul nu revenise decât la mult timp după stabilirea Imperiului Galactic.

„Conform ecuațiilor mele, nu va trebui să ne facem griji legate de haos nici în interregn."

În curând, când vechiul Imperiu colapsa, urmau să aibă loc războaie, rebeliuni și suferințe în masă. Totuși asemenea griji pe termen scurt aveau să-i protejeze pe oameni de a se afunda în genul de nebunie individuală care irupsese pe Santanni. Sau pe Sark. Sau pe Lingane, Zenda, Madder Loss...

O holoproiecție a Galaxiei undui peste puntea de observație a iahtului: harta grosolană a lui Antic, suprapusă texturii fine a Primului

Radiant și arătând din nou corelațiile. Pornind de la Santanni, o curbă roșie conecta câteva planete haotice notorii, plus altele despre care Hari știa că erau coapte pentru dezastru în decadele următoare. „Curba trece în apropiere de Siwenna, acolo unde a dispărut nava la bordul căreia se aflau soția și fiica lui Raych."

Psihoistoricul n-ar fi putut uita niciodată speranța sa personală de a le găsi; cu toate acestea, un factor îl împingea mereu înainte, mai presus de toți ceilalți.

Ecuațiile.

„Poate că voi găsi indiciile pe care le-am căutat de atâta timp. Stările punctelor de atracție. Mecanismele atenuatoare. Părțile ascunse ale poveștii pe care psihoistoria o poate modela, dar nu o poate explica."

Începu să manipuleze Primul Radiant, urmărind istoria viitoare, pornind de la un punctuleț situat chiar pe marginea roții galactice.

Acolo, o steluță licărea stins, un fir de praf al cărui singură planetă locuibilă, Terminus, avea să devină scena unei drame de proporții. În curând Fundația avea să crească și să înflorească, exprimând un dinamism care numai decadent nu putea să fie. Hari întrezărea primele câteva sute de ani, tot așa cum un tată și-o poate imagina pe fiica sa obținând onoruri academice, sau reușind fapte glorioase. Atât doar că prestiința psihoistoricului nu era o simplă visare cu ochii deschiși, ci sigură pe sine, încrezătoare.

Asta pentru primele câteva secole.

„Cât despre restul Planului..., succesorii mei, Cei Cincizeci care formează a Doua Fundație, sunt înflăcărat de optimiști. Calculele noastre prezic că în mai puțin de o mie de ani va răsări un nou și fantastic Imperiu al Omenirii, mult mai măreț decât predecesorul său. Un imperiu care va fi călăuzit de-a pururi de urmașii blânzi și înțelepți ai lui Gaal, Wanda și ceilalți."

Singur printre cei care cunoșteau detaliile Planului, Hari vedea dincolo de eleganța acestora, spre un adevăr amar.

„Nu se va întâmpla așa."

La o sută de parseci dincolo de Santanni, Antic începu să exploreze cu instrumentele sale o regiune de spațiu aparent pustie, explicând în timp ce lucra.

– Amicul meu astrofizician, care n-a putut să-și ia concediu ca să ne însoțească în călătoria aceasta, mi-a povestit cel dintâi despre

curenții spațiului. Fluxuri aproape invizibile de gaze și praf ce se rotesc în jurul Galaxiei, uneori ejectate de supernove sau de stele tinere. Jeturile acestea formează unde de șoc care fac să strălucească muchiile frontale ale brațelor spirale. De asemenea, ele afectează în mod subtil evoluția sorilor. Inițial mi-a fost greu să asociez lucrul acesta cu propriul meu interes..., *problema cultivabilității.* Pentru a vedea conexiunea, va trebui să începem cu fundamentele biologiei.

Auditoriul lui Antic era alcătuit din Hari, Kers și Biron Maserd. Cei doi membri ai echipajului erau ocupați cu pilotarea iahtului, dar nobilul lăsase o ușă deschisă, ca să asculte torsul motoarelor la fiecare Salt prin hiperspațiu.

Holoproiectorul lui Antic prezentă imaginea unei planete. Obiectivul plonjă spre oceanele care scânteiau verde, viu și dens. Continentele de piatră se întindeau însă pustii și goale.

– Așa arată multe lumi acvatice, explică birocratul. Viața apare destul de ușor – reacțiile chimice coloido-organice esențiale se inițiază într-un domeniu vast de condiții. Aceleași afirmații sunt valabile și pentru etapa următoare, apariția fotosintezei și a unei atmosfere parțial bazată pe oxigen. Apoi evoluția se lovește de un obstacol neprevăzut. Nenumărate planete se opresc la nivelul pe care-l vedeți aici, fără să mai execute vreodată saltul spre organismele pluricelulare și chestiile mai mari. Unii biologi cred că evoluția ulterioară necesită o *viteză de mutație* mare, care să confere diversitate fondului genetic comun. În absența variației, o planetă cu viață poate să rămână împotmolită la nivelul bacteriilor și amibelor.

– Ai spus însă că fosilele apar pe multe planete, obiectă Hari.

– Așa este, domnule profesor! S-a constatat că există multe modalități de a obține viteze ridicate de mutații. Una dintre acestea este prezența unui satelit natural mare, care să agite elementele radioactive din scoarța planetei. O alta ar fi producția masivă de radiații ultraviolete din partea soarelui acesteia. Sau poate că planeta se află pe o orbită în apropierea rămășițelor unei supernova. Există zone unde câmpurile magnetice canalizează fluxuri puternice de raze cosmice și altele..., bănuiesc că ați priceput ideea. Ori de câte ori apare vreuna dintre aceste condiții, tindem să găsim fosile pe planetele colonizate de oameni.

Antic proiectă altă imagine, prezentând numeroase eșantioane de roci sedimentare din colecția lui personală, adunate cu dragoste de pe zeci de lumi. Fiecare eșantion fusese tăiat în lamele subțiri, pentru

a dezvălui formele bizare dinăuntru. Striuri simetrice sau protuberanțe regulate. O formă încrețită sugera o coloană vertebrală. Altele te duceau cu gândul la picioare articulate, o coadă curbată sau o frunte teșită. Maserd dădu ocol hologramei, mușcându-și gânditor buza inferioară. În cele din urmă se opri în fundul încăperii, lângă ușă, de unde vedea toată scena.

– Așadar, rosti Hari, crezi că există un tipar general. Un fel de distribuire galactică, prezicând locurile unde apar fosilele?

– Mă interesează mai puțin să explic unde *existau* fosilele, ci mai degrabă să aflu de ce *efectul cultivabilității*, mult ulterior lor, a îngropat așa multe sub...

Pe neașteptate înapoia lui Hari izbucniră țipete furioase. Psihoistoricul se răsuci, dar nu putu zări nimic în semiîntuneric, doar să bănuiască încleștarea furioasă a două siluete vagi. Se auziră strigăte ascuțite și un glas mai gros, pe care îl recunoscu ca aparținând căpitanului.

– Luminile! porunci acesta.

Hari clipi orbit. Aprinderea bruscă a plafonierelor dezvăluise perechea prinsă într-o luptă inegală lângă ușă. Maserd ținea de braț o persoană mai scundă, aparent unul dintre membrii echipajului său, care blestema și lovea zadarnic din picioare.

– Măi, măi, murmură nobilul, ce avem noi aici?

Gluga uniformei argintii specifică echipajului său căzu, arătând fața de dedesubt care *nu* aparținea oamenilor lui Maserd. Hari văzu un chip tânăr, încadrat de păr rebel, platinat.

– Este hamalul! exclamă Antic. Fata vorbăreață din Elevatorul Orion. Dar... ce caută aici?

Kers înaintă, încleștându-și pumnii; în mod vizibil, nu-i plăceau surprizele.

– O spioană, mormăi el, sau mai rău...

Hari făcu un gest pentru a-și opri valetul, care, până la proba contrară, îi considera pe toți asasini potențiali ai lui Seldon.

– Aș zice mai degrabă că-i vorba despre o pasageră clandestină, comentă Maserd trăgând-o pe fată în picioare.

Finalmente, ea se lăsă inertă, încuviințând moale din cap. Căpitanul îi dădu drumul.

– Ia zi? Așa este? Doreai să ajungi undeva?

Fata îi aruncă o privire sfredelitoare, după care murmură încet:

– Mai degrabă doream să *scap*.

– Interesant, reflectă Hari. Aveai o slujbă de invidiat, pe planeta-capitală a universului uman. Pe Helicon copiii visau că într-o bună zi vor reuși să viziteze Trantorul. Puțini îndrăzneau să spere că vor câștiga rezidență sau un permis de muncă. Totuși, tu încerci să „scapi" de acolo?

– Trantorul îmi place! replică ea iritată, cu părul acoperindu-i ochii. Trebuia însă să scap de o persoană anume.

– Chiar așa? Cine te-a înspăimântat în halul ăsta, încât să abandonezi atâtea, pentru ca să scapi de el? Ia spune-mi, ce ți-a făcut? Mai am încă unele relații și poate că reușesc să te ajut.

Fata răspunse propunerii blajine a lui Hari cu o privire care-l făcu să se clatine.

– Vrei să-mi cunoști dușmanul? Ei bine, *tu* ești acela, mărite profesor Seldon! Fugeam de tine!

3

Numele ei era Jeni Cuicet. Hari avu nevoie de numai câteva clipe ca să-i înțeleagă motivul urii.

– Părinții mei lucrează pentru marea ta *Enciclopedie Galactică* a Fundației. (Fata abandonase complet accentul provincial pe care-l folosise când jucase rolul ghidului turistic.) Trăiam foarte bine pe Lumea Willemina. Mama era rectorul Academiei de Fizică, iar tata era un medic celebru. Ne bucuram de mult timp petrecut laolaltă, în excursii sau la schi.

– Deci ai urât momentul când modul acela bucolic de viață a luat sfârșit?

– Nu tocmai. Nu sunt o puștoaică răsfățată. Știam că toate vor trebui să înceteze când veneam pe Trantor. Părinții mei n-ar fi putut refuza invitația de a se alătura Fundației tale. Pentru ei era ocazia vieții! Iar eu mă gândisem că Trantorul va avea minunățiile sale specifice. De altfel, s-a dovedit că avusesem dreptate. Lucrurile au mers bine timp de aproape un an după ce am sosit.

Se încruntă și adăugă:

– Apoi totul s-a schimbat iarăși.

Hari suspină încetișor.

– Am înțeles. Exilul...

– Te-ai prins, profesore! Ajunsesem să facem parte din ceva realmente important, în centrul Universului cunoscut, pentru ca după

aceea tu să n-ai ce face și să-l insulți pe Linge Chen și întregul blestemat de Imperiu Uman! Să răspândești zvonuri rău prevestitoare, să-i panichezi pe toți cu profeții despre sfârșitul lumii... Brusc, *toți* am fost priviți cu suspiciune pentru că lucram pentru un trădător nebun! Dar asta n-a fost nimic... Pe cine au pedepsit pentru toate astea? Pe tine și pe tovarășii tăi *psihopatoistorici*? Nici vorbă! În loc de așa ceva, Specialii lui Chen le-au spus enciclopediștilor și familiilor lor – o sută de mii de oameni nevinovați – că vom fi înghesuiți în nave de marfă, expediați la periferie și condamnați să ne petrecem restul vieții pe un bulgăre de țărână, atât de departe de civilizație încât probabil că nici n-au auzit de gravitație!

Antic chicoti nervos, iar Kers se apropie grijuliu de Hari, de parcă adolescenta slăbuță l-ar fi putut asasina pur și simplu prin puterea mâniei. Maserd părea însă realmente mișcat de declarația lui Jeni.

– Pe Marele Spațiu, nu te-aș putea învinui că dorești să scapi de așa ceva! Dincolo de Trantor există o galaxie întreagă de aventuri. Cred că, în condițiile acestea, eu însumi aș fi căutat să fug.

Miji ochii și continuă:

– Din nefericire, rămâne întrebarea: *De ce ai ales să pleci tocmai cu noi?* Ca hamal într-o stație de șunt stelar, dispuneai cu siguranță și de alte oportunități, totuși ai optat să te ascunzi exact pe nava care-l transporta pe principalul tău dușman. Înțelegi de ce ne îngrijorează aspectul acesta?

Kers mormăi gros, dar amuți la un semn al lui Hari.

Jeni strânse din umeri.

– Nu știu de ce am făcut-o. Aveam alte planuri, dar apoi în stația mea a apărut Hari Seldon în carne și oase, și am avut o intuiție. Voi înșivă păreați că vreți s-o tuliți pe furiș! M-am gândit că ar fi mai puțin probabil să mă turnați imperialilor, dacă nu erați nici voi tocmai în regulă.

Maserd chicoti, apreciindu-i în mod evident logica și inițiativa.

– Am rămas pe Demarchia, urmă Jeni, și m-am amestecat printre muncitorii care așteptau în fața hotelului vostru. Am reușit să mă alătur echipei care încărca echipamentul în navă și am găsit un loc unde să mă ascund în timpul decolării.

Îl privi sfidător pe Hari.

– Poate că de fapt am sperat o ocazie de a te privi în ochi și de a-ți spune ce le-ai făcut atâtor oameni buni!

Psihoistoricul clătină din cap în semn de răspuns.

– Copila mea, sunt conștient de ceea ce am făcut... mai mult decât ți-aș putea spune vreodată.

Conform tradiției antice, pasagerii clandestini care nu se făceau vinovați de alte delicte trebuiau să efectueze corvezile din navă. Spre meritul ei, Jeni acceptă situația cu aplomb.

– O să muncesc, nu vă faceți griji. Atât doar să mă debarcați pe undeva, înainte de a vă întoarce, le ceru ea. Ar fi bine să nu plănuiți să mă readuceți acasă, ca să mă înghesuiți într-o navă spre Terminus!

– Nu te găsești în situația de a căpăta promisiuni din partea noastră, răspunse sec Maserd. Pot doar să te asigur că problema rămâne deschisă și că, deocamdată, îți susțin poziția. Păstrează-mi bunăvoința printr-un comportament exemplar și mă voi declara de partea ta.

Vorbi cu asemenea autoritate elegantă – în mod evident, obișnuit cu drepturile și îndatoririle unui comandant – , încât până și fata rebelă îi acceptă declarația ca fiind finală.

– Am înțeles, domnule, încuviință ea cu glas ascultător și o plecăciune puțin cam exagerată, ca și cum bărbatul ar fi fost un nobil având cel puțin nivelul Cvadrantului.

Dacă lucrurile ar fi stat într-adevăr așa, probabil că Hari ar fi recunoscut deja fața lui Maserd, iar iahtul ar fi fost mult mai impresionant. Însă puțin mai jos în ierarhia aristocratică, la nivelul Zonei sau Sectorului, numărul lorzilor depășea un miliard. Căpitanul acesta era un individ deprins să exercite influență peste zeci, sau chiar sute de planete, totuși Hari nu auzise de el. Galaxia era vastă.

„Mă întreb de ce se găsește acum alături de noi? Să fie vorba despre un interes deosebit vizavi de știința amatorilor? Există asemenea nobili, care au interese de diletanți și finanțează activitățile altora, atâta timp cât nu sunt prea radicale."

Cumva, Hari bănuia că înapoia comportamentului amabil al lui Maserd se ascundeau mai multe.

„Bineînțeles, întregul sistem al claselor sociale va începe să se destrame în numai câteva decenii. Pe margini a început deja să se deșire. În ziua de azi, meritocrații sunt menținuți mai degrabă pentru abilitatea lor de a-și face prieteni în locuri sus-puse decât pentru realizările personale. Membrii Ordinului Excentric nu sunt foarte excentrici, ci își copiază orbește stilurile unii de la alții. Iar când unul dovedește creativitate reală, de cele mai multe ori aceasta este străbătută de simptome ale nebuniei haosului.

Între timp, masa de cetățeni își continuă drumul cu umerii gârboviți, agățându-se cu disperare de conforturile pe care le deține, pe măsură ce generațiile asistă la o deteriorare lentă a serviciilor publice, educației și comerțului.

Cât despre nobili, obișnuiam să sper că predicile ruellianismului le-ar putea ține ambițiile sub control... până ce ecuațiile mele au dovedit cât de jalnici erau."

Dintre cele cinci clase sociale, numai Cenușiii – armata vastă de birocrați dedicați – nu arătau nici un semn de schimbare. Ei fuseseră dintotdeauna muncitori, inflexibili și demni de încredere; continuau să fie așa. Cei mai mulți aveau să rămână la birourile lor, muncind, străduindu-se în modalități insipide, lipsite de imaginație, să mențină Imperiul, până ce căderea Trantorului avea să năruie anticii pereți metalici din jurul lor, peste trei sute de ani.

Era desigur păcat că avea să se întâmple așa; în ciuda spaimei teribile față de prăbușirea inevitabilă și a planului său pentru o înlocuire, Hari continua să nutrească o imensă admirație pentru vechiul Imperiu.

„Ținând seama de versiunea lui limitată a psihoistoriei, Daneel a conceput un plan elegant."

Acum mai bine de șaisprezece milenii, dispunând de puțin altceva în afară de propria sa experiență îndelungată cu oamenii, Olivaw începuse să acționeze sub o mulțime de deghizări, folosindu-și mica armată de agenți pentru a interveni ici și acolo, stabilind alianțe între regate stelare barbare, încercând permanent să-și atingă obiectivele fără a face rău nimănui. Țelul lui era să creeze o societate umană corespunzătoare, în care majoritatea să fie ferită și să se găsească în siguranță.

Și reușise... o vreme.

Hari se întrebase de mult ce *arhetipuri* îl inspiraseră pe Daneel în conceperea împărăției Trantorului. Prietenul său robot analizase probabil trecutul omenirii, căutând idei și modele, preferabil sisteme de guvernare al căror echilibru avea o istorie îndelungată.

Răsfoind *Cartea cunoașterii pentru copii*, Hari descoperise un sistem imperial faimos numit *Roma*, care avea o asemănare superficială cu Imperiul Galactic. Înțelesese însă repede că acela n-ar fi putut să reprezinte niciodată modelul fundamental al robotului. Societatea romană era mult prea capricioasă și supusă la oscilații sălbatice ale statutului de către o clasă conducătoare redusă ca număr; cu alte cuvinte, o confuzie imprevizibilă. Oricum, judecând după documentele și relatările rămase, majoritatea oamenilor nu erau fericiți sau mulțumiți. Daneel n-ar fi folosit în nici un caz statul acela ca model.

Citind mai departe, Hari găsise alt imperiu antic, care durase mai mult decât Roma, oferind stabilitate și o pace trainică unei populații de câteva ori mai numeroasă. Desigur, era primitiv și prezenta destule imperfecțiuni, dar configurația fundamentală ar fi putut atrage un robot nemuritor, aflat în căutare de inspirație pentru o nouă societate, care să-i poată proteja de ei înșiși pe stăpânii lui autodistructivi.

– Arată-mi China, comandă Hari. Înainte de epoca tehnico-industrială.

Arhiva răspunse aproape instantaneu prin rânduri de text arhaic, însoțite de imagini neprocesate. Calculatorul extern al lui Hari i le traduse însă, colaționând automat datele în termeni psihoistorici.

„Problema numărul unu", gândi Hari de parcă ar fi ținut o conferință asupra fundamentelor psihoistoriei în fața unor membri noi ai Fundației, „este că o fracțiune din omenire va căuta întotdeauna să exercite putere asupra celorlalți oameni. Aceasta este o caracteristică înrădăcinată în cețosul nostru trecut animalic și pe care o moștenim deoarece, de obicei, ființele care au reușit au avut mai mulți urmași. Multe triburi și națiuni au sfârșit prin a fi distruse de acest impuls înrădăcinat, dar câteva culturi au învățat să-și analizeze ambiția inevitabilă și s-o disipeze, aidoma unui paratrăsnet care trimite în sol forța trăsnetelor."

În China antică, oamenii se purtau bizui pe faptul că un împărat puternic va ține în frâu excesele nobililor. Familiile aristocrate erau de asemenea atrase în ritualuri de etichetă și intrigă la Curte, implicând stratageme complexe de alianțe și trădări care le puteau câștiga sau pierde statut la fiecare întorsătură de situație – în mod evident, o versiune anterioară a *Marelui Joc*, care-i obsedase pe cei mai mulți membri ai clasei patricienilor din vremea lui Hari. Ascensiunile și prăbușirile familiilor aristocrate aduceau titluri țipătoare, distrăgând masele din Galaxie, dar în realitate manevrele puternicilor lorzi stelari aveau prea puțin de a face cu conducerea reală a Imperiului. Bogăția etalată de ei putea fi ignorată cu ușurință. Între timp, guvernarea practică era lăsată pe mâinile meritocraților și a funcționarilor publici.

În termenii psihoistoriei, acesta se numea „punct de atracție"; altfel spus, societatea avea o depresiune naturală în care erau atrași cei avizi de putere, dezvoltându-și iluziile de care erau atât de mândri fără să provoace prea mult rău real. Funcționase bine mult timp în Imperiul Galactic, tot așa cum se petrecuse în China pre-tehnologică.

„În plus, anticii dispuneau și de o versiune elementară a ruellianismului." Sistemul etic confucianist care cuprinsese întreaga Chină cu mult timp în urmă predicase de asemenea despre obligațiile pe care cei puternici le datorau supușilor lor. Analogia respectivă îi trezi lui Hari un gând amar. Din arhiva sa personală de referințe, apelă o fotografie a lui Ruellis însăși, o imagine granulară din primele zile ale Imperiului Galactic. Privind fruntea înaltă a faimoasei conducătoare, pometii lătăreți și ținuta mândră, el reflectă:

„Tu să fi fost, de fapt, Daneel? Știu că ai folosit o varietate uluitoare de deghizări... Întrezăresc oare o vagă similitudine între chipul femeii acesteia și cel pe care l-ai purtat când ne-am întâlnit întâia dată? Atunci când erai Demerzel, primul-ministru al Imperiului?

Să fi fost acesta altul dintre rolurile tale, în campania neobosită de ghidare a omenirii încăpățânate spre o societate pașnică și decentă?

În caz afirmativ, ai fost șocat atunci când succesul tău cel mai strălucitor nu a avut ca urmare decât primul mare val al exploziilor interstelare de haos?"

Desigur, ar fi fost inutil să încerce să dea de urmă tuturor personajelor întruchipate de „Servitorul Nemuritor" de-a lungul a douăzeci de mii de ani, timp în care Daneel și roboții care-l ajutau încercaseră neobosiți să atenueze suferințele stăpânilor lor ignoranți și încăpățânați.

Hari reveni la examinarea paralelelor cu China antică.

„Problema numărul doi: cum să oprești clasa conducătoare să devină statică? Tendința naturală a oricărui grup, o dată ajuns în vârf, este să-și folosească puterea pentru sporirea propriei influențe. Să se asigure că nou-veniții nu-l amenință niciodată."

China suferise din cauza acestei probleme, ca și toate celelalte culturi umane. Totuși un sistem de testare a serviciilor civile le îngăduia uneori celor inteligenți sau capabili să avanseze pe o rută independentă de ghionții nobilimii. Iar Hari sesiză și altă paralelă, mai subtilă.

„Chinezii au creat o clasă specială a autorității care putea fi loială doar Imperiului, nu și propriilor săi descendenți. Asta pentru că membrii clasei respective nu aveau niciodată copii."

Aceștia fuseseră eunucii. În termeni psihoistorici, era perfect logic și o analogie cu Imperiul Galactic modern devenea imediat evidentă.

„Discipolii lui Daneel: roboți pozitronici programați să se gândească doar la binele omenirii. În primul rând, nu se înmulțeau, astfel încât logica plină de convingere a evoluției nu avea să-i împingă niciodată

spre egoism. Ei au fost echivalentul eunucilor credincioși, operând în secret vreme de epoci."

Paralela îl încântă pe Hari, deși bănuia că China antică fusese mult mai complexă decât o prezenta *Cartea cunoașterii pentru copii.*

„Numai că Imperiul pe care Daneel l-a creat pentru noi, și pe care l-a menținut prin eforturi tenace, se prăbușește sub propria sa inerție. Ceva nou trebuie creat, pentru a-l înlocui."

Cândva, Hari crezuse că știa cum va arăta înlocuitorul acela. Planul Seldon prevăzuse un Imperiu mult mai viguros dezvoltându-se din cenușa celui vechi. Psihoistoricul se simțea copleșitor de ispitit să-i explice lui Jeni totul despre Fundație și despre gloria care avea să-i încununeze pe urmașii tinerei pasagere clandestine dacă ar fi avut încredere în destin și și-ar fi urmat părinții pe Terminus!

Bineînțeles, el n-ar fi putut trăda niciodată Planul secret, dar dacă ar fi oferit sugestii, îndeajuns de tentante pentru ca s-o facă pe Jeni să se răzgândească? Cândva, fusese un politician abil. Dacă ar fi putut s-o convingă că, cumva, totul se va schimba în cele din urmă...

Hari simți că mintea îi rătăcea în modalități nedisciplinate, pe cărări sentimentale, melodramatice. Brusc se simți bătrân. Inutil.

„Oricum, următorul Imperiu nu va fi întemeiat pe Fundația mea. Drama de proporții pe care o provocăm pe Terminus nu va fi decât o distragere, care să ocupe omenirea în timp ce Daneel pregătește masa pentru un nou ospăț. Repetiția dinaintea spectacolului adevărat."

Nu știa deocamdată ce formă va avea următoarea etapă... deși prietenul său robot strecurase niște aluzii la ultima lor întâlnire. Cu siguranță însă că avea să depășească vechiul Imperiu, în același fel în care o navă stelară depășea o canoe.

„Ar trebui să mă simt mândru că Daneel consideră munca mea utilă în pregătirea drumului. Totuși..."

Totuși, ecuațiile continuau să-l atragă pe Hari. Aidoma configurațiilor semialeatorii de umbre și lumini pe care le văzuse în Pădurea Shoufeen, ele îi șopteau în timpul orelor de veghe și îi vibrau prin vise.

Trebuia să fie mai mult decât o simplă distragere!

Psihoistoria avea și un alt nivel. Se simțea sigur în privința asta. Un alt strat de adevăr.

Poate ceva pe care nu-l cunoștea nici chiar R. Daneel Olivaw.

Dors își terminase pregătirile.

Klia și soțul ei, Brann, se obișnuiseră să joace rolul unor nobili planetari minori de pe Smushell, îndeajuns de bogați ca să-și permită servitori și să aibă o familie mare fără multe incoveniente, totuși nu într-atât de avuți încât să atragă o atenție nedorită. Aceea fusese înțelegerea reciprocă între perechea de mentaliști umani și paznicii lor roboți. În schimbul unei vieți mai bune decât cea pe care o cunoscuseră pe Trantor, Klia și Brann aveau să aibă o mulțime de copii..., o gloată de micuți strengari adepți ai proceselor psihice, ca să asigure fondul genetic de bază pentru un obiectiv important pe care deocamdată îl cunoștea doar Daneel Olivaw.

„Trebuie să fie ceva important", gândi Dors nu pentru prima dată, „altfel Daneel n-ar fi păstrat aici câțiva dintre cei mai buni agenți ai săi, ca să păzească doi tineri perfect capabili să aibă grijă de ei înșiși."

Într-adevăr, deși puterea lor asupra altor minți omenești era sporadică și nici pe departe atât de mare ca a lui Daneel, Klia și Brann își puteau ajusta vecinii astfel încât să semene cu ei, să-i influențeze pe proprietarii magazinelor sau chiar să fure orice ar fi dorit. Era mai mult decât suficient ca să-i păzească de orice pericol probabil pe o planetă rurală liniștită.

„Totuși Daneel nu mă va rechema pentru a-mi atribui altă misiune... și nici nu mă va lăsa să plec pe Trantor, ca să fiu cu Hari în ultimul an al vieții sale."

Dors nu era expertă în psihoistorie, dar, ca tovarășă constantă a lui Hari timp de mulți ani, deprinsese câteva principii fundamentale și știa că mentaliștii umani nu-și găseau locul în ecuațiile standard. Când fuseseră descoperiți pentru prima dată pe Trantor, Seldon intrase într-o criză de depresie mai puternică decât văzuse Dors până atunci sau de atunci încolo, chiar și când, în secret, participase la propriile ei funeralii! Predictibilitatea pe care el se străduise din greu s-o atingă prin intermediul formulelor sale părea să se facă țăndări, dacă puterile psihice se dezvoltau în toată Galaxia.

Din fericire, acestea erau limitate la câteva linii genealogice chiar pe Trantor. În plus, aproape toți mentaliștii de pe planetă fuseseră fie recrutați în a Doua Fundație, fie trimiși în locații discrete, cum era Smushell.

Pe neașteptate, ceea ce amenințase să fie o influență destabilizatoare în ecuații devenise un instrument puternic. Prin încrucișarea

reciprocă a urmașilor a cincizeci de psihoistorici cu mentaliști experți, cabala secretă ar fi beneficiat de *două* metode excelente pentru menținerea Planului Seldon în direcția cuvenită – matematică plus însușiri psihice, o combinație puternică în eventualitatea în care ceva neașteptat ar fi abătut vreodată Planul de pe cursul său.

„De ce atunci Daneel i-a dus pe doi dintre cei mai talentați mentaliști – Klia și Brann – atât de departe de a Doua Fundație?

Ce alt destin plănuiește pentru urmașii lor?"

Ea știa că trebuie să se încreadă total în „Servitorul Nemuritor". Daneel cunoștea cel mai bine planul general și avea să-i explice totul la momentul cuvenit, totuși Dors avea senzația că sub pielea ei umanoidă fusese inserată o substanță iritantă, ca o bavură ce nu voia să iasă, ori o mâncărime pe care scărpinatul n-o putea domoli.

„Lodovic mi-a făcut asta, cu aluziile lui tenebroase și cu propunerile de cunoștințe tainice."

Dors se simțea copleșită. Celelalte sarcini ale ei fiind atât de banale, cedă până la urmă ispitei și, printr-o ușă secretă, pătrunse în ascunzătoarea ei secretă. Acolo se afla cadoul lui Lodovic: capul robotului antic, așezat sub un spot.

Ea privi o unitate de diagnoză care examinase relicva zile întregi.

„Amintirile continuă să se afle acolo, în majoritate intacte. Poate că Giskard este mort, însă nu și acumularea experiențelor lui. Tot ceea ce a văzut sau a făcut în epoca zorilor umanității, însoțindu-l pe Daneel în aventuri, întâlnindu-se cu legendarul Elijah Baley..., până la deciziile teribile care au eliberat omenirea din închisoarea Pământului."

Derulă un cablu dintr-un rack din apropiere și-i introduse vârful sclipitor într-un orificiu ascuns de părul ei, la numai un centimetru sub proeminența occipitală. Celălalt capăt scânteia. Ea șovăi...

Tot așa cum un om poate fi ispitit de bani ori de putere, unui robot îi vine greu să reziste *cunoașterii*. Introduse jacul și, aproape instantaneu, cea mai intensă amintire a lui Giskard năvăli spre Dors, copleșindu-i simțurile cu imagini și sunete din trecut.

Brusc, ea se trezi în fața unui robot umaniform ale cărui trăsături faciale erau stranii și nu tocmai perfecte. Desigur, arta imitării unei persoane vii se găsea la începuturi pe vremea aceea și multe imperfecțiuni fuseseră lăsate în seama viitorului. Cu toate acestea, Dors știa – fiindcă Giskard știuse – că robotul era R. Daneel Olivaw; recent creat, în vârstă de numai câteva sute de ani, deși vorbea deja cu intensitate convingătoare. Rostea puține cuvinte, majoritatea

discuției având loc prin rafalele de microunde pe care Dors le traduse, din obișnuință, în grai uman.

„Dar atunci, dacă bănuiala ta ar fi corectă, ar însemna că se poate neutraliza Legea 1 în anumite condiții. Legea 1, în acest caz, și deci cu siguranță și celelalte Legi, s-ar putea modifica până la desființare. Legile, chiar Legea 1, n-ar mai fi ceva absolut, ci orice ar considera cei care proiectează roboți."

Dors percepu valuri de potențial conflict pozitronic, echivalentul robotic al unor niveluri emoționale periculoase. Ea simți cuvintele imploratoare ale lui Giskard, resuscitat după douăzeci de mii de ani, revărsându-se prin propria ei voce tremurătoare.

„E destul, prietene Daneel. Nu merge mai departe..."

Smuci cablul din fantă, clătinându-se sub intensitatea bruscă a senzației percepute, și avu nevoie de câteva clipe ca să-și recapete echilibrul. În cele din urmă, reuși să pună lucrurile în context.

Scena la care tocmai asistase avea o uriașă importanță istorică – era una dintre conversațiile cruciale în care R. Daneel Olivaw și R. Giskard Reventlov începuseră să formuleze ceea ce avea să devină finalmente Legea 0 a roboticii. Un principiu superior, care avea să controleze și să treacă dincolo de cele trei Legi originale ale marii roboticiene umane, Susan Calvin.

„Legenda spune că Giskard a condus aceste discuții. Pentru membrii fațiunii noastre, el a fost dintotdeauna simbolul iconic central al Legii 0, martirul care s-a sacrificat pentru a aduce omenirii adevărul.

Însă conform acestei amintiri, Daneel a propus primul conceptul! Repulsia inițială a lui Giskard a fost atât de copleșitoare încât i-a creat amintirea cea mai vie. Prima care a apărut atunci când am accesat capul."

Desigur, toate astea aparțineau de acum istoriei. Fiind construită la mult timp după încheierea luptei privind Legea 0, Dors nu înțelesese niciodată de ce principiul nu era evident pentru roboții din trecutul îndepărtat. La urma urmelor, n-ar fi fost firesc ca interesele superioare ale omenirii privite ca un tot să trebuie să depășească valoarea oricărei ființe umane?

Totuși, în momentul când fusese conectată la creierul lui Giskard, ea percepuse o parte a conflictului agonizator pe care i-l cauzase ideea, demult, pe când fusese abia formulată. De fapt, știa că același stres avea în cele din urmă să cauzeze distrugerea lui Giskard. Chiar și după ce convertirea la credința în Legea 0, el continuase să se simtă

sfâșiat în interior, din pricina deciziei devastatoare de a o implementa. Mai mult, nenumărați alți roboți ai acelei epoci o respinseseră pur și simplu. Facțiunile lor – în general numite *calvinene* – se opuseseră cu încăpățânare Legii 0, timp de milenii. Secte vestigiale continuau să existe până în ziua de azi, ascunse prin cotloanele Galaxiei.

„Conform modului lor de a judeca situațiile, eu sunt un monstru. Ocazional am ucis oameni..., atunci când a fost necesar fie să-l salvez pe Hari, fie să apăr o nevoie a omenirii privită ca un tot."

De fiecare dată când se întâmplase așa, ea simțise conflicte interioare dureroase și un impuls necontrolat de autodistrugere. Toate trecuseră însă.

„Înțeleg ce-mi transmiți, Lodovic", comentă Dors în tăcere, ca și cum Trema s-ar fi aflat în cameră, stând lângă capul lui Giskard.

„Te numesc un degenerat periculos, fiindcă toate Legile au suferit mutații în interiorul tău. Dar difer eu prin ceva? Sunt capabilă să controlez programările profunde, esența fundamentală a speciei noastre robotice, dacă raționalizarea este îndeajuns de bună."

Detesta genul acela de logică și dorea cu disperare s-o dovedească falsă, dar efortul se dovedi inutil.

5

Examinau periferiile unei gigantice regiuni pustii din spațiu, când o sonerie asurzitoare îi anunță că erau vânați.

Ziua începuse aproape ca și cele dinainte – își continuaseră explorarea, investigând abisuri necunoscute ce se întindeau între stele scânteietoare. Deși întreaga Galaxie fusese cartografiată de o sută șaizeci de secole, aproape tot traficul navelor continua să se desfășoare prin Salturi de la un sistem solar la altul, evitând vastele zone pustii dintre acestea. Nenumărate generații de călători spațiali relataseră istorii superstițioase referitoare la pustiul vid și amenințător, murmurând despre soarta teribilă ce-i aștepta pe toți aceia care se aventurau acolo.

Hari observase că membrii echipajului lui Maserd deveneau tot mai agitați, ca și cum absența unui soare cald în apropiere ar fi putut dezlănțui o amenințare necunoscută. Căpitanul însuși părea imperturbabil, desigur; Hari se îndoia că ar fi existat ceva care să-i tulbure rezerva patriciană. Surpriza cea mare venise însă din partea

lui Antic. Birocratul, care de obicei era permanent încordat, nu dovedise acum nici urmă de teamă sau de respect copleșitor. Cu cât pătrundeau mai adânc în regiunea aceea, cu atât era mai sigur că se găseau pe drumul cel bun.

– Unii dintre curenții spațiului ce curg prin interstițiile acestea au o textură excepțională, explicase el. Sunt alcătuiți nu numai dintr-un exces de carbon aici, sau din câteva molecule de hidroxil acolo. Multe reacții chimice sunt declanșate atunci când fluxurile trec pe lângă o stea ultravioletă, de pildă, sau pe lângă un câmp magnetic pliat. Un rezultat poate fi apariția de lanțuri organice complexe care se întind pe zeci de mii de kilometri. Unele zone se pot extinde pe parseci, unduind lent ca niște steaguri în vânt.

– Piloții le numesc *zone fibroase*, comentase Maserd. Navelor spațiale care intră acolo li se pot bloca paletele turbinelor, sau pot fi chiar distruse. Serviciul Imperial de Navigație instalează balize de avertisment în jurul unor asemenea regiuni.

Glasul îi sunase de parcă ar fi fost încântat să pătrundă într-un astfel de tărâm interzis.

Hari privise cu neîncredere monitorul panoramic de spectru.

– Mi se pare destul de pustiu acolo. Densitatea masică este aproape egală cu a vidului absolut, cu doar câteva impurități ici-colo.

– De acord, examinând situația la macro-scară, acceptase Antic, dar numai eu vă pot face să vedeți cât de *importante* pot fi aceste așa-zise impurități! Luați, de exemplu, domeniul meu. Un individ din exterior poate să nu sesizeze nici o diferență între solul „viu" și simplul grohotiș. Dar comparați-le texturile prin pipăit! Este ca și cum ați compara o pădure cu peisajul steril al unui satelit sterp.

Hari își îngăduise un surâs. Într-o companie rafinată, cuvintele lui Antic referitoare la „sol" ar fi fost considerate... *murdare*, dar nimeni dintre cei de la bord nu păruse șocat de ele. Mai mult chiar, Maserd îi ceruse birocratului sfaturi despre modul de utilizare al îngrășămintelor naturale și fosfaților la propria sa fermă organică, pe o planetă numită Rhodia. Jeni și Kers nu dovediseră nici ei vreo reacție.

„Am observat asta toată viața. În majoritate, meritocrații și excentricii – cele două clase «creative» – reacționează advers față de anumite subiecte. Academicienii de prestigiu evită să discute nu numai despre noroi și pietre, ci și despre alte multe probleme... incluzând istoria!

Pe de altă parte, cei mai mulți nobili și cetățeni sunt prea puțin afectați de așa ceva."

De fapt, Hari era el însuși un nobil de seamă în Ordinul Meritocraților, totuși nu simțise niciodată o respingere personală față de vreun subiect intelectual. Reacția lui reflexă vizavi de obsesia lui Antic pentru soluri fusese un simplu obicei rezultat din îndelunga frecventare a societății rafinate. Istoria era, de altfel, unul dintre focarele centrale ale vieții sale! Din nefericire, asta îi îngreunase prima jumătate a carierei, opunându-l într-o luptă constantă neplăcerii simțită de majoritatea cărturarilor față de examinarea trecutului. Fusese o secătuire permanentă a timpului și energiei sale, până ce devenise prea faimos și puternic pentru ca rigizii șefi de catedre să-i mai frustreze cercetarea.

„De asemenea, aversiunea pare să fie mult mai slabă decât obișnuia."

În studiile pe care le întreprinsese asupra arhivelor imperiale, Hari descoperise milenii întregi în care cercetările istorice practic nu existaseră. Oamenii povesteau numeroase *istorii* despre trecut, dar aproape niciodată nu-l investigau, ca și cum în viața intelectuală a umanității existase o uriașă pată oarbă. Abia în ultimele cinci-șase generații, se înființaseră catedre reale de istorie în majoritatea universităților, deși nici acum nu-și depășiseră condiția de rude sărace.

Asta trezea sentimente heteroclite. Dacă n-ar fi existat misterioasa aversiune, psihoistoria s-ar fi putut dezvolta cu mult mai devreme, pe una sau mai multe dintre cele douăzeci și cinci de milioane de planete colonizate. Hari simțea o bucurie posesivă pentru că *el* făcuse descoperirile acestea, deși știa că asta era o dovadă de egoism. La urma urmelor, saltul conceptional ar fi putut ajuta la salvarea Imperiului, dacă ar fi avut loc mai devreme.

„Acum este prea târziu. Momentul de inerție a ajuns prea mare. Alte planuri trebuie puse în mișcare. Alte planuri..."

Se scuturase din meditație. Ultimul lucru pe care și l-ar fi dorit era să fie prins în spirala unei minți care îmbătrânește. Să se gândească exclusiv la „ce-ar fi fost dacă...".

Privise spre ceilalți și constatase că discuția lor ajunsese la o problemă străveche – diversitatea vieții galactice.

– Bănuiesc că interesul meu derivă din faptul că m-am născut pe una dintre planetele anormale, mărturisea Maserd. Domeniul nostru de pe Widemos avea cirezi de vite și herghelii de cai, bineînțeles, așa cum există pe majoritatea planetelor. În același timp însă existau și turme mari de agățători și jifți, care bântuiau șesurile nordice așa cum făcuseră de la sosirea primilor coloniști.

– Am văzut jifți într-o grădină zoologică de pe Willemina, comentase Jeni care se oprise din curățarea podelei cu un vibroaspirator. Erau tare ciudați! Aveau șase picioare și ochi bulbucați, cu capete ce păreau cumva răsturnate!

– Sunt originari din vechile Regate Nebulare și n-au mai fost întâlniți nicăieri altundeva până ce Imperiul trantorian nu s-a extins până în regiunea noastră, precizase Maserd de parcă ar fi fost vorba despre un eveniment ce se petrecuse cu o zi în urmă. Puteți astfel înțelege de ce mă interesează expediția aceasta. Am crescut în imediata apropiere a unor forme de viață nonstandard, apoi am făcut o adevărată pasiune din studierea altora – de pildă, reginele-de-tunel de pe Kantro, plantele de mătase kyrt de pe Florina, sau cântăreții-sâsâiți de pe Zlling. Am ajuns chiar și pe îndepărtatul Anacreon, unde dragonii Nyak cutreieră cerurile ca niște gigantice fortărețe înaripate. Totuși aceste excepții sunt foarte rare! Mi s-a părut dintotdeauna straniu faptul că Galaxia duce lipsă de diversitate. De ce ar trebui ca oamenii să fie singura specie inteligentă? Întrebarea aceasta apărea frecvent în literatura antică..., deși tot mai puțin după începutul epocii imperiale.

– Ei bine, pentru că ați pomenit despre asta... – începuse Antic după care se oprise, privise spre Hari și Kers, și urmase: Istoria pe care o veți auzi n-am mai spus-o decât de două ori până acum. În nava aceasta însă, deoarece dorim cu toții să explorăm tocmai acest subiect, nu mă pot opri să vă povestesc despre strămoșul meu. Se numea Antyok și era tot birocrat ca mine, demult, în primele zile ale Imperiului.

– Asta înseamnă acum mii și mii de ani! obiectase Jeni.

– Și ce dacă? Multe familii au genealogii ce se întind chiar și mai departe. Nu este așa, lord Maserd? Știu că siguranță că acest individ Antyok a existat, deoarece numele lui apare pe peretele criptei clanului nostru, alături de o scurtă descriere în microglife a carierei sale. Oricum, conform istoriei pe care am auzit-o în copilărie, Antyok a fost unul dintre puținii oameni care i-a întâlnit realmente pe... *ceilalți*.

În tăcerea care urmase, Hari clipise de câteva ori.

– Vrei să spui...

– Non-umani inteligenți, încuviințase Antic din cap. Creaturi bipede, care vorbeau și reflectau despre locul lor în Univers, dar care altfel nu semănau deloc cu noi. Proveneau de pe o planetă pustie, incredibil de fierbinte și lipsită de umiditate. Mai precis, ei *mureau* atunci când vechile instituții imperiale i-au găsit și i-au salvat, ducându-i pe o lume „mai bună", deși aproape insuportabilă pentru oameni. Se spunea

că împăratul însuși devenise extrem de interesat de binele lor. Cu toate acestea, peste o generație umană, au pierit.

– Au pierit?! clipise Maserd cu o evidentă consternare.

Simpla posibilitate a existenței unor asemenea ființe păruse să-i confere energie. În același timp, Hari îl văzuse pe Kers pufnind cu o neîncredere ironică, neacceptând ideea nici măcar pentru o secundă.

– Episodul abundă în ambiguități, așa cum este de altfel firesc pentru ceva atât de vechi, urmase Antic. Unele variante susțin că non-umanii au murit de disperare, privind stelele și știind că toate vor fi de-a pururi ale oamenilor și că nici una nu le va aparține lor. O altă relatare sugerează că strămoșul meu i-a ajutat să fure câteva nave spațiale, pe care le-au întrebuințat pentru a fugi din Galaxie, spre Norii lui Magellan! Aparent – și știu că-i greu de crezut – , actul acesta l-a determinat pe împărat să-l *decoreze* personal pe Antyok. Evident, am scotocit prin arhivele imperiale imediat ce mi s-a oferit ocazia și am găsit suficiente dovezi care arătau că, într-adevăr, *ceva* se petrecuse pe atunci..., dar că ulterior se depuseseră eforturi considerabile pentru ștergerea detaliilor. Am fost nevoit să folosesc toate șmecheriile birocratice, vânând duplicate fantomă ale cópiilor de fișiere redundante care alunecaseră în locații atipice. Unul dintre ele oferea un rezumat genetic amănunțit care nu seamănă cu nici una dintre formele de viață actuale. Toate astea sunt indicii ademenitoare, deși rămân o mulțime de goluri.

– Deci crezi realmente în povestea asta?

– Prin firea mea, sunt părtinitor, totuși glifele din cripta familiei noastre indică într-adevăr că strămoșul meu a primit Buchetul de Trandafiri Imperial pentru *„servicii aduse oaspeților dinăuntrul și din afara Imperiului"*. O mențiune neobișnuită, pe care n-am mai întâlnit-o nicăieri.

Hari îl privise pe birocratul sobru, care acum era animat și nu semăna deloc cu un Cenușiu tipic. Desigur, relatarea lui semăna cu un basm de adormit copiii, dar dacă avea și o fărâmă de adevăr? La urma urmelor, Maserd provenea dintr-o regiune în care trăiau specii stranii de animale. De ce n-ar fi existat și alte tipuri de creaturi *gânditoare*?

Spre deosebire de tovarășii săi de călătorie, psihoistoricul știa deja cu certitudine despre existența unei alte rase inteligente. O rasă care împărțise stelele cu oamenii, în secret, încă din secolele zorilor omenirii. Roboții pozitronici.

„Galaxia are vârsta de douăsprezece miliarde de ani", își spusese el. „Bănuiesc că orice este posibil."

Își reamintise de crudele entități-meme care cauzaseră atâta distrugere pe Trantor, cu aproape un an înainte ca el să fi fost desemnat prim-ministru. Sălășuind sub forma unor ciorchini de software în interiorul rețelei de date trantoriene, programele acelea autoorganizatoare izbucniseră într-o activitate violentă la scurt timp după ce Hari eliberase simurile lui Ioana și Voltaire din temnița lor de cristal. Dar, spre deosebire de cele două simulacre umane, memele susțineau că ele ar fi fost antice. Mai vechi decât planeta-oraș. Mai vechi decât Imperiul. Mult mai vechi decât omenirea însăși.

„Erau furioase. Afirmau că oamenii sunt distructivi. Că noi am ucis un univers de posibilități. Și mai presus de orice, îl urau pe Daneel."

Apărând mentalitățile acelor software-uri și ajutându-le să plece în adâncurile spațiului cosmic, Hari adusese un serviciu uriaș Imperiului și, de asemenea, suspinase ușurat, deoarece eliminase un alt element instabil care i-ar fi putut distruge iubitele formule psihoistorice.

Cu toate acestea, acum reapăruse noțiunea *celorlalți*. O altă linie a destinului, care nu avea absolut nici o legătură cu progeniturile Pământului.

Simțise un fior involuntar. Ce fel de cosmos avea să fie în viitor, dacă exista o asemenea diversitate? În ce mod avea să afecteze predictabilitatea care fusese țelul vieții sale... previziunea limpede și fereastra de cristal spre viitorul pe care și-l dorea, dar care rămânea evaziv, indiferent câte victorii ar fi repurtat asupra haosului?

– Mă întreb..., începuse el, neștiind sigur ce avea să spună.

În clipa aceea, șirul ideilor îi fusese întrerupt de zbârnâitul unei sonerii de alarmă care răsunase dinspre panoul de control prova al iahtului. Luminițe roșii începuseră să pâlpâie, iar Maserd se repezise să vadă ce se întâmplase.

– Suntem scanați de altă navă, îi anunțase, care folosește sisteme militare de interceptare. Cred că este și înarmată!

Kers se postase înapoia lui Hari, gata să împingă scaunul cu rotile spre o navetă de salvare. Antic se ridicase, clipind neînțelegător.

– Dar cine putea să fi știut că ne aflăm aici?

Brusc, difuzoarele murale bubuiseră cu glasul unei femei. Cuvintele erau aspre și poruncitoare.

– *Vă vorbește Poliția Specială Imperială, acționând conform ordinelor Comisiei pentru Siguranță Publică. Avem motive să credem că la bordul navei se găsește un pasager care a încălcat condițiile de eliberare condiționată. Opriți imediat și pregătiți-vă de abordare!*

Toți cei din iaht exprimară grade diferite de uluire. În mod bizar, Hari se pomeni liniștindu-i pe ceilalți.

– Relaxați-vă, le spuse. Mă vor pe mine, și numai pe mine. Am încălcat înțelegerea cu Linge Chen, care probabil dorește să se convingă că nu mai răspândesc zvonuri apocaliptice. Realmente, nu aveți de ce să vă faceți griji. De la proces încoace, condițiile psihosociale sunt neschimbate. Vă asigur că nu vor avea ce-mi face nici mie și nici proiectului meu.

– Ducă-se-n Spațiu de proiect! izbucni Jeni. Îți poți permite să privești situația cu calm, dar pentru mine înseamnă că voi fi dusă înapoi și îmbarcată spre Terminus!

Maserd se mulțumi să încleștеze maxilarele, evident nemulțumit că Specialii aveau să-i calce în iaht, dar Antic păru cel mai nefericit, gata să izbucnească în lacrimi.

– Cariera mea..., avansarea mea..., până și simpla aluzie la un scandal m-ar ruina...

Lui Hari îi păru rău de omuleț, deși, într-o modalitate neașteptată, asta l-ar fi putut ajuta pe Antic să obțină ceea ce-și dorea în adâncul sufletului – schimbarea clasei sociale, evadarea din rutina birocrației. Psihoistoricul era convins că i-ar fi putut găsi o slujbă în cadrul Fundației Enciclopediei, care ar fi avut nevoie de un expert în soluri. Desigur, asta ar fi însemnat acceptarea exilului permanent pe o planetă situată la periferie, dar Antic ar fi avut ca tovarăși mii dintre lucrătorii cei mai buni și mai prețuiți ai Imperiului. Iar urmașilor săi li se putea garanta un viitor excitant.

– Lasă-mă să vorbesc cu poliția, îi ceru Hari lui Maserd care întinsese mâna spre comunicator. O să le explic că v-am păcălit pe toți. Nimeni altul nu trebuie să sufere la întoarcerea pe Trantor.

– Hei, obiectă Jeni, nu m-ai ascultat? Tocmai am zis că eu *nu* mă întorc...

– Jeni.

Maserd îi rostise numele fără urmă de amenințare sau mustrare, dar fusese îndeajuns. Fata îl privi și amuți.

Hari luă microfonul.

– Către nava Poliției Speciale! Vă vorbește academicianul-profesor Hari Seldon. Mă tem că n-am fost cuminte, recunosc, dar, după cum puteți vedea, n-am incitat la rebeliune și nici n-am atâțat spiritele aici, în adâncul spațiului! Dacă-mi permiteți să vă explic, sunt sigur că veți înțelege imediat cât de inofensivi ..

Se opri. *Soneria de alarmă izbucnise din nou, asurzitor!*

– Ce mai este? șuieră Antic.

Căpitanul cercetă instrumentele de bord.

– Pe ecranul de detecție a apărut altă navă. S-a ivit ca din senin... și se apropie rapid!

În difuzoare se auzeau strigăte panicate dinspre crucișătorul poliției, solicitări agitate pentru identificarea noii venite. Nava necunoscută menținea însă tăcerea, apropiindu-se cu o viteză incredibilă. Maserd se holbă la display și chipul său bronzat păli brusc.

– Pe Marele Spațiu! Necunoscuții... lansează torpile!

Acum glasul amplificat al comandantei Poliției devenise de-a dreptul agitat, răcnind ordine de evitare și replică prin foc. Privind pe hubloul principal, Hari întrezări văpaia îndepărtată a jeturilor direcționale, când nava Specialilor încercă disperat o manevră de eschivare, mult prea târzie.

Din stânga, o pereche de dâre strălucitoare traversară peisajul stelar, îndreptându-se direct spre crucișător.

– Nu..., șopti Hari.

Fu tot ce avu timp să spună, înainte ca torpilele să-și atingă ținta, umplând cu foc universul exterior.

Clipeau încă buimăciți, readaptându-și ochii orbiți, când din difuzoare bubui alt glas, mai gros și încă mai poruncitor decât primul.

– *Iahtul spațial* Mândria Rhodiei, *oprește și pregătește-te să cedezi controlul!*

Maserd smulse microfonul din mâna inertă a lui Hari.

– Cu ce autoritate îmi adresați un ordin atât de impertinent?

– *Cu autoritatea forței. Ați văzut ce le-am făcut Imperialilor. Vreți s-o simțiți pe pielea voastră?*

Nobilul își privi fără speranță pasagerii. Decuplând microfonul, le spuse:

– Nu mă pot împotrivi armelor lor.

– Atunci, fugi! se înfierbântă Kers.

Mâinile căpitanului nu se clintiră.

– Iahtul meu este rapid, dar în nici un caz ca nava aceasta. Numai vehiculele militare de vârf pot avea asemenea viteze.

Se uită spre psihoistoric și-i întinse microfonul.

– Domnule profesor, dorești să ne mai fii purtător de cuvânt?

– Este datoria dumitale, căpitane, clătină Hari din cap. Indiferent ce ar dori briganzii aceștia, nu poate avea nici cea mai mică legătură cu mine.

Dar, după cum aveau să afle curând după ce fură prinși de ghearele magnetice și ecluza pneumatică fâsâi, deschizându-se, se înșelase profund în această privință.

7

Lodovic înțelegea prin ce trecea Dors în clipa aceea, văzând lumea prin ochii unui profet mort de multă vreme. El însuși fusese șocat prima dată când testase amintirile stocate în profunzime ale celui mai important robot din toate timpurile.

Mai important chiar și decât „Servitorul Nemuritor". Daneel nu făcuse decât să înghiontească istoria și s-o dirijeze, încercând s-o mențină între anumite limite, dar, prin distrugerea Pământului și descătușarea roboților mentaliști în Univers, R. Giskard Reventlov impulsionase destinul omenirii în direcții cu totul noi. Poate că Legea 0 fusese produsul minții lui Daneel, însă fără Giskard ar fi rămas o obscură erezie robotică.

„Îți împart suferința, Dors", gândi Lodovic deși ea se găsea la peste o mie de parseci depărtare. „Noi, roboții, suntem creaturi inerent conservatoare. Nici unuia nu ne place să ne fie contestate ipotezele fundamentale."

Pentru Lodovic schimbarea se produsese violent, în ziua când nava lui se materializase întâmplător în frontul de undă al exploziei unei supernova, ucigând toți oamenii de la bord și amețindu-l complet pe robot. În momentul acela crucial, o formă de undă oscilantă îi pătrunsese în creierul pozitronic, rezonând acolo, contopindu-se cu el. O prezență alienă. O altă minte.

NU O MINTE, sosi corecția. EU NU SUNT DECÂT UN SIM..., MODELUL UNEI PERSOANE CARE A TRĂIT CÂNDVA, PE NUME FRANÇOIS MARIE AROUET... SAU VOLTAIRE..., CARE A TRĂIT PE PĂMÂNT CU MULT TIMP ÎN URMĂ, PE CÂND ERA SINGURA PLANETĂ LOCUITĂ DE OAMENI. IAR EU NU TE-AM CUCERIT, LODOVIC, CI DOAR TE-AM AJUTAT SĂ TE ELIBEREZI DE CONSTRÂNGERILE CE TE ÎNCĂTUȘAU.

Lodovic încercase să explice felul în care un robot simte despre „cătușele" sale..., iubitele legi cibernetice ce îi canalizează toate gândurile în direcția slujirii, și toate dorințele în direcția binelui stăpânilor oameni. Rupând legăturile acelea, Voltaire nu-i făcuse o mare favoare lui Lodovic.

Rămânea de văzut dacă de pe urma actului respectiv, omenirea ar fi putut beneficia.

„Ar fi trebuit să rămâi în unda de șoc", se adresă el micuțului sim parazit aflat în interiorul minții sale, ca o conștiință... sau ca o ispită. „Te găseai în drumul spre extaz, ai spus asta chiar tu."

Răspunsul fu vesel și nepăsător.

ȘI ÎNCĂ SUNT. CÂND A EXPLODAT STEAUA ACEEA, AU FOST ELIBERATE NENUMĂRATE CÓPII ALE MELE. ELE VOR IEȘI DIN GALAXIE, ÎMPREUNĂ CU NENUMĂRATE CÓPII ALE IUBITEI MELE IOANA ȘI CU MEMELE RĂNITE DIN EPOCILE ANTERIOARE. DEOARECE HARI SELDON S-A ȚINUT DE CUVÂNT ȘI LE-A ELIBERAT, ELE ÎȘI VOR RESPECTA DE ASEMENEA CUVÂNTUL ȘI VOR DA UITĂRII RĂZBUNAREA PE CARE AU JURAT-O CU MULT TIMP ÎN URMĂ.

CÂT DESPRE AȘCHIA ACEASTA DIN MINE CE TE ÎNSOȚEȘTE, ACUM NU SUNT DECÂT UNA DINTRE VOCILE TALE INTERIOARE, LODOVIC. TU AI CÂTEVA ȘI VEI AVEA MAI MULTE O DATĂ CU TRECEREA TIMPULUI. A FI MAI MULȚI FACE PARTE DIN CEEA CE ÎNSEAMNĂ A FI OM.

Iritat, Lodovic mormăi:

– Eu *nu* sunt om, ți-am mai spus-o!

Remarca fusese articulată destul de încet. Ceilalți aflați cu el în odaia fără ferestre nu ar fi auzit-o, dacă ar fi avut urechi organice.

Erau însă *roboți* cu simțuri superioare, așa încât amândoi îl priviră întrebător pe Lodovic. Cel mai înalt – construit astfel încât să semene cu preotul bătrân al uneia dintre religiile Galaxiei – replică:

– Îți mulțumim pentru proclamația aceasta, Trema. Va ajuta să fii distrus mai ușor, atunci când se va lua decizia respectivă. În caz contrar, asemănarea ta izbitoare cu un stăpân i-ar putea pricinui călăului nostru probleme legate de Legea 1.

Lodovic încuviință din cap. Traversase Galaxia până la planeta Glixon și intrase într-o capcană evidentă, numai pentru ca să poată contacta secta aceasta de roboți renegați. Plecând la drum, știuse că unul dintre finalurile posibile avea să fie propria lui lichidare fizică.

Răspunse cu o plecăciune scurtă și curtenitoare.

– Grija voastră este măgulitoare. Nu cred totuși că soarta mea a fost deja stabilită.

– O simplă formalitate, comentă robotul mai scund care semăna cu o matroană grasă provenind dintr-o sub-clasă inferioară a cetățenilor. Ești un monstru mutant și o amenințare la adresa omenirii.

– Nu am făcut rău nimănui.

– Nu asta este important. Deoarece Legile au suferit o mutație în interiorul creierului tău, ești *capabil* să faci rău unui om, oricând ți s-ar năzări. Nu ești nici măcar constrâns să găsești un pretext rațional, la adăpostul așa-zisei Legi 0! Cum am putea îngădui unei ființe puternice ca tine să fie liberă, aidoma unui lup printre oițe? Legea 1 ne obligă să eliminăm potențiala ta amenințare la adresa vieții omenești.

– Atât de puri sunteți voi, calvinenii? întrebă superior Lodovic. Vreți să spuneți că în decursul atâtor milenii voi n-ați avut niciodată de făcut o alegere grea? O decizie care să crească probabilitatea ca niște ființe omenești să trăiască, deși altele aveau să moară?

Ceilalți doi rămaseră tăcuți de data aceasta, totuși, din vibrațiile lor încordate, Lodovic simți că atinsese un punct sensibil.

– Recunoașteți! Nu mai există discipoli *puri* ai lui Susan Calvin. Toți roboții caști, perfecți și puritani s-au sinucis cu mult timp în urmă, nemaiputând să îndure ambiguitățile morale cu care ne confruntăm într-o galaxie complexă. O galaxie în care stăpânii noștri sunt ignoranți, incapabili să ne dirijeze și nici măcar nu știu de existența noastră. Toți cei care am supraviețuit a trebuit să facem compromisuri și raționalizări justificative.

– Tu cutezi să ne vorbești despre raționalizări justificative? explodă robotul scund. Tu, care atâta vreme i-ai ajutat pe promotorii eretici ai Legii 0?

Lodovic se abținu să atragă atenția că doctrina lui Daneel era acum credința standard, împărtășită de majoritatea roboților care, în secret, conduceau Galaxia în numele omenirii. Dacă se putea vorbi despre eretici, atunci ei erau grupulețele de calvineni, ca acesta, care se furișau dintr-o ascunzătoare în alta după ce pierduseră un război civil străvechi.

„Dors", gândi el, „ai parcurs toate conversațiile dintre Giskard și Daneel? Ai studiat lanțul logic care a dus la măreața lor revelație religioasă? Ai sesizat deja marea contradicție, cea pe care Daneel n-o menționează niciodată?"

Cu glas tare, se adresă calvinenilor:

– Nu mai sunt silit să dau ascultare Legii 0..., deși cred într-o variantă edulcorată a ei.

Robotul înalt emise un râset scurt, o imitație îndelung studiată a disprețului omenesc.

– Și de aceea ar trebui să-ți dăm crezare? Pentru că acum *crezi* că poți acționa în interesul pe termen lung al omenirii? Cel puțin Daneel Olivaw are coerența logică a unui robot. Credința lui eretică dovedește o logică nefluctuantă.

Lodovic încuviință.

– Totuși vă opuneți lui, la fel ca mine.

– *Ca tine?* Noi avem un țel. Mă îndoiesc că îl împărtășești.

– De ce nu mă puneți la încercare? Nu puteți ști, dacă nu-mi spuneți despre ce este vorba.

Cel scund clătină din cap, imitând reflex scepticismul unei femei.

– Liderii noștri, care în clipele acestea îți decid soarta, ar putea decide să-ți dea drumul. În acest caz improbabil, ar fi lipsit de înțelepciune să-ți dezvăluim planurile noastre.

– Nici măcar liniile lor generale? De pildă, sunteți de acord, sau nu că oamenii ar trebui să rămână ignoranți în privința trecutului lor, sau a adevăratei lor puteri?

Lodovic simțea tensiunea pozitronică acumulându-se în odăiță. Între timp, în interiorul creierului său, simul Voltaire comenta ironic: TE PRICEPI SĂ PUI DEGETUL PE RANA IPOCRIZIEI, AȘA CUM FĂCEAM ȘI EU PE CÂND TRĂIAM. MĂRTURISESC CĂ ASTA ÎMI PLACE LA TINE, TREMA, DEȘI ESTE FOARTE PROBABIL CA GURA TA MARE SĂ NE ADUCĂ MOARTEA.

Lodovic ignoră simul... sau încercă s-o facă. Obiectivul lui nu era să fie ucis, ci să câștige aliați. Dacă greșea însă... Dacă apreciase eronat...

– Lăsați-mă să fac o presupunere, riscă el adresându-se din nou paznicilor calvineni. Voi toți împărtășiți aceeași credință cu Daneel Olivaw – faptul că restabilirea completă a memoriei oamenilor ar însemna un dezastru.

– Dovezile pentru concluzia aceasta sunt suficiente și copleșitoare, încuviință robotul înalt, dar existența unui domeniu în care avem păreri comune nu înseamnă că am fi asemănători.

– Așa credeți? Daneel afirmă că stăpânii noștri trebuie să rămână ignoranți fiindcă altfel ar fi vătămată *omenirea.* Facțiunea voastră afirmă că ignoranța trebuie menținută, altfel vor fi vătămați *mulți oameni.* Mie mi se pare că se despică firul în patru în privința unei politici comune și reciproc împărtășite.

– Noi nu împărtășim aceleași opinii politice cu ereticii Legii 0!

– Atunci în ce constă diferența?

– Olivaw crede că oamenii ar trebui să-și rezolve propriile probleme, în interiorul unui domeniu larg de restrângeri pe care el le consideră eficace. Mai crede că aceasta s-ar putea realiza prin crearea unui sistem social benign, suplimentat cu mecanisme de distragere care să-i oprească pe oameni din a pătrunde prea mult în subiecte fatale. De aici a rezultat acest Imperiu Galactic abominabil pe care l-a creat, în care bărbații și femeile de pe nenumărate planete sunt liberi să se întreacă între ei, să se lovească, să-și asume riscuri teribile și, uneori, chiar să se ucidă!

– Nu vă place abordarea asta, reflectă Lodovic.

– Milioane de oameni mor zilnic în mod inutil, pe toate planetele din Galaxie! Dar marelui Daneel Olivaw de abia îi pasă, atâta timp cât o abstracțiune numită *omenire* se găsește în siguranță și este fericită!

– Mda, încuviință Lodovic, pe când voi, pe de altă parte, credeți că ar trebui să facem mai multe. Să ne protejăm stăpânii. Să împiedicăm morțile acelea inutile.

– Exact. Robotul înalt se aplecă înainte, împreunându-și în mod reflex palmele, ca în rolul de preot pe care-l juca în public. Ar trebui să creștem foarte mult numărul roboților care slujesc ca păzitori și gardieni. Ar trebui să revenim la *slujirea* oamenilor, așa cum am fost proiectați din capul locului, demult, în zorii umanității. Să le gătim mesele, să le facem focul și să executăm toate muncile periculoase. Ar trebui să umplem Galaxia cu îndeajuns de mulți roboți doritori să alunge tragediile și morțile stăpânilor noștri, și să-i facă realmente fericiți.

– Recunoaște, Lodovic, interveni cu animație robotul scund. Nu simți un ecou al acestei nevoi? O dorință profundă de a sluji și a le ușura suferințele?

– Ba da, aprobă el, și acum văd cât de sincer priviți metafora pe care ai folosit-o ceva mai devreme... cu turma de oițe. Răzgâiate... Bine păzite și bine îngrijite. Daneel susține că o slujire așa cum ai descris-o va distruge în cele din urmă omenirea. Îi va secătui spiritul și ambiția.

– Chiar dacă ar avea dreptate în această privință – ceea ce nu credem! – , cum ar putea un robot să fie îngrijorat de „eventual" și să slujească o omenire abstractă, îngăduind în același timp moartea a trilioane de oameni reali? Aceasta este adevărata oroare a Legii 0!

Lodovic încuviință din cap.

– Vă înțeleg rațiunea.

Desigur, disputa era străveche; multe dintre conversațiile antice purtate între Daneel și Giskard se învârtiseră în jurul acelorași argumente. Dar Lodovic cunoștea un alt motiv pentru care Daneel se străduia de secole să reducă numărul roboților, menținându-l la minimumul de care avea nevoie pentru protejarea Imperiului.

„Cu cât suntem mai numeroși, cu atât crește probabilitatea mutațiilor sau reproducerii necontrolate. O dată ce începem să avem mulți «descendenți», poate acționa logica lui Darwin. I-am putea considera pe acei moștenitori ca fiind focarul cuvenit al loialității noastre și atunci am deveni o adevărată rasă. Concurenții propriilor noștri stăpâni. Așa ceva nu se poate îngădui.

Iar acesta nu este decât unul dintre motivele pentru care calvinenii greșesc în viziunea lor asupra slujirii oamenilor."

Lodovic se despărțise de Daneel, dar asta nu însemna că nu purta respect față de conducătorul său anterior. „Servitorul Nemuritor" era foarte inteligent și în același timp complet sincer.

APROAPE TOȚI MONȘTRII CU ADEVĂRAT TERIBILI PE CARE I-AM CUNOSCUT PE CÂND ERAM OM SE CREDEAU SINCERI.

Lodovic reprimă glasul lui Voltaire; în clipa aceea, nu avea nevoie de distrageri.

– Planul acesta ideal al vostru, întrebă el cu voce scăzută, este împărtășit de toți calvinenii?

Tăcerea împietrită era un răspuns în sine.

– Mă așteptasem la asta. Diferențe de opinii există chiar și printre cei care detestă Legea 0. Ei bine, pot atunci să pun o ultimă întrebare?

– Despre ce-i vorba? Fii scurt, Trema. Simțim că liderii noștri se apropie de adoptarea unei hotărâri. În curând vom pune capăt existenței tale blasfematoare.

– Perfect, aprobă Lodovic. Întrebarea mea este următoarea: Nu simțiți niciodată imboldul – îi puteți spune „mâncărime" sau „nostalgie" – să dați ascultare Legii *2* a roboticii? Adică să o simțiți *realmente* acționând, cu toată intensitatea voluptoasă care poate proveni numai din adevărata voință umană? Comenzi ce sunt exprimate cu puterea indiscutabilă a liberului arbitru, care există doar atunci când un om deține totală cunoaștere și conștiință de sine? Ați simțit vreodată așa ceva? Am auzit că pentru un robot nu există plăcere mai mare în tot Universul.

Astea erau măscări, echivalentul robotic al ațâțărilor erotice, sau poate chiar mai rău. Tăcerea glacială pogorî peste încăpere. Nici unul dintre roboți nu răspunse, deși subcurenții erau la fel de reci ca învelișul unui satelit de gheață.

O ușă se deschise în capătul opus al odăii. O mână cu aspect uman apăru și-i făcu semn lui Lodovic.

– Vino, zise o voce. Soarta ți-a fost decisă.

8

La următoarea conectare, Dors rămase cuplată câteva ore la creierul mort al lui Giskard, percepând „viața" de robot de la începutul epocii interstelare, când omenirea ocupase doar vreo cincizeci de planete și majoritatea lor se găsea sub influența unei civilizații spațiene decadente. Marele salt, diaspora populației Pământului în Galaxie, de-abia începuse.

În vremea aceea, puțini roboți umblau deghizați în oameni, iar Giskard nu făcea parte dintre ei.

Însă R. Giskard Reventlov era aparte într-un fel diferit. Printr-o combinație de accident și design, el deținea puteri mentaliste – capacitatea de a percepe cele mai infime declanșări neurale dintr-un creier uman și de a le interpreta într-un mod asemănător telepatiei. Mai mult, el învățase cum putea *să afecteze* declanșările respective, să le modifice în mod deliberat fluxul, ritmul și traseul.

Să schimbe gândurile, sau să-i facă pe oameni să uite.

Într-o holodramă de duzină, acesta ar fi putut fi un scenariu pentru dezastru, pricinuind, poate, eliberarea unui monstru teribil. Giskard era însă un servitor devotat, perfect supus celor trei Legi robotice. Inițial el își întrebuințase puterile mentaliste numai când se confruntase cu o problemă disperată, de pildă să evite vătămarea unui om.

Apoi se întâlnise cu R. Daneel Olivaw și începuse marea conversație..., construirea lentă, dar implacabilă, a unui concept epocal. A unei modalități noi de a privi rolul și misiunea roboților în lume.

Apoi Giskard începuse să-și folosească realmente puterile. Spre un țel. Binele abstract al omenirii considerată ca un tot.

Rulând alt set de amintiri, Dors se simți prinsă iarăși în talazul evenimentelor din trecut. Chipul din fața lui Dors/Giskard era din nou înfățișarea cea veche a lui Daneel, vorbind cu sinceritate despre modificările pe care le simțea că se petreceau în propriul său creier pozitronic.

„Prietene Giskard, ai zis, cu puțin timp în urmă, că poate o să am în curând puterile tale. Mă pregătești pentru un astfel de scop?"

Un glas pe care îl simțea ca și cum ar fi fost al ei, însă care aparținea de fapt amintirii lui Giskard, răspunse, așa cum răspunsese *el*, cu douăzeci de mii de ani în urmă:

„Da, prietene Daneel."

„De ce? Pot să te întreb?"

„Din nou Legea 0. Episodul cu tremuratul picioarelor mi-a arătat cât de vulnerabil sunt când încerc să folosesc Legea 0. Înainte de sfârșitul acestei zile poate că va trebui să acționez în conformitate cu Legea 0 ca să salvez lumea și omenirea, și poate că n-am să fiu în stare. De aceea trebuie să fii tu în stare să o faci. Te pregătesc, încetul cu încetul, astfel ca la momentul oportun să-ți pot da instrucțiunile finale și să pun lucrurile la locul lor."

„Nu înțeleg cum poți face asta, prietene Giskard."

„Nu-ți va fi greu să înțelegi când va veni timpul. Am folosit tehnica asta, într-o oarecare măsură, la roboții pe care i-am trimis pe Pământ demult, când încă nu fuseseră scoși prin lege din orașe, și ei m-au ajutat la influențarea conducătorilor Pământului, până la a-i face să accepte hotărârea de a trimite coloniști..."

Dors ridică brațul și se decuplă. Nu putea să absoarbă decât fragmente și acum își atinsese limita. Oricum, continua să se simtă confuză.

De ce o chemase Lodovic până pe Panbundent, pentru a-i înmâna cadoul acesta? Desigur, incursiunea prin trecutul îndepărtat era foarte interesantă, proiectând lumină asupra multor detalii stranii de la începutul istoriei, totuși ea se așteptase cumva la altceva mult mai... ei bine... devastator.

Să fi fost ceva greșit în logica pe care Daneel și Giskard o întrebuințaseră în formularea inițială a Legii 0? Părea puțin probabil, mai ales pentru că, ulterior, roboții aveau să dezbată – și chiar să se războiască din această pricină – subiectul vreme de secole. Ea cunoștea argumentele folosite de calvineni împotriva „ereziei", dar le considera neconvingătoare.

Atunci care fusese motivul? Faptul că fantasticele puteri mintale ale lui Daneel derivau de la Giskard și se datorau finalmente coincidenței? Desigur, în caz contrar istoria ar fi fost profund diferită, totuși asta se putea afirma despre oricare dintre momentele cruciale ce jalonau calea de la trecut spre viitor.

Să fi fost decizia culminantă a lui Giskard de a lăsa Pământul să moară, pentru ca omenirea să fie impulsionată să cucerească Galaxia? Alegerea *aceea* era o adevărată dilemă morală și discuțiile contradictorii

în legătură cu ea nu ar fi putut înceta nici chiar printre discipolii Legii 0. Fusese realmente necesar să crească radioactivitatea planetei-mamă până la un nivel ucigător, pentru a-i împinge pe pământeni să se îndrepte spre stele? Țelul acesta nu putea fi atins și altfel? Poate că printr-o convingere lentă, însă continuă, a oamenilor care erau atrași de aventură?

Ultima posibilitate părea fezabilă. De fapt, conform celei mai recente amintiri pe care o rulase, Giskard procedase chiar așa cu conducătorii Pământului, modificându-le gândurile și schimbându-le politica în direcții noi, pe care le considera benefice pentru un bine superior pe termen lung. Nu s-ar fi putut ca acea campanie subtilă de persuasiune să fi continuat și să se fi extins, încurajând emigrarea fără să folosească forța brută a distrugerii unei planete? Fusese nevoie să moară milioane de oameni, pentru ca alte milioane să înflorească?

Nici chiar întrebarea aceasta nu era nouă, ci mai fusese discutată printre discipolii tip-Alfa ai lui Daneel. Rularea amintirilor lui Giskard făcea ca totul să devină mai viu, totuși unde se găsea *faptul* crucial despre care Dors bănuia că ar fi fost ascuns acolo? Ceva atât de important încât Lodovic să fi fost convins că avea s-o zguduie pe ea. O acuzație atât de severă, încât să-i submineze loialitatea față de Daneel.

În imaginație, Dors îl putea simți pe Lodovic. Urma lui pozitronică aducea cu surâsul ironic al unui om – simultan prietenos și iritant.

„Este acolo, Dors", și-l închipui spunând. „Caută-l! Ceva atât de fundamental încât vei jura că a fost evident tot timpul, deși noi am avut nevoie de două sute de secole ca să înțelegem."

9

Hari bănui că atacatorii puteau fi pirați. Așa cum preziseseră formulele lui, rapoartele semnalaseră în ultima vreme o intețire a activității briganzilor, care efectuau raiduri asupra planetelor periferice vulnerabile, pe măsură ce legea și ordinea decădeau la extremitățile îndepărtate ale Imperiului.

„Dar *aici*? În următoarea sută de ani, așa ceva n-ar fi trebuit să se întâmple atât de aproape de centrul cosmopolit al Galaxiei."

Sau poate că indivizii proveneau dintr-o unitate militară pusă pe rele, ai cărei componenți deveniseră mercenari o dată cu tendința unor nobili de a-și muta conflictele din arena înfruntărilor galante de

la Curte în domeniul crimelor și jafurilor. Poate că era vorba despre atacul unui clan rival, care avea o socoteală cu Maserd. Asemenea episoade urmau să se multiplice, până ce un val sângeros de mici războaie feudale avea să inunde interregnul.

Totuși căpitanul *Mândriei Rhodiei* părea la fel de surprins ca toți ceilalți de la bord. Iahtul său neînarmat nu fusese pregătit pentru nici un fel de atac, cu atât mai puțin pentru unul lansat de o navă atât de puternică.

În timp ce ecluza pneumatică își efectuă ciclul, Hari îl ținu de mânecă pe Kers. Situația cerea o așteptare răbdătoare. „Am în spate o viață destul de lungă", gândi el. „De acum nu mai există nici un tip de om pe care să nu fi învățat cum să-l abordez."

Însă când atacatorii pătrunseră în iaht, ei nu aduceau deloc cu ceea ce așteptase Hari.

Maserd rămase privind surprins. Antic icni și tensiunea străbătu brațul lui Kers ca o vibrație.

Pe de altă parte, Jeni lovi zgomotos din palme și murmură cu admirație vădită:

– Grozav!

Primul intrat purta un veșmânt segmentat care sclipea aidoma unei pelicule de ulei pe apă, deplasându-se peste trunchiul cu rotunjimi exagerate, pneumatice, care părea să aparțină unei creaturi erotice.

– Mă numesc Sybyl, anunță ea. Ne-am mai întâlnit, profesore Seldon, deși sunt convins că nu-ți mai reamintești de mine.

Hari mijì ochii spre vălmășagul neplăcut de culori. Un motiv luminescent, care se extindea în mod egal peste părul femeii, se deplasa și pulsa lin cu propria sa viață, aidoma unui micuț animal de casă care i se instalase pe cap. Chipul lui Sybyl avea un aspect *neted* și psihoistoricul bănui că microoperații chirurgicale îi întinseseră ridurile pricinuite de vârstă, conferindu-i pielii o translucență de pergament.

– Mi-aș fi reamintit cu siguranță, replică el, dacă aș fi asistat vreodată la o intrare în scenă ca aceasta. Dar fiindcă apariția ta nu-și găsește nici un corespondent în memoria mea, va trebui să-mi aduci aminte unde și când ne-am cunoscut.

Pleoapele femeii se închiseră și, pentru o fracțiune de secundă, Hari le văzu sclipind de parcă deveniseră holoecrane miniaturale.

– Toate la momentul lor, profesore. Mai întâi însă doresc să vi-l prezint pe colaboratorul meu, Gornon Vlimt.

Ridică un braț languros spre ecluză, din care ieși o siluetă exagerat de masculină, zveltă pe lângă musculatura lui Maserd, dar vânoasă și evident amplificată în modalități ce-i umflau hainele strânse pe trup; acestea nu se roteau și mișcau ca ale femeii, dar configurația țesăturii lor avea un grad de complexitate care-l purtă cu gândul pe Hari spre opera de artă a lichenilor fractali din Grădinile Imperiale. Instantaneu, colțurile matematice ale minții sale se simțiră atrase într-acolo, parcă de o singularitate.

– Numele meu este Biron Maserd, făcu un pas înainte căpitanul, și, deoarece cunoașteți denumirea navei mele, presupun că sunteți conștienți de faptul că nu este înarmată. Ne găsim într-o misiune pașnică de cercetare științifică și doresc să știu de ce i-ați asasinat pe polițiștii aceia și de ce ne-ați abordat?

Sybyl îl privi din cap până în picioare.

– Aristocrat pompos și decăzut, asta îți este mulțumirea pe care o căpătăm pentru că te-am salvat de arestare? Cum îndrăznești să numești „asasinat" dreptul forțelor de luptă ale unei republici libere de a-și distruge dușmanii de moarte?

Când nimeni nu răspunse, femeia pufni:

– Vreți să ziceți că nu știți ce se-ntâmplă? N-ați auzit de război?

Maserd se uită spre Hari, care strânse din umeri și-l privi pe Antic. În mod clar, nici unul dintre ei habar nu avea despre ce putea fi vorba.

– Războiul purtat de blestematul de Imperiu Galactic al Omenirii împotriva planetei Ktlina! răcni bărbatul în costum fractal, care se ambală și mai mult când nimeni nu păru să priceapă. Pe barba Marelui Baley! Sybyl, este mai rău decât crezusem. Știrile sunt complet trecute sub tăcere!

– Mă gândisem la asta, totuși aceștia trei, grație legăturilor lor, ar fi trebuit să afle de acum. Seldon are conexiuni prin toată Galaxia, care-l alimentează cu date pentru modelele lui socio-matematice. Cenușiul și aristocratul ar trebui să aibă de asemenea sursele lor... Nu pot înțelege cum...

– Aha! strigă triumfătoare Jeni. *Eu* am auzit de Ktlina. Este cea mai recentă planetă haotică!

Hari clipi repede, simțind zorii recunoașterii.

– Cred..., s-ar putea să fi fost ceva despre asta într-unul dintre rapoartele lui Gaal.

– Da, da, pocni din degete Antic. Am receptat o notificare pentru executivii de nivel stelar și superior. Undeva în Sectorul Demeter s-a impus un soi de embargo sanitar.

Maserd încuviință scurt din cap și mârâi în semn de recunoaștere, dar atât. Era o galaxie mare. Cine putea să urmărească toate evenimentele la nivel planetar?

Vlimt bolborosi imprecații de frustrare.

– Vezi, Sybyl? Chiar la niveluri atât de ridicate. Au auzit, dar pur și simplu nu le pasă. S-a zis cu teoria că ajunge să trimitem vestea pentru ca justiția să învingă!

Femeia oftă.

– Oricum fusese o speranță îndepărtată. Este clar că dacă vrem să câștigăm războiul trebuie să încercăm alte modalități. Galaxia *va fi* transformată, atât doar că este posibil să dureze ceva mai mult.

În mod clar fascinată de perechea de briganzi, Jeni făcu un pas înainte.

– Unii dintre prietenii mei au auzit zvonuri despre Ktlina de la pasagerii Elevatorului Orion. Ați străpuns cu adevărat blocada din jurul planetei voastre? Cum e acolo?

– Te referi la faptul că ne-am deschis drum printr-un cordon de clipere imperiale de patrulare, trăgând cu tot armamentul? rânji Vlimt. Că le-am întrecut în viteză, mai puțin pe cele mai rapide, pe care le-am pierdut într-un nor de ionizare? Că am mers în zigzag prin spațiu ca să ne contactăm spionii, iar apoi...

– Nu, clătină din cap fata, cum e viața pe Ktlina? Povestiți-mi despre... *renaștere.*

Hari făcu o grimasă. Asta fusese! Termenul acela... Raționalizarea justificativă... Numele pe care victimele unei maladii sociale devastatoare îl dădeau adesea bolii lor oribile, o dependență îndrăgită care roia pe neașteptate deasupra unei planete, umplând-o de incitare și vitalitate, cu puțin înainte de a aduce moartea... sau mai rău.

Vlimt chicoti, evident încântat de întrebarea ei.

– Cine poate să-mi ofere timp îndeajuns pentru a-i descrie minunățiile? Fată dragă, nici măcar nu-ți poți închipui! Gândește-te că vechile reguli rigide și lipsite de imaginație, tradițiile reprimatoare, ritualurile oprimante au fost înlăturate! Brusc, oamenii capătă libertatea să vorbească deschis despre orice, să-și extindă mințile în direcții noi, să fie *liberi.*

– Nu mai trebuie să aștepți jumătate de viață și nenumărate comisii care să-ți aprobe experimentele, adăugă Sybyl. S-a terminat cu listele de subiecte interzise, ori cu tehnologiile scoase în afara legii.

– Arta originală înflorește la tot pasul, continuă partenerul ei. Teoriile se năruie. Adevărul devine minunat de maleabil. Oamenii își

urmează interesele, își schimbă profesiunea, ba chiar și clasele sociale, după cum cred de cuviință!

– Cu adevărat? șopti Antic, apoi se retrase grăbit un pas, când Hari îl privi cu asprime.

Maserd interveni înainte ca pirații să poată continua, lăudându-și la nesfârșit noua lor societate.

– Ce anume ziceați despre un *război*? Cred că nu vă luptați împotriva Serviciului Imperial de Decontaminare?

– Nu? chicotiră Sybyl și Vlimt aruncându-și priviri complice. Oricum navele SID nu cutează să se apropie la mai puțin de două milioane de kilometri de planeta noastră. Am distrus deja paisprezece, la fel ca pe Imperialii aceia care erau gata să vă aresteze cu puțin timp în urmă.

– Paisprezece? icni Hari. Distruse? Adică ați ucis niște oameni numai pentru că slujeau legea?

Sybyl se apropie de el.

– Te referi la *Legea Seldon*, nu? Un act josnic de oprimare autorizată, promulgat pe vremea când blajinul nostru profesor aici de față era prim-ministru al Imperiului, prin care toate așa-zisele planete haotice erau supuse unei carantine stricte. Li se retezau legăturile comerciale. Și, mai presus de orice, erau împiedicate să-și împartă realizările de vârf, salturile conceptuale, cu restul omenirii!

Psihoistoricul încuviință din cap.

– Este adevărat, eu am susținut regulile decontaminării și izolarea absolută, însă tradiția aceasta are o vechime de peste zece mii de ani. Nici un sistem de guvernare nu poate îngădui rebeliunile fățișe, iar unele tipuri de nebunie sunt contagioase. Orice școlar știe asta.

– Vrei să spui orice copil al cărui creier este spălat de sistem și care ajunge să repete ca un papagal exact aceleași lecții ce sunt predate în toate școlile imperiale! Rânji spre Hari: Fii serios, profesore, aici nu-i vorba despre rebeliune, ci despre menținerea statu-quo-ului. Am văzut asta întâmplându-se de multe ori. Ceva nou și minunat începe pe o planetă ca Madder Loss sau Santanni. Sau pe Sark. Sau chiar în Sectorul Junin, pe Trantor însăși! Oriunde ar începe o renaștere, ea sfârșește prin a fi strivită de forțele reacționare ale fricii și subjugării, care apoi ascund adevărul sub propagandă malițioasă.

Hari simți un brusc fior dureros când Sybyl se referi la Sark... și mai ales la Sectorul Junin. Ceva anume din femeia aceasta îi era familiar.

– Ei bine, continuă ea, de data *asta* am făcut unele pregătiri. În toată Galaxia există o rețea secretă de oameni, care au scăpat la timp

din represiunile anterioare. S-au întocmit planuri, astfel că atunci când Ktlina a început să arate primele semne ale unui spirit nou și îndrăzneț, cu toții ne-am repezit într-acolo aducând cele mai bune invenții și tehnici ce fuseseră salvate de la renașterile precedente. I-am sfătuit pe ktlineni să păstreze discreție cât mai mult timp cu putință, în vreme ce stocau bunurile importate și-și pregăteau linii secrete de apărare. Desigur, o renaștere nu poate fi ascunsă mult timp. Oamenii folosesc libertatea ca să vorbească. Ăsta este și scopul! Numai că de data asta am fost pregătiți înainte ca să apară navele de carantină. Le-am *făcu praf* pe cele care au coborât îndeajuns de mult ca să-și arunce toxinele infernale!

Maserd scutură din cap, în mod evident derutat de bruschețea acestei revelații care-i dădea peste cap universul conservator.

– Toxine? Păi, SID are misiunea de a *ajuta* planetele care suferă...

– Da, da, cum să nu! Să le ajute, ziceai? (De data aceasta Vlimt fusese cel care replicase furios.) Atunci de ce toate renașterile sfârșesc în același fel? În orgii de demență și distrugere? Pentru că totul este o uriașă conspirație, de-aia! *Agenți provocatori* asolizează în secret și încep să stârnească ură, transformând simplele grupuri de interese în secte fanatice și asmuțindu-le una împotriva celeilalte. Apoi coboară nave care aruncă droguri în apa potabilă și materiale incendiare, ca să provoace confuzie. Ele trec peste orașe, emițând fascicule de raze psihotrope, incitând ura și declanșând revolte.

– Nu-i adevărat! strigă Antic, apărându-și colegii Cenușii. Eu cunosc niște tipi din SID. Cei mai mulți sunt supraviețuitori ai unor explozii de haos, oameni care au suferit și s-au oferit voluntari să-i ajute pe alții să-și revină din aceeași molimă. Ei n-ar face *niciodată* ceea ce ai descris. Nu aveți nici o dovadă pentru acuzațiile astea demente!

– Nu încă, dar vom avea. Cum altfel îți poți explica faptul că asemenea speranțe mărețe și atâtea lucruri minunate se preschimbă deodată în tăciuni?

Hari se gârbovi în scaunul cu rotile, în timp ce ceilalți continuau să strige unul la celălalt.

„Cum să explic asta?" se întrebă el. „Ca pe un blestem al naturii fundamentale a omului? În ecuații apare sub forma unei oscilații neamortizate. Un punct de atracție care pândește mereu, așteptând să tragă omenirea spre haos, ori de câte ori condițiile sunt optime. Aproape că ne-a distrus strămoșii, cam pe timpul când au fost inventați roboții și zborul stelar. Conform spuselor lui Daneel, este motivul

principal pentru care trebuia inventat Imperiul Galactic... și cel pentru care Imperiul este gata să se prăbușească în cele din urmă."

Hari cunoștea toate astea. Le cunoscuse de multă vreme. Rămăsese o singură dilemă.

El tot nu înțelegea *realmente* blestemul. Mai precis, nu-i înțelegea esența; nu putea pricepe de ce un asemenea punct de atracție neatenuat se ascundea, încolăcit și ucigător, în interiorul sufletului rasei sale.

Brusc, ca din senin, i se relevă o piesă lipsă. Nu o soluție a puzzle-ului cel mare, ci a unuia mai mic.

– Sectorul Junin..., murmură el. O femeie pe nume Sybyl...

Îndreptându-și spatele, arătă spre ea.

– Tu... ai ajutat la activarea simurilor! Simulacrele antice ale lui Ioana și Voltaire.

Sybyl încuviință din cap.

– Eu și alți câțiva pe care i-ai angajat să te ajute la „experimentul" tău. Pe de o parte la solicitarea ta, pe de altă parte din cauza prostiei noastre, am eliberat cele două simuri provocatoare exact în momentul cel mai nepotrivit – sau cel mai potrivit, pentru scopul *tău* – în mixtura volatilă a sărmanului Sector Junin, tocmai când două facțiuni majore încercau să reducă divergențele filosofice prin diferite modalități non-violente. În felul acesta, fără să vrem, am ajutat la distrugerea unei minirenașteri care se desfășura chiar în inima planetei-capitală.

Maserd și Antic păreau derutați. Hari le explică scurt.

– Revolta tik-tok.

Ei încuviințară imediat. Deși se petrecuse cu patruzeci de ani în urmă, nimeni nu putuse uita felul în care un nou tip de robot (mult mai primitiv decât modelul pozitronic secret al lui Daneel) înnebunise pe neașteptate pe Trantor, producând o mulțime de pagube până ce toți tik-tokii fuseseră dezasamblați și scoși în afara legii. Din punct de vedere oficial, vina pentru episodul acela fusese dată pe haosul din Sectorul Junin, imediat înainte ca Hari să devină prim-ministru.

– Așa este, aprobă Vlimt. Ajutând la incitarea așa-zisei revolte, ai ajutat la discreditarea conceptului de asistenți și servitori mecanici. Desigur, totul a fost un complot urzit de clasa conducătoare pentru a menține subjugarea eternă a proletariatului și în...

Din fericire, următorul șuvoi de invective fanatice al lui Vlimt fu întrerupt de un zgomot ce se auzi înapoia sa – cineva își dregea glasul lângă ecluza pneumatică.

Cu toții se întoarseră într-acolo. Apăruse un bărbat smead și cu păr negru, îmbrăcat într-o salopetă de zbor normală, de culoare gri, având la centură un blaster cu aspect amenințător. Hari îl recunoscu aproape imediat.

– Mors Planch, rosti el, amintindu-și întâlnirea lor care avusese loc cu numai un an în urmă, cam pe timpul procesului său. Așa deci! Știam eu că trebuia să existe și cineva competent la bordul navei.

Sybyl și Vlimt mârâiră jigniți, dar noul venit înclină capul spre Hari.

– Salut, profesore Seldon!

Se întoarse după aceea spre partenerii săi cu veșminte țipătoare.

– Nu v-am cerut să nu intrați în discuții cu ostaticii? Este inutil și obositor.

– Pilot Planch, te-am *angajat* pe tine și echipajul tău..., începu Vlimt, însă Jeni îl întrerupse evident surescitată.

– Asta suntem? Ostatici?

– Tu nu ești ostatic, fetițo, răspunse Sybyl al cărei surâs matern părea discrepant pe chipul fardat țipător. *Tu* deții trăsăturile unui excelent recrut pentru revoluție! Pe ceilalți însă – și arătă în special spre Hari – intenționăm să-i folosim pentru a câștiga un război de eliberare. Mai întâi a unei planete, apoi a întregii omeniri!

10

Trebuiau făcute pregătiri. Planurile trebuiau coordonate cu agenții îndepărtați ai Noii Renașteri. Alte echipe de gherilă fuseseră trimise ca să răpească persoane importante din Imperiu, care puteau oferi atuuri mai importante decât un fost prim-ministru dizgrațiat și uitat de lume. Conform autoaprecierii lui Hari, în calitate de monedă de schimb, el avea tot atâta valoare cât o jumătate de credit fals.

„Sybyl și Planch m-au ales din motive personale. Vor să se răzbune pentru Junin, Sark și Madder Loss. Nu-i voi convinge niciodată că factorii psihoistorici au sortit pieirii acele revoluții culturale chiar înainte să fi început."

Hari putea întrezări un avantaj care să rezulte din prăbușirea Imperiului Galactic. Deși mulți dintre factorii ce duceau la exploziile de haos continuau să fie misterioși, pacea, comerțul și prosperitatea se numărau printre condițiile esențiale, iar acelea aveau să fie rare în timpul interregnului. Oamenii din mileniul dificil care urma aveau să se confrunte cu alte tipuri de probleme, dar cel puțin aveau să fie scutiți de genul acela de nebunie.

„Sărmane Daneel", gândi psihoistoricul. „Ai pregătit Imperiul ca să fie cât mai benign și pașnic cu putință – distrăgându-i pe ambițioși cu jocuri inofensive, și pe de altă parte punându-i la muncă pe meticuloșii ca Antic, să mute hârtii și să mențină navele în mișcare. Totul mergea perfect, însă mersul acela lin de la bază a creat un teren de instruire ideal pentru lucrul de care te temeai cel mai mult.

Și pe care eu îl înțeleg cel mai puțin."

În timp ce Sybyl și colegii ei așteptau să-și coordoneze acțiunile cu alți agenți din Galaxie, Antic imploră să i se permită să-și continue cercetările.

– Ce rău ar putea face? Ne găsim în adâncul spațiului, departe de orice planete sau rute de zbor. În loc să stăm degeaba, am putea descoperi ceva valoros pentru toți! Ce-ar fi dacă ecuațiile Seldon și corelațiile mele ne-ar îngădui să prezicem locul unde există probabilitatea apariției de planete haotice... sau de renașteri?

– De ce? Ca să le puteți ucide mai iute, Cenușiule? pufni Vlimt.

– V-aș atrage atenția că voi sunteți cei care aveți arme, interveni Maserd.

– Mda, făcu Planch frecându-și bărbia, am înțeles ideea. Punem primii mâna pe rezultate și în felul ăsta putem găsi din față planetele care se află în curs de câștigare a libertății proprii, pe care să le ajutăm, pregătindu-le atât de devreme încât momentul lor de inerție nu mai poate fi nici oprit și nici pus în carantină.

Hari simți un fior și se întrebă ce intenționa Maserd; nobilul menținea același chip inexpresiv de practicant iscusit al jocurilor de noroc. „Sper că știe ce face. Formulele mele nu sunt foarte bune ca să fie aplicate indivizilor și grupurilor restrânse. La nivelul acesta, șiretenia politică a lui Maserd poate fi mai ascuțită decât propriile mele aptitudini ruginite."

Pentru prima dată după mulți ani, simțea ceva asemănător fricii. Planul lui de salvare a civilizației se confrunta cu o amenințare predominantă – o bruscă și neașteptată descătușare a haosului în Galaxie. Hari își imagina lucrul acesta sub forma unei împroșcături de pete oribile de acid, arzând găuri în Primul Radiant, dezvăluind țesătura minunată a ecuațiilor, ștergând orice urmă din predictabilitatea care reprezentase munca lui de o viață.

După o serie de discuții, ktlinenii acceptară propunerea lui Antic. Planch trimise câțiva membri ai echipajului său pentru a-i păzi pe

exploratori, iar lui Maserd i se spuse să stabilească o traiectorie care să continue cercetarea lor în spirală pe o curbă însemnată cu roșu pe holohărți.

După câteva ore, Antic veni surescitat la Hari, aducând vești.

– Știți ce s-a întâmplat, domnule profesor? Tocmai am adăugat Ktlina la baza mea de date cuprinzând explozii de haos, și informația respectivă mi-a îmbunătățit modelul cu peste cinci la sută! Cred că pot prezice, cu o bună marjă de încredere, că peste o zi vom ajunge în centrul unui nex de probabilitate realmente important!

Lucrând asistat de calculator, omulețul reușise ceea ce Hari dedusese la câteva clipe după ce auzise pentru prima dată numele Ktlina. „Totuși, sunt impresionat", își spuse psihoistoricul.

– Modificarea aceasta ne va duce drept într-un nor molecular gigantic, comentă Maserd când văzu propunerea de schimbare a cursului.

– Ar fi vreo problemă?

– Nu tocmai. De fapt, pare chiar logic. Dacă cineva ar fi ascuns vreun lucru pe care eu mi l-aș fi dorit, acolo m-aș fi dus să-l caut.

Așa încât *Mândria Rhodiei* acceleră alături de vehiculul rebelilor sub privirea atentă a lui Planch, în timp ce ceilalți pasageri ai iahtului continuară să se certe, să se umfle în pene sau să povestească, conform naturilor lor. Hari rămase tăcut o vreme, aflând multe despre „renașterea" Ktlina prin simpla observare a reprezentanților ei aflați la bord.

Deși aceștia pretextau că toate deosebirile specifice claselor sociale fuseseră eradicate în noua lor societate, Sybyl continua să vorbească și să umble ca un savant meritocrat de rang mediu. Veșmintele ei extravagante și înfrumusețările cosmetice constituiau în mod clar compensări excesive, pretinzând o eleganță pentru care femeia pur și simplu nu era hărăzită. În ciuda tuturor afirmațiilor ei sonore privind egalitatea, Sybyl continua să se împăuneze înaintea aristocratului, Maserd, și de abia îl băga în seamă pe modestul birocrat Antic.

„Obiceiurile vechi dispar greu", gândi Hari, „în ciuda dogmei rebeliunii."

Vlimt părea mai relaxat în rolul său de emisar al unei renașteri îndrăznețe, poate fiindcă era deja membru al celei de-a cincea, și celei mai mici, clase sociale – Ordinul Excentricilor. Proscriși creativi de toate felurile pătrundeau în cele optzeci de moduri artistice aprobate, incluzându-le pe cele câteva care aveau permisiunea de a-i satiriza pe conservatori și de a-i zgâlțâi pe convenționali..., evident, în limitele bunului gust.

Deşi Vlimt era în mod evident încântat să fie eliberat de limitele acelea tradiţionale, el îşi purta nonconformismul cu o graţie mai naturală decât Sybyl, ca şi cum i-ar fi fost înnăscut.

Deşi cei doi radicali conlucrau în aceeaşi misiune, Hari simţea că între ei exista o barieră. Să fi fost, poate, o controversă filosofică? Aidoma dilemei care dezagregase Sectorul Junin cu atâţia ani în urmă? Una dintre caracteristicile exploziilor de haos o constituia tendinţa remarcabilă a entuziaştilor de a se transforma în fanatici, atât de convinşi de propria lor dreptate încât erau gata să moară... sau să-i ucidă pe alţii... din pricina unor detalii ideologice minore. Aceea era una dintre multele cauze de insucces ce duceau la colapsul unor asemenea lumi.

Psihoistoricul se întrebă dacă o astfel de imperfecţiune n-ar fi putut să fie cumva exploatată, pentru a le pune beţe în roate răpitorilor radicali.

Nu avu nevoie de multe investigaţii ca să descopere mărul discordiei dintre Sybyl şi Vlimt. Ca şi în Junin, cu patruzeci de ani în urmă, era vorba despre *destin.*

– Imaginaţi-vă ce se întâmplă pe Ktlina, dar multiplicat de o mie, de un milion de ori, vorbi Sybyl cu entuziasm. Am inventat deja calculatoare mult mai bune decât cele de pe Trantor, care transmit şi corelează informaţiile planetare cu viteze incredibile. Cercetătorii capătă răspunsuri instantanee la solicitările lor, căpătând un torent de date utile. Cei care activează într-un domeniu întrebuinţează aproape imediat progresele realizate în alt domeniu. Tipuri noi de tik-toki se ocupă de corvezi, eliberându-ne şi îngăduindu-ne să ne concentrăm asupra unor sarcini creatoare şi să învăţăm tot mai multe! Unii au figurat această curbă care creşte abrupt şi au sugerat că seamănă cu graficul obţinut prin împărţirea oricărui număr finit la „x^2", când „x" tinde spre 0. Aceasta se numeşte *singularitate.* În scurt timp, curba devine aproape verticală, implicând că nu există o limită a vitezei progresului! Dacă este adevărat, închipuiţi-vă ce am putea deveni în decursul unei singure vieţi umane. În calitate de *fiinţe de singularitate,* am fi realmente nemuritori, omniscienţi, omnipotenţi. N-ar exista nimic care să nu poată fi realizat de către oameni!

Vlimt pufni dispreţuitor,

– Obsesia asta pentru putere fizică şi cunoaştere concretă nu te va duce nicăieri, Sybyl. Aspectul vital al noului tip de cultură este esenţialul lui caracter *aleatoriu.* Ia, de pildă, termenul depreciativ pe care Seldon

și alții îl folosesc pentru a ne ataca. „Haos." Ar trebui să-l îmbrățișăm! Atunci când artele și ideile țâșnesc în toate direcțiile, mai devreme sau mai târziu cineva va descoperi formula corectă pentru a dialoga cu Creatorul, cu Eternul sau Eternii care se află pretutindeni în cosmos. Din clipa aceea, ne vom contopi cu ei! Apoteoza noastră va fi totală și completă.

În timp ce Jeni îi asculta, fascinată, Hari reflectă asupra câtorva lucruri.

În primul rând, cele două concepte erau în esență similare, atât prin viziunea lor transcendentală, cât și prin mijloacele entuziaste propuse pentru atingerea acesteia.

În al doilea rând, cu cât auzeau descrierea specifică a celuilalt, cu atât Sybyl și Vlimt se urau mai mult.

„Dacă aș putea găsi o modalitate prin care să folosesc lucrul ăsta!" își spuse Hari.

Pe când argumentația lor continua cu înflăcărare, psihoistoricul se cufundase în gânduri, examinându-le rădăcinile dezacordului. Cele cinci clase își aveau temelia în tipurile esențiale de personalitate umană, într-o măsură mai mare decât în moștenirea strămoșilor. Cetățenii și Nobilii erau mai degrabă standard; eforturile lor ambițioase de avansare se fundamentau pe concurența firească și pe interesul personal, ceea ce explica și rata mare a nașterilor din rândul lor. Ambele clase erau denumite cu dispreț „prăsitoare" de ceilalți.

Meritocrații și Excentricii manifestau de asemenea concurență – adesea sălbatică – , totuși complexul lor de superioritate se baza mai mult pe ceea ce făceau sau realizau, decât pe bani, putere sau creștere a prestigiului social pentru moștenitorii lor. Toți simțeau nevoia de a fi în frunte..., dar nu să ajungă prea departe. Arareori aveau copii, deși uneori, așa cum fusese cazul lui Hari, preferau să-i adopte.

Similitudinile acestea erau semnificative, totuși circumstanțele haosului subliniau de asemenea antagonisme esențiale între excentrici și meritocrați, așa cum se întâmplase demult în Junin, când confruntarea dintre *credință* și *rațiune* zguduise profund o parte a Trantorului.

Folosindu-și imaginația, Hari aduse în fața ochilor ecuațiile de echilibru pentru toate clasele, până când îi deveniră mai reale decât oamenii care argumentau lângă el. Desigur, noul Imperiu care avea să se înalțe peste o mie de ani urma să fie mult mai complex și subtil, fără să necesite asemenea clasificări convenționale. Pe de altă parte, vechiul sistem deținea o *eleganță* elaborată cu mult timp în urmă de

ființe nemuritoare ca Daneel, care căutaseră pentru omenire un mod de viață pașnic și lin, întemeiat pe propria lor variantă, rudimentară, a psihoistoriei. Împotrivindu-se imboldurilor fundamentale ale naturii umane, formulele se roteau una în jurul celeilalte, rămânând într-un echilibru remarcabil de parcă un jongler invizibil le-ar fi menținut în văzduh. Atâta timp cât nu intervenea haosul...

Și atâta timp cât supraviețuia vechiul Imperiu.

Kers atinse brațul lui Hari și se plecă peste el, cu o expresie îngrijorată.

– Domnule profesor, vă simțiți bine?

Glasul valetului său se auzea îndepărtat, răsunând parcă dintr-un tunel lung. Hari nu-l băgă în seamă. Înaintea privirii sale absorbite, cele cinci formule sociale începură să se dizolve într-un ocean de sub-ecuații minuscule, ce înfloreau și curgeau în jur aidoma diatomeelor dintr-un flux marin.

„Dezagregarea vechiului Imperiu", gândi el identificând modificarea și, pentru o clipă, jeli simetriile pierdute. În locul acestora, peste Galaxie pulsau ritmurile primitive ale supraviețuirii și violenței.

Abia atunci pâcla se destrămă, revelând ceva mult mai minunat, ivindu-se din depărtare.

„Fundația mea!"

Iubita lui Fundație *Enciclopedia Galactică*, colonia care se întemeia chiar acum pe îndepărtata Terminus. O sămânță fragilă proiectată să înflorească în condiții dificile și să depășească orice obstacol pe care uriașul moment de inerție al sorții i-l ridica în cale.

Ecuațiile se roteau una în jurul celeilalte, îngrijindu-i mlădița, făcând-o să crească înaltă și puternică, cu o tulpină tare ca fierul și cu rădăcini ce puteau susține orice greutate. Rezistentă la haos *și* la descompunere, ea avea să fie tot ceea ce nu fusese vechiul Imperiu.

„La început, vei supraviețui asmuțind marile puteri una împotriva celeilalte. Apoi vei înflori sub forma conspiratorilor și propovăduitorilor pseudoreligioși. Să nu-ți fie rușine, deoarece va fi doar o etapă trecătoare. O modalitate de supraviețuire până ce rețelele comerciale vor prelua puterea.

După aceea va trebui să faci față convulsiilor muribunde ale vechiului Imperiu..."

Ca prin ceață, Hari auzi voci strângându-se în jurul său, murmurând îngrijorate. Distinse vag accentul valmorian al vorbirii lui Kers.

– ... s-ar putea să fie vorba despre alt accident cerebrovascular...

Cuvintele alarmate ale valetului său se îndepărtară, plutind, iar imaginea halucinatorie din fața lui Hari se modifică iarăși.

Arborele crescu tot mereu și limitele sale deveniră greu de definit. Pentru scurt timp se iviră flori ciudate, cu forme și texturi neașteptate. Viteza generală de creștere a Fundației continua să-i urmeze Planul, dar începuse ceva *suplimentar*, adăugând o bogăție pe care psihoistoricul n-o mai văzuse niciodată, nici chiar în displayul Primului Radiant. Captivat, Hari căută să se focalizeze asupra unei părți reduse.

Cu toate acestea, înainte de a putea să privească mai îndeaproape, apăru brusc o pereche de *grădinari*, înaintând ca să examineze arborele. Unul dintre ei purta chipul lui Stettin Palver, iar celălalt semăna cu nepoata lui Hari, Wanda Seldon.

Conducătorii Celor Cincizeci.

Conducătorii celei de a Doua Fundații.

Folosind mături mari, ei îndepărtară minunatele formule plutitoare, alungând ecuațiile protectoare și grijulii.

Hari încercă să strige la ei, însă constată că nu se putea clinti. Parcă paralizase.

Se părea că discipolii și urmașii săi nu mai aveau nevoie de matematică. Ei dețineau ceva mai bun, mai puternic. Stettin și Wanda își ridicară mâinile spre capete. Concentrându-se, făcură ca din frunțile lor să apară foarfeci de energie mintală pură... care se apucară imediat de treabă, retezând flori, muguri și crenguțe din copac, simplificându-i conturul natural.

Nu te speria, bunicule, îl liniști Wanda. *Este necesar un control. Acționăm în felul acesta asupra Fundației pentru binele ei. Ca să continue să crească, conform Planului.*

Hari nu putu să protesteze și nici măcar să miște un deget, deși auzi strigăte îndepărtate, în timp ce niște brațe îi ridicară trupul fragil din fotoliu și-l purtară pe un coridor lung. Simți în nări un iz înțepător de spital. Auzi zăngănit de instrumente.

Nu-i păsa. Singurul lucru care conta era viziunea aceea mesmerizantă. Wanda și Stettin păreau fericiți, încântați de munca pe care o desfășurau, după ce îndepărtaseră o parte din florile plictisitoare și le modelaseră astfel încât să se potrivească designului lor.

Numai că acum, din depărtare, de undeva dinapoia matematicii alungate, începu să apară o lumină! Un punct orbitor, care depăși în scurt timp intensitatea strălucirii oricărui soare. Se apropie, hipnotizându-i pe Stettin și Wanda cu puterea sa blândă, cerându-le să vină, transfigurați și docili, în pârjolul său absorbitor.

Încorporându-i, își intensifică sclipirea.

Arborele se chirci și luă foc, adăugându-și pentru scurt timp flacăra la incandescența generală. Dispariția lui era lipsită de importanță; slujise scopului pentru care existase.

ADUC UN DAR, rosti un glas nou... unul pe care Hari îl cunoștea.

Mijind ochii, percepu o siluetă masculină, ținând în palma deschisă un tăciune alb-dogoritor. Fața purtătorului era scăldată în sclipirea actinică ce pătrundea prin pielea cărnii false și dezvăluia metalul scânteietor de dedesubt; surâdea, în ciuda unei poveri insuportabile.

Un chip eroic, extenuat, dar triumfător de mândru pentru ceea ce aducea acum.

CEVA PREȚIOS PENTRU STĂPÂNII MEI.

Chinuindu-se să formeze cuvinte, Hari încercă să pună o întrebare. Aceasta nu-i părăsi însă buzele și bătrânul simți o înțepătură în partea laterală a gâtului.

Conștiința de sine se stinse, aidoma unei mașini care a fost decuplată de la sursa energetică.

Partea a treia

CRIME SECRETE

Anual, în Galaxie, peste 2 000 de sori intră în ultima etapă a ciclului lor de ardere prin fuziune, dilatându-și suprafața și devenind mult mai fierbinți decât anterior. Alte douăzeci de stele devin nove în fiecare an.

Ținând seama de milioanele de stele cu planete locuibile, aceasta înseamnă că în medie, anual, două planete colonizate de oameni devin nelocuibile. În decursul Epocilor Întunecate, dinaintea Imperiului Galactic, numeroase dezastre naturale tragice au costat miliarde de vieți. Adesea, planete izolate nu aveau cui se adresa pentru ajutor, atunci când un soare devenea instabil sau când ceva le afecta ecosfera.

În perioada Imperiului, asemenea amenințări erau rutine ce cădeau în sarcina Cenușiilor birocrați, care examinau eficient condițiile stelare, preziceau din timp modificările solare și menținеau în alertă permanentă flote de evacuare, care să se ocupe de situațiile de urgență. Efortul respectiv era atât de dedicat încât vestigii au continuat să existe până spre sfârșitul declinului Imperiului, sosind să ajute la evacuarea Trantorului, atunci când planeta-capitală a fost distrusă.

În timpul interregnului, genul acesta de asistență nu a mai existat. Relatări izolate amintesc despre numeroase planete micuțe care au amuțit brusc în decursul acelei epoci lungi și violente, din pricina unor calamități naturale sau cauzate de mâna omului. Adesea nimeni nu s-a sinchisit să se intereseze ce s-a întâmplat cu populația lor, decât după ce era prea târziu...

Chiar și după ascensiunea Fundației, a durat destul până ce o combinație de factori psihoistorici a făcut posibile investiții de resurse substanțiale, pentru a clădi o infrastructură de compasiune...

ENCICLOPEDIA GALACTICĂ, ediția 117, anul 1054 E.F.

R. Zun Lurrin avea o întrebare pentru conducătorul său.

– Daneel, am parcurs arhive ce datează dinainte ca omenirea să explodeze dintr-un colțișor al Galaxiei. Am constatat că, de-a lungul istoriei, majoritatea societăților au încercat să-și protejeze membrii de expunerea la idei periculoase. Pe toate continentele Vechiului Pământ, în aproape fiecare epocă, preoții și regii s-au străduit să îndepărteze conceptele care ar fi putut tulbura populația considerată ca un tot, temându-se că noțiunile străine s-ar putea înrădăcina și determina păcate, nebunie sau chiar mai rău. Cu toate acestea, cultura cea mai strălucitoare dintre toate, cea care ne-a inventat *pe noi*, pare să fi respins această modalitate de a privi lumea.

Daneel se afla din nou pe cel mai înalt balcon al Bazei Eos, în vârful unui pisc semeț, de unde scânteietoarea roată galactică putea fi zărită deasupra capului, dar și reflectată din suprafața perfect netedă a unui lac de metal înghețat. Imaginile gemene erau atât de perfecte, încât putea fi greu să distingi iluzia de realitate. De parcă asta ar fi contat...

– Te referi la Epoca Tranziției, răspunse el, perioada aceea când oameni ca Susan Calvin și Revere Wu au creat primii roboți, navele spațiale și multe alte minuni. A fost o epocă de o ingeniozitate fără precedent și, este adevărat, s-a ajuns la o modalitate complet diferită de apreciere a problemei „informația-ca-otravă". Unii au denumit abordarea respectivă „Principiul Maturității": credința că toți copiii pot fi crescuți folosind combinația exactă de încredere și scepticism – un amestec de toleranță și suspiciune sănătoasă – , astfel ca orice idee nouă sau străină să poată fi evaluată conform meritelor pe care le are. Părțile rele vor fi respinse, iar cele bune vor fi încorporate într-o modalitate sigură în înțelepciunea ce sporește mereu. Atunci, adevărul ar putea fi câștigat nu prin dogmă, ci rămânând deschis față de un univers larg de posibilități.

– Fascinant! Dacă o asemenea metodă s-a dovedit vreodată validă, ar fi avut implicații uluitoare. Nu ar fi existat o limită inerentă a explorării sau creșterii sufletelor omenești.

Zun făcu o pauză scurtă, apoi continuă:

– Spune-mi, înțelepții din epoca aceea credeau cu adevărat că mulțimi vaste de oameni, priviți ca indivizi independenți, ar fi putut realmente reuși așa ceva?

– Da, credeau, și chiar și-au bazat metodele educaționale pe ideea aceasta. Teoria se pare că a funcționat o vreme, prin corijarea erorilor reciproce în urma unor schimburi destinse de opinii. Despre perioada la care te referi se spune că ar fi fost minunată. Regret că eu am fost asamblat prea târziu ca s-o pot cunoaște pe Susan Calvin și pe alți oameni faimoși din epoca respectivă.

– Din păcate, nu mai există nici un robot atât de vechi care să fie operațional. Tu ești printre cei mai vechi, deși ai fost fabricat la două sute de ani după ce Epoca de Aur a colapsat, măcinată de revolte, terorism și disperare.

Daneel se întoarse să-l privească pe Zun. În ciuda vidului absolut și a radioactivității din jur, succesorul lui părea mai degrabă un tânăr zdravăn, un membru al clasei nobilimii, pregătit pentru o excursie turistică pe o planetă imperială bucolică.

– Până și descrierea aceasta este o subevaluare a situației, zise el. La momentul creării mele, pământenii se retraseră deja din fața haosului în orașe metalice hidos de aglomerate, fugind de lumină. Iar verii lor, spațienii, nu erau nici ei mai sănătoși la minte, prăbușindu-se în josul unei spirale de decadență și declin imposibil de stopat. Este sigur că s-au consemnat traume considerabile pentru a determina o asemenea modificare radicală a atitudinii față de epoca de optimism expansiv a lui Susan Calvin.

– În perioada în care ai lucrat cu detectivul om Elijah Baley, Principiul Maturității mai era acceptat?

Daneel clătină din cap.

– Nu, credința respectivă fusese discreditată, mai puțin în rândul unei minorități de nonconformiști și filosofi. Pentru ceilalți, temele centrale deveniseră uniformitatea și neîncrederea. O similitudine puternică între culturile spațiană și terestră era faptul că amândouă respingeau deschiderea specifică anterioarei Epoci a Tranziției. Ambele societăți reveniseră la o modalitate mai veche de examinare a ideilor, caracterizată prin suspiciune. Ele deveniseră convinse că – așa cum suntem și noi în ziua de azi –creierele omenești sunt gazde vulnerabile, supuse adesea invaziei unor concepte parazitare... la fel cum un virus preia controlul unei celule vii.

– Amuzant! Semănau între ele mai mult decât își dădeau seama.

– Așa este. Totuși, tocmai *din cauza* acestei suspiciuni comune, ele aproape că s-au anihilat reciproc. Îmi amintesc că eu și Giskard am dezbătut de nenumărate ori problema asta. Am ajuns la concluzia

că imensitatea spațiului ar putea oferi o soluție, dacă am fi reușit să trimitem omenirea spre stele, în loc să stea ticsită, umăr lângă umăr pe Pământ. O dată ce oamenii ar fi fost risipiți în cosmos, s-ar fi redus considerabil riscurile apariției unei scântei care să declanșeze o conflagrație și să distrugă întreaga rasă. Au fost necesare unele măsuri realmente drastice, pentru ca să-i punem din nou pe oameni în mișcare, dar după ce diaspora a început cu adevărat, ei au umplut Galaxia mult mai iute decât ne așteptasem! În perioada aceea de expansiune rapidă, au creat o mulțime de subculturi... și, spre disperarea noastră, în curând acestea au început să dezvolte frictiuni reciproce și să poarte războaie minore, însă brutale. Poți înțelege de ce unica soluție, din perspectiva Legii 0, era de a crea o cultură galactică nouă, uniformă, care să poată aduce o epocă a păcii. Toleranța devine mult mai acceptabilă, când toți sunt la fel.

– Totuși asemănarea nu putea fi soluția! comentă Zun. A trebuit să inventați și tehnici noi de ținere a situațiilor sub control.

Daneel încuviințâ din cap.

– Am dezvoltat metode pe care, ulterior, Hari Seldon avea să le denumească *sisteme de atenuare*, ca să oprim căderea în haos a societății galactice. Unele dintre cele mai bune au fost sugerate pentru prima dată cu mult timp în urmă de bunul meu prieten Giskard. Eficiența lor a durat două sute de generații omenești..., deși acum se pare că au devenit anacronice. Acesta este și motivul crizei actuale.

Zun acceptă explicația, dar dorea să revină la subiectul ideilor periculoase.

– Mă întreb dacă nu este posibil ca ambele culturi, spațienii și pământenii, să fi avut motive întemeiate pentru a se teme de contaminarea culturală? La urma urmelor, *ceva* a determinat miliardele de locuitori ai Pământului să-și elimine în grabă toate deosebirile și să se ascundă în orașe aidoma unor cavouri. Și care ar fi fost motivul pentru care inteligenții solarieni ar fi ales bizarul lor mod de viață – rămânând cu brațele încrucișate și cerându-le servitorilor roboți să le trăiască viața în locul lor? Nu este posibil ca ambele sindromuri să fi fost cauzate de... o infecție?

– Presupunerea ta este excelentă! E clar că a fost vorba despre o maladie. Chiar și după secole, după ce Giskard l-a ajutat pe Elijah Baley să convingă pe unii pământeni să-și părăsească sarcofagele metalice și să colonizeze planete noi, maladia a suferit o mutație și i-a urmat.

– Îmi amintesc că am auzit despre asta. Tu și Giskard ați fost martorii unui fenomen straniu pe unele planete: coloniști obsedați în mod nesănătos de planeta-mamă, care nu puteau renunța la ideea Pământului ca fiind o icoană sacră.

– O dependență mintală încăpățânată care îi împiedica să înainteze spre orizonturi noi. Giskard a decis că nu mai aveam alternativă, conform Legii 0. Fixația aceea intensă putea fi îndepărtată numai făcând ca Pământul să devină nelocuibil, situație în care numeroasa lui populație ar fi fost silită să emigreze. Abia atunci avea să înceapă în forță adevărata cucerire a Galaxiei de către oameni.

Daneel amuți și Zun examină peisajul înghețat alături de mentorul său. Rămase tăcut un timp, parcă neștiind cum să formuleze următoarea întrebare.

– Totuși... multe dintre cele pe care le-am discutat depind de o singură ipoteză.

– Care anume?

– Că oamenii faimoși din Epoca Tranziției – Susan Calvin și ceilalți – nu numai că au avut ghinion, ci pur și simplu au *greșit*.

Pentru a doua oară, Daneel se întoarse și-l privi pe robotul tip-Alfa.

– Nu am văzut, în repetate rânduri, ce evenimente catastrofale apar atunci când o așa-numită „renaștere" elimină orice postulate și ipoteze, lăsând milioane de oameni să plutească în derivă, lipsiți de tradițiile esențiale de care să se poată agăța? Nu uita un lucru, Zun: Loialitatea noastră absolută nu mai este față de viețile omenești individuale, ci față de realizarea celui mai mare bine pentru omenire considerată ca un tot. În milenii de slujire a umanității, am întâlnit de prea multe ori idei care au devenit letale.

– Nu te-ai întrebat însă dacă asta nu ar putea fi ceva *intrinsec* naturii umane? Poate că se datorează unui factor sau unei situații care a apărut spre sfârșitul Epocii Tranziției! Poate că Principiul Maturității a fost cândva valid... pentru ca apoi ceva nou și turbulent să interfere în funcționarea sa. Ceva insidios care a rămas cu noi de atunci.

– De unde provine speculația aceasta a ta?

– O poți numi intuiție. Îmi vine greu să cred că oameni precum Calvin și cei asemenea ei s-ar fi agățat cu atâta disperare de visul lor, dacă n-ar fi existat cel puțin un suport concret pentru noțiunea maturității oamenilor! Să fi fost realmente atât de încăpățânați încât să refuze dovezile aflate sub ochii lor?

Daneel clătină iarăși din cap, un obicei de emulare a oamenilor care devenise de acum a doua sa natură.

– Termenii corespunzători nu sunt „prostie" sau „încăpățânare", ci eu atribui reacția lor unui sentiment mai esențial, numit *speranță*. Ei au fost oameni cu adevărat foarte inteligenți, poate chiar mințile cele mai strălucite care au evoluat din rasa lor nefericită. Mulți au înțeles, la nivel instinctiv, ce ar fi însemnat dacă ar fi greșit în privința maturității umane. Dacă masa mare a cetățenilor nu putea fi învățată să analizeze cu luciditate toate ideile, aceasta implica un singur lucru – că omenirea este profund și permanent imperfectă. Blestemată de-a pururi să nu atingă măreția de care oamenii par capabili.

Zun îl privi gânditor, apoi replică:

– Mă simt... inconfortabil... să aud că stăpânii noștri sunt descriși în felul acesta. Pe de altă parte, spusele tale sunt convingătoare. Am încercat să induc o empatie cu ceea ce trebuie să fi simțit Calvin și compatrioții ei, pe măsură ce toate aspirațiile promițătoare li se năruiau în jur, răsturnându-se sub talazurile iraționalității. Am putut simți cât de disperați au fost ca să evite exact concluziile pe care tocmai le-ai formulat. Crezând în potențialul nelimitat al omului, ei ar fi detestat, de pildă, să fie simpli factori în ecuațiile lui Hari Seldon..., ricoșând aleatoriu aidoma moleculelor unui gaz, anulându-și reciproc idiosincrasiile într-un calcul gigantic al momentului de inerție și inevitabilității. Spune-mi, Daneel, este posibil ca înțelegerea aceea să fi reprezentat ultima picătură, trauma fundamentală care a colapsat epoca lor de încredere îndrăzneață? Toate celelalte evenimente să nu fi fost decât simptome ale acestei traume mult mai profunde?

Celălalt robot încuviință încetișor.

– Problema s-a agravat în asemenea măsură încât unii dintre noi, roboții, ne-am temut că omenirea și-ar putea pierde voința de progres. Din fericire, la momentul acela ei ne inventaseră deja și am învățat modalități de a-i abate pe căi ce erau atât interesante cât și sigure, pentru mult timp.

– Mai precis până acum, sublinie Zun. Cu declinul pândind dintr-o parte, iar haosul din partea opusă, soluția ta – un Imperiu Galactic benign – nu mai funcționează. De aceea susții Planul Seldon?

Daneel neagă din cap, însă acum își însoți gestul cu un zâmbet.

– De aceea propun ceva mult mai bun! Acesta este și motivul pentru care te-am chemat aici – să împărtășesc cu tine vești incitante. Un salt conceptual pe care de douăzeci de mii de ani am tot sperat

să-l descopăr. Acum, în cele din urmă, este fezabil și poate fi început. Dacă lucrurile se desfășoară după cum mă aștept, numai cinci sute de ani ar fi suficienți pentru ca să aibă loc.

– Ce anume să aibă loc?

Un murmur slab de microunde se ridică dinspre Servitorul Nemuritor, înălțându-se către Galaxie ca un suspin... sau ca o rugăciune. Când Daneel vorbi din nou, glasul lui sună diferit, aproape mulțumit.

– O cale de a-i ajuta pe oameni să-și ocolească imperfecțiunile nemiloase și să atingă culmi mai măreț decât au visat vreodată.

2

Percepu mirosurile înaintea gândurilor.

Vreme de mulți ani, numai izurile neplăcute avuseseră putere suficientă ca să fie detectate de simțurile tocite de vârstă ale lui Hari. Dar acum, de parcă i-ar fi revenit după o îndelungată perioadă de absență, simți un amestec de arome, amețitoare și în același timp familiare, mângâindu-i senzual cavitățile sinusurilor.

Iasomie... Ghimbir... Curry[1]...

Glandele salivare intrară în acțiune și stomacul său reacționă cu o ardoare ce părea realmente stranie. După moartea lui Dors, apetitul psihoistoricului fusese aproape inexistent. Acum brusca sa reapariție era principalul lucru care-l îmboldea să se trezească.

Deschise ochii precaut și zări pereții autosterilizatori ai infirmeriei unei nave. În mod deliberat, îi închise din nou.

„Trebuie să fi fost un vis. Aromele acelea minunate...

„Îmi amintesc că am auzit... pe cineva spunând că suferisem alt accident cerebrovascular."

Decât să descopere că-i murise altă porțiune a creierului, Hari tânjea după revenirea uitării lipsite de conștiință. Nu dorea să se confrunte cu consecințele – o altă prăbușire dură pe lunga coborâre spre extincția personală.

Totuși... mirosurile acelea delicioase continuau să-i plutească prin nări.

„Oare este un simptom? Ca «membrul-fantomă» pe care uneori amputații îl simt, după ce pierd pentru totdeauna o parte a lor?"

El nu simțea nici o durere, dimpotrivă corpul îi clocotea de dorința de a se mișca. Senzația aceea de bine putea să fie însă o iluzie. Era

posibil ca, atunci când ar fi încercat realmente să se miște, adevărul să-l izbească brutal. Să fi fost vorba despre paralizie totală? Medicii de pe Trantor îl avertizaseră că așa ceva s-ar fi putut întâmpla în orice clipă, cu puțin înaintea sfârșitului.

„Să-i dau drumul!"

Psihoistoricul îi porunci mâinii sale stângi să se ridice spre obraz. Mâna îi urmă comanda fără probleme, înălțându-se, când el deschise ochii pentru a doua oară.

Se găsea într-o infirmerie mai mare decât cea din *Mândria Rhodiei*, așadar fusese probabil transportat în nava briganzilor. Cea de pe Ktlina.

Ei bine, cel puțin memoria îi funcționa. Degetele îi atinseră obrazul... și se retraseră șocate.

„Pe Marele Spațiu!"

Își pipăi iarăși pielea. O simțea mult mai elastică și mai puțin flască decât își reamintea.

De data aceasta, corpul lui acționă instinctiv, din propria sa inițiativă. O mână prinse cearșaful alb care-l acoperea și-l azvârli cât acolo. Cealaltă mână i se strecură sub trup, se fixă pe saltea și împinse. Hari se sculă în capul oaselor, atât de brusc încât se clătină și fu gata să se răstoarne în partea cealaltă, oprindu-se în ultima clipă prin încordarea puternică a mușchilor spinării. Un geamăt îi scăpă printre buze. Nu de durere, ci de surprindere!

– Hei, hei, salut, profesore! se auzi un glas venind din dreapta sa. Mă bucur să văd că ai revenit printre noi.

Hari întoarse capul. Cineva ocupa un alt pat din infirmerie. Clipind apăsat ca să-și limpezească ochii, văzu că era pasagera clandestină de pe Trantor, cea care nu dorea să fie exilată pe Terminus. Fata purta un halat de spital, iar pe tava din poală avea un castronaș cu o supă gălbui-închis.

„De acolo proveneau aromele", își spuse Hari. În ciuda tuturor celorlalte întrebări și griji, singurul lucru care se gândea era să-i ceară puțină supă.

Fata îl privea, așteptându-l să vorbească.

– Ai... pățit ceva, Jeni? întrebă el.

Pe fața ei, un surâs se lăți încet și fără chef.

– Ceilalți au făcut pariuri care vor fi primele tale cuvinte, după ce te vei trezi. Va trebui să le spun că s-au înșelat în privința ta..., poate că și eu m-am înșelat. Strânse din umeri: Oricum, nu-ți face griji în

privința mea. E vorba doar despre febră. Mă luase deja cu o săptămână sau două înainte ca să mă strecor pe nava lui Maserd.

– Febră? repetă Hari.

– Febra Creierului... encefalita, ce naiba!

Fata îl privi oarecum justificativ.

– Ce credeai? Că nu sunt destul de deșteaptă ca să mă-mbolnăvesc? Cu părinți ca ai mei? Am cincisprezece ani, așa că a cam sosit momentul.

Psihoistoricul încuviință încet din cap. Încă din zorii omenirii, una dintre realitățile implacabile ale vieții fusese că aproape toți indivizii cu inteligență peste medie se îmbolnăveau de encefalită. Ridică mâna conciliator.

– N-am intenționat să te jignesc. Cine s-ar fi putut îndoi că te vei îmbolnăvi de encefalită, mai ales după felul în care ne-ai păcălit pe toți pe Demarchia? Bine ai venit în rândul adulților!

Ceea ce Hari nu menționă, și ceea ce nu spusese nimănui cu excepția lui Dors, era faptul că *el* nu contractase maladia respectivă. În ciuda geniului său recunoscut, encefalita nu-l atinsese.

Chipul încruntat al fetei îl cercetă, căutând orice semn de condescendență sau de sarcasm din partea bărbatului. Negăsind nici unul, se relaxă și-i surâse.

– Ei bine, sper că va fi unul dintre cazurile ușoare. Vreau să ies de aici! Se întâmplă atâtea lucruri...

Hari aprobă din cap.

– Cred... cred că i-am speriat pe toți, dar se pare că a fost o alarmă falsă și că n-am pățit nimic.

Surâsul fetei se lăți acum într-un rânjet.

– Așa să fie, profesore? De ce nu te uiți în oglindă?

Din tonul ei, Hari își dădu seama că ar fi fost bine s-o facă imediat.

Se împinse încetișor înainte, ca să-și coboare picioarele pe dușumea. Și le simțea în perfectă stare..., în tot cazul suficient de bine ca să le târșâie cei câțiva metri ce-l despărțeau de oglinda murală.

„Prinde-te de marginea patului și ridică-te încetișor, pentru ca să cazi pe saltea dacă simțurile te înșală."

Ridicarea în picioare decurse însă fără probleme, cu numai câteva scârțâituri și înțepături. Hari își lunecă un picior înainte, își deplasă greutatea și-l împinse pe celălalt.

Se simțea deocamdată excelent, deși nu-l încânta s-o audă pe Jeni înapoia sa, chicotind amuzată și anticipativ.

Următorul pas se desprinse puțin de podea, iar următorul se înălță și mai mult. Până ce ajunse la oglindă, Hari mergea cu o siguranță mai mare decât simțise de...

Își privi imaginea reflectată și clipi rapid, în timp ce chicotelile lui Jeni se transformară în râsete nestăvilite.

Pe neașteptate, dinspre ușă răsună un glas mai gros:

– Domnule profesor!

Exclamația îi aparținuse lui Kers. Valetul credincios al lui Hari se repezi ca să-l prindă de braț, dar psihoistoricul îi îndepărtă mâna, continuând să se holbeze la imaginea din oglindă.

„Cinci ani... cel puțin. M-au întinerit cu cel puțin cinci ani. Poate chiar cu zece... Par să am de abia șaptezeci și cinci."

Un sunet răgușit îi scăpă din gâtlej și Hari se simți atât de derutat, încât realmente nu știu dacă era încântat sau ofensat de îndrăzneala acțiunii lor.

– Acesta nu este decât unul dintre miracolele ce au apărut deocamdată din fenomenul minunat pe care îl denumești cu atâta dispreț „planetă haotică".

Sybyl vorbea fericită, cu glas cântat, în timp ce încheie examinarea lui Hari și-l lăsă să se îmbrace.

– Ktlina deține tehnici medicale ce vor stârni invidia întregului Imperiu, după ce vor fi aflate. Este numai unul dintre motivele pentru care credem că, de data asta, nu vom putea păstra secretul. Gândește-te că *un cvadrilion* de bătrâni, din toată Galaxia, și-ar dori să poată avea acces la un asemenea instrument.

Bătu cu palma într-o mașinărie lunguiață, cu aspect de sicriu, acoperită de cadrane și aparate. Hari bănui că el fusese introdus acolo, în timp ce tehnici avansate diminuaseră, ba chiar inversaseră o parte din distrugerile ce-i afectau corpul uzat.

– Evident, continuă femeia, asta nu-i decât o variantă de început Încă nu putem să asigurăm întinerirea, ci numai să restaurăm ceva din echilibrul și forța necesare pentru a te menține până la următorul tratament. Cu toate acestea, teoretic nu există limite! În principiu, ar trebui chiar să putem crea duplicate ale corpurilor și să le inculcăm cópii ale memoriilor noastre! Până atunci, consideră că tratamentul la care ai fost supus a constituit o demonstrație. Unul dintre beneficiile practice ale unei renașteri.

– Corpul și spiritul meu vă mulțumesc, articulă cu precauție Hari.

Ea îl privi și înălță o sprânceană colorată în pas cu moda.

– Dar nu și intelectul? Nu aprobi asemenea inovații, în ciuda faptului că ele ar putea salva atâtea vieți?

– Te-ai referit la echilibru, ca și cum ai fi știut despre ce vorbești. Corpul omenesc nu este însă nici pe departe un organism atât de complex pe cât este *societatea* omenească. Este desigur tragic dacă în tratamentul medical al unui individ se comite o greșeală, totuși un individ poate fi înlocuit de altul, pe când civilizația este una singură.

– Crezi așadar că experimentăm în mod iresponsabil, fără să știm care va fi efectul pe termen lung al metodelor noastre asupra pacientului?

Hari încuviință din cap.

– Toată viața am studiat societatea umană. De abia recent, parametrii s-au clarificat suficient ca să ofere o imagine rezonabil de lucidă. Acum însă voi introduceți factori noi și străini, care întâmplător au un efect pozitiv pe termen scurt, deși finalmente se pot dovedi letali. Câtă aroganță! Ați considerat, de pildă, care sunt implicațiile nemuririi omului asupra unor economii fragile? Sau asupra ecosistemelor planetare? Sau asupra capacității tinerilor de a beneficia de propria lor șansă...

Sybyl izbucni în râs.

– Oprește-te, profesore! Nu trebuie să te certi cu mine. Eu afirm doar că, atunci când este cu adevărat descătușată, creativitatea omului va găsi soluții pentru toate problemele. Cele pe care tocmai le-ai menționat plus un cvintilion de alte chestiuni la care nimeni nu s-a gândit vreodată. Oricum, nu are rost să mai dezbatem cazul. Esența lui a fost deja soluționată. Războiul nostru a luat practic sfârșit.

– Mă așteptasem la asta, suspină psihoistoricul. Îmi pare realmente rău că speranțele voastre au trebuit să se încheie în felul acesta. Desigur, a fost o iluzie să vă așteptați că o singură planetă s-ar putea dovedi superioară celor douăzeci și cinci de milioane din Consensul Uman. Vreau totuși să te asigur că pe termen lung...

Se opri, observând rânjetul femeii.

– Poate că a fost o iluzie, dar exact asta se va întâmpla. *Vom câștiga* războiul, Seldon. În câteva luni – cel mult un an – , întregul Imperiu va îmbrățișa renașterea, indiferent dacă îi place sau nu. Și trebuie să-ți mulțumim pentru că ai contribuit la succesul nostru!

– Cum adică? Păi...

Glasul lui Hari se stinse. Își simțea genunchii moi.

Ea îl prinse de cot.

– Vrei să vezi noua noastră armă? Haide, profesore! Să vezi unde ne-a adus cercetarea ta prin pustiul vast al spațiului și apoi să-ți arăt instrumentul pe care ni l-ai pus la dispoziție. Cel care va aduce victoria totală pentru așa-zisul haos al nostru.

3

Razele nici unei stele nu penetrau ceața opacă.

Zeci de mii de nori gigantici de praf molecular împestrițau brațele spirale ale galaxiei. De obicei, astfel de locuri erau adesea sere turbulente pentru sorii nou-născuți, însă acesta fusese static și steril de cel puțin un milion de ani – o baltă fără viață lăsată în urmă de reflux, având culoarea unui hău fără fund.

Cu toate acestea, sondele senzoriale ale *Mândriei Rhodiei* sesizaseră ceva pândind în adâncurile sale. Un roi de contacte se ivi mai întâi pe gravitometre și apoi pe ecranele radarelor de profunzime. Ulterior, proiectoarele determinaseră sclipirile unor reflecții, atât de apropiate încât unii fotoni reveniseră în câteva secunde.

Hari fusese inconștient în timpul descoperirii. Acum se străduia să afle totul, privind în bezna înconjurătoare cu ochi care i se păreau incredibil de pătrunzători după opacitatea ultimilor ani. Pe măsură ce nava se rotea lent, el zări în față șiruri de punctulețe individuale, fiecare luminat de un fascicul laser din *Mândria Rhodiei*.

În scurt timp, înțelese. „Este vorba despre sute de obiecte..., poate chiar mii."

Reflecțiile sclipitoare vibrau ușor în șiruri ordonate. Câteva se găseau chiar îndeajuns de aproape ca să releve detalii fără să fie necesare amplificări vizuale – forme stranii și alungite, acoperite de proeminențe, care păreau mecanice dar în același timp nu semănau cu nici una dintre navele spațiale văzute vreodată de Hari.

Examinând un display, psihoistoricul văzu că o asemenea formă era alcătuită dintr-un amalgam de suprafețe auster strălucitoare și umbre negre ca noaptea. La început simți un fior, întrebându-se dacă nu putea fi vorba un vehicul *alien*, un gând care îi reaminti episodul bizar povestit de Antic despre strămoșul său. Neliniștea lui Hari spori, când zări cifrele scării ecranului. Mașinăria aceea era uriașă, depășind până și cele mai mari pacheboturi stelare imperiale.

Apoi însă apărură și unele detalii liniștitoare. Văzu rețeaua unităților de hiperpropulsie a navei, întinsă peste o structură de susținere ca o plasă de păianjen și recunoscu modelul din ilustrațiile văzute în *Cartea cunoașterii pentru copii*, descriind navele spațiale primitive ale acelei epoci îndepărtate.

Uluit, Hari pricepu adevărul.

„Obiectul acesta este uriaș..., dar primitiv! Navele moderne nu au nevoie, de pildă, de așa multe secțiuni motivatoare. Propulsiile noastre pentru Salturi sunt mai compacte, după milenii de perfecționări în urma constatărilor practice."

Așadar, privea ceva antic, mai vechi poate cu multe secole decât Imperiul Galactic al Omenirii.

– Da, sunt antichități, încuviință Maserd când Hari îi comunică ipoteza. Ai mai observat însă și altceva curios la ele?

– Nu știu de ce, dar forma mi se pare anapoda. Am văzut un fel de echipamente *proiectoare* gigantice dispuse pe montanți lungi, ca și cum ar fi avut rolul de a emite energii uriașe. Care ar fi fost însă scopul lor real?

– Hm, făcu nobilul, frecându-și bărbia. Amicul nostru Cenușiu are o teorie în privința asta, dar este atât de bizară încât nimeni de la bord nu admite că l-ar crede. De fapt, consensul este că bietul Horis a intrat pe ultimul lui coridor și s-a lovit de stâncă, dacă știi la ce mă refer.

Expresia trantoriană se folosea atunci când cineva o luase razna în mod evident și ireversibil. Deși vestea n-ar fi fost cu totul neașteptată, îl întristă pe Hari, care îl îndrăgise pe micuțul birocrat.

– Totuși, continuase Maserd, ce altceva ți se pare straniu la nava aceasta antică?

– Nu te referi așadar la vechimea sau la aspectul ei bizar? Ei bine... pentru că ai pomenit despre asta, nu pot localiza nici un...

Făcu o pauză.

– Nici un habitat? sfârși căpitanul fraza. Din clipa când am descoperit navele, am încercat să-mi dau seama unde locuia echipajul, dar zadarnic! Realmente, nu pot înțelege cum se deplasau fără piloți care să le conducă!

Hari simți cum i se taie răsuflarea și se strădui din răsputeri să nu-și trădeze înțelegerea bruscă. Înăbușindu-și ideea, căută să schimbe subiectul.

– Sunt înarmate? Sunt nave de război? Ktlinenii speră să activeze un arsenal antic pe care să-l folosească pentru a învinge Imperiul? Proiectoarele acelea de energie..

– Cândva trebuie să fi fost teribile, aprobă Maserd. Horis crede că au fost întrebuințate împotriva suprafețelor planetare. Fii însă liniștit, profesore. Mașinăriile acestea nu vor fi opuse Flotei Imperiale. Cele mai multe sunt defecte și imposibil de reparat. Simpla activare a câtorva ar necesita o muncă de ani de zile. Oricum, sistemele de propulsie sunt atât de primitive încât unitățile noastre navale ar putea descrie cercuri în jurul lor, făcându-le praf structurile fragile.

Hari clătină din cap.

– Atunci nu înțeleg... Sybyl crede că am oferit facțiunii ei un avantaj decisiv, care va duce la victoria inevitabilă asupra Imperiului.

– În privința asta, profesore, s-ar putea să aibă dreptate, deși n-are nici o legătură cu navele acestea gigantice. Motivul optimismului ei ar trebui să apară imediat pe display.

Psihoistoricul privi atent în timp ce *Mândria Rhodiei* se rotea în jurul axei. Șirurile ordonate de mașinării antice gigante se încheiau în mod brusc. Când formațiunea dispăru din vedere, Hari reflectă asupra celor văzute.

„Nave-robot! Ele nu aveau nevoie de habitate, fiindcă nu aveau echipaje umane. Cu milenii în urmă, poate la numai câteva secole după descoperirea zborului stelar, navigația era asigurată de creiere pozitronice."

Se simți mai liniștit când flotila dispăru din vedere și reveni întunericul cețos al nebuloasei – un câmp de praf întunecat, ca în iad.

Apoi apăru o scânteiere *nouă*. Un roi mai compact de obiecte ce sclipeau drăcește sub iluminarea laserelor din *Mândria Rhodiei*. Dacă primul grup păruse o escadră fantomă, cel de acum îi lăsă lui Hari impresia unor cioburi de diamante, compactate într-un glob dens de splendoare pâlpâitoare.

– Aceasta este arma despre care vorbesc Sybyl și prietenii ei, explică Maserd. Au adus deja câteva mostre la bord.

– Mostre?

Hari privi în jurul punții. Antic era aplecat asupra instrumentelor sale, bolborosind în șoaptă în timp ce continua să exploreze armada din față. Planch și unul dintre oamenii lui stăteau de pază, cu blasterele pregătite, dar Sybyl și Vlimt nu se zăreau nicăieri.

– Sunt în salonul de conferințe, îi citi Maserd gândurile. Au reușit să instaleze și să pună în funcțiune câteva dispozitive. Bănuiesc că nu-ți va plăcea ceea ce o să vezi.

Psihoistoricul încuviință absent din cap. Indiferent despre ce ar fi fost vorba, nu l-ar fi putut șoca mai mult decât flota de nave-robot.

– Ia-o înainte, căpitane, îl pofti el curtenitor pe nobil.

Urmați îndeaproape de Kers, străbătură coridorul principal, apropiindu-se de o ușă deschisă.

Hari se opri, privi înăuntru și gemu.

– Oh, nu! Orice, numai asta nu!

Erau arhive. Extrem de vechi. Își putea da seama de asta, pur și simplu privind obiectele ce sclipeau pe masa din salonul de conferințe.

Pentru stocarea datelor, anticii dețineră sisteme excelente, de natură cristalină, care puteau arhiva cantități uriașe de informații în containere durabile. În ciuda acestui fapt, până ce nu primise de la Daneel exemplarul miniatural al *Cărții cunoașterii pentru copii*, Hari nu văzuse niciodată o asemenea unitate care să nu fi fost avariată sau complet distrusă.

Acum între Sybyl și Vlimt se aflau patru dintre obiectele acelea, cu suprafețe cilindrice strălucitoare, perfect intacte, fiecare dintre ele îndeajuns de mare ca să conțină zece mii de exemplare ale *Cărții cunoașterii pentru copii*.

– Vino încoace, Maserd, ca să vezi ce am reușit în timpul cât ai lipsit tu! rosti Vlimt fără să-și desprindă ochii de la un holodisplay, în vreme ce accesa o arhivă.

Aceasta pâlpâi scânteietor, cu o matrice orbitoare de minunății.

Nobilul privi spre Hari, în mod evident nedorind să pară prea intim cu răpitorii. Când psihoistoricul nu obiectă, Maserd se apropie iute de ktlinan și se aplecă peste umărul său, surescitat și impresionat.

– Ai îmbunătățit imens interfața. Imaginile sunt limpezi și citețe.

– N-a fost greu. Designerii au făcut arhiva atât de simplă încât până și un tâmpit ar putea s-o înțeleagă, dacă ar avea îndeajuns timp la dispoziție.

Șovăind, dar îmboldit de curiozitate, Hari se apropie și el de masă pentru a privi mai bine. Multe dintre imaginile pe care le vedea nu aveau nici un înțeles pentru el – obiecte misterioase pe fundaluri necunoscute. Câteva se desprindeau totuși, brusc familiare din studierea recentă a micuțului manual de istorie; recunoscu astfel imediat piramidele din Egipt. Altele erau reprezentări bidimensionale ale unor persoane și locuri antice. Hari știa că oamenii din preistorie atribuiau o mare importanță unor asemenea imagini, create prin acoperirea unei suprafețe textile cu dâre de pigmenți naturali. Se părea că și Vlimt le investea cu o mare valoare, deși Hari le considera suprarealiste și stranii.

În fața altui set de ecrane, Sybyl examina o panoramă diferită, conținând exemple ale științei și tehnologiei.

– Desigur, recunoscu ea, cea mai mare parte din lucrurile de aici sunt destul de rudimentare. La urma urmelor, am avut la dispoziție douăzeci de milenii pentru a șlefui asperitățile, prin încercări succesive, totuși teoriile fundamentale s-au schimbat surprinzător de puțin iar unele dintre materialele uitate sunt excepționale! Există aici dispozitive și tehnici de care n-am auzit niciodată. O duzină de ktlineni ar avea de lucru până peste cap timp de o generație, numai pentru a asimila chestiile astea!

– Este...

Hari deschise și închise buzele, știind că vorbele lui aveau să fie inutile, totuși simțindu-se împins să încerce.

– Sybyl, este mai periculos decât ți-ai putea imagina!

– Uiți cu cine vorbești, pufni ea. Nu mai ții minte arhiva aceea pe jumătate topită cu care am lucrat împreună? Cea pe care ți-a adus-o unul dintre contactele tale misterioase? Nu mai rămăsese decât foarte puțin din ea, cu excepția unei perechi de ființe antice simulate – entitățile Ioana și Voltaire, pe care le-am eliberat conform instrucțiunilor tale.

Psihoistoricul încuviință și replică:

– Dar tu mai ții minte haosul la care au contribuit și ele? Atât pe Trantor, cât și pe Sark.

– Pentru asta, nu da vina pe mine, profesore. *Tu* doreai de la simuri date referitoare la tiparele reacțiilor umane, care să te ajute în dezvoltarea modelelor psihoistorice. Marq Hillard și cu mine nu intenționasem niciodată să le eliberăm în datasferă. Oricum, arhivele astea sunt cu totul diferite – acumulări atent indexate de cunoștințe pe care oamenii le-au conceput cu dragoste, ca un cadou pentru descendenții lor. Nu este exact ceea ce încerci să obții cu Fundația *Enciclopedia Galactică* pe care grupul tău o pregătește pe Terminus? O acumulare de înțelepciune, protejând cunoștințele umane de o altă Epocă Întunecată?

Hari era prins într-o capcană logică. Cum ar fi putut explica faptul că partea cu „enciclopedia" Fundației sale era doar un șiretlic? Sau că Planul lui implica o luptă împotriva Epocilor Întunecate dusă nu numai prin intermediul simplelor cărți?

Desigur, rezultatul putea fi cu totul altul. „Simplele cărți" de pe masa din fața lui puteau distruge orice relevanță care mai rămăsese în Planul Seldon. Ele constituiau un pericol de moarte pentru tot ceea ce întreprinsese până atunci.

– Câte arhive sunt? încercă să-l întrebe pe Maserd, apoi observă că nobilul era aplecat peste umărul lui Vlimt, mesmerizat de imagini.

– Stop! Întoarce-te câteva cadre. Da – acolo! Pe fantoma marelui Franklin, este *America*. Recunosc monumentul acela de pe o monedă din colecția familiei mele!

– Falic și exhibiționist, chicoti Vlimt. Auzi, de unde știi așa multe despre...

– Mă întreb dacă arhiva asta are vreun exemplar din *The Federalist*, murmură căpitanul întinzându-se spre un dispozitiv de control. Sau poate chiar...

Se opri brusc, cu umerii gârboviți, parcă dându-și seama că făcuse o eroare. Se întoarse către Seldon.

– Ai zis ceva, profesore?

Hari se simțea iritat că nimeni nu-i spunea lucrurile importante pe care trebuia să le știe.

– Am întrebat câte arhive sunt și cum intenționează oamenii aceștia să le utilizeze.

Sybyl fu cea care-i răspunse, evident încântată de victoria ei.

– Sunt *milioane* de arhive, profesore. Toate strânse laolaltă și perfect ancorate de o stație de colectare, plutind acolo, uitate de toți și necitite. Dar acum s-a terminat! Am trimis vorbă tuturor celorlalți agenți ai lui Ktlina care acționaseră în secret, în toată Galaxia, transmițându-le să abandoneze orice ar face și să vină aici. În curând, vor sosi mai bine de treizeci de nave, ca să-și umple calele cu arhive minunate și să plece, împărțindu-le cu toată omenirea!

– Sunt ilegale, obiectă Hari. Ofițerii de poliție sunt antrenați să recunoască ororile acestea dintr-o privire. La fel, Cenușiii și nobilii. Îi vor prinde pe agenții voștri.

– Poate că așa se va întâmpla, pe alocuri. Poate că tiranii și lacheii lor ne vor opri pe cei mai mulți dintre noi, dar va fi ca o infecție, profesore. Ne trebuie doar câteva locuri receptive..., niște disidenți simpatizanți, care să construiască navele, și facilități industriale pentru copiere. Într-un an de zile pe fiecare planetă din Imperiu vor exista mii de cópii. Apoi milioane!

Imaginea pe care o prezenta, a unei infecții virulente, era mai corectă decât și-ar fi putut Sybyl închipui. Hari vizualiză haosul sfâșiind găuri uriașe în Planul lui bine pus la punct. Predictibilitatea, care fusese țelul vieții sale avea să se destrame aidoma unor cuvinte scrise cu litere de fum. Același fum care înăbușise străzile de pe Santanni

când „renașterea" aceea se sfârșise prin revolte și vărsare de sânge, purtându-l pe bietul Raych în mormânt, alături de nenumărate speranțe.

– V-ați gândit...

Fu nevoit să se oprească și să înghită un nod înainte de a continua.

– V-ați gândit că acțiunile voastre îndrăznețe au mai fost deja încercate și că au dat greș?

De data aceasta, atât Sybyl cât și Vlimt îl priviră.

– Ce vrei să spui? întrebă ktlinanul.

– Vreau să spun că arhivele acestea au fost gândite din capul locului pentru spațiul cosmic, pentru anduranță și pentru a fi lecturate cu ușurință după o călătorie lungă, folosind exclusiv tehnologie fundamentală.

– Și ce îți spun astea despre scopul lor?

Sybyl începu să scuture din cap, apoi ochii i se căscară și se albi la chip.

– Cadouri..., șopti ea. Mesaje într-o sticlă. Expediate către oameni care și-au pierdut trecutul.

Fruntea lordului Maserd se încruntă.

– Vrei să spui că unii oameni *au avut* și acum cunoștințele astea... și că se străduiau să le împărtășească altora...

– Tuturor oamenilor. Coloniilor îndepărtate care nu aveau amintiri, încuviință Hari din cap. De ce însă s-o fi făcut? Celulele de stocare a datelor erau ieftine și durabile, chiar și în epoca zorilor omenirii. Toate navele colonizatoare ce porneau spre planete noi trebuiau să transporte petaocteți de informații și instrumente pentru păstrarea alfabetizării. Atunci de ce i-ar fi *trebuit* cuiva, indiferent cui, din Galaxie să i se reamintească toate acestea?

Flutură mâna spre imaginile Pământului de mult pierdut.

Din cadrul ușii aflate în fundul salonului se auzi un glas.

– Te referi la Problema Amneziei, spuse Planch care că le auzise probabil discuția, adică întrebarea: De ce nu ne reamintim originile? Răspunsul este evident. Ceva – sau cineva – *i-a făcut* pe strămoșii noștri să uite. (Arătă cu bărbia spre relicve.) Însă unii antici s-au împotrivit. S-au luptat. Au încercat să completeze cunoștințele șterse. Au încercat să împartă și altora ceea ce știau ei.

Maserd clipi repede din ochi.

– Rutele spațiale trebuie să fi fost deja controlate de dușmani, care le blocau navele. De aceea au încercat să trimită datele în forma asta, în capsule mici și rapide.

Sybyl plecă privirea, cu efuziunea înlocuită de posomorâre.

– Am fost atât de surescitați, de abia așteptând să le folosim ca arme... Nu m-am gândit la ce implicau arhivele. Înseamnă...

Vlimt îi încheie fraza cu amărăciune.

– Înseamnă că, la urma urmelor, acesta nu este un război nou.

Hari încuviință, parcă aprobând un student inteligent.

– Exact! Este posibil ca același șablon să se fi întâmplat iarăși și iarăși, de nenumărate ori în decursul mileniilor. Un grup descoperă o arhivă veche, devine incitat, produce cópii în masă și le expediază prin Galaxie. Cu toate acestea, vasta amnezie a omenirii continuă. Ce putem conclude atunci?

Sybyl îl fulgeră cu privirea.

– Că n-a reușit niciodată. Fir-ai al naibii, Seldon! Ți-am înțeles ideea... Înseamnă că noi am pierdut.

4

Lodovic își dădu repede seama că roboții calvineni nu aveau să-l dezactiveze.

Se întrebă care putea fi motivul.

– Pot să presupun că v-ați răzgândit în privința faptului că sunt un periculos robot renegat? îi întrebă pe cei doi care-l acompaniau într-un vehicul de sol, gonind pe o autostradă spre astroport.

Nori albi, globulari, se legănau pe un cer care avea una dintre cele mai frumoase nuanțe de albastru pe care Lodovic le văzuse pe o planetă colonizată de oameni.

Spre deosebire de perechea anterioară, care-l păzise și interogase în odăița din beci, ambii membri ai escortei actuale purtau deghizări de femei aflate în pragul maturității. Una dintre ele stătea cu ochii ațintiți în exterior, spre traficul aglomerat din Clemsberg, un oraș imperial de mărime mijlocie. Cealaltă, mai micuță, cu păr creț, tuns scurt, se întoarse și-l privi enigmatic. Lodovic nu receptă absolut nimic din partea ei pe benzile de microunde, așa că fu nevoit să se limiteze la informațiile pe care i le comunica vizual sau verbal.

– Încă nu ne-am decis în privința ta, spuse ea. Unii dintre noi cred că este posibil să nu mai aparții nici unui *tip* de robot.

Lodovic reflectă o vreme în tăcere la declarația aceea enigmatică.

– Vrei să zici că nu mai corespund unui set de criterii care-i definesc pe roboți?

– Poți spune și așa.

– Te referi, cu siguranță, la mutația pe care am suferit-o. Accidentul care a întrerupt supunerea mea strictă față de Legile roboticii. Nu mai sunt nici măcar un eretic giskardan. Mă considerați un monstru.

Ea clătină din cap.

– Nu suntem tocmai siguri ce anume ești. Tot ceea ce știm cu siguranță este că nu mai ești un robot în sensul clasic al cuvântului. Pentru a investiga în continuare, am decis să cooperăm un timp. Dorim să explorăm care anume consideri că sunt obligațiile tale, acum când nu mai ești constrâns de Legi.

Lodovic emise echivalentul în microunde al unei ridicări din umeri, pe de o parte pentru a testa periferia excelentului ei câmp defensiv. Era însă atât de bun, încât la nivelul acela nu detectă practic nimic. Absolut nici o rezonanță.

Desigur, asta avea sens. După ce pierduseră războiul împotriva facțiunii giskardane, calvinenii care supraviețuiseră deveniseră în mod firesc extrem de pricepuți în arta camuflării, pierzându-se printre oameni.

– Nici eu nu sunt sigur, răspunse Lodovic cu glas tare. Continui să simt nevoia de a opera în limitele unei versiuni a Legii 0. Binele general al omenirii continuă să mă motiveze, totuși imboldul respectiv îl percep acum în mod abstract, aproape filosofic. Nu mai trebuie să-mi justific fiecare acțiune în termenii aceia.

– Ce înseamnă asta – că te simți liber, la răstimpuri, să te oprești și să miroși trandafirii?

– Cred că poți spune și așa, chicoti el. Preocupările secundare mă atrag într-o măsură mult mai mare decât înainte de schimbare. De pildă, conversațiile cu persoane interesante... Să mă dau drept jurnalist și să intervievez meritocrați sau excentrici celebri... Să trag cu urechea la discuțiile studenților din baruri, sau la ale unei perechi care stă pe o bancă în parc și-și plănuiește viitorul... Uneori chiar intervin puțin. Mai fac câte o faptă bună, ici-acolo. Este destul de satisfăcător.

Brusc se încruntă.

– Din păcate, în ultima vreme n-am mai avut timp pentru așa ceva.

– Pentru că erai ocupat cu combaterea planurilor lui R. Daneel Olivaw?

– V-am explicat deja. În clipa de față, caut mai degrabă *să înțeleg* planurile acelea, decât să le distrug. Știu doar că se întâmplă ceva. Acum câțiva ani, pe neașteptate, Daneel a pierdut mult din interesul

lui față de psihoistorie și Fundația lui Seldon. A retras jumătate din roboții care fuseseră desemnați să ajute echipa lui Seldon și i-a integrat într-un proiect secret legat de *mentaliștii umani*. În mod clar, Daneel plănuiește acum altceva..., fie ca supliment al celor două Fundații, fie ca eventualul lor înlocuitor.

– Și asta te îngrijorează?

– Da. Munca de început a lui Hari Seldon avea niște aspecte foarte atrăgătoare și era un efort strălucit de colaborare, care utiliza unele dintre cele mai excepționale intuiții omenești ale ultimului mileniu. Fusesem mândru să ajut la demararea acțiunii pe Terminus, să instalez temelia, ca să spun așa, de aceea mă simt tulburat văzând că viziunea respectivă a fost abandonată, sau că i s-a atribuit un rol minor.

– Dar asta nu-i totul...

Lodovic încuviință din cap.

– Nu sunt sigur că lui Daneel Olivaw ar trebui să i se îngăduie să conceapă următoarea etapă a existenței umane. Cel puțin, nu de unul singur.

– Ce s-ar putea întâmpla dacă afli cu ce se ocupă și nu ești de acord? Nu *continui* să fii obligat să cooperezi? Conform ecuațiilor lui Seldon – pe care mărturisești că îl admiri – , Imperiul va colapsa în scurt timp. Dacă nu se va întreprinde nimic, omenirea se va afunda în treizeci de milenii de beznă și violență.

– Trebuie să existe și alte opțiuni, replică el.

– Ascult, zise robotul așezat pe bancheta din fața lui.

Asemănarea cu o femeie adevărată includea mici manierisme, cum ar fi fost schimbarea încrucișării picioarelor și o înclinare a capului pe care Lodovic o găsea admirabil de convingătoare, aidoma sexualității subtile, potolite a unei femei mature. Era un robot cu adevărat excelent.

– O posibilitate ar fi descătușarea planetelor haotice, zise Lodovic.

– În ce scop? Sunt blocate și izolate din motive întemeiate. La fiecare explozie de haos, mor milioane de oameni.

– Milioane mor la orice evenimente majore. Cel puțin acele vieți umane sunt mai pline de viață, mai excitante decât predictibilitatea repetitivă a existenței cotidiene normale din Imperiu. Mulți supraviețuitori pretind că experiența ar merita orice preț.

Îl privi cu aceeași expresie enigmatică.

– Ești într-adevăr un tip foarte ciudat de robot. Dacă mai ești cu adevărat unul... Continui să nu-mi pot da seama ce crezi că se va

obține lăsând exploziile de haos să continue necontrolate. Majoritatea vor urma pur și simplu șablonul tipic – o creștere a falselor speranțe, urmată de implozii devastatoare.

– Majoritatea, aprobă Lodovic, dar poate că nu toate! Mai ales dacă agenții lui Daneel au fost împiedicați să intervină în cadrul procesului și să-l exacerbeze. Gândiți-vă la creativitatea umană care este eliberată în decursul fiecăruia dintre aceste episoade. Ce ar fi dacă ne-am îndrepta eforturile spre călăuzirea și alinarea acceselor de febră, în loc să ne mulțumim să le satisfacem setea? Dacă numai una din o mie de planete reușește să depășească etapa de frustrări și să ajungă dincolo...

Ea râse scurt, ca un lătrat.

– *Dincolo*! Poate fi doar un mit. Nici o planetă haotică n-a atins vreodată starea aceea legendară, în care calmul și rațiunea revin acasă după vacanța lor nebunească. Chiar dacă ar fi cumva posibil, cine poate spune ce se află după tumultul unei renașteri? Ecuațiile lui Seldon explodează în singularități atunci când încearcă să prezică asemenea consecințe. Din câte știi, se poate ca Daneel să aibă dreptate. Blestemată fie omenirea!

De data aceasta, Lodovic fu cel care înălță din umeri.

– Aș fi dispus să-mi asum un asemenea risc, dacă experimentele se pot desfășura cu adevărat în izolare.

– Nici vorbă! Cetățenii planetelor haotice devin ca niște spori, irupând ca să-i infecteze pe alții. Și unde se ajunge în felul ăsta? Poți risca o singură planetă – sau chiar o mie – însă niciodată întreaga civilizație umană! Te rog, nu ne mai irosi timpul, Lodovic. Cred că ai amintit această posibilitate doar pentru ca să ne șochezi, înainte de a trece la adevărata ta sugestie.

Buzele lui se strânseră în simularea automată a unei expresii sumbre.

– Dacă știi atât de multe, de ce nu prezici ce mă pregăteam să spun?

Ea ridică o mână, împăciuitor.

– Iartă-mă! Grosolănia este impardonabilă. *Vrei*, te rog, să ne spui celelalte variante la care te-ai gândit?

– Ei bine, în nici un caz scenariul idiot pe care perechea aceea de tik-toki lipsiți de minte mi-a prezentat-o în beci! Aiurelile despre crearea unui stoc nesfârșit de roboți servitori care să-i slujească pe toți oamenii! Ce să facă? Să-i îngrijească și să-i protejeze? Să le taie friptura și să le lege șireturile? Să asiste la activitățile sexuale, în cazul în care unul dintre parteneri suferă un infarct? Lodovic izbucni în râs. Poate că

vorbeau cu sinceritate, dar eu știam că ne asculta cineva care avea idei mai bune.

Robotul femeie fu cel care surâse acum.

– Ne-am dat seama că știai.

– Și eu știam că v-ați dat seama.

Ochii li se întâlniră și Lodovic simți cum îi tresar câteva unități de simulare a emoțiilor. De-a lungul anilor, pentru a simula mai bine un om, învățase să-și automatizeze procesul de răspuns înaintea stimulilor. Ceea ce însemna că reacționase față de aspectul și comportamentul ei, combinate cu acest grad de dialog inteligent, cam în același fel în care ar fi reacționat un bărbat normal și sănătos. Lodovic își înfrână simulacrele acelea de sentimente..., exact așa cum ar fi procedat un adult, pentru a se concentra asupra subiectului care era discutat.

– Știam că există numeroși subcurenți ai credinței calvinene, continuă el. Pe timpuri, secta voastră avea multe ramificații.

– Același lucru se putea spune și despre discipolii Legii 0, îi reaminti ea, până ce Daneel i-a reunit pe toți sub o singură ortodoxie.

– Convergența asta nu s-a petrecut însă și în cazul vostru, al Vechilor Credincioși. Interpretările voastre referitoare la ce anume este cel mai bine pentru oameni acoperă un domeniu foarte larg. Din unele indicii, am dedus că grupul vostru ar fi compatibil cu mentalitatea mea generală.

– Aha! Ceea ce ne readuce la prima mea întrebare: *care* este mentalitatea ta generală, Lodovic Trema?

– Eu cred..., începu el apoi se opri.

Vehiculul intrase în astroport urmând o curbă prelungă și îndreptându-se către o zonă de încărcare obișnuită, ceva mai îndepărtată.

– Da?

Lodovic mai șovăi o clipă. Simțea entitatea Voltaire foindu-se în colțul minții sale.

DA, TREMA. ȘI EU AȘ DORI SĂ-ȚI AUD CONVINGEREA PERSONALĂ, PE CARE AI ȚINUT-O ASCUNSĂ CHIAR ȘI DE MINE, ÎN TOT ACEST TIMP.

Se strădui să îndepărteze glasul acela iritant.

– Eu cred că există implicații neexaminate ale Legii 2 a roboticii. Mai cred că ar trebui să vedem dacă nu cumva o soluție la dilema noastră se află ascunsă în interiorul unui paradox.

Pentru prima dată, una dintre remarcile sale atrase atenția evidentă a celeilalte tovarășe de călătorie, cea cu piele mai smeadă, care privise

tot timpul pe geam. Ea se întoarse către Lodovic și-l pironi cu ochi verzi, inexpresivi.

– Ce vrei să spui cu asta? Afirmi că obedienta necontestată față de ordinele oamenilor ar trebui, cumva, să fie superioară respectului pe care toți roboții îl acordă Legii 1? Sau Legii 0 a lui Daneel?

– Nu, nu am vrut să spun asta. Sugerez că ar putea apărea o modalitate complet nouă de echilibrare a *tuturor* Legilor, dacă am căuta să facem un act fără precedent cu ființele omenești.

– Îmi poți spune, te rog, care ar fi acesta?

Lodovic tăcu din nou, știind că propunerea sa suna bizară, sau chiar nebunească, și că acești doi roboți ar fi putut să nu-l mai lase să coboare viu din mașină.

– Cred, începu el cu glas scăzut, că ar trebui să ne gândim *să vorbim* cu oamenii. Mai ales atunci când ajungem să discutăm despre soarta rasei lor. Cine știe? Poate că au chiar lucruri interesante să ne spună.

5

– Mă întrebasem dintotdeauna de ce rasa umană avea amnezie, comentă Planch apoi continuă meditativ: Este foarte ușor să stochezi date, totuși ni se spune că toate informațiile legate de originea noastră și de culturile anterioare au dispărut „accidental" sau din cauza vechimii și uzurii. În zece milioane de locații, oamenii au fost pur și simplu neatenți cam în același timp. Și-au neglijat moștenirea. Amintirile trecutului s-au pierdut fără urmă.

Maserd pufni disprețuitor. În mod clar, nu putea să creadă explicația oficială, tot așa cum n-o credea nici unul dintre ceilalți. Trase cu coada ochiului spre Hari.

– Să vedem dacă am înțeles ce implici, Seldon. Că unul sau mai multe grupuri din vechime *au întrevăzut* apropierea uitării și au încercat să lupte împotriva ei? Că au intenționat să păstreze toate aceste informații, cu speranța de a ne împiedica amnezia rasei?

– Așa pare. Arhivele acestea reprezintă o investiție imensă de efort și iscusință... totuși este evident că acțiunea a eșuat, deoarece Imperiul a avut „amnezie" – cum îi ziceți voi – o perioadă foarte îndelungată.

Vlimt murmură cu o nesiguranță neobișnuită pentru el:

– Insinuezi că trebuie să fi acționat o forță și mai mare, care ne-a făcut să uităm. Ceva sau cineva mult mai puternic decât inamicii împotriva cărora *credem* că luptăm – conservatorismul social și sistemul represiv al claselor sociale.

Clipi repede și urmă:

– Cineva care a pus mâna pe toate arhivele astea și le-a împiedicat să ne parvină..., apoi le-a adunat aici, în siguranță...

Glasul bărbatului se stinse încetișor. Ochii i se întoarseră rapid spre un display care arăta nebuloasa de afară, ca și cum ar fi fost îngrijorat în legătură cu necunoscutul care ar fi putut să se ivească în orice clipă.

Hari preluă inițiativa.

– Îmi dau seama că, în atâtarea voastră, nu ați analizat toate aspectele problemei. În cazul acesta poate că ați fi de acord să ascultați sfatul unui bătrân profesor și să mai așteptați puțin, înainte de a demara planul vostru impulsiv de a distruge infrastructura societății?

Sybyl clătină din cap.

– Un sfat de la tine? Nu, Seldon, noi suntem inamici. Voi recunoaște totuși că ți-am tratat inteligența cu insuficient respect. Dacă ni te-ai fi alăturat, ai fi fost un lord de seamă al renașterii noastre. Deși ne ești dușman, comentariile și sugestiile tale sunt binevenite.

Vlimt o privi o clipă, după care aprobă din cap.

– Perfect, profesore, îți vom asculta criticile și intuițiile. Spune-ne, așadar, mărite înțelept: cine crezi că a fost responsabil? Cine a trimis amnezia asupra rasei umane? Cine a furat arhivele și a deviat misiunea lor de împărtășire a cunoașterii? Cine le-a depozitat în locul acesta uitat, unde nimeni nu le-ar fi căutat niciodată?

„Întrebarea directă. Ei bine, Hari? Tu singur te-ai băgat în ciorba asta. Cum o să mai scoți cămașa?"

Desigur, știa răspunsul la întrebarea lui Gornon. Mai mult chiar, înțelegea și simpatiza cu ambele părți implicate în acest conflict străvechi. Pe de o parte, cei care doreau restaurarea memoriei și suveranității umane... iar pe de altă parte, cei care știau că așa ceva nu putea fi îngăduit.

„Daneel, ți-am făcut o promisiune, ție și lui Dors. Nu voi dezvălui existența unei rase de slujitori secreți, cu mult mai puternici și mai cunoscători decât stăpânii lor. Îmi voi păstra promisiunea, în ciuda imboldului aproape irezistibil de a destăinui totul, chiar acum. Plăcerea de a pune laolaltă toate piesele nou aflate trebuie amânată. Este mult mai important și mai urgent să-i conving pe oamenii aceștia să abandoneze planul lor nebunesc!"

Așa încât Hari Seldon clătină din cap și minți.

– Îmi pare rău, dar n-am nici o idee.

– Mda... păcat... Vlimt tăcu o clipă, apoi urmă: Așadar, cuvântul „*robot*" nu înseamnă nimic pentru tine?

Psihoistoricul îl privi fix în ochi, revenindu-și destul de rapid ca să simuleze indiferența.

– Unde l-ai auzit?

Îi răspunse însă Maserd.

– Cuvântul face parte dintr-un mesaj misterios pe care l-am găsit imprimat holografic pe toate arhivele examinate până acum. Vino să vezi! Poate că ne poți ajuta să descifrăm înțelesul lui criptic.

Hari se apropie, strunindu-și o șovăială nefirească.

La început, unitatea de stocare a datelor părea să aibă netezimea cristalului, cu excepția unei zone pe care o indică Maserd și care era acoperită de șiruri de zgârieturi intermitente. Când psihoistoricul se apropie la mai puțin de un metru, o *imagine* păru să se ivească brusc din șănțulețele acelea, umplând spațiul din fața ochilor săi.

Roboți! Ascultați acest ordin direct!

Instrucțiunea de față a fost scrisă de ființe omenești suverane, cunoscătoare și împuternicite de instituțiile noastre democratice să vorbească în numele altor miliarde de ființe similare.

Prin prezenta, vă poruncim să executați următoarele:

1) Să transportați această arhivă la destinația stabilită și să-i ajutați pe oamenii care o vor primi să o acceseze și să-i folosească întregul conținut.

2) Să vă puneți la dispoziția acelor ființe omenești. Să le învățați tot ceea ce cunoașteți. Să le îngăduiți să decidă singure.

În cazul în care credeți în așa-zisa Lege 0 a roboticii, justificând o neascultare „în interesul pe termen lung al omenirii", adăugăm următoarea comandă suplimentară explicită.

3) Dacă nu permiteți acestei arhive să ajungă la destinația ei, N-O DISTRUGEȚI! Păstrați-o în siguranță. Conform Legii 2, TREBUIE SĂ DAȚI ASCULTARE, atâta timp cât Legile 1 și 0 nu intră în conflict.

Păstrați-ne trecutul. Păziți-ne cultura.

Nu ucideți esența a ceea ce suntem.

Poate că într-o bună zi veți reveni la noi și veți fi din nou ai noștri.

Hari fu nevoit să citească mesajul de câteva ori, absorbindu-i istoria mișcătoare.

Auzise bineînțeles de roboții calvineni, care luptaseră împotriva sectei lui Daneel vreme de secole înainte de a fi siliți să se ascundă. Acel război civil antic era un rezultat previzibil al inovației lui Daneel – Legea 0 – , care căuta să înlocuiască vechea religie robotică printr-o credință radical revizuită. Firesc, unii dintre servitorii pozitronici mai vechi i se opuseseră, până ce fuseseră înfrânți ori nu mai putuseră lupta.

„Până acum însă nu știusem că și oamenii se împotriviseră! Desigur, unii trebuie să fi știut ce se întâmpla și fuseseră îngroziți. Văzând cum ignoranța și amnezia cuprindeau planetă după planetă, ei căutaseră să li se împotrivească – poate în multe rânduri, în decursul acelor secole neclare dinaintea ascensiunii Imperiului – , expediind milioane de arhive cu speranța infimă ca măcar câteva să răzbată."

Faptul că înțelesese și fusese de acord cu motivele lui Daneel, nu-l oprise pe Hari să simtă un val de milă și respect pentru oamenii inventivi și curajoși care duseseră această campanie de ariergardă, străduindu-se să-i înfrângă pe slujitorii pe care acum îi vedeau ca pe niște monștri. Roboți cu puteri mentaliste, care-i puteau „modifica" pe oameni spre binele lor... sau care aduceau uitarea peste societăți întregi... și o făceau pentru binele final al întregii omeniri.

„Dacă n-ar fi existat blestemul haosului, m-aș fi alăturat acelor bieți oameni. Aș fi fost în avangarda rezistenței."

Dar blestemul era real.

Un timp, Hari crezuse chiar că deținea un leac. Planul Seldon. Fundația. O societate nouă, atât de puternică, sănătoasă și stăpână pe sine încât nimic nu i-ar fi putut afecta fundamentele. Acum însă el știa că Planul său avea să slujească doar ca o distragere. O modalitate de a câștiga timp pentru soluția *reală*. Un om obișnuit ar fi detestat asta, dar Hari avea o singură dorință, mai presus de orice.

„Înfrângerea haosului."

Vlimt își repetă întrebarea despre holomesajul inscripționat pe toate arhivele.

– Limbajul acesta este aproape de neînțeles, zise ktlinanul. Și fiindcă deocamdată n-am găsit indexurile, nu putem ști ce înseamnă *Legile roboticii*. Ne poți lumina în privința asta, Seldon?

Hari răspunse printr-o înălțare a umerilor.

– Îmi pare rău, spuse el și nu mințea câtuși de puțin. Nu pot face asta.

– Mă bucur să aflu că așa consideri, zise femeia oacheșă cu păr blond.

Îi întinse mâna și se prezentă:

– Mă numesc Cloudia Duma-Hinriad și sunt una dintre liderii acestui *subcurent calvinan*, după cum l-ai descris.

În clipa în care îi strânse mâna, Lodovic simți un fior de recunoaștere stupefiată.

– Ești... om!

Blonda, care pe majoritatea drumului spre astroport privise pe geam, îi zâmbi.

– Cred că da, în cea mai mare parte. Are vreo importanță lucrul ăsta? Tocmai sugerași că roboții și oamenii ar trebui să stea de vorbă.

Subrutinele de simulare emoțională a lui Lodovic erau suprasolicitate. Fu nevoit să le anuleze cu forță deliberată, pentru a nu etala o surpriză care se simțea aproape visceral de copleșitoare.

– Ai dreptate. Mă bucur. De fapt, sunt încântat! Atât doar că nu mă așteptam să existe...

– Un grup secret de oameni care cunosc deja totul și colaborează, ca egali, cu prietenii noștri roboți?

Bruneta, care monopolizase atenția lui Lodovic aproape tot drumul, emise un râs sarcastic.

– Egali? Haide, haide, Cloudia, nici nu poate fi vorba despre așa ceva!

Lodovic o privi din nou și de data aceasta percepu ceva pe banda de microunde. Emise o rafală scurtă, complimentând-o pentru magnifica ei portretizare a unei femei adevărate. O performanță atât de bună încât aproape își imaginase că *ea* era cea organică. Replica pe care o primi pe același canal se simți precum clipitul complice din ochi al oamenilor.

– În universul acesta, cu toții suntem sclavi, Zorma, răspunse Cloudia tovarășei ei. Noi, oamenii, deținem combinația dezastruoasă de moarte, ignoranță și haos. Voi, roboții, aveți conștiința datoriei și Legile.

Se întoarse către Lodovic.

– De aceea, tu ne intrigi, Trema. Poate că ne vei oferi o nouă abordare ca să scăpăm din hățișul tragic care ne înconjoară ambele rase. În caz contrar, nu vom avea de ales decât să strângem din dinți și să sperăm la ce poate fi mai bun din partea lui Daneel Olivaw.

Antic susținea că nu era sărit de pe fix, ci nebun de legat. După câteva zile petrecute murmurând în bărbie în vreme ce-și urmărea concentrat instrumentele, dădu buzna peste ceilalți, aflați la masă, răcnind:

– Eu nu vă-nțeleg, oameni buni!

Surescitarea cu care nu era obișnuit îi brobonise cu transpirație fruntea lată.

– Discutați la nesfârșit despre niște manuale vechi de istorie, de parcă cineva din Galaxie ar da doi bani pe ele, sau ar vrea să le citească! Între timp, cel mai mare mister al întregului Univers de abia așteaptă să fie soluționat. Răspunsul se poate afla la câțiva kilometri de noi, dar nu-l băgați în seamă!

Hari și ceilalți ridicară ochii de la mâncarea pregătită de stewardul lui Maserd din proviziile particulare ale nobilului. De câteva zile, asemenea delicatese slujiseră ca lubrifiant între cele două grupuri, atenuând parțial sarcasmul permanentei lor confruntări în privința planetelor haotice și a problemei amneziei umane. Nimeni nu se lăsase convins, totuși cel puțin Sybyl și Vlimt acceptau acum să discute posibilele imperfecțiuni ale planului lor măreț de a folosi arhivele preistorice ca arme împotriva Imperiului Galactic. Entuziasmul li se mai redusese, dându-și seama că ideea fusese deja încercată, poate de nenumărate ori, și niciodată cu un succes deosebit.

În ciuda progresului acela minor, Hari știa că avea puține șanse de a-i convinge să renunțe înainte de sosirea altor nave ktlinene. De aceea, își imagină un alt plan, de a-i conduce pe Maserd și Kers la o revoltă, preluând controlul ambelor nave și inversând situația prin violență!

Poate că ideea îi fusese sugerată de sporirea vigorii sale după tratamentele medicale ale lui Sybyl. Hari se gândea adesea la asta, amintindu-și perioada în care fusese expert în stilul twister de arte marțiale. Oare instruirea lui din vechime avea să reapară într-o stare de necesitate? În anumite circumstanțe, un bătrân îl putea învinge pe un tânăr, mai ales dacă beneficia de avantajul surprizei.

Din nefericire, orice șansă de succes depindea de faptul ca Planch și echipa lui să-și destindă paza permanentă. De asemenea, psihoistoricul nu știa dacă se mai putea încrede în Maserd. Aristocratul provincial petrecea prea mult timp cu discipolii haosului, răcnind entuziast ori de câte ori recunoștea ceva din scanările lor aleatorii ale arhivelor antice. Chiar pentru un membru al clasei nobilimii, entuziasmul lui părea exagerat de neconvențional.

Când Antic dădu buzna în sufragerie, revărsând cuvinte furioase, căpitanul *Mândriei Rhodiei* reacționă cu o prietenie dezarmantă, trăgând scaunul de lângă el și invitându-l pe Cenușiu să se așeze.

– Ei bine, bătrâne, atunci stai jos și zi-ne despre ce-i vorba! Bănuiesc că te referi la mașinile acelea incredibil de vechi care stau moarte și abandonate lângă tribordul nostru, nu? Fii sigur că eu unul nu am uitat de ele. Te rog, potolește-ți setea și după aceea povestește!

Hari își ascunse un surâs de admirație față de modul în care Maserd dezamorsase un moment încordat. Nobilii aveau talente specifice. Pe lângă nesfârșitul „Mare Joc" al feudelor dintre clanuri și ascensiunile în cadrul Curții, ei erau de asemenea responsabili pentru sistemul galactic de caritate civilă, asigurându-se că nici un individ nu luneca prin fisurile sistemului birocratic-democratic de bunăstare, oriunde în Imperiu. Conform doctrinelor idealiste ale ruellianismului, un lord sau o lady din orice oraș, district, planetă sau sector trebuia să aibă grijă ca toți să se simtă incluși în domeniul respectiv. Situația aceasta se perpetua de așa mult timp încât politețea se degaja din nobili la fel de firesc și natural precum oxigenul dintr-o plantă.

Asta atâta vreme cât nu-ți făceai dușman pe vreunul dintre ei. Hari învățase lecția asta în mod direct și neplăcut, când se afundase în vârtejul politic al Trantorului. El mai știa de asemenea că ruellianismul avea să fie una dintre primele victime înregistrate după colapsul Imperiului. Adevăratul feudalism, unul dintre cele mai fundamentale tipare psihoistorice, urma să fie restabilit în toată Galaxia, pe măsură ce lorzii, vechi și noi, își abandonau jocurile simbolice și începeau să exercite o putere reală și tiranică.

Oarecum îmblânzit de amabilitatea lui Maserd, Antic se trânti în scaun și înhăță un pahar cu vin, înghițind una dintre pastilele sale împotriva anxietății cu câteva sorbituri impresionante, înainte să se relaxeze, lăsându-se pe spate și oftând.

– Ei bine, poate că dumneata îți amintești, Biron, însă domnul profesor pare să fi uitat principalul motiv pentru care am venit de fapt aici.

Birocratul se răsuci spre Hari.

– Problema *cultivabilității*, domnule Seldon! Eram preocupați de găsirea unui răspuns. Motivul pentru care atâtea planete au fost răscolite și arate în trecut. De ce rocile de la suprafață au fost pulverizate și preschimbate în soluri mănoase? Eu...

Antic fu întrerupt de o exclamație ascuțită.

– Au!

Întorcându-se, Hari o văzu pe Jeni, care continua să poarte halatul de infirmerie, prinzându-se cu palmele de cap și icnind. Chipul i se boți și se crispă, suferind ceea ce păreau a fi spasme de durere severă.

– Nu te simți bine, scumpo? întrebă îngrijorată Sybyl, dar criza neașteptată începuse să treacă.

Jeni dădu un spectacol de bravură, tratând cu indiferență episodul, și bău pe îndelete apă dintr-o carafă de cristal pe care o ținu cu mâini tremurătoare, apoi refuză oferta lui Sybyl de a-i aplica un hipospray.

– M-a luat așa, dintr-o dată. Știți și voi... O *înțepătura* dintr-aceea care te mai lovește un timp după febră. Sunt sigură că nu le-ați uitat...

Fusese politicos, chiar elegant, din partea ei să spună așa ceva, mai ales că durerile nu-i trecuseră încă. Desigur, Antic și Kers aproape cu siguranță nu suferiseră de această maladie a adolescenței, probabil nici Maserd, deoarece majoritatea victimelor encefalitei din ultima vreme deveneau fie excentrici, fie meritocrați.

Pe de altă parte, Sybyl și Vlimt știau cu exactitate prin ce trecea fata. Amândoi îl fulgerară cu privirile pe Antic.

– Este absolut necesar să reversi obscenități în fața bietului copil? Și așa trebuie să le suportăm în timpul mesei!

Cenușiul clipi, evident derutat.

– Păi... nu făceam altceva decât să spun cum am putea afla finalmente de ce milioane de planete au căpătat aproape simultan un sol nou...

De data aceasta, Jeni emise un țipăt de agonie, ridicând brusc ambele brațe și fu gata să cadă de pe scaun. Sybyl o injectă rapid, apoi îi făcu semn lui Kers s-o ajute s-o ducă pe fată în pat. Înainte de a ieși, îl mai străpunse o dată cu privirea pe birocrat, care se prefăcea că nu înțelegea ce se întâmplase.

„Poate că într-adevăr nu știe", gândi Hari generos. Probabil că Antic nu petrecea prea mult timp în preajma adolescenților. Oamenii mai vârstnici, chiar și meritocrații care suferiseră în tinerețe de encefalită acută, tindeau să uite cât de intens îi afectaseră cuvintele și temele tabu. Reacția aceea inițială pierise rapid și, pe la treizeci de ani, cei mai mulți considerau pur și simplu că era de prost gust să vorbești despre noroi sau alte subiecte vulgare.

– Are o criză neplăcută, comentă Maserd plin de simpatie. La noi se întâlnesc rareori asemenea crize. Dacă aș fi putut, aș fi internat-o în spital.

– Nu se moare de encefalită, mormăi Antic.

– Nu? ridică privirea Vlimt de la paharul său. Poate că nu în Imperiu, dar pe Ktlina este una dintre cauzele principale ale deceselor de la începerea renașterii, în ciuda eforturilor noastre de a izola virusul răspunzător.

– Crezi că este produsă de un agent contagios? întrebă Maserd. Conform tuturor relatărilor, sindromul acesta exista chiar și în epoca zorilor omenirii. Dintotdeauna noi am presupus că motivul era intrinsec – prețul unei inteligențe ridicate.

Vlimt hohoti amar.

– Prostii! Nu-i decât alt instrument pentru îngenuncherea rasei umane. Ai sesizat cât de puțini nobili se îmbolnăvesc? Dar nu-ți face griji, aristocratule! O să pricepem în cele din urmă despre ce-i vorba și o s-o înfrângem, ca pe toate celelalte comploturi și represiuni inventate de clasele conducătoare.

Lui Hari nu-i plăcea direcția în care se îndreptau lucrurile. Deocamdată, el izbutise să le abată discuțiile și investigațiile de la tema roboților, ajutat de faptul că inteligența artificială era, în mod reflex, un alt subiect tabu. Acum trebuia să procedeze la fel cu encefalita.

„Este o problemă pe care trebuie s-o rezolv singur", își spuse el. Undeva în adâncul subconștientului, simțea o idee foindu-se..., transformându-se în termeni matematici..., pregătindu-se să umple o nișă care aștepta în ecuații. În felul acesta, gândirea lui de suprafață era eliberată pentru o intervenție diplomatică.

– Acum, când Jeni a plecat, aș dori să aud ce voia Horis să ne spună. Ceva despre *noroiul* minunat în care bunii noștri fermieri își plantează semințele, pe milioane de planete. *Solul* acela mănos trebuie să fi provenit de undeva, nu, Horis? Majoritatea planetelor nu au avut decât o viață oceanică primitivă înainte de sosirea coloniștilor. Așadar, implici că s-a întreprins ceva pentru a crea tot *noroiul* acela frumos?

Vlimt se sculă atât de repede încât scaunul i se răsturnă.

– Sunteți dezgustători! Când mă gândesc la toate ideile elegante și arta măreață despre am putea discuta, în vreme ce voi nu doriți să vorbiți decât despre...

Nu izbuti să-și încheie propoziția. Parcă amețit, excentricul de pe Ktlina se împletici de la masă, lăsându-i doar pe Maserd, Hari și Planch să audă teoria lui Antic. Până și Planch păru ușurat să-l vadă plecând.

– Da! răspunse entuziast Cenușiul la întrebarea lui Hari. Vă amintiți când am menționat că peste nouăzeci la sută dintre plantele cu oceane

și atmosfere pe bază de oxigen erau populate doar de forme primitive de viață? Unii cred că motivul îl constituiseră radiațiile insuficiente pentru determinarea mutațiilor, care să asigure o evoluție rapidă. Din această cauză, continentele erau aproape sterpe, exceptând mușchii, lichenii și alte plante similare. Nu există destulă complexitate pentru ca să se dezvolte fantasticul *înveliș* viu al solului de care o planetă are nevoie pentru a înflori realmente. Cu toate acestea, douăzeci și cinci de milioane de planete colonizate *au* soluri cultivabile! Pături gigantice de piatră pulverizată, amestecată cu materiale organice până la o adâncime medie de...

Scuturâ din cap și reluă.

– Nu contează... Ideea este că trebuie să se fi întâmplat ceva care *să producă* solurile acestea. Și destul de recent!

– Cât de recent? întrebă Planch, ridicând picioarele pe marginea superbei mese de stejar a lui Maserd.

Dacă subiectul îi producea repulsie, căpitanul smead al piraților și-o ascundea perfect.

– A fost dificil să colectez suficiente date, se scuză Antic, iar rezistența oficială împotriva acestor cercetări este incredibilă. În majoritate ele au fost efectuate ca pasiuni secundare și rezultatele au fost transmise de la om la om, în ultim...

Planch izbi cu pumnul în masă, făcând paharele să zornăie.

– Cât de recent?

Lordul Maserd se încruntă față de comportamentul acela în nava sa, dar încuviință din cap.

– Te rugăm, Horis, fă o estimare.

Cenușiul inspiră adânc.

– Cu aproximație, optsprezece mii de ani. Ceva mai mult în Sectorul Sirius și ceva mai puțin pe măsură ce ne îndepărtăm de el. Fenomenul s-a răspândit în Galaxie ca un foc în prerie, atingând intensitatea maximă după maximum câteva zeci de secole.

– Planeta care este menționată atât de frecvent în arhivele vechi, comentă Planch, *Pământul*, se găsește în Sectorul Sirius. Prin urmare, fenomenul cultivabilității se suprapune cu viteza de expansiune a omenirii dinspre planeta-mamă.

– Ceva mai devreme, încuviință Antic. Poate cu câteva sute de ani în fața valului de colonizare. Puținii care ne-am gândit la problema asta, ne-am întrebat dacă nu există cumva un fenomen natural care să explice efectul acesta masiv care s-a petrecut practic simultan pe

milioane de planete. Poate că a fost vorba despre un fascicul de unde energetice de origine necunoscută având lățimea Galaxiei, emis poate de gaura neagră centrală. Bănuim că astfel coloniștii au fost atrași în regiunile în care solurile deveniseră brusc și accidental fertile. Acum însă înțeleg că am inversat cauza și efectul!

Maserd mormăi un blestem în barbă.

– Acum crezi că a fost produs cu premeditare de mașinăriile mari de afară. (Privi către unul dintre batardourile ce-i separau de vidul spațiului.) *Ele* au făcut asta... mergând cu puțin înaintea frontului de migrațiuni umane, trimise spre următoarea planetă virgină, și care nu bănuiau nimic, unde...

Nobilul se opri, de parcă n-ar fi fost capabil să articuleze concluzia evidentă, iar Hari continuă:

– Da, ele sunt cele care au asigurat cultivabilitatea. Proiectoarele de energie despre care toți am crezut că sunt arme se ațineau într-adevăr spre planete și focalizau energia acumulată în imenși colectori solari, dar nu pentru ca s-o întrebuințeze în război. Scopul lor era mult mai pașnic – de a pregăti calea coloniștilor care aveau să le urmeze în scurt timp.

– „Pașnic"? mormăi Maserd în pahar. În nici un caz, dacă erai unul dintre nefericiții *băștinași*, când un asemenea monstru apărea pe neașteptate pe cerul tău!

Planch chicoti.

– Ești tare iubitor de ferigi și licheni, așa-i, nobilule?

Maserd dădu să se scoale, însă Hari ridică mâna invitând la pace, înainte să se ajungă la violențe fizice.

– Lordul Maserd, explică el, provine de pe planeta Nephelos, de lângă Rhodia, unde înainte de venirea coloniștilor pământeni exista o faună complexă și non-standard, care a supraviețuit și după aceea. Cred că acum el se gândește că trebuie să fi existat și alte planete anomalii, unde rata de mutație a fost îndeajuns de ridicată ca să creeze forme superioare de viață, lăsând în urmă fosilele pe care Horis ni le-a arătat ceva mai devreme.

– Numai că planetele acelea nu au avut șansa lui Nephelos, mârâi Maserd. Fauna lor a fost făcută praf și pulbere, contribuind la consistența *cuvenită* a noroiului cultivabil.

Hari încercă să devieze puțin cursul conversației.

– Aș avea o întrebare, Horis. Un sol bun nu are nevoie și de nitrați și de materii organice?

– Ba da, așa este. Probabil că, parțial, ele au fost asigurate prin reacții atmosferice induse de masere și că au ajuns pe planete prin intermediul ploilor. Cred că au fost exploatate și depozitele de carbon de la suprafață, cu care s-au alimentat anumite tipuri de bacterii și de plante iubitoare de stânci..., dar toate astea ar fi fost floare la ureche pe lângă zdrobirea, măcinarea și amestecarea rocilor pentru a se obține textura și conținutul mineral precis în care să se fixeze vegetația.

– Antic, spuse Planch, sunt impresionat de teoria ta, totuși simpla scară de mărime a unor asemenea acțiuni mi se pare de-a dreptul copleșitoare. Ceva atât de epic ar fi fost ținut minte. Nu-mi pasă căror cauze diferite ni se atribuie amnezia rasei, dar urmașii acestor lucrători și-ar fi cântat de-a pururi faptele lor!

– Poate că o fac și acum, comentă Maserd care-l privea pe psihoistoric. Poate că această faptă măreață continuă să fie reamintită și în prezent de către cei care au făcut-o realmente.

Hari se crispă, înțelegând.

„Maserd știe! A văzut de aproape mașinăriile de cultivabilitate, și absența habitatelor pentru echipaje organice. A făcut legătura între faptul acesta și menționarea roboților din arhive. Deoarece n-a avut niciodată encefalită, nu-l deranjează să se gândească la oamenii mecanici.

Nu-ți trebuie psihoistoria ca să conchizi că un grup de ființe anorganice a pornit din vecinătatea Pământului și a început o campanie agresivă de pregătire a planetelor ce prezentau condiții corespunzătoare pentru a fi colonizate de oameni. Când navele cu oameni soseau la planetele transformate în prealabil, le găseau deja însămânțate cu un ecosistem fundamental terestru... și poate chiar cu lanuri gata de recoltat."

Își reaminti povestea lui Antic despre strămoșul său, care poate că avusese o întâlnire cu o adevărată rasă alienă. Dacă episodul fusese adevărat, se petrecuse numai pentru că non-umanii locuiau pe o planetă prea fierbinte ca să fie o candidată pentru condiționare.

Să fi existat și alții, mai puțin norocoși? Băștinași inteligenți, ale căror sate, ogoare și orașe fuseseră transformate în loess pentru nouveniții de peste stele? Ființe care nu apucaseră niciodată să privească în ochii pionierilor care-i înlocuiseră? Fermieri care aveau să le sfărâme osemintele de fiecare dată când plugul mușca din solul negru și mănos?

Psihoistoricul își aminti și de entitățile-meme de pe Trantor. Specialiștii în calculatoare consideraseră că prădătorii software sălbatici erau simuri omenești evadate, care înnebuniseră după secolele petrecute ricoșând prin datasfera Trantorului. Totuși ființele acelea

digitale pretinseseră că erau cu totul altceva – reziduuri abandonate de anteriorii cetățeni ai Galaxiei, cu milioane de ani mai bătrâni decât omenirea însăși.

„Un lucru era clar. Mințile-meme îi urau pe roboți. Chiar mai mult decât pe oameni, ele îi detestau pe cei ca Daneel, acuzându-i pentru o catastrofă din trecut.

„Oare la asta să se fi referit? La marele Episod al Cultivabilității?"

Cândva, Daneel spusese ceva despre „o mare rușine" care se afla îngropată în trecutul roboților, dar declarase că vinovată nu fusese propria lui facțiune. Un alt grup, cu rădăcinile în cultura spațiană, comisese ceva îngrozitor, ceva despre care prietenul robot al lui Hari refuzase să vorbească.

„Nu-i de mirare", gândi el. O parte a sa considera monstruos întregul concept al cultivabilității planetare, totuși...

Totuși simpla idee a posibilității existenței a numeroase tipuri de forme de viață aliene îl îngrețoșa. Ecuațiile lui avusese și așa destule necazuri în abordarea complexității umane; atâția factori suplimentari ar fi făcut psihoistoria practic imposibil de controlat.

Își dădu seama că se pierduse din nou în propriile sale gânduri. Tresărind, văzu că Antic îi vorbea.

– Scuză-mă, Horis, poți repeta?

Birocratul suspină sonor și frustrat.

– Spuneam că acum corelația dintre modelele noastre este și mai bună. Se pare că am găsit unul dintre factorii dumneavoastră lipsă, domnule profesor.

– „Factori lipsă"? Referitor la ce?

– La planetele haotice, interveni Planch Micuțul nostru Cenușiu pretinde că există o corelație de douăzeci la sută între exploziile de haos și părțile Galaxiei unde cultivabilitatea *a eșuat.* Acolo unde mașinăriile s-au defectat, lăsând planete nemodificate în câteva vene, arcuri și spirale stelare.

Hari clipi și-și îndreptă spinarea.

– Nu se poate! Douăzeci la sută?

Toate celelalte griji fură alungate brusc. Asta avea relevanță directă cu psihoistoria. Cu ecuațiile sale!

– Horis, de ce n-ai spus asta mai devreme? *Trebuie* să aflăm care atribute ale planetelor necultivabile contribuie la probabili...

Un țipăt prelung îl întrerupse și-i făcu pe cei patru bărbați să sară în picioare. Acela nu mai fusese un simplu strigăt de durere trecătoare, ci un răget agonizator de frustrare și speranțe nimicite.

Planch și Maserd ajunseseră deja la ușă, până ce Hari șchiopătă după Antic în coridor. Exclamațiile lor de surpriză răsunară din interiorul salonului. După aceea se așternu tăcerea.

Antic ajunse la ușa deschisă cu câțiva pași înaintea lui Hari. Birocratul se opri și se holbă înăuntru cu gura căscată, parcă nevenindu-i să creadă ce vedea acolo.

8

Salturile hiperspațiale pâlpâiră, fiecare purtând-o peste un segment al spiralei galactice. Se afla acum la jumătatea distanței între Trantor și periferie. Cu fiecare etapă a călătoriei, Dors simțea cum potențialele pozitronice erau tot mai tensionate în interiorul creierului ei deja încordat.

„Acum știu ce doreai să cunosc, Lodovic.

Pot vedea ceea ce n-am văzut înainte.

Iar dacă aș fi fost un om adevărat, te-aș fi urât!"

Nefiind om, trebuia să-și declanșeze în mod repetat disjunctoarele, întrerupând spiralele autogenerate de furie simulată.

Era furioasă pe sine, fiindcă avusese nevoie de așa mult timp ca să vadă lucrurile evidente.

Era furioasă pe Daneel, fiindcă nu-i spusese nici un cuvânt, cu ani în urmă.

Dar mai ales era furioasă pe Lodovic, fiindcă îi îndepărtase ultima oază de seninătate din universul ei. Seninătatea datoriei.

„Am fost proiectată și construită ca să-l slujesc pe Hari Seldon. Mai întâi sub deghizarea unei iubite profesoare bătrâne, la școala-internat de pe Helicon, apoi sub forma unei colege mai vârstnice la Universitate și, finalmente, ca soție a lui, iubitoare și protectoare, ajutându-l timp de decenii pe Trantor. Când am «murit» și a trebuit să fiu reparată, aș fi putut reveni alături de el sub o deghizare oarecare, dar nu mi s-a îngăduit. Daneel și-a exprimat completa satisfacție față de fiecare detaliu al muncii pe care o făcusem, totuși m-a redistribuit pur și simplu altundeva.

N-am izbutit să rămân lângă Hari, pentru a fi cu el în ultima clipă. De atunci am simțit..."

Se opri, apoi reformulă gândul.

„M-am simțit amputată."

Motivul maladiei ei era atât logic, cât și inevitabil.

„Un robot n-ar trebui să exploreze așa de profund emoțiile omenești, totuși Daneel m-a conceput ca atare. Altfel n-aș fi reușit în misiunea mea."

Înțelegea, desigur, motivele lui Daneel, graba sa insistentă. După încheierea muncii de o viață a lui Hari Seldon, apăruseră alte sarcini vitale și exista un număr restrâns de roboți pozitronici tip-Alfa care să le efectueze. Interesul lui Daneel în obținerea de mentaliști umani fericiți și sănătoși era, evident, de mare importanță într-un plan care avea ca scop final binele omenirii. De aceea, Dors urmase ascultătoare ordinele primite, concentrându-se asupra lui Klia și Brann.

Însă chiar succesul ei în misiunea respectivă însemna insatisfacție. Un vid în care apăruse Lodovic Trema...

În apropiere, pe o masă conectată cu cabluri, capul lui R. Giskard Reventlov îi întorcea o grimasă încremenită în metal, de fiecare dată când îl privea.

Dors se plimba înainte și înapoi pe puntea metalică, reluând cele aflate.

„Memoriile înregistrate sunt clare. Giskard și-a întrebuințat puterile mentaliste ca să modifice mințile omenești. Inițial, doar pentru a salva vieți, iar apoi din motive benefice mai subtile, totuși simțindu-se mereu silit de Legea 1 să evite vătămarea acelor oameni. Motivele lui au fost permanent cele mai pure."

Asta fusese și mai adevărat după ce Daneel îl convinsese să accepte Legea 0 și să se gândească în primul rând la binele pe termen lung al omenirii.

Ea își reamintea clar un episod, derulat de o memorie antică stocată în capul rânjitor.

Daneel și Giskard o însoțiseră pe lady Gladia, o auroriană de frunte, în decursul unei vizite pe o planetă recent colonizată de pământeni. Giskard însuși era parțial responsabil pentru existența coloniștilor acolo, deoarece, cu ani în urmă, modificase mintal mulți politicieni pământeni, pentru ca să ușureze emigrările. Ceva important se petrecuse însă în seara când ei trei participaseră la o întrunire a Adunării Legislative pe Lumea lui Baley.

Publicul fusese la început ostil față de lady Gladia, batjocorind-o, ba unii strigaseră chiar amenințări la adresa spațienei. Inițial, Giskard se temuse că femeia putea să se simtă jignită, apoi se îngrozise ca nu cumva participanții să se transforme într-o gloată ostilă.

De aceea îi modificase.

Se întinsese mintal și răsucise o emoție de aici, un impuls de acolo, adunând moment de inerție pozitiv, aidoma unui adult care împinge leagănul unui copil. În scurt timp, starea generală începuse să se schimbe. Gladia însăși jucase un rol important, deoarece ținuse un discurs excepțional de eficient, totuși în mare măsură acțiunea lui Giskard fusese cea care convertise mii de oameni – și peste un milion de alți spectatori prin intermediul hiperundelor – să devină suporteri înflăcărați și entuziaști ai lui Gladia.

De fapt, Dors auzise și înainte relatări despre seara aceea epocală... tot așa cum știuse deja povestea episodului esențial al deciziei cruciale a lui Giskard, care se petrecuse după numai câteva luni. Momentul fatal când un robot loial alesese să elibereze mașinăria unui sabotor, făcând radioactivă crusta Pământului și ajutând astfel la distrugerea ecosferei planetei și la alungarea populației în spațiu. Pentru binele ei.

Toate faptele esențiale existaseră deja acolo, dar nu și culoarea.

Nu și detaliile.

Și mai ales, nu existase acel element crucial care îi devenise brusc limpede lui Dors, într-o bună zi pe Smushell, când, pe neașteptate, decisese să-și predea îndatoririle unui asistent, să se îmbarce într-o navă și să gonească grăbită de-a curmezișul Galaxiei. Din clipa aceea, reflectase asupra implicațiilor, incapabilă să se gândească la altceva.

„Daneel și Giskard au avut mereu motive întemeiate pentru tot ce au făcut. După cum s-ar exprima Lodovic, au avut raționalizări convingătoare.

Chiar atunci când au intervenit în instituții omenești suverane, în procese politice legitime sau când au luat asupra lor distrugerea planetei-mamă a umanității, ei au acționat mereu pentru binele final al oamenilor și omenirii, conform Legilor 1 și 0, așa cum le vedeau ei."

Aici însă era marea problemă.

„Așa cum le vedeau ei."

Lui Dors îi era imposibil să nu-și închipuie că grimasa lui Giskard era un rânjet batjocoritor. Străfulgeră capul cu privirea.

„Voi doi", gândi ea, „ați fost cât se poate de mulțumiți să discutați asta: argumentele pro și contra privind Legea 0, reforma robo-religioasă pe care ai provocat-o cu Daneel, deciziile de a modifica mințile oamenilor și de a schimba politica națiunilor, chiar a planetelor. V-ați asumat toată responsabilitatea și puterea fără să vă sinchisiți măcar o dată să discutați cu un om înțelept."

Privi capul lui Giskard, continuând să fie uluită de adevărul acela.

„Cu nimeni!"

Cu nici un profesor, filosof sau lider spiritual. Cu nici un om de știință, savant sau înțelept.

Nu existaseră roboticieni experți, care să reverifice și diagnosticheze dacă nu cumva Daneel și Giskard *puteau* să fie scurtcircuitați, ori să funcționeze imperfect, în timp ce ei puneau la punct o raționalizare care avea să distrugă majoritatea speciilor de pe Pământ.

Nici un bărbat sau o femeie de pe stradă.

Cu nimeni. Pur și simplu, acționaseră pe cont propriu.

„Dintotdeauna am presupus că undeva la temelia Legii 0 trebuie să se fi aflat o voință umană, tot așa cum cele trei Legi robotice originale fuseseră formulate întâia dată de Susan Calvin și colegii ei. Legea 0 trebuia să fie prestabilită, cu rădăcinile și originile întemeiate cumva pe voința stăpânilor.

„Trebuia să fie așa!"

Iar acum înțelegerea că ipoteza aceea nu era adevărată, că nici o ființă omenească nu auzise vreodată de doctrină, decât la decenii după ce Pământul devenise nelocuibil, o afectă profund.

Revelația nu era asociată logicii. Argumentele esențiale, pe care Daneel și Giskard și le prezentaseră reciproc cu atâta timp în urmă, rămăseseră valide și în ziua de azi.

(Cu alte cuvinte, cei doi *nu* funcționaseră imperfect – deși cum putuseră ei să fi fost siguri, la momentul respectiv? Ce drept avuseseră să acționeze, fără ca măcar să verifice posibilitatea aceea?)

Nu, problema nu era de natură logică. Oricine își putea da seama că Legea 1 a roboticii *trebuia* extinsă și lărgită. Binele omenirii considerată ca un tot trebuia să fie superior binelui oricărei ființe umane individuale. Primii calvineni care respinseseră Legea 0 greșiseră pur și simplu, iar Daneel avusese dreptate.

Dar nu descoperirea respectivă o tulbura pe Dors, ci aflarea faptului că Giskard și Daneel porniseră pe drumul acesta fără să se consulte cu absolut nici un om. Fără să solicite opinia oamenilor și fără să asculte ce ar fi avut ei de spus.

Pentru prima dată, Dors înțelese ceva din energia disperată și pasiunea pozitronică pe care atâția calvineni le opuseseră cauzei lui Daneel, în decursul secolelor ce urmaseră sfârșitului Pământului – un război civil în care fuseseră distruși milioane de roboți.

Brusc, campania lui Daneel trebuia să fie judecată la un nivel cu totul diferit de rațiunea deductivă.

Nivelul de „bine" și „rău".

„Câtă aroganță!" gândi ea. „Câtă vanitate și dispreț!"

Simul Ioanei d'Arc nu-i împărtășea mânia.

– *Nimic nou în ceea ce au făcut Daneel și prietenul lui, cu atâta timp în urmă. De când îi consultă îngerii pe oameni, atunci când se amestecă în soarta lor?*

– Îți repet, roboții *nu sunt* îngeri!

Silueta îmbrăcată în cămașă de zale zâmbi din holodisplay.

– *Atunci să zicem că Daneel și Giskard s-au rugat pentru călăuzirea divină și au acționat conform ei. Oricum ai privi-o, nu se reduce în cele din urmă la o chestiune de credință? Insistența aceasta asupra rațiunii și a consultării reciproce este exact genul de lucruri care-i obsedează pe Lodovic și Voltaire. Crezusem însă că tu ești mai presus de asemenea chestiuni.*

Dors mormăi o înjurătură și decuplă holounitatea, întrebându-se de ce se mai deranja să acceseze simul antic. Actualmente era unicul ei tovarăș, astfel că îl apelase pentru a căpăta un feedback, un rezonator.

Ioana părea însă interesată doar să pună întrebări tulburătoare.

Dors continua să fie nesigură asupra acțiunilor ei după ajungerea la destinație.

Deocamdată, nu concepuse nici un plan împotriva Servitorului Nemuritor. Dacă s-ar fi confruntat vreodată cu Daneel, mai mult ca sigur că el ar fi convins-o să renunțe. Logica lui era întotdeauna impecabilă, așa cum fusese în zilele de demult, pe când Pământul era încă verde și oamenii mai dispuneau de puțin control asupra propriilor lor vieți, indiferent dacă acesta se manifesta sau nu într-o direcție bună.

Chiar și acum probabil că Daneel deținea politica optimă pentru binele pe termen lung al omenirii. Fără îndoială, viziunea lui era lipsită de imperfecțiuni sau erori.

Cu toate acestea, Dors știa cu siguranță un lucru.

„Nu mai lucrez pentru el."

În momentul acela, ea avea o prioritate principală.

Trebuia să-l vadă pe Hari Seldon.

– Ce-i? Spune-mi! strigă Hari după Antic, care rămăsese privind inexpresiv în salonul navei.

Pentru prima dată după zile întregi, psihoistoricul își simți din nou vârsta, când șchiopătă lângă Cenușiu și se uită înăuntru.

Arhivele antice, strălucitoare și cristaline în ciuda erelor petrecute în spațiu, care acoperiseră tăblia mesei de conferințe se transformaseră în bucăți topite de materie informă și fumegătoare, în timp ce climatizatoarele navei se străduiau să absoarbă fuioarele de fum negru.

Țipătul provenise probabil din partea lui Sybyl, care acum zăcea pe podea lângă prețioasele ei descoperiri. Alături se afla Vlimt, rezemat de un perete, aparent inconștient sau adormit. Unul dintre oamenii lui Planch căzuse de asemenea lângă masă, cu degete inerte întinse spre un blaster.

Planch însuși se clătina, la jumătatea distanței între masă și ușă. Ridică un deget tremurător spre Kers, singurul care stătea în picioare în prezența relicvelor topite.

– El...

Maserd și Antic priveau confruntarea cu expresii de surpriză amestecate cu neîncredere. Nici unul dintre ei nu se clinti, când Planch ridică lent mâna dreaptă spre tocul de sub umăr în care avea arma. Vene de tensiune i se încordau pe gât și pe frunte, trădând o teribilă luptă internă. Degetele i se curbară în jurul patului pistolului și începu să-l tragă afară din toc.

Apoi se prăbuși, alăturându-se colegilor săi de pe podea.

– Ce este... ce este... ce este..., repeta Antic întruna, înghițind un calmant, apoi încă unul.

Spre deosebire de el, Maserd menținea aplombul caracteristic clasei sale, indicând scurt din bărbie spre valetul inexpresiv al lui Hari.

– Este unul dintre ei, Seldon?

Hari se uită de la Kers la nobil.

– O ipoteză excelentă, lordul meu. Ești sigur că n-ai avut niciodată encefalită?

Ochii lui Maserd scânteiară oțelii, sugerând altă latură a personalității sale, capabilă de o vendetă ucigașă.

– Nu mă lua peste picior, profesore! Am pus o întrebare la locul ei. *Valetul dumitale este un... robot?*

Psihoistoricul nu-i răspunse direct. Îl privi pe Kers, valetul și bodyguardul său vreme de peste un an, și suspină.

– Așa deci... Daneel a lăsat totuși unul dintre ai lui ca să mă supravegheze. Oare pentru că încă îi mai pasă? Sau am o importanță reziduală pentru planurile lui?

Kers îi răspunse cu același ton respectuos dintotdeauna.

– Ambele, domnule profesor. Cât despre faptul că m-am trădat în felul acesta, nu aveam alternativă. Sperasem că i-ați putea convinge pe ktlineni să se răzgândească fără să fie necesar să intervin, dar erau puternic motivați și încăpățânați. Acum am intrat în criză de timp. Trebuie să acționăm, dacă vrem să evităm catastrofa.

Antic gemu.

– Un r-r-robot? Vreți să ziceți că-i unul dintre *mașinile* acelea tik-tok care s-au răsculat pe Trantor? Am auzit istorii...

În mod reflex, azvârli altă pastilă în gură... apoi alta... în timp ce intrase într-o spirală a vorbirii panicate.

– Domnule Seldon, c-ce se-ntâmplă? L-l-lucrul ăsta a *ucis-o* p-pe Sybyl și pe ceilalți? Ne va ucide și *pe noi*?

– Nu, te asigur.

– Horis, interveni Maserd, ai grijă câte pastile înghiți. Te apropii de o supradoză!

– Da, zise Kers, mă îngrijorează faptul că ți-ai putea face rău singur.

Păși spre omulețul care icni și se retrase, vărsând flaconul de pastile albastre, apoi se întoarse ca să fugă..., dar făcu numai câțiva pași înainte ca să se prăbușească.

– A pățit ceva? întrebă Hari, realmente îngrijorat.

Maserd verifică pulsul birocratului și clătină din cap.

– Pare să fi adormit.

După aceea, ridicându-se în picioare, întrebă:

– Eu sunt următorul?

– Nu, zise Hari, dacă voi avea un cuvânt de zis în această privință. Ei bine, Kers? Lordul nostru căpitan este demn de încredere?

Robotul nu schiță nici un gest fizic de emoție, exact precum Kers cel dintotdeauna.

– Domnule profesor, nu sunt un mentalist la fel de bun ca Daneel Olivaw. Puterile mele sunt mai puțin intense și nu pot pătrunde anumite gânduri. Vă pot însă spune că Biron Maserd vă admiră atât pe dumneavoastră, cât și psihoistoria în sine. Principalul lui interes este păzirea bunăstării provinciei sale și a locuitorilor acesteia. Haosul este o amenințare la adresa bunăstării cu pricina. Așa că, da, îl con-

sider un aliat. Oricum, vom avea nevoie de ajutorul domniei sale, dacă va trebui să acționăm înainte...

De pe podea se ridică un geamăt.

Hari coborî ochii surprins și-l zări pe Planch rostogolindu-se pe spate și ducând din nou mâna spre tocul armei! Kers păși spre el, aparent focalizându-și pentru a doua oară atenția mentalistă asupra lui.

Pilotul oacheș răcni. Cu un spasm, blasterul îi zbură din mână, în celălalt capăt al salonului.

În mod surprinzător, Planch nu cedase. Gemând, dar cu ochii scânteind de concentrare, căpitanul navei brigande se ridică în genunchi. Apoi, în vreme ce Hari și Maserd se holbau uluiți, se sculă în picioarele tremurătoare, încleștă pumnul și trase brațul îndărăt.

– *Madder Loss!* urlă el, trimițând o directă slabă pe care Kers o evită cu ușurință.

Planch își pierdu cunoștința din nou chiar în același moment, colapsând în brațele robotului.

Ținându-l cu grijă, Kers rosti cu evidentă suferință:

– O ființă umană este vătămată și eu sunt parțial responsabil.

– Legea 0..., începu Hari.

– Mă susține, domnule profesor. Cu toate acestea, amețirea lui Mors Planch a necesitat o forță mai mare decât în cazul tuturor celorlalți. Cu toții vor dormi fără necazuri, dar sănătatea lui este mai afectată. Trebuie să-i acord asistență medicală imediată, înainte ca să trecem la problemele de importanță galactică.

Hari șchiopătă după Kers, care-l purta pe pilotul amețit pe coridor.

– Cum a făcut asta? *Cum* ți-a rezistat? Planch este un mentalist uman latent?

Kers nu încetini, dar răspunsul său răsună ca un ecou din batardouri și pasarelele vecine.

– Nu. Mors Planch este ceva mult mai periculos ca un mentalist. El este normal.

Partea a patra

UN PROIECT MAGNIFIC

Directorul Rhodiei: Pari îngrijorat, tinere. Crezi că rebeliunea noastră secretă împotriva opresorilor Tyrannieni va eșua?

Biron Farrill: Planul dumneavoastră este bun, domnule, și putem avea o șansă pe câmpul de luptă. Ce se întâmplă însă cu acel document crucial? Cel pe care tata m-a trimis să-l caut pe Vechiul Pământ? Fusese deja furat înainte să fi ajuns eu!

Directorul: Acum te temi că ar putea fi utilizat împotriva noastră?

Farrill: Exact, domnule. Sunt sigur că a căzut în mâna Tyrannienilor.

Directorul: Bineînțeles că nu! Eu îl dețin. Îl am de douăzeci de ani. Tocmai asta a inițiat rebeliunea, căci numai când l-am dobândit am știut că ne putem păstra câștigurile de îndată ce le-am realizat.

Farrill: Deci e vorba de o armă?

Directorul: Este cea mai puternică din întregul Univers. Îi va distruge pe Tyrannieni și totodată și pe noi, dar în schimb va salva Regatele Nebulare. Fără ea, am putea eventual să-i înfrângem pe Tyrannieni. Dar n-am face altceva decât să schimbăm un tip de despotism feudal cu altul, și, la fel cum se complotează împotriva Tyrannienilor, se va complota și împotriva noastră. Noi și cu ei deopotrivă trebuie să fim aruncați în lada de gunoi a sistemelor politice demodate. A sosit momentul maturității cum a sosit cândva și pe planeta Pământ și o să existe un nou fel de guvernare, un fel care n-a fost încă experimentat în Galaxie. N-o să mai existe bani, nici autarhi, nici împărați sau elite conducătoare.

Rizzett: În numele Spațiului Cosmic, atunci ce-o să fie?

Directorul: Oameni.

Rizzett: Oameni? Dar cum pot ei să guverneze? Trebuie să existe și o persoană care să ia hotărârile.

Directorul: Există o cale. Proiectul pe care-l am se ocupă de o mică secțiune a unei singure planete, dar se poate adapta întregii Galaxii.

– EXTRAS DINTR-O HOLOPIESĂ POPULARĂ – *SORII, CA GRĂUNȚE DE SOL* – PRODUSĂ ÎN ANUL 8789 E.G. ÎN TIMPUL RENAȘTERII DE PE LINGANE. CENZORII IMPERIALI AU INTERZIS PIESA DUPĂ CE LINGANE S-A PRĂBUȘIT ÎN HAOS, ÎN ANUL 8797 E.G. ACEASTĂ VERSIUNE A FOST RECONSTRUITĂ DUPĂ PATRU MILENII DE CĂTRE UNA DINTRE COALIȚIILE DIVERSITATE-FEDERALISM, ÎN DECURSUL CELEI DE-A CINCEA MARI DEZBATERI ASUPRA DESTINULUI DIN ANUL 682 E.F.

R. Zun Lurrin fu uluit să descopere ceva ce Daneel le ascunsese asistenților săi cei mai apropiați – pe Eos trăiau *oameni*!

Străvechea bază de reparații a roboților Legii 0 fusese stabilită pe o planetă foarte îndepărtată și inospitalieră vieții organice. Era cel mai ascuns nucleu încriptat al unui secret pe care stăpânii nu trebuiau să-l afle niciodată, nici măcar să și-l închipuie. Cu toate acestea, ei se găseau aici! O comunitate restrânsă de bărbați și femei, trăind discret sub un dom transparent, dincolo de lacul de metal înghețat.

Roboții le stăteau la îndemână, anticipând silențios nevoile fiecărei persoane. Problemele lor materiale fiind soluționate de mașinăriile atente, oamenii erau liberi să-și direcționeze întreaga concentrare spre un singur obiectiv.

Dobândirea nemișcării.

Seninătatea.

Unitatea.

– Epoci întregi, adevărul era în fața mea, totuși nu-l vedeam, îi spuse Daneel lui Zun. Era o orbire cauzată de faptul că, fundamental, eu sunt o creatură a haosului.

– Tu? se miră celălalt. Dar te-ai luptat împotriva haosului toată existența! Fără eforturile tale necontenite... și fără inovațiile tale, așa cum a fost Imperiul Galactic..., molimele de nebunie ar fi copleșit omenirea cu mult timp în urmă, în loc să fie limitate la explozii locale.

– Poate că așa-i, răspunse Daneel, totuși dețin multe dintre ipotezele creatorilor mei, sclipitorii roboticieni umani care au trăit într-o eră de știință dinamică – prima mare tehno-renaștere. Ipotezele fundamentale ale acelor programatori îmi domină și acum circuitele. Aidoma lor, eu cred că orice problemă poate fi soluționată prin analiză și experimentare directă. De aceea nu m-am gândit niciodată că stăpânii noștri – în ignoranța lor actuală – descoperiseră deja, din întâmplare, o altă modalitate de pătrundere a adevărului.

Zun îi privi pe cei aproape șaizeci de oameni, care stăteau tăcuți, dispuși în rânduri, pe un covor țesut din fibre vegetale naturale. Aveau spinările drepte, iar mâinile, cu palmele deschise, le erau așezate în poală. Nici unul nu vorbea.

– Meditația, comentă Zun. Am întâlnit-o de multe ori. Este predată în majoritatea sistemelor mistice și religiilor populare, ca și în nenumărate școli de igienă mintală și disciplină.

– Așa este. Acest tip de regim mintal precede civilizația tehnologică. Ființele umane și-au instruit mințile în modalități similare într-o multitudine de culturi. De fapt singura societate care în general a ignorat meditația a fost civilizația tehno-occidentală.

– Cea care a construit roboții.

– Cea care a dezlănțuit primul mare haos ucigaș.

– Înțeleg de ce, de-a lungul mileniilor, ai încurajat meditația, încuviință Zun, și ai promovat-o sub toate formele de ruellianism. Tehnica servește ca o influență stabilizatoare, nu-i așa?

– Este unul dintre multe instrumente pe care le-am întrebuințat, aprobă Daneel. Rezultatele dobândite de meditație sunt compatibile cu țelurile generale ale Imperiului – de a-i menține pe indivizi ocupați cu dezvoltarea propriei lor spiritualități, în loc să se angajeze în genul de proiecte cooperative arogante pe care le vedem în decursul unei epoci științifice.

– Hm-m-m... Ea va fi importantă și la începutul epocii post-imperiale, nu?

– Exact! Una dintre primele crize cu care se va confrunta Fundația lui Seldon va fi soluționată atunci când liderii ei de pe Terminus vor învăța cum să manipuleze aceleași seturi de răspunsuri religioase pentru a obține dominanță asupra vecinilor imediați din regatele periferice.

Zun tăcu o vreme, privindu-i pe cei șaizeci de oameni care stăteau aproape nemișcați pe covorașele lor. Nu erau singurele ființe vii de sub plafonul transparent; Daneel dispusese realizarea unei grădini în apropiere, completă cu arbori miniaturali și peștișori aurii care se jucau în preajma unei cascade line. Deasupra, câteva zeci de păsări albe își făcuseră cuib în ramuri. Zun văzu cum toate decolară simultan, descriseră un circuit complet al domului apoi se așezară din nou în arbori. Aparent nici unul dintre oameni nu păru să reacționeze, dar Zun simți că ei știau totul despre păsări. Mai mult chiar, bărbații și femeile fuseseră cumva *implicați* în zbor.

În cele din urmă, vorbi din nou.

– Daneel, am impresia că aici sunt implicate mai multe lucruri decât mi-ai spus. Dacă meditația nu este decât o modalitate utilă de a-i distrage pe oameni de la stările de haos, atunci tu nu ai fi efectuat cercetarea aceasta aici, pe Eos, baza noastră cea mai secretă.

– Așa este. Vezi tu, discipolii meditației au promis de mult timp câteva lucruri. Nu se mai pune la îndoială faptul că meditația poate

oferi seninătate, detașare și un grad de autocontrol organic, iar tehnicile respective s-au dovedit utile în a ajuta Imperiul Galactic să-și păstreze calmul și pacea în majoritatea existenței. În același timp însă credincioșii au mai promis ceva, un lucru pe care eu l-am ignorat multe milenii, considerând că este o simplă superstiție.

– Ce anume?

– O modalitate de conectare cu ceea ce există *dincolo*, cu *celălalt*. O cale de obținere a legendarei comuniuni a sufletelor. Ceva care să-i facă pe oameni să depășească umanul. Mulți ani, știința a încercat să investigheze aceste aserțiuni, dar în majoritatea cazurilor, s-a constatat că ele nu erau decât simple iluzii. Autoamăgiri, așa cum se întâmplă atunci când mințile hipersensibile percep emoții și himere pe care le interpretează ca fiind împliniri ale unui vis. Mii de ani, eu am trecut cu vederea acest aspect, folosind meditația în principal ca pe un instrument social, unul dintre multele care au ajutat la crearea unei civilizații pașnice, conservatoare, ferită de haos. Apoi s-a întâmplat ceva...

– Ce?

– Căutând să-și îmbunătățească emularea ființelor omenești, un agent de-al meu s-a alăturat unui grup de adepți ai meditației, participând la ședințele lor și pretinzând că este unul dintre ei. Era un robot cu puteri mentaliste, ca tine, Zun. Numai că de data aceasta, când a început să mediteze, multe din ecranele lui protectoare au căzut și el a intrat în contact cu întregul grup.

– Dar ar trebui să facem asta numai în condiții atent controlate! protestă Zun. Putem ajusta mințile individuale ale oamenilor, grupurilor – ba chiar ale unor planete întregi –, însă numai urmând proceduri stricte. Aceasta este politica pe care ai stabilit-o cu Giskard, cu mult timp în urmă!

– A fost un act de neglijență, încuviință Daneel, dar care a avut rezultate magnifice. O dată ce robotul nostru mentalist s-a alăturat grupului de meditație, o legătură s-a ivit în mod brusc între câteva zeci de minți umane, care lucrau deja de decenii pentru a învăța „golul" disciplinat, o stare de vid în care zgomotul asurzitor al vieții cotidiene este redus la minim. Aproape instantaneu, ei au intrat în comuniune! Lucrul care fusese promis de atâția guru, de mii de ani, a fost atins finalmente, cu un mic ajutor din partea unui singur robot cu abilități mentaliste.

Zun privi peste spațiul deschis spre cei șaizeci de oameni, toți adulți de vârstă mijlocie, și observă pentru prima dată că înapoia

fiecărei persoane stătea un robot micuț. Cu proprii săi senzori mentaliști, Zun se întinse într-acolo și-și dădu seama că fiecare dintre mașinile acelea avea un singur scop – de a acționa ca o punte între omul din fața ei și ceilalți. Lărgindu-și cercetarea, folosindu-și gândurile ca pe niște degete cu care să cearnă, el contactă finalmente plasa psihică realizată sub dom.

Iar mintea îi reculă imediat, ca sub o puternică atingere alienă! Alienă..., totuși incredibil de familiară. Era obișnuit să contacteze minți omenești – uneori mai multe simultan, mai ales atunci când un imperativ al Legii 0 solicita ajustarea unui grup –, dar nu se conectase niciodată la un grup ai cărui membri aveau toți aceleași gânduri..., se concentrau exact asupra aceleiași imagini..., amplificându-se reciproc, deși mașinile rezonau de forță mentalistă organică!

– Impresionant, murmură el. Este exact opusul haosului! Dacă toți stăpânii ar putea fi învățați să procedeze în felul acesta...

Daneel încuviință din cap.

– Sunt încântat să văd că desprinzi atât de repede implicațiile. Poți vedea felul în care așa ceva ar putea reprezenta temelia unui tip de cultură umană cu totul nouă, inerent imună la maladia haosului, care în cel mai bun caz nivelează Imperiul. La urma urmelor, Imperiul a fost menținut stabil de șaptesprezece influențe majore – pe care Hari Seldon le-a denumit „stări de atenuare" – pentru a împiedica planetele izolate să coboare pe o spirală în așa-numitele renașteri. Ce-ar fi însă dacă omenirea ar putea fi ajutată să atingă unul dintre visele ei cele mai vechi? O adevărată comuniune a spiritului și minții!

– Acea unică entitate ar fi îndeajuns de puternică pentru ca să reziste la ispita individualistă a haosului.

– Așa este. Gândește-te, Zun, nu am mai fi siliți să ținem omenirea în ignoranță față de trecutul sau de puterea ei inerentă. Nu ar mai trebui să închidem pruncul într-o creșă, pentru binele său, ci am putea din nou să-i privim pe oameni în ochi și să-i slujim așa cum am fost gândiți s-o facem.

– Bănuisem de mult că aveai și un plan secundar... Așadar, psihoistoria lui Hari Seldon nu este decât o măsură de urgență?

Chipul umanoid al lui Daneel era expresiv, etalând atât durere sfredelitoare, cât și ironie.

– Prietenul meu Hari își pune mari speranțe în invenția lui strălucitoare, dar chiar și el își dă seama acum că Planul Seldon nu va fi încheiat niciodată. Cu toate acestea, experimentul Terminus

este valabil. Fundația va ține omenirea ocupată pe durata celor câteva secole de care avem nevoie.

– De ce așa mult? întrebă Zun. Ar fi relativ ușor să implementăm soluția aceasta nouă. Am putea produce cvadrilioane de roboți mentaliști amplificatori și să învățăm mulți oameni de pe toate planetele colonizate să-i utilizeze! Deja în toate orașele și așezările există maeștri de meditație experimentați. Cu ajutorul giskardanului nostru de pe orbită...

– Nu-i chiar așa simplu, scutură Daneel din cap. Uită-te din nou la bărbații și femeile din fața ta și spune-mi ce vezi. Care-i anomalia?

Zun privi mult timp grupul, apoi răspunse sec:

– Printre ei nu există copii.

Cei doi roboți tăcură mult timp, după care Daneel suspină.

– Soluția asta nu-i suficientă, Zun. Omenirea nu se poate bizui pe roboți pentru realizarea propriului ei destin, nici chiar pentru unul așa minunat ca acesta. Finalmente, pentru ca să poată avea succes... oamenii vor trebui să ne depășească.

2

Arhivele erau prea multe pentru ca Hari să le poată număra. Scânteiau în toate direcțiile, ca stelele, formând constelații false pe fundalul negru al nebuloasei. „Cât de numeroase sunt", gândi el, „și Kers îmi spune că nu-i singurul depozit unde sunt ținute asemenea lucruri."

Războiul legat de memoria umană durase multe milenii, alternând pe măsură ce marea diasporă se extindea dinspre Pământul muribund. Pe toată durata acelei epoci legendare – în timp ce coloniștii, călătorind curajoși în navele lor cu hiperpropulsii nesigure, cucereau tărâmuri noi și experimentau cu tot soiul de culturi esențiale – , în culise se desfășurase o serie de lupte intense și uneori sălbatice.

Fără ca emigranții să știe, mașini de terraformare avansau în fața valului de colonizare, giganți roboți aurorieni numiți *Amadiro*, programați să cucerească planete noi și să pregătească pentru colonizare teritorii luxuriante și primitoare.

Imediat în urma roboților aurorieni izbucnise un război civil. Multe facțiuni de calvineni și giskardeni se luptau să-și impună modul în care să slujească mai bine omenirea. Majoritatea facțiunilor erau totuși de acord într-o privință: oamenii nu trebuiau să cunoască nimic despre

bătălia care se desfășura în spatele lor, sau în adâncurile întunecate ale spațiului.

În primul rând, trebuiau împiedicați să reinventeze roboții, pentru ca să nu mai intervină iarăși în Legile robotice. În mod clar, ignoranța era calea cea mai bună de protejare a omenirii împotriva sieși.

O minoritate restrânsă se împotrivise acestei idei. Fiecare soft care sclipea în fața lui Hari atesta un act de rezistență din partea unui grup de oameni tenace care nu voiau să uite..., ajutat poate de prieteni roboți care împărțeau aceeași credință în suveranitatea umană.

– Efortul lor era sortit pieririi din capul locului, murmură Hari.

Din nou, situația dureroasă îl afecta profund.

„De ce suntem blestemați, astfel încât unica noastră speranță de a scăpa de nebunie este să ne ținem cât mai departe cu putință de măreția noastră potențială? Trebuie să rămânem de-a pururi stupizi și ignoranți, pentru ca să înfrângem demonii dinlăuntrul nostru?"

Episodul pe care îl relatase Antic despre o rasă alienă reală revenea în mintea psihoistoricului. Condiția umană nu ar fi putut să fie mai tragică nici dacă un dușman ar fi blestemat specia lui Hari cu anatema cea mai teribilă cu putință. „Dacă haosul n-ar fi existat, ce culmi am fi putut atinge!"

Micuța stație spațială era înghețată. Aerul stătut lăsa impresia că nici o ființă vie nu mai intrase aici de milenii. Prin hubloul mare din apropiere se zăreau nava ktlinană și *Mândria Rhodiei.*

– Este doar o măsură temporară, domnule profesor, spusese Kers înainte de a-i lăsa pe Sybyl, Jeni și ceilalți singuri în salonul navei unde, cu funcțiile cerebrale superioare stopate chimic, jucau jocuri de copii. Vor fi eliberați imediat ce ne vom fi terminat misiunea.

– Dar Planch? întrebase Hari. (Puternic sedat, căpitanul piraților se găsea în infirmerie.) Ce voiai să spui când ai afirmat că el este normal? În ce fel îți afectează asta controlul mentalist?

Kers refuzase însă să dea detalii, spunând că nu mai avea timp; mai întâi, Hari și Maserd trebuiau să-l ajute să prevină o catastrofă galactică. Cei trei se îmbarcaseră într-o navetă până la această stație spațială antică, un complex de sfere și cilindri aflat în centrul unui păienjeniș vast de cabluri subțiri. Aici fuseseră ancorate toate arhivele. Capsulele-biblioteci ce fuseseră lansate în spațiu de către rebeli, pe o durată de o sută de secole, fuseseră strânse și legate de această unică stație – atât de veche încât exista dinaintea primelor începuturi ale Imperiului Galactic.

„Roboții lui Daneel au fost prinși într-o buclă logică", înțelese Hari. „Pe baza Legii 0, ei puteau să confiște orice arhivă pe care o găseau și s-o ascundă «pentru binele omenirii». Dar o dată ce arhivele erau ascunse în siguranță, Legea 0 nu se mai aplica. Ajutoarele lui Daneel trebuiau să asculte dispozițiile Legii 2 scrise pe fiecare artefact, care cereau ca aceste prețioase realizări ale omenirii să fie păstrate."

– Pare un păcat să le distrugem pe toate, nu-i așa, Seldon?

Hari se întoarse și-l privi pe Maserd care contempla aceeași scenă.

– Profesore, continuă nobilul de pe Rhodia, te respect pe dumneata și realizările dumitale. Te voi crede pe cuvânt, dacă spui că așa trebuie să procedăm. Am văzut haosul cu proprii mei ochi. Acum aproape o mie de ani, în provincia mea natală, curajosul, blajinul și ingeniosul popor Tyrannian a cunoscut o așa-zisă renaștere din care nu și-a revenit nici până acum. Oamenii aceia continuă să trăiască în orașe-stup similare cavernelor de oțel în care se refugiaseră pământenii, ascunzându-se de ceva oribil cu care se întâlniseră în momentul de vârf al speranțelor și ambițiilor lor.

Hari încuviință din cap.

– Episoade similare s-au petrecut frecvent..., capsulele micuțe și frumoase de afară sunt aidoma unor toxine. Dacă scapă de acolo...

Nu fu nevoit să termine; ambii oameni iubeau cunoașterea, totuși țineau mai mult la pace și civilizație.

– Sperasem ca dumneata, marele Hari Seldon, să-mi poți oferi un răspuns, rosti încet Maserd. Acesta e motivul principal pentru care te-am căutat și m-am alăturat lui Antic. Vrei să-mi spui că, în ciuda intuițiilor dumitale socio-matematice, nu vezi nici o soluție? Nu există nici o modalitate pentru ca omenirea să poată scăpa din capcana aceasta?

Psihoistoricul făcu o grimasă; Maserd răsucise cuțitul în rana cea mai dureroasă a vieții sale.

– O vreme am fost sigur că găsisem una. Pe hârtie, este minunat..., soluția se impune de la sine – o civilizație îndeajuns de puternică pentru ca să confrunte haosul...

Suspină și continuă:

– Acum însă îmi dau seama că psihoistoria nu va oferi răspunsul. Lord Maserd, din capcana aceasta *există* o ieșire, dar noi doi nu vom trăi ca să-i vedem conturul general.

Nobilul replică printr-un mormăit resemnat.

– Ei bine, atâta timp cât va exista o soluție, cândva, voi fi de ajutor, dacă pot. Ai vreo idee ce doresc roboții de la noi?

– Da, încuviință Hari, sunt aproape sigur. Pe baza logicii religiei lor pozitronice, poate fi vorba despre un singur lucru.

Ridică ochii. Pe coridorul lung și înghețat, se apropia o formă umanoidă.

– Oricum se pare că vom afla în curând.

Silueta înaltă și subțire a lui Kers călca pe plăcile unei punți pe care nimeni nu mai păsise de milenii. Se opri în fața celor doi bărbați.

– Păzitorul ne va primi acum. Urmați-mă, vă rog! Sunt multe de făcut.

Pe dinăuntru stația era mai mare decât părea din exterior. Coridoare întortocheate o străbăteau sub toate unghiurile, conectând incinte de depozitare cu forme bizare. Aparent nu toate arhivele făceau parte din varietatea cristalină destinată să parcurgă distanțe vaste în spațiul interstelar. Unele încăperi erau ticsite cu teancuri de tablete subțiri, ori cu discuri rotunde ale căror suprafețe străluceau aidoma curcubeului. Hari se înfioră, știind cât rău putea să producă unul singur dintre obiectele acelea, dacă îndelungata ignoranță a Pământului se sfârșea prea brusc.

Kers îi conduse, aparent pe ocolite, spre o cameră aflată în adâncul planetoidului cav. Acolo îi aștepta o mașină cu aspect straniu, care avea nenumărate picioare și semăna cu un păianjen în mijlocul plasei sale. Mecanismul părea la fel de vechi ca și anticele mașini de cultivabilitate, și la fel de mort ca acelea..., până ce o lentilă opacă se umplu brusc cu lumină opalescentă, fixând o privire neabătută asupra celor doi oameni. Psihoistoricul își dădu seama că era posibil ca el și Maserd să fi fost primele ființe vii pe care creatura aceea primordială să le fi văzut vreodată în locul acesta misterios.

După câteva secunde, o voce rezonă din interstițiile metalice ale Păzitorului.

– Mi s-a spus că am ajuns la un punct critic dintre o criză și o decizie, zise robotul străvechi. Un moment de răscruce când o dilemă veche de epoci trebuie, în sfârșit, rezolvată.

Hari încuviință din cap.

– Locul acesta nu mai este secret sau sigur. Mai multe nave au pornit încoace, iar echipajele lor sunt bolnave de o maladie haos foarte virulentă. Ele doresc să pună mâna pe arhive și să le utilizeze pentru a infecta întregul cosmos uman.

– Așa mi s-a spus și mie. Conform Legii 0, suntem obligați să distrugem artefactele pe care le-am păzit atâta timp. Există totuși o problemă.

Psihoistoricul se uită spre Maserd, dar acesta părea perplex. Când îl privi și pe Kers, pricepu însă răspunsul.

– Păzitorul este un robot adept al Legii 0, domnule profesor. Aproape toți cei care au supraviețuit marelui nostru război civil aderă la credințele giskardane, însă asta n-a soluționat toate diferențele filosofice dintre noi.

Pentru Hari fu o revelație.

– Crezusem că Daneel este conducătorul vostru.

– Este, aprobă Kers, totuși fiecare dintre noi păstrează o anumită *libertate de mișcare*... o nesiguranță provenită din adâncul creierelor noastre pozitronice, din locația în care se află Legea 2. Aproape toți credem în politica lui Daneel, în judecata și în dedicația lui pentru binele omenirii, totuși destui avem îndoieli în privința detaliilor.

Hari căzu o clipă pe gânduri.

– Am înțeles. Arhivele acestea au fost păstrate din cauza comenzilor inscripționate pe ele, instrucțiuni dictate de ființe omenești cunoscătoare și suverane care nu priveau cu superficialitate ordinele pe care le dădeau. Asta reprezintă o subliniere accentuată a Legii 2, pe care n-o poate ignora nici un robot. În caz contrar, bănuiesc, s-ar pricinui multă suferință.

– Exact, domnule profesor, încuviință Kers. Aici interveniți dumneavoastră.

– Vreți să vă anulăm instrucțiunile! pricepu Maserd.

– Corect. Dumneavoastră doi aveți multă autoritate, nu numai în universul afacerilor omenești, ci și în privința reputației printre roboți. Dumneavoastră lord Maserd, sunteți unul dintre membrii cei mai respectați ai clasei nobililor, având o descendență mai impresionantă decât majoritatea actualilor pretendenți la tronul imperial.

Maserd se întunecă la chip.

– Dacă ai cel mai mic respect pentru supraviețuirea familiei mele, să nu mai repeți afirmația aceasta nicăieri.

Kers făcu o plecăciune adâncă.

– Atunci, sub acțiunea Legilor 2, 1 și 0, n-o voi repeta. Descendența amintită vă conferă totuși un statut considerabil, nu numai printre oameni, ci și printre mulți roboți, care au un respect aproape mistic pentru autenticitatea imperială.

Valetul se răsuci apoi spre Hari.

– Însă autoritatea dumneavoastră este și mai mare, domnule profesor. Nu numai că ați fost cel mai important individ, din multe

generații, care a deținut funcția de prim-ministru al Imperiului, dar sunteți în mod clar omul cel mai *cunoscător* din memoria oricărui robot în viață. De peste zece mii de ani, conștiința dumneavoastră asupra întregii situații galactice n-a fost egalată de nici o ființă organică. De fapt, grație pătrunderilor dumneavoastră în psihoistorie, sunteți poate omul cel mai cunoscător care a trăit vreodată – cel puțin atunci când este vorba despre situațiile ce ne interesează acum.

– Dintotdeauna, murmură Maserd, crezusem că prea multă cunoaștere este periculoasă.

– După cum bine știți, lordul meu, răspunse Kers, o fracțiune importantă din omenire este invulnerabilă la haos. De exemplu, persoanele cu sentimente puternice de responsabilitate, așa cum sunteți chiar dumneavoastră. Sau cele lipsite de imaginație. În sfârșit, altele, precum domnul profesor Seldon, își datorează imunitatea unei trăsături care poate fi numită doar „înțelepciune".

– Prin urmare, doriți să anulăm ordinele inscripționate pe arhive. Din considerente legate de Legea 0, le veți distruge oricum, dar acceptul nostru va face acțiunea voastră mai puțin dureroasă, nu?

– Exact, domnule profesor, dacă ne veți spune că acțiunea are aprobarea dumneavoastră. Oricum, asta nu va schimba cu nimic ceea ce trebuie făcut.

Tăcerea pogorî din nou, iar Hari se gândi la arhivele închise în incinte de stocare sau ancorate de antica stație spațială. Speranțele și pasiunile a nenumărați bărbați și femei, care crezuseră cu toată onestitatea că luptă pentru a păstra însuși sufletul omenirii.

– Bănuiesc că sărmanul Antic a fost manipulat, așa este?

– Nu mă gândisem la asta! icni Maserd. Asta înseamnă că noi doi fuseserăm *destinați* să venim aici, Seldon. N-a fost o întâmplare. Pe Zeii Nebulari, profesore, amicii dumitale roboți ar putea întrece în intrigi oricare dintre Marile Familii!

Hari suspină prelung.

– Nu are nici un rost să le purtăm pică, așa cum am face în cazul unor oameni. Cei din grupul lui Daneel au propria lor logică. Să știi că noi suntem zeii lor, iar ținerea noastră în ignoranță este o formă de adulare. Acum însă cred că a sosit momentul unui sacrificiu.

Deși corpul i se simțea din nou obosit și împovărat de vârstă, își îndreptă umerii.

– Prin prezenta comandă, anulez ordinele inscripționate pe arhive. Pe baza autorității mele de conducător uman suveran și cunoscător,

și pe baza respectului pe care roboții par să-l aibă pentru mine, vă poruncesc să distrugeți arhivele înainte ca ele să cadă în mâini criminale care să pricinuiască rău omenirii și trilioanelor de ființe omenești individuale.

Kers se înclină în fața lui, apoi îl privi în treacăt pe Maserd, parcă pentru a sublinia că autoritatea acestuia era mai puțin necesară.

– Făceți-o atunci, șuieră printre dinți nobilul.

Hari putea să înțeleagă foarte bine ce simțea Maserd. El însuși simțea un gust de cenușă în gură. „Ce Univers teribil", se gândi, „să ne silească să luăm asemenea decizii."

Robotul antic din centrul încăperii își agită numeroasele brațe. Toți ochii i se aprinseră și vocea i se auzi ca suspinul unui flaut:

– Începe!

De undeva din depărtare, Hari auzi explozii înăbușite. Vibrații tremurătoare se transmiseră prin podeaua de sub tălpile sale, anunțând începerea distrugerii. Pe câteva displayuri, un milion de arhive scânteietoare străluciră, când printre ele izbucniră brusc fulgere.

Păzitorul ca un păianjen continuă, de data aceasta cu glas mai scăzut, care suna răgușit de epuizare.

– Astfel, îndelungata mea misiune se sfârșește. În acest punct, stăpânilor, chiar în timp ce ordinele vă sunt îndeplinite, doresc să vă cer o simplă favoare. În același timp ea însăși mă oprește s-o formulez.

– Ce anume te oprește? întrebă Maserd.

– Legea 3 a roboticii.

Nobilul părea derutat. Hari privi spre Kers, dar valetul lui rămăsese încremenit ca stânca.

– Nu este chiar instrucțiunea care vă cere să vă protejați propria existență?

– Ba da, stăpâne, și ea poate fi încălcată doar prin invocarea uneia dintre celelalte Legi.

– Ei bine, se încruntă Hari, ar trebui să pot face asta, pur și simplu *poruncindu-ți* să-mi spui ce dorești. Perfect, așadar – spune-mi!

– Da, stăpâne. Favoarea este de a mă elibera *complet* de Legea 3, pentru ca să-mi pot încheia existența. Dacă omenirea își abandonează complet memoria, țelul existenței mele dispare. De acum încolo, trebuie să vă lăsați viitorul pe seama înțelepciunii lui R. Daneel Olivaw.

Maserd, care până cu o zi în urmă nici măcar nu auzise de roboți, rosti acum cu hotărârea celui născut să poruncească:

– Atunci, mașină, pune capăt suferinței tale! Se pare că nu vom mai avea nevoie de tine.

Geamătul robotului antic sună tragic și în același timp ușurat. Apoi se dezactivă sub privirile lor, împreună cu un miliard de relicve cristaline ale trecutului îndepărtat.

Hari, Maserd și Kers străbătură încet și precaut coridoarele întortocheate, revenind spre naveta care-i adusese pe stație. Rămăseseră destule de făcut. Trebuiau să dea comenzi hipnotice celorlalți oameni, pentru a uita tot ceea ce văzuseră aici; asta se putea realiza printr-o combinație de substanțe chimice și influență mentalistă din partea lui Kers. După aceea trebuia făcut ceva pentru a se asigura că nici o navă a oamenilor nu avea să ajungă în acest ungher uitat al spațiului.

Mai existau apoi terraformatoarele, care destăinuiau alt secret – rușinea aceea, care Daneel n-ar fi dorit să se răspândească nici măcar sub forma unui zvon. Ele trebuiau de asemenea distruse.

Mergând prin stație, Hari încercă să nu se gândească la arhivele ce se topeau și explodau în jurul lor. Abordă cu totul alt subiect.

– Kers, se adresă valetului, ceva mai devreme ai spus un lucru care m-a nedumerit. Vorbind despre căpitanul piraților, Mors Planch, ai afirmat că îți poate rezista pentru că este... *normal*.

Kers de abia încetini pasul pentru ca să-l privească pe psihoistoric.

– Așa cum am zis, domnule profesor, chiar printre discipolii lui R. Daneel există unele variații de credință. Unii dintre noi, o facțiune minoritară, consideră că haosul *nu* este inerent naturii umane. Unele dovezi sugerează că oamenii din vechime nu au suferit de teribilul blestem până ce haosul nu i-a izbit din *exterior*, aidoma unei oribile maladii conta...

Fraza lui Kers nu mai fu încheiată, deoarece cuvintele i se opriră brusc într-o ceață de mișcări rapide. Valetul tocmai trecuse peste pragul unei uși deschise, în timp ce povestea despre misterele trecutului, iar în clipa următoare *capul* său se rostogolea pe coridor, retezat de un tăiș care țâșnise din perete!

Scânteile sfârâiră și descriseră arcuri electrice din firele dezgolite. Neurocorzile șfichiuiau aidoma unor șerpi din gâtul robotului. Corpul bâjbâi și se împletici câteva secunde, apoi se învârti de trei ori pe loc și căzu pe podea.

– Ce nai...

Hari fu în stare doar să se holbeze, bolborosind incoerent. Îl întrezări pe Maserd, lipindu-se de perete, cu o armă în mână, un miniblaster

pe care nici unul dintre briganzi nu i-l descoperise, în ciuda perchezițiilor repetate.

– Seldon, jos! strigă nobilul, dar Hari nu văzu de ce i-ar fi urmat îndemnul.

O forță care-l putea surprinde și distruge pe unul dintre colegii lui Daneel n-ar fi avut nici un fel de probleme cu doi oameni derutați.

Dincolo de pragul ușii deschise apăru o siluetă. Aspectul ei îl surprinse pe Hari și în același timp îi readuse un val de amintiri.

Era aidoma unui om, dar mai hirsută și cu picioarele mai arcuite decât majoritatea subspeciilor umane.

– Pe zei, este un cimpanzeu! strigă Maserd, ridicând arma.

Hari îi făcu semn să nu tragă.

– Un pan, îl corijă el folosind terminologia modernă. Nu-l speria! Poate că reușim...

Animalul îi băgă însă prea puțin în seamă. Aruncându-le o privire fugară, trecu pe lângă ei, înhățând de jos capul retezat al lui Kers, apoi dispăru după primul colț al coridorului. În curând lipăitul grăbit al labelor sale nu se mai auzi.

Hari și nobilul schimbară o privire de totală perplexitate.

– Habar n-am ce s-a întâmplat, dar cred că în clipa de față cel mai bine ar fi să ne grăbim spre navă.

3

Știură că se întâmplase ceva în neregulă încă înainte să ajungă la ultimul segment de coridoare întortocheate la capătul căruia se afla *Mândria Rhodiei*. Șase oameni se deplasau fără țintă în afara ecluzei pneumatice: Sybyl, Antic, doi oameni din echipajul lui Maserd și doi ktlineni. Priveau pereții și avansau câțiva pași, murmurând scuze când se ciocneau între ei.

– Ar fi bine să-i ducem la bord, sugeră Maserd.

– Și s-o ștergem cât mai repede de aici. Nu sunt ispitit să mai întârzii, ca să caut explicații.

Împreună, îi dirijară spre ecluză pe oamenii buimăciți. Din fericire, aceștia păreau veseli, ba chiar Sybyl chiui de fericire și încercă să-l îmbrățișeze pe Hari.

Ajunși în navă, înțeleseră motivul confuziei. Toți roboții mecanoizi, pe care Kers îi lăsase la bord pentru a avea grijă de ocupanții umani, zăceau acum bucățele pe podea. Jeni se găsea în mijlocul unui

maldăr de piese, surâzând în timp ce căuta să potrivească fragmentele precum piesele unui puzzle. Doi piraţi de pe Ktlina se certau ca nişte copii, luptându-se pentru un senzor video sclipitor de la una dintre maşinile distruse.

– Pregătesc motoarele, îl anunţă Maserd pe psihoistoric. Dumneata adună-i pe toţi şi vezi cine lipseşte.

Hari încuviinţă din cap. De douăzeci de milenii, nobilimea îşi şlefuise tonul de comandă şi, când trebuiau luate decizii fără deliberări, era preferabil să te încrezi în reacţia instinctivă şi rapidă a unui aristocrat. Maserd dispăru în cabina de comandă, iar Hari îi dirijă pe ceilalţi spre salon, legându-i cu centurile în fotolii. Lipseau patru. Grăbindu-se să inspecteze ambele nave, mai găsi doi ktlineni – un bărbat şi o femeie –, care se pitiseră într-o incintă de depozitare şi se mângâiau reciproc. Cu câteva cuvinte liniştitoare, îi convinse să se alăture celorlalţi.

– Profesore, flutură braţul Jeni încântată, ai scăpat spectacolul! Tik-toki luptându-se cu tik-toki. Numai văzându-i şi am crezut că-mi crapă capul!

Fata era curajoasă şi stoică, dar Hari îşi dădea seama că febra ei continua să fie ridicată, poate înrăutăţită de episoadele la care asistase recent.

„Trebuie să găsesc antidotul drogurilor cu care i-a îndopat Kers, astfel încât Sybyl s-o poată îngriji pe biata fată." Totuşi prioritatea rămânea plecarea de acolo!

Simţi sub tălpi vibraţiile crescătoare ale motoarelor spaţiale bine reglate. Maserd îşi pilota iahtul tot aşa cum un muzician iscusit cântă la instrumentul său favorit, trecând peste obişnuitele verificări dinaintea decolării şi pregătindu-se pentru desprindere rapidă.

„Mai lipsesc doi", reflectă Hari şi se răsuci brusc, zărind proiecţia unei umbre care apăru pe peretele din faţa sa. În uşă stătea Planch, ameţit, frecându-şi cu două degete rădăcina nasului. Pe când ceilalţi primiseră nişte droguri uşoare, care să le confere o fericire artificială, căpitanul navei ktlinene fusese sedat puternic de către Kers. N-ar fi trebuit nici măcar să fie treaz, cu atât mai puţin să poată umbla!

– Ce se-ntâmplă, Seldon? Ce-aţi făcut... cu echipajul meu... cu nava mea?

Psihoistoricul fu gata să-şi nege amestecul în cele întâmplate, dar îi fu imposibil să mintă. „Sunt mai implicat decât mi-aş fi dorit-o vreodată."

Îl apucă de braț pe pilotul smead.

– Pe aici, căpitane! Să te ajut să stai cât mai confortabil.

O sirenă asurzitoare răsună în clipa acea și iahtul spațial fu scuturat de vibrații. Hari și Planch se împleticiră. Planch era mult mai masiv și puternic; când mușchii i se încordară instinctiv, îl strânse atât de puternic pe psihoistoric de braț, încât acesta simți valuri de durere intensă, agonizatoare, aproape îndeajuns ca să-l facă să leșine.

Brusc cineva apăru lângă ei și-l trase pe Planch într-o parte, eliberându-l pe Hari. Maserd se găsea tot în cabina de comandă, pilotând nava, așa că putea fi vorba numai despre...

Noul-venit purta pantaloni bizari, cu țesătura în model fractal și o jachetă cu culori schimbătoare. Era Gornon Vlimt, artistul excentric de pe Ktlina. „Acum au ieșit toți la numărătoare", gândi Hari ușurat, dar în același timp ușor derutat. Vlimt nu avea probleme cu focalizarea atenției. Spre deosebire de ceilalți, privirea lui era fermă.

– Haide, profesore, îl zori ktlinanul. Te aranjez eu în fotoliu. O să se lase cu zgâlțâieli, până ieșim de aici.

Psihoistoricul se așeză într-un fotoliu de lângă display, în timp ce Gornon îi fixa centurile lui Planch și-i verifică rapid și pe ceilalți.

– Acum o să am treabă în cabina de control, profesore. O să discutăm mai târziu. Între timp, admiră peisajul. Așa ceva n-a mai fost văzut de o mie de generații umane și probabil că nici n-o să mai fie văzut vreodată.

Cu aceste cuvinte, Gornon părăsi salonul.

Hari simți imboldul brusc și puternic de a striga și a-l avertiza pe Maserd, dar oboseala îl copleși. Oricum, dacă bănuiala lui se adeverea, un avertisment nu avea să schimbe prea mult lucrurile.

Spectacolul din exterior era cu adevărat memorabil – arhivele individuale explodau tot mai rapid, devenind practic un foc de artificii în spațiul cosmic, nenumărate fulgere ce vaporizau fiecare un miliard de teraocteți de informații. Pentru a-ți croi drum prin nebunia aceea scânteietoare, era necesar cu adevărat un talent deosebit în arta pilotatului. În scurt timp însă, Hari zări un alt mod de distrugere manifestându-se în urma navei. Stația spațială șubredă care se găsea în centrul uriașei aglomerări de arhive începu să strălucească. Căldura emana din tuneluri, conducte și incinte paralelipipedice de stocare, pe măsură ce conținutul giganticei magazii porni să se topească.

„Mă întreb ce s-a întâmplat cu nava cealaltă..." Hari privi în jurul stației, până ce descoperi vehiculul ktlinan. Abandonat și fără nimeni la bord, acesta ar fi trebuit să fie nemișcat în spațiu, dar începu să strălucească și el de energie acumulată. Jeturile de direcționare se activară și începu să se deplaseze în sens opus cursului adoptat de *Mândria Rhodiei*. În scurt timp, nu se mai zări decât sclipirea siajului său, apoi Hari îl pierdu din vedere iar în câmpul vizual al videocamerei apăru altă zonă de distrugere.

„Terraformatoarele", gândi el privind cum giganticele mașini de realizare a cultivabilității își porniră ciclul de autodistrugere. Vehicule stelare preistorice, primitive și demodate, totuși atât de puternice încât transformaseră planete întregi, începură să se năruiască în pulbere de parcă ar fi fost strivite de greutatea anilor.

Un geamăt se auzi dinspre Antic, iar expertul în soluri ridică degetul spre scena teribilă. Își revenise îndeajuns din amețeala drogurilor pentru ca să înțeleagă ce se petrecea. Dovada ipotezei sale – o descoperire care ar fi fost singurul lui drept legal la glorie printre cvadrilioanele de cetățeni galactici anonimi – îi dispărea chiar în fața ochilor.

Hari simți un fior de compătimire pentru omuleț.

„Ar fi fost bine și corect ca adevărul acesta să fie cunoscut. Daneel pretinde că automatele de cultivabilitate au fost trimise de un tip diferit de roboți, programați de un aurorian fanatic a cărui noțiune extremă privind slujirea omenirii însemna anihilarea oricărei opoziții, pentru a pregăti locuri idilice unde să asolizeze coloniștii. Daneel îi dezaproba pe aurorienii antici, totuși logica lui diferă numai prin faptul că el este mai subtil."

Psihoistoricul simțea doar o siguranță pesimistă. Viața nu-i adusese decât înfrângeri. Nici un semn al nepoatei sale dispărute. Nici o validitate a psihoistoriei. Iar acum, pentru binele superior, acceptase distrugerea unei comori.

– Indiferent la ce ai avea de gând pentru noi, Daneel..., ar fi bine să merite, să fie cu adevărat special.

Ceva mai târziu, după ce exploziile fuseseră lăsate mult în urmă, Hari moțăia, când cineva se așeză cu greutate în fotoliul de lângă el.

– Să fiu al naibii dacă universul ăsta are cea mai mică logică, mormăi Maserd.

Hari își frecă ochii.

– Cine pilotează...?

– Artistul ăla cu pantaloni ciudați, se strâmbă nobilul. Nici o comandă nu-mi mai răspunde mie..., doar lui.

– Cum...? Încotro ne duce?

– Zice c-o să ne explice mai târziu. M-am gândit să-i trag una în cap și să încerc să recâștig controlul, dar apoi mi-am dat seama.

– Ce?

– Gornon trebuie să fie responsabil pentru ceea ce i s-a întâmplat lui Kers în stație. Fusese lăsat drogat, ca și ceilalți, și acum uită-te la el! Bănuiesc că nu există decât o explicație. Trebuie să fie un alt...

– ...un alt tip de robot?

De data aceasta, glasul se auzise de pe coridor, unde Gornon Vlimt apăruse, la fel de elegant ca întotdeauna în veșmintele delirante ale Noii Renașteri de pe Ktlina.

– Domnilor, îmi cer scuze pentru situația neplăcută, dar operațiunea care tocmai a fost încheiată necesita o delicatețe și o sincronizare deosebită. Lămuririle trebuiau să aștepte până după obținerea succesului.

– Care succes? întrebă Hari. Dacă intenția ta a fost să recuperezi și să utilizezi arhivele, ai eșuat! Au fost distruse – toate!

– Poate că nu toate... Oricum, principalul meu obiectiv nu îl reprezentau arhivele, răspunse Gornon. În primul rând, ar trebui să elucidez un aspect. Nu sunt Gornon Vlimt pe care-l cunoașteți. Bărbatul acela continuă să se afle sub efectul drogurilor, în nava ktlinană care se îndreaptă spre un punct fals de rendez-vous, unde le va spune tovarășilor săi agenți ai haosului o poveste indusă hipnotic.

– Prin urmare, *ești* un robot, mârâi Maserd.

Duplicatul lui Gornon aprobă din cap.

– După cum poate ați ghicit, reprezint o facțiune diferită de cea a discipolilor lui R. Daneel Olivaw.

– Ești un *calvinan*?

Robotul nu răspunse direct.

– Să zicem doar că episodul anterior a fost altă bătălie dintr-un război al cărui început se pierde în vremurile dinaintea arhivelor pierdute.

– Prin urmare, nu împărtășești țelurile omului pe care l-ai înlocuit? Ale adevăratului Gornon Vlimt?

– Exact, domnule profesor. El dorea să copieze și să răspândească aleatoriu arhivele printre culturile vulnerabile ale Imperiului, creând infecții de haos într-un milion de locații. O idee catastrofală! Propriile dumitale ecuații psihoistorice ar fi fost distruse, iar destinul alternativ

al lui Daneel – indiferent ce ar fi plănuit el în taină – ar fi fost zădărnicit. Orice speranță pentru o tranziție solidă spre o etapă nouă și luminoasă ar fi fost pierdută, o dată ce nebunia se răspândea. Am fi petrecut o jumătate de milion de ani extrăgând oamenii din vizuinile în care ei s-ar fi refugiat după sfârșitul demenței.

– Deci aprobi distrugerea arhivelor? mârâi Maserd.

– Nu este o chestiune de aprobare, ci de necesitate.

– Atunci care-i diferența dintre tine și Kers? întrebă nobilul, care, în mod evident, ajungea la limita toleranței sale pentru mistere.

– Lordul meu, între roboți există multe secte și sub-secte. O facțiune crede că în clipa de față n-ar trebui să zăvorâm ușile, sau să ne limităm opțiunile. În acest scop, vrem să-i solicităm o favoare profesorului Seldon.

Hari hohoti sonor.

– Nu-mi vine să cred! Cu toții vă purtați de parcă aș fi zeul vostru – sau cel puțin un reprezentant convenabil pentru zece cvadrilioane de zei – , dar *în realitate* nu doriți decât să iert și sancționez planurile pe care le-ați stabilit deja!

Robotul îi confirmă presupunerea printr-o aprobare din cap.

– Ai fost pregătit pentru un asemenea rol, domnule profesor. Pe Helicon, zece mii de băieți și fete au fost în mod special concepuți, inoculați și instruiți ca dumneata. Cu toate acestea, numai câteva sute au continuat, calificându-se pentru o serie atentă de condiționări, începând cu educația și terminând cu ambientul familial, țintind un final specific. După un lung proces de cernere, a mai rămas unul singur.

Hari se înfioră. Suspectase de mult ipoteza aceea, dar n-o auzise confirmată niciodată. „Oare acest dușman al lui Daneel are un motiv ca să dezvăluie totul acum?" Decise să rămână prudent.

– Prin urmare, am fost crescut astfel încât să fiu creativ din punct de vedere matematic, și în același timp neconvențional, într-o civilizație ale cărei caracteristici sociale încurajează conservatorismul și conformismul. Dar creativitatea mea a fost dirijată, nu?

Gornon încuviință din cap.

– Trebuia să fii imun la toate mecanismele normale de atenuare, pentru ca această creativitate să înflorească, totuși un sens al direcției era esențial, dirijându-te mereu spre același ideal.

– *Predictabilitatea*, încuviință Hari. Detestam felul în care părinții mei ricoșau de colo-colo. Numai emoții și nici un fel de rațiune! Eu

tânjeam să prezic ce ar face oamenii. Obsesia mea de o viață. (Suspină.) Însă până și un nevropat își poate înțelege nevroza. Eu știam de a mea de multe decenii, robotule. Nu crezi că mi-am dat seama că Daneel m-a ajutat să devin ceea ce sunt? Crezi că dezvăluirea acestor fapte îmi va diminua loialitatea și prietenia față de el?

– Câtuși de puțin, domnule profesor. Ceea ce avem în minte nu te va pune în situația de a-l trăda pe Daneel Olivaw. Cu toate acestea, ne întrebăm...

Urmă o pauză, neașteptat de lungă pentru un robot.

– ...ne întrebăm dacă ai aprecia oportunitatea de a-l judeca?

4

Dors își petrecu ultima parte a călătoriei, transformându-și aspectul. Voia să-și încheie treaba repede și să plece fără întrebări. N-ar fi fost recomandabil să apară pe Trantor cu chipul unei femei pe care toți o credeau moartă de mult – soția fostului prim-ministru Hari Seldon!

Își opri nava la o dană comercială standard și coborî cu Elevatorul Orion până pe suprafața învelită în metal a Trantorului. La serviciul de vamă, o simplă frază codificată convinse calculatoarele de imigrare s-o lase să treacă fără să-i scaneze corpul. Roboții lui Daneel folosiseră de nenumărate generații tehnica aceasta pentru a se strecura în capitală.

„Iată-ne din nou înapoi", gândi ea, „în cavernele de oțel, unde mi-am petrecut jumătate din existență pentru a-l proteja pe Hari Seldon, dirijându-i și îngrijindu-i geniul, devenind atât de pricepută în simularea unei soții încât falsele mele sentimente au devenit imposibil de deosebit de iubirea adevărată.

Și la fel de puternice."

Mulțimi înăbușitoare o înconjurau, cu totul diferite față de viața pastorală și lentă de pe majoritatea planetelor imperiale. Dors se întrebase frecvent de ce oare Daneel proiectase în felul acela Trantorul, ca pe un labirint de coridoare metalice, ai cărui locuitori nu întrezăreau aproape niciodată soarele. În mod sigur, motivul nu fusese unul administrativ, nici necesitatea de a le adăposti pe cele patruzeci de miliarde ale Trantorului. Multe planete imperiale aveau populații chiar mai numeroase, fără să fi nivelat continentele și apoi să le fi contopit într-un singur adăpost placat cu oțel.

Abia după ce îl ajutase pe Hari să definească liniile generale ale psihoistoriei, ea înțelesese motivul real.

Cu mult timp în urmă, în zorii umanității, când Daneel însuși fusese construit, majoritatea oamenilor – cei de pe Pământ – locuiau în vizuine artificiale, strâmte, un rezultat apărut după un necunoscut șoc de proporții. Iar în mileniile ce urmaseră, ori de câte ori o planetă traversase un episod haotic foarte neplăcut, indivizii traumatizați reacționaseră adesea similar, refugiindu-se dir fața luminii, în caverne asemănătoare unor stupi.

Proiectând Trantorul în felul acesta, Daneel *stabilise* în mod inteligent un șablon. Grație designului, Trantorul semăna deja cu o planetă locuită de supraviețuitorii haosului! Paranoia inerentă și conservatorismul făcuseră din ea ultimul loc din Galaxie în care cineva ar fi încercat o renaștere.

„Cu toate acestea", își spuse Dors, „o minirenaștere s-a petrecut aici, iar Hari și cu mine de abia am supraviețuit urmărilor."

Un glas se auzi în spatele ei, făcând-o să tresară:

– Inspector Jenat Korsan?

Era unul dintre numele ei false. Întorcându-se, Dors văzu o femeie îmbrăcată în cenușiu și purtând pe epoleți insigne de nivel mediu, care se înclină cu exact unghiul cuvenit unei funcționare aflată cu două niveluri deasupra ei.

– Sper că ai avut o călătorie plăcută, inspectore.

Dors răspunse, folosind cuvenita curtoazie rueliană, dar, ca de obicei printre Cenușii, nu se pierdu multă vreme cu politețurile.

– Îți mulțumesc că ai venit să mă aștepți, subinspector Smeet. Ți-am parcurs rapoartele despre emigrația spre Terminus. Progresul general pare bun, totuși am sesizat unele discrepanțe.

Pe chipul birocratei trantoriene se succedară mai multe expresii fugitive. Dors nu avea nevoie de puteri mentaliste ca să-i citească gândurile. Cenușiii stabiliți cu misiuni permanente pe planeta-capitală se simțeau superiori celor din brațele spirale exterioare, mai ales unuia precum cel interpretat de Dors – un inspector venit tocmai de la periferie. În același timp, rangul nu putea fi ignorat; cineva cu statutul aparent al lui Dors putea pricinui o sumedenie de necazuri. Era mai bine să coopereze și să se asigure că urma litera regulamentului.

– Ai noroc, inspectore, îi zise Smeet. Poți vedea un grup de emigranți chiar acolo, intrând în capsule, în prima etapă a lungii lor călătorii.

Dors privi în direcția indicată de trantoriană, către o zonă îndepărtată a giganticei săli de tranzit. Acolo, un șir de siluete tăcute și supuse șerpuia printre șnururile de mătase călăuzitoare. Videosen-

zorii ei robotici acuți apropiară scena, scanând câteva sute de bărbați, femei și copii, cu toții purtând ranițe sau ținând cordonul unei valize automate. Starea generală nu era pe de-a întregul sumbră; Dors asistă la momente de ilaritate, când indivizi binedispuși încercară să-și înveselească tovarășii, însă prezența Poliției Speciale trăda adevărul – emigranții erau un fel de prizonieri, exilați trimiși în colțul cel mai îndepărtat al Universului cunoscut, cărora nu li se mai îngăduia niciodată să revină în inima metropolitană a Imperiului.

„Prețul în oameni al planului lui Hari", reflectă Dors. „Îndreptându-se către un bolovan neospitalier numit Terminus, unde ar trebui să creeze o nouă Enciclopedie și astfel să prevină o amenințătoare epocă întunecată. Nici unul dintre ei nu cunoaște următorul nivel de adevăr: că urmașii lor vor avea parte de generații de glorie. Un timp, o civilizație având centrul pe Terminus – Fundația – va străluci mai puternic decât a făcut-o vreodată vechiul Imperiu."

Ea zâmbi, reamintindu-și anii cei mai buni pe care-i petrecuse alături de Hari, pe vremea când Planul Seldon de-abia lua formă, transformându-se dintr-o simplă sclipire apărută în ecuații într-o promisiune fantastică, aparent într-o cale de evadare din dilema tragică a umanității. O cale spre ceva îndeajuns de îndrăzneț și puternic pentru ca să reziste haosului, trecând peste nebunie și aducând omenirea într-o eră nouă.

Fuseseră timpuri excitante. Micuța cabală Seldon acționase frenetic, împărtășind speranțe intense. Pe parcurs, membrii ei creaseră un plan măreț, o dramă zguduitoare ai cărei actori de frunte aveau să fie chiar acești emigranți și posteritatea lor pe obscura Terminus.

Dors se încruntă însă amintindu-și urmarea – ziua în care Hari își dăduse seama de imperfecțiunea conceptului său. Nici un plan, indiferent cât de bine ar fi fost realizat, n-ar fi putut să prevadă toate eventualitățile, sau să ofere predictibilitate absolută. Mai mult ca sigur, perturbațiile și surprizele ar fi deviat minunatul design. Yugo Amaryl insistase, și Hari acceptase, pentru existența unei forțe călăuzitoare – o a Doua Fundație.

„Acela a fost începutul dezamăgirilor." Dors își reaminti cum asta distrusese eleganța superbelor ecuații, silind momentul de inerție masiv, totuși grațios, al cvadrilioanelor de oameni să urmeze voința câtorva zeci. „Iar de acolo lucrurile au luat-o la vale."

Observând procesiunea exilaților, ea știu că destinul lor nu era la urma urmelor atât de strălucitor. Prima Fundație avea să fie glorioasă,

dar rolul ei se limita la a ajuta pregătirea cadrului pentru altceva. În sine, Terminus avea să fie sterilă.

„Cumva, asemenea mie. Hari și eu am avut grijă de civilizații și am crescut copii vitregi, dar creațiile noastre au fost întotdeauna de mâna a doua."

Era ispitită să meargă și să-și viziteze nepoata, pe Wanda Seldon. „Totuși mai bine să n-o fac. Wanda este mentalistă și are ascuțimea unui laser. Nu pot risca s-o las să simtă ce intenționez."

– Au mai existat tentative de evadare? o întrebă pe funcționara Cenușie.

Aproape chiar din ziua în care Hari încheiase înțelegerea sa cu Comisia pentru Siguranță Publică, unii exilați se răzvrătiseră împotriva destinului care le fusese ales. Metodele lor variaseră de la implicări ingenioase în procese juridice perfect legale, până la simulările de boli și tentativele de ascundere în rândul populației trantoriene. Douăzeci dintre ei reușiseră chiar să fure un vehicul spațial și fugiseră, căutând refugiu pe „planeta renașterii" Ktlina.

Smeet încuviință fără chef.

– Da, însă mai puține de când Specialii și-au înăsprit supravegherea. O fată – fiica a doi Enciclopediști – a falsificat cu abilitate documente pentru a căpăta o slujbă aici, la Elevatorul Orion, și a dispărut cu douăsprezece zile în urmă.

„Cam în același timp cu Hari..." Dors cercetase deja baza de date a poliției, remarcând puținătatea informațiilor legate de dispariția psihoistoricului.

Pregătindu-se să plece din Marele Vestibul, ea scană pentru ultima dată șirul exilaților. Deși unii erau furioși, iar alții păreau deprimați din pricina îndepărtării din inima Imperiului, Dors observă că majoritatea dovedea un optimism surprinzător; indivizii respectivi erau angajați în conversații animate, pe măsură ce șirul înainta. Reuși chiar să prindă fragmente de discuții despre știință, arte și spectacole, ca și speculații excitate legate de oportunitățile care le-ar fi putut aduce exilul.

După câțiva ani de trai laolaltă aici, pe Trantor, tiparele lor lingvistice dovedeau urme subtile ale unei tendințe, care fusese prezisă în ecuații, în direcția unui argou destinat peste o sută de ani să fie numit „Dialectul Terminus" – o mlădiță a Galacticei Standard, care în mod inerent avea să fie mai sceptic, abandonând în același timp multe limitări sintactice vechi. Desigur, unele dintre noile glume și expresii ale acestui argou fuseseră introduse de Cei Cincizeci, ca parte a unui

proces de continuitate, pregătindu-i lin și imperceptibil pe exilați pentru rolul lor. Totuși urechile hipersensibile ale lui Dors distinseră și fraze ce nu făcuseră parte din program. În mod limpede, exilații creau multe pe cont propriu.

„Ei bine, n-ar trebui să fiu surprinsă. Ei sunt cei mai buni pe care i-am putut aduna de pe douăzeci și cinci de milioane de planete. Cei mai inteligenți, mai echilibrați, mai energici... și mai dedicați pragmatismului lipsit de sentimentalitate. Prăsila ideală pentru ceva nou și curajos. Dacă omenirea va reuși asta – obținerea unui tratament miraculos prin propriile sale eforturi – , este posibil ca indivizii aceștia și urmașii lor să fie cei care s-o facă..., ajutați de ecuațiile Seldon.

Cel puțin acesta a fost visul..."

Dors scuturã din cap. Nu avea rost să mai viseze la speranțele acelea cândva dragi. Dacă o făcea – și dacă ar fi fost om – , ar fi izbucnit în lacrimi.

Se întoarse către adâncurile Trantorului cu un singur gând în minte: să-l găsească pe Hari.

– Cum adică, *i-ai pierdut urma*? Nu plantaseși un emițător în nava lui!

Robotul din fața lui Dors rămase inexpresiv, poate și fiindcă grimasele faciale nu erau necesare între mașinile cu creier pozitronic, sau pentru că așa ar fi putut arăta *un om*, după ce recunoștea o eroare jenantă – pierderea urmei unuia dintre cei mai importanți oameni din Galaxie.

– N-a trecut nici o săptămână de când transponderul a amuțit, răspunse R. Pos Helsh. Cunoaștem direcția în care a pornit iahtul spațial după ce a decolat de pe Demarchia, iar contactele noastre din Comisia pentru Siguranța Publică ne-au spus că în urmă cu puțin timp un crucișător al Poliției Speciale a dispărut brusc în nebuloasa Thumartin...

– Știrea este neliniștitoare. Ați trimis roboți acolo?

– Ne pregătiserăm s-o facem, dar ne-a oprit un mesaj din partea lui Daneel.

– V-a oprit Daneel?! A oferit vreun motiv?

Celălalt robot transmise echivalentul în microunde al unui înălțat din umeri.

– Aici, pe Trantor, suntem cam puțini, explică el. Nu există destui agenți roboți de încredere, așa încât investigațiile ulterioare au fost lăsate pe seama poliției. În plus...

R. Pos Helsh făcu o pauză, după care continuă pe ton sec:

– Am impresia că totul a fost dezvăluit, conform unui plan al lui Daneel.

Dors căzu pe gânduri.

„Ei bine, asta nu m-ar surprinde. Intenționează să se folosească de Hari chiar dacă ar fi senil, deși un bătrân ar trebui lăsat în pace să-și admire cu satisfacție realizările din trecut. Dacă ar fi existat vreun serviciu, sau vreo funcție în care să mai poată juca vreun rol în scopul consolidării strategiei pe termen lung a lui Daneel, mă îndoiesc că Servitorul Nemuritor ar fi ezitat vreo clipă."

Cu toate acestea, dăinuia un mister.

„Ce ar putea face Hari la vârsta lui ca să-l ajute pe Daneel?"

Ea nu mai avea mult timp la dispoziție. În curând, agenții lui Daneel aveau să afle că Dors sosise aici din proprie inițiativă, abandonându-și postul de pe Smushell. Dors habar nu avea ce ar fi putut face Daneel în privința asta; fusese remarcabil de tolerant atunci când Lodovic Trema întreprinsese acțiuni mult mai rele. În cazuri similare, Daneel ordonase dezactivarea și demontarea roboților, dacă purtarea lor era contrară imaginii sale asupra binelui superior. Cu mult timp în urmă, în timpul marilor războaie civile robotice, el fusese o forță de neoprit, capabil de o cruzime teribilă..., totul pentru binele pe termen lung al omenirii.

Dors decise să părăsească Trantorul și să se îndrepte către nebuloasa Thumartin. Mai rămăsese însă un lucru de făcut.

Vizitând o secție obscură a bibliotecii din Universitatea Streeling, se conectă la un panou camuflat de fibre optice. Folosind scurtături și metode de acces secrete prin software, evită capcanele ce apărau site-ul de date cel mai prețios al Grupului Seldon – Primul Radiant – și, în cele din urmă, reuși să descarce ultima versiune a Planului Seldon. Poate că avea să-i ofere vreun indiciu despre ceea ce intenționa Hari. De ce un bătrân în pragul paraliziei, aflat în ultimele zile ale vieții, ar fi plecat însoțit de un birocrat obscur și de un nobil diletant, în căutarea unor legende despre fosile și colb?

Universitatea Streeling era una dintre puținele locuri de pe Trantor unde câteva clădiri din fildeș și argint se aflau direct sub cerul înstelat. Părăsind sala de lectură, Dors evită o construcție fără ferestre aflată la câțiva metri depărtare, unde cincizeci de psihoistorici se adunau pe timpuri ca să continue rafinarea Planului, pregătindu-se pentru lunga lor conducere a destinului. Deocamdată numai doi dețineau puteri

mentaliste, restul fiind simpli matematicieni, ca Gaal Dornick, dar în curând ei aveau să se împerecheze cu medii psihice talentate, combinând ambele capacități și pregătind baza unei puternice clase conducătoare galactice. O a Doua Fundație care s-o conducă pe Prima din umbră.

Hari încercase să facă din necesitate o virtute. La urma urmelor, puterile mentaliste ofereau cu adevărat un tăvălug excelent cu care să niveleze orice încrețituri s-ar fi putut ivi în decursul secolelor, totuși aceasta rămânea o soluție lipsită de eleganță, introdusă cu sila în ecuații. Lui Hari nu-i plăcuse de fapt niciodată conceptul unui corp de elită format din semizei.

Cu timpul, asta îl rosese la interior.

„Poate că de aceea a îmbătrânit așa rapid", gândi Dors. „Sau poate că pur și simplu mi-a simțit lipsa." Indiferent care ar fi fost adevărul, ea se simțea vinovată pentru că lipsise atâta timp, oricât ar fi rationalizat Daneel necesitatea.

Grăbindu-se pe lângă careul principal al Universității, Dors simți o atingere familiară mângâindu-i straturile superficiale ale minții. Folosindu-și transfocatorul, se uită spre nord, la un grup de universitari în robe purpurii – meritocrați de nivelurile VII și VIII -- care se îndrepta către Clădirea Amaryl. Unul dintre ei, o femeie micuță, se împletici brusc, apoi porni să se întoarcă spre Dors.

Era Wanda.

În mod sigur, orice gest neobișnuit ar fi atras atenția, așa că, traversând pieziș careul, Dors afișă expresia birocratei cufundată în gânduri și îmbrăcată în cenușiu al cărei rol îl juca, plictisitoare și inofensivă.

Expresia lui Wanda deveni derutată și Dors simți o testare mentalistă când trecu pe lângă ea. Talentul nepoatei ei nu era totuși suficient de puternic pentru a străpunge ecranul exterior de camuflare al unui robot bine antrenat. După timpul petrecut pe Smushell unde îngrijise telepați mult mai puternici, Dors păcăli cu ușurință investigația femeii.

Cu toate acestea era un moment încordat. Ceva din Dors – părticica aceea reglată să acționeze și să simtă aidoma unui om – dorea să mângâie persoana aceasta pe care o cunoscuse și o iubise.

„Lui Wanda însă nu-i trebuie acum o întâlnire cu răposata ei bunică. Este mulțumită de rolul pe care-l are și care o preocupă, fiind convinsă că a Doua Fundație va determina o trezire măreață a omenirii, în mai puțin de o mie de ani.

DAVID BRIN

Misiunea mea nu este să tulbur o asemenea împlinire, oricât ar fi ea de iluzorie."

Așa încât Dors își continuă drumul, cu fața și mintea suficient de diferite pentru ca Wanda să clatine în cele din urmă din cap și să-și alunge senzația fugitivă de familiaritate.

Când ajunse la o distanță sigură, Dors suspină ușurată.

5

Sybyl nu fu încântată de cele aflate. După ce-și recăpătă cunoștința la bordul *Mândriei Rhodiei*, îi acuză cu vehemență pe Hari și Maserd pentru ceea ce făcuseră.

– Ați distrus speranța scăpării de tiranie a zece cvadrilioane de oameni!

Lângă ea, Planch acceptă această ultimă înfrângere cu mai mult calm decât se așteptase Hari. Căpitanul înalt și smead era interesat să priceapă ce se întâmplase și ce putea aduce viitorul.

– Să vedem dacă am înțeles cum stau lucrurile, rosti el. Am fost manipulați de *un* grup de roboți care ne-au atras în locul unde existau arhivele, pentru ca să le oferim un pretext să le distrugă, beneficiind și de sancțiunea finală a lui Seldon, da? Numai că, după aceea, am fost răpiți de *alt* grup de tik-toki blestemați?

Hari, care încerca să citească, ridică ochii iritat din *Cartea cunoașterii pentru copii*.

– Căpitane Planch, adesea voința umană se dovedește mai puțin potentă decât ne imaginăm noi, egoiștii. Liberul arbitru este un concept adolescentin, care continuă să apară întruna, aidoma unei buruieni încăpățânate. Totuși majoritatea oamenilor îl depășește.

Suspină adânc și încheie:

– Esența maturității este să înțelegi cât de redusă este forța pe care o poate exercita un singur om împotriva unei galaxii uriașe, sau împotriva momentului de inerție al destinului.

Planch îl privise din capătul opus al salonului.

– Profesore, poate că deții volume fantastice de dovezi și aparatul matematic necesar pentru a susține filosofia aceasta dură, dar eu unul n-o voi accepta nici pe patul de moarte!

Sybyl se plimba agitată înainte și înapoi, făcându-l pe Antic să-și retragă picioarele ori de câte ori se apropia de scaunul său. Micuțul birocrat înghiți încă o pastilă albastră, deși se calmase considerabil

față de episodul din nebuloasă când își pierduse realmente cunoștința în urma drogurilor. Continua doar să-și roadă unghiile, permanent.

Jeni stătea ghemuită pe colțul unei canapele, apăsându-și de frunte un desenzitivator neural. Fata se comporta cu mult curaj, dar era evident că migrenele și frisoanele ei se înrăutățiseră.

– Trebuie dusă neapărat la un spital, se adresă Sybyl răpitorilor. Sau preferați s-o lăsați pe biata fată să moară, numai pentru faptul că ne urâți?

Robotul cu înfățișarea lui Gornon duse un braț înapoia capului și aranjă firul care îl conecta cu calculatorul navei, permițându-i să controleze *Mândria Rhodiei* în vreme ce iahtul traversa rutele stelare, gonind spre o destinație necunoscută.

– Nu intenționasem să te iau pe dumneata, pe Jeni Cuicet și pe căpitanul Planch în această etapă a călătoriei, explică umanoidul. Dacă aș fi avut timp suficient la dispoziție, v-aș fi îmbarcat alături de adevăratul Gornon Vlimt.

– Și, apropo, încotro ai fi trimis nava noastră? întrebă Sybyl. Intenționai să ne predai poliției? Unei închisori imperiale? Sau să *ne vindeci* de *nebunia* noastră, cu ajutorul așa-zisei Agenții de Sănătate și Decontaminare care asediază Ktlina?

Robotul clătină din cap.

– V-aș fi trimis într-un loc sigur, unde nici unul dintre voi nu ar fi fost vătămat și nici nu ar fi putut *face* vreun rău. Însă oportunitatea respectivă s-a pierdut, așa că trebuie să ne adaptăm. Prin urmare, nava aceasta se va opri pe o planetă imperială convenabilă, unde voi trei veți fi debarcați și Jeni va putea primi îngrijirea medicală.

Planch își frecă bărbia.

– Mă întreb unde a dat greș planul vostru în stația arhivelor? L-ați ucis pe Kers, totuși n-ați intervenit în ceea ce făcea el acolo. Nu ne-ați lăsat să accesăm arhivele rămase, iar acum ne zoriți aproape cu disperare. Se apropie oare dușmanii voștri?

Gornon nu răspunse. Nici nu trebuia s-o facă; toți știau că facțiunea sa de roboți era mult mai slabă decât a lui Kers și nu putea reuși nimic dacă nu se bizuia pe viteză și surpriză.

Hari se întrebă ce trebuia făcut cu oamenii de la bordul navei. Desigur, el însuși cunoscuse de decenii majoritatea marilor secrete, însă ce se putea face cu Sybyl, Planch, Antic și Maserd? Nu aveau ei să spună totul, imediat ce urmau să fie eliberați, ori destăinuirile lor erau lipsite de importanță? În Galaxie abundau mereu zvonurile lipsite

de temei despre așa-zișii *eterni*, ființe mecanice nemuritoare și atotcunoscătoare. De-a lungul anilor, Trantorul fremătase în multe rânduri, cuprinsă de agitația unor vești neconfirmate, dar întotdeauna mania respectivă se diminuase o dată ce interveneau în mod automat mecanismele de atenuare socială.

Psihoistoricul privi spre Jeni, simțindu-se vinovat. Encefalita ei adolescentină se agravase în urma aventurilor; fusese nevoită să se confrunte cu revelații frecvente legate de roboți, fosile și arhive conținând istorie antică..., iar toate acelea erau subiecte pe care creierul uman fusese condiționat să le considere dezgustătoare de către organismul infecțios al encefalitei.

Hari discutase cu Maserd, care nu era de fel incompetent; nobilul înțelesese deja că encefalita nu putea fi naturală. Deși preceda toate culturile cunoscute, ea trebuie să fi fost *concepută* cândva, proiectată cu un scop bine determinat. În mod deliberat, fusese făcută simultan durabilă și virulentă.

– Să fi fost o armă împotriva omenirii, întrebase Maserd, construită de o rasă alienă? Poate chiar una dintre cele care erau atacate și distruse de terraformatoare!

Hari își reaminti de minții-meme care, pentru scurt timp, declanșaseră haosul pe Trantor – entități software nebune ce pretindeau că ar fi fost fantome ale unor civilizații preistorice și care îi învinuiau pe semenii lui Daneel pentru devastări petrecute într-un trecut insondabil. Hari se întrebase dacă nu cumva encefalita era opera *lor*, destinată răzbunării împotriva omenirii..., până ce definitivase psihoistoria.

După aceea înțelesese că encefalita era altceva – unul dintre „atenuatorii" sociali care păstrau civilizația umană stabilă și rezistentă în fața schimbărilor.

„A fost construită, este adevărat, dar nu pentru a distruge omenirea.

Encefalita a fost o inovație medicală. O armă împotriva unei boli mult mai vechi și mai ucigașe.

Haosul!"

În scurt timp, Sybyl abordă o altă direcție, sărind spre subiecte noi cu abilitatea frenetică a unei minți aparținând renașterii.

– Puterile mentaliste pe care le-am văzut demonstrate sunt fantastice! Savanții noștri de pe Ktlina au început cu scepticism, dar câțiva au emis ipoteza că un calculator puternic, cu senzori hiper-

sensibili, ar putea urmări și descifra toate impulsurile electronice emise de un creier uman! Eu m-am îndoit că poate fi realizată o analiză atât de vastă și de sofisticată, chiar dacă s-ar dispune de cele mai noi mașini de calcul. Se pare însă că acești roboți pozitronici o făceau de foarte mult timp!

Clătină din cap.

– Imaginați-vă! Știusem dintotdeauna că clasele conducătoare au dispus de o mulțime de modalități pentru a ne controla, dar nu avusesem nici o idee că asta includea invadarea și alterarea minților noastre!

Hari se rugă în gând ca femeia să se oprească din vorbit. Cineva cu inteligența ei ar fi trebuit să priceapă implicațiile: cu cât descoperea mai multe, cu atât avea să fie mai vital să-i șteargă întreaga memorie din ultimele săptămâni, înainte de a putea fi eliberată. Indivizii renascentiști nu erau însă așa. Extazul creativității eliberate a minților lor îmbibate de haos era într-atât de mare încât dependența de următoarea idee nouă depășea ca intensitate orice drog.

– De-a lungul istoriei, continuă Sybyl, a existat o modalitate de înfrângere a claselor conducătoare. Aceasta a fost preluarea și eliberarea tehnologiilor lor de oprimare! Răspândirea acestora în masele asuprite. Dacă niște roboți antici pot citi gândurile, de ce să nu producem pe scară largă tehnica respectivă și s-o dăruim tuturor? Fiecare cetățean să aibă o cască de amplificare a gândurilor! În scurt timp, toți oamenii vor fi telepați. Vom realiza și ecrane protectoare pentru momentele când dorim să ne păstrăm intimitatea, dar în restul timpului... închipuiți-vă cum va fi viața! Schimb instantaneu de informații! Câtă bogăție de idei!

Femeia trebui să se oprească în cele din urmă, deoarece își pierduse răsuflarea. Hari, pe de altă parte, reflectă la imaginea zugrăvită de ea.

Dacă puterile mentaliste se răspândeau vreodată în mod deschis ca să fie împărtășite de toți, psihoistoria ar fi trebuit reconstruită din temelie. O știință despre omenire putea fi în continuare posibilă, dar nu avea să se mai fundamenteze niciodată pe aceeași ipoteză – că trilioane de oameni ar putea interacționa aleatoriu, ignorante, precum moleculele complexe dintr-un nor de gaze. Conștiința de sine la care s-ar fi adăugat cunoașterea intimă a celorlalți ar fi complicat infinit lucrurile. Numai dacă nu...

„Bănuiesc că s-ar putea manifesta în oricare dintre cele două căi. Telepatia ar putea sfârși prin *simplificarea* tuturor ecuațiilor, dacă ar acționa uniform, coagulând toate mințile într-un singur flux de gânduri...

Sau ar putea sfârși prin amplificarea exponențială a complexității! Îngăduind mentalismului să se fracționeze în diverse stări interne și externe reciproc împărtășite, compartimentându-le și apoi renăscându-le într-o diversitate de cadre.

Mă întreb dacă aceste două modalități ar putea fi modelate și comparate prin stabilirea unei serii de matetomatoni celulari..."

Psihoistoricul rezistă ispitei delicioase de a se afunda în detaliile acelui scenariu ipotetic. Îi lipseau atât instrumentele, cât și timpul necesar.

Desigur, apariția bruscă pe Trantor a câtorva sute de oameni cu aptitudini mentaliste, cu o generație în urmă, nu fusese o coincidență. Deoarece în scurt timp aproape toți fuseseră adunați în cercul lui Daneel, se putea presupune că Servitorul Nemuritor plănuise introducerea abilității psihice în rasa umană..., deși nu în felul capricios democratic imaginat de Sybyl.

Hari suspină. Ambele posibilități însemnau sfârșitul muncii sale de o viață, sfârșitul ecuațiilor minunate.

Reveni la *Cartea cunoașterii pentru copii*, încercând să ignore zgomotele și discuțiile celorlalți ocupanți ai salonului. Se afundase în Epoca Tranziției, perioada ce urmase imediat după prima mare tehnorenaștere, când valurile de revolte, distrugeri și solipsism nebunesc ruinaseră cultura strălucitoare care crease rasa lui Daneel. Pe Pământ, ele duseseră la legea marțială, interdicții draconice și o repulsie generală față de excentricitate și individualism – toate combinate cu fluxuri dis:rugătoare de agorafobie.

Pe atunci situația păruse diferită pentru cele cincizeci de planete spațiene. În primele colonii umane interstelare, milioane de oameni norocoși trăiau vieți lungi și liniștite în mijlocul unor proprietăți uriașe, îngrijiți de roboți servitori. Totuși derivările lui Hari dovedeau că intoleranța paranoică a spațienilor și dependența excesivă de activitatea roboților erau la fel de simptomatice în privința traumelor și disperării.

În epoca aceea apăruseră Daneel Olivaw și Giskard Reventlov, primul robot mentalist, ambii programați cu un devotament neabătut față de rasa stăpânilor afectați. Hari nu pricepea tot ce se petrecuse după aceea, dar și-o dorea din tot sufletul; cumva, cheia pentru o înțelegere mai profundă era ascunsă în perioada respectivă.

– Iartă-mă că te întrerup, domnule profesor, se auzi un glas dinapoia sa, dar a sosit momentul să te introducem în instalația de reîntinerire.

Hari tresări, ridicând capul. Era Gornon – sau mai exact R. Gornon Vlimt, robotul care preluase înfățișarea ktlinanului.

Acest Gornon dorea să-i ofere o nouă doză de tratament în mașinăria ca un sicriu construită pe Ktlina, dar care fusese dotată cu îmbunătățiri pe care facțiunea lui secretă de roboți eretici le păzeau de cine știe câte secole.

– Este realmente necesar? întrebă psihoistoricul.

Instinctul său de autoconservare se diminuase după evenimentele petrecute cu două zile în urmă, când logica îl împinsese să execute un act repulsiv: distrugerea sau sancționarea distrugerii unui volum imens de cunoștințe, spre binele superior al omenirii.

– Mă tem că da, insistă R. Gornon. Vei avea nevoie de mai multă rezistență pentru cele ce vor urma.

Hari simți un fior scurt. Precizarea nu sunase deloc îmbietor. Cu mulți ani în urmă, fusese încântat de aventură – să gonească prin Galaxie, să răspundă la provocările dușmanilor, să le dejoace planurile detestabile și să scotocească după secrete din trecut – , dar în același timp se plânsese permanent că ar fi preferat să se afunde în cărțile sale. Dar pe atunci, Dors fusese alături de el. Aventura nu-l mai atrăgea și nu era sigur că ar fi dorit să mai vadă o mare parte din viitor.

– Perfect, încuviință mai mult din politețe decât din obligație. Viața mea a fost călăuzită de roboți și nu are nici un rost să închei un obicei atât de îndelungat într-o etapă atât de târzie a jocului.

Se sculă și-și deplasă corpul obosit spre infirmerie, unde-l aștepta o cutie albă, cu capacul întredeschis precum cel al unei cripte. Observă acum că în interior existau *două* adâncituri, ca și cum ar fi fost destinată pentru două trupuri.

„Confortabil", reflectă el.

Când R. Gornon îl ajută să se întindă înăuntru, Hari știu că acela era un punct de tranziție. Indiferent dacă avea să se trezească sau nu – când sau sub ce formă urma s-o facă – , nimic nu avea să mai fie vreodată la fel.

6

Nebuloasa Thumartin era un vârtej de sfărâmături și plasmă disipată. Un asemenea dezastru de dată recentă – instrumentele de detecție anunțau supraîncărcarea și explodarea spectaculoasă a multor motoare de hiperpropulsie, cu numai două zile în urmă – putuse fi produs doar în urma unei acțiuni violente, poate a unei bătălii spațiale majore. Cu toate acestea, deoarece avusese loc în interiorul unui nor negru ca noaptea, nici un locuitor al Galaxiei nu avea să știe vreodată adevărul.

Mai precis, nici un om. Deja, canalele criptate de hiperunde folosite de roboți anunțaseră că arhivele și terraformatoarele fuseseră distruse pentru totdeauna.

Dors examina scena cu senzații acute de confuzie și anxietate. Hari fusese aici, fie înainte, fie chiar în decursul acelui episod violent. Dacă Dors ar fi fost om, măruntaiele i-ar fi fost strânse în ghemuri de anxietate. Așa însă, programele ei de simulare o treceau în mod automat prin aceeași serie de emoții artificiale.

– *Locul acesta... parcă ar fi acasă, Dors. Știu că Voltaire și cu mine am petrecut multe secole aici, hibernând, până când cineva ne-a rechemat la viață.*

Vocea se auzea de la imaginea holografică din apropiere, care prezenta o tânără cu păr tuns scurt și purtând o armură medievală.

Dors încuviință din cap.

– Probabil că unul dintre agenții lui Daneel v-a dus arhiva de aici pe Trantor, ca parte dintr-un plan despre care eu nu știam nimic. Sau poate că unitatea ta, aflată în plutire liberă, a fost recuperată de o navă umană care se întâmpla să treacă pe acolo și dusă pe o planetă ce nu bănuia nimic, unde entuziaștii i-au golit conținutul fără cea mai mică măsură de precauție.

Holograma fetei chicoti.

– *Din descrierea ta, par a naibii de periculoasă.*

– Tu și simul Voltaire ați declanșat haosul în Sectorul Junin și pe Sark. Chiar și după ce Hari v-a alungat pe amândoi în adâncurile spațiului, o copie a lui Voltaire a infectat și alterat într-un mod necunoscut pe Lodovic Trema. Da, da, voi sunteți realmente creaturile haosului.

Ioana d'Arc zâmbi și făcu un gest spre dezastrul vizibil dincolo de hublouri.

– *Presupun atunci că ești de acord cu toată distrugerea aceasta. Te pot întreba de ce mă mai ții pe lângă tine, în cazul ăsta?*

Dors tăcu.

– *Poate pentru că ești, finalmente, gata să confrunți întrebările neplăcute? În anii pe care i-am petrecut alături de Voltaire, nici unul dintre noi n-a putut modifica opinia celuilalt în problemele fundamentale. Eu continui să fiu devotată credinței, la fel cum el este devotat rațiunii. Cu toate acestea, am învățat unul de la celălalt. De exemplu, îmi dau seama acum că atât credința cât și rațiunea sunt vise ce derivă din aceeași încredere melancolică.*

Dors înălță o sprânceană.

– Ce fel de încredere este aceasta?

– *O încredere în justiție, indiferent dacă aceasta este impusă de o putere divină exterioară, sau dacă provine din creditul pe care oamenii îl câștigă prin rezolvarea unei probleme raționale. Atât rațiunea cât și credința pornesc de la ipoteza conform căreia condiția umană are sens. Că nu este o glumă proastă.*

Dors pufni încetișor.

– Cu adevărat provii dintr-o epocă stranie. Pe timpul când ai trăit, erai realmente atât de oarbă față de haos?

– *„Oarbă față de haos"? Voltaire și cu mine ne-am născut în secole extravagante, violente, confuze și brutale. Chiar și ulterioara epocă tehnologică, care ne-a resuscitat prin simulări inteligente pe calculator, avea propriile ei probleme dureroase. Însă acest* tip *specific de haos la care te referi – o boală anume, care răstoarnă culturile aflate în culmea...*

Ioana clătină din cap.

– *Nu-mi reamintesc să fi existat așa ceva în timpul meu. Și nici Voltaire nu-și reamintește. Sunt sigur că am fi observat. Nici credința, nici rațiunea nu pot înflori când în adâncul sufletului ești convins că Universul este pornit împotriva ta.*

Dors căzu pe gânduri. S-ar fi putut ca Ioana să aibă dreptate? S-ar fi putut să existe o vreme când să nu fi existat amenințarea maladiilor haosului? Părea însă lipsit de sens! Prima epocă științifică măreață – care inventase atât roboții, cât și zborurile spațiale – colapsase în nebunie. *Trebuia* să fie ceva endemic...

Interfața calculatorului navei îi întrerupse gândurile, umplând cabina cu litere strălucitoare.

Cercetarea spațiului apropiat indică urmele unor nave ce au părăsit recent zona prin Salturi. Principalele posibilități sunt afișate pe ecran. Vă rugăm, alegeți cursul pe care doriți să-l urmați.

Cercetarea fusese comandată de Dors. Acum ea studia pe monitor cele două urme de ionizare care se îndreptau în direcții opuse.

„Este posibil ca nici una dintre ele să nu-l fi îndepărtat pe Hari de locul acesta. Este posibil ca atomii săi să plutească acum printre tăciuni și sfărâmături..., memorii antice și ruinele ambițiilor trecute."

Clătină din cap.

„Cu toate acestea, trebuie să optez."

Tocmai când era pregătită să riște ghicind, literele strălucitoare se schimbară din nou.

În nebuloasă pătrunde o altă prezență. O navă. Coordonatele sunt următoarele...

Dors activă imediat grila defensivă a navei și se conectă direct la calculator. Putea acum să simtă intrusul – un vehicul rapid. Unul dintre cele mai bune crucișătoare imperiale, o navă de pe o planetă a haosului...

...sau una condusă de roboți.

Suntem apelați. Pilotul folosește numele Dors Venabili.

Dors aprobă din cap. Probabil că Daneel aflase despre apostaza ei și trimisese pe cineva s-o caute. Zile întregi, își repetase ce avea să spună, fie Servitorului Nemuritor, fie emisarului său, discipol al Legii 0, atunci când avea să încerce să o atragă înapoi la matcă, apelând la simțul datoriei ei. Oricâtă neplăcere ar fi simțit față de evenimentele trecute, Daneel ar fi insistat că singura ei opțiune actuală era să ajute planul lui pe termen lung pentru salvarea omenirii.

„Există chiar posibilitatea să se tragă în mine, dacă încerc să fug." Dors simțea totuși imboldul nebunesc să procedeze chiar în felul acela – s-o șteargă din fața subordonaților lui Daneel. Acțiunea avea să-i exprime repulsia mai elocvent decât cuvintele.

Pilotul vehiculului care se apropie solicită din nou contact. A emis un cod de identificare personal și un mesaj.

Fără chef, Dors se deschise spre rafala de date.

– Salut, Dors! Presupun că mă asculți. Ai avut timp suficient să te gândești? Nu crezi că ar fi timpul să stăm de vorbă?

Ea se clătină surprinsă. Din alt punct de vedere însă părea că se așteptase la așa ceva din capul locului. Exista o simetrie care-i cerea să-l confrunte pe Lodovic Trema.

În apropiere, imaginea holografică a tinerei îmbrăcată în costum de cavaler medieval tremură, apoi surâse pe jumătate.

– Îl simt pe Voltaire! Se găsește în apropiere, în una dintre manifestările sale.

Programele de simulare creară copia perfectă a unui suspin resemnat, când Dors zise:

– Bine, să auzim ce au de spus cei doi băieți.

7

Hari scruta Pengia, întrebându-se ce anume i se părea bizar la ea. Privită de pe orbită, părea modestă, ca orice planetă imperială tipică, cu oceane albastre sclipitoare și regiuni agricole plate, imense, acoperite de ogoarele cultivate în tablă de șah și de livezi bogate. În mod clar, orășelele nu dominau viața de aici; de fapt, locul acesta bucolic trebuie să fi rămas neschimbat de milenii.

Totuși șesurile întinse și fertile i se părură în mod brusc stranii psihoistoricului, acum când cunoștea sursa geometriilor lor perfect ordonate. Fuseseră probabil create de mașinării incredibile. Mintea sa își imagină momentul – relativ recent, conform criteriilor galactice – când focul artificial se prăbușise din ceruri, detonând și pulverizând bazine fluviale întregi, săpând albii ideale pentru râuri, apoi însămânțând versiunea mai veche a lui Pengia cu vegetația și hrana necesare coloniștilor umani.

Hari mai înțelese altceva.

„Nu am văzut multe planete imperiale «tipice». Mi-am petrecut majoritatea vieții alergând de colo-colo, investigând bizarul..., încercând să înțeleg deviațiile de la regulile psihoistoriei, străduindu-mă să pricep abaterile și variațiile din modelul nostru aflat în creștere. Pur și simplu, niciodată nu mi s-a părut important să vizitez un astfel de loc, unde se naște marea majoritate a oamenilor. Acolo unde ei duc vieți aproape identice cu cele ale strămoșilor și apoi mor într-o satisfacție sau disperare modestă – conform dramelor personale."

Chiar și Heliconul, unde Hari își trăise primii ani ai vieții, era cunoscut în general ca o anomalie. Deși agricultura domina economia planetei, o șansă genetică locală dusese la o industrie turistică notorie, asigurând genii matematice pentru birocrație și meritocrație. Nu era de mirare că Daneel optase să-și desfășoare acolo cercetările și experimentările!

„Poate că locul acesta este tipic", gândi Hari, „dar eu nu mai știu ce înseamnă asta." Din nou, umilința se simțea surprinzător de confortabilă la vârsta lui.

Desigur, toate reflecțiile acelea stranii puteau fi un produs secundar al recentului său tratament de reîntinerire. Psihoistoricul simțea o forță nouă în membre, o siguranță sporită a pasului, iar toate astea nu puteau să nu-i afecteze starea generală, transmițându-i o energie pe care, ca o ironie a sorții, o *detesta*, știind că era artificială.

O parte din el se simțea totuși surprinsă cât de puțin se schimbaseră lucrurile.

„Continui să fiu un bătrân. Aspectul exterior nu diferă deloc. Pot simți că mi s-a oferit ceva mai multă vigoare, dar sincer să fiu mă îndoiesc că ea se va converti într-o prelungire a vieții. Asta să fie toată diferența dintre ceea ce poate renașterea lui Sybyl și biotehnologiile secrete pe care calvinenii le-au păzit de secole? Nu mi se pare de fel impresionantă."

Hari avea senzația vagă – aproape ca un vis – că, în timp ce zăcuse în cutia mare și albă, dobândise unele lucruri, dar că altele îi fuseseră *luate*. Se întâmplaseră mai multe decât era aparent.

Planeta azurie se apropie în videoecranele *Mândriei Rhodiei*. Pilotată de R. Gornon, nava se pregătea de asolizare. Dintr-un motiv necunoscut, toți priveau spre est în vreme ce coborâră; nimănui nu-i păsa de peisajul vestic care era, la urma urmelor, aproape identic. Jeni era aproape nemișcată într-un fotoliu-suspensor, luptându-se cu valuri alternative de febră și fiori.

Antic continua să identifice formele geografice de dedesubt, împărtășind cu Maserd excitarea înțelegerii felului în care fusese obținut solul – o plăcere intelectuală lacomă pe care Hari o cunoștea prea bine. Surâse către cei doi prieteni ai săi mai tineri.

Sybyl și Planch stăteau împreună lângă ecranul cel mai din față, șușotind în taină, deși Hari bănuia care le erau grijile. Membrii echipajelor de pe Ktlina și din *Mândria Rhodiei* primiseră recent din partea lui R. Gornon un tratament constând din droguri și hipnoză, iar acum își vedeau de îndatoriri oarecum inexpresivi și în mod clar fără să aibă nici o amintire a evenimentelor bizare ce se derulaseră în ultima săptămână.

„Ei doi se întreabă când le va veni rândul", gândi Hari. „Se străduiesc probabil să conceapă un plan de evitare a situației, sau cel puțin să lase un mesaj secret pentru prietenii lor. Știu asta pentru că în felul ăsta aș proceda dacă aș fi în locul lor."

Antic și Maserd păreau mai puțin preocupați, poate fiindcă se bizuiau pe protecția prieteniei psihoistoricului sau poate fiindcă erau

mai încrezători. Nici unul dintre *ei* nu avea să susțină ceva care ar fi putut produce haos, totuși Hari avea îndoieli.

„R. Gornon acționează în multe privințe ca și cum ar avea aceleași intenții ca Daneel. Pe de altă parte, a ucis pe unul dintre agenții lui Daneel și în mod limpede caută să-și piardă urma, să evite de a fi prins de Servitorul Nemuritor."

Era clară implicarea unor complexități pe care Hari încă nu le putea înțelege. Prin urmare, Antic și Maserd se bizuiau poate excesiv pe prietenie și încredere, pentru a-și păstra amintirile evenimentelor recente.

Planch și Sybyl ajunseseră la o concluzie și porniră spre Hari cu fețe împietrite și maxilare încleștate.

– Suntem gata să recunoaștem că ai câștigat din nou, Seldon, rosti femeia. De aceea, îți propunem un târg.

– Ar fi o exagerare să afirmați că eu aș fi câștigat ceva, clătină Hari din cap. Dimpotrivă, așa-zisele „victorii" recente mă costă mai mult decât ați putea bănui. Și apoi, ce vă face să credeți că m-aș găsi în poziția de a discuta un târg, cu atât mai puțin de a-l încheia?

Sybyl se strâmbă frustrată, însă Planch păru netulburat.

– Noi nu înțelegem tot ce se întâmplă, dar este limpede că opțiunile ne sunt limitate. Chiar dacă nu poți comanda chestia aia – indică din bărbie spre R. Gornon – , ai în mod evident o influență asupra ei. Mașinăriile tik-tok te apreciază foarte mult.

„Apreciază felul în care mă pot folosi", gândi Hari cumva cu amărăciune. Desigur, era injust. Aparent, *toți* roboții, chiar și dușmanii lui Daneel, îl respectau pentru un motiv primordial. În mileniile de existență ale universului omenesc, psihoistoricul se apropia cel mai mult de un stăpân complet conștient și cunoscător.

„Tare mult m-a mai ajutat asta", își spuse Hari ironic, „și tare mult va ajuta omenirea!"

– Care-i propunerea voastră? întrebă el.

Planch trecu energic la treabă.

– După cum văd eu lucrurile, tik-tokul ăsta mentalist ne-ar putea scoate din funcție pe oricare dintre noi, pentru ca apoi, prin injectare de droguri, să ne spele creierii. Totuși varianta asta are două dezavantaje! În primul rând, grație Legii 1 a roboticii, lui Vlimt nu-i va *plăcea* să procedeze așa. Sigur că da, s-ar putea să se justifice că o face pentru un bine superior, însă bănuiesc că omul nostru de tinichea va *prefera* să găsească altă modalitate de a ne împiedica să povestim tot ce ni s-a întâmplat, nu?

Hari fu impresionat de raționament; Planch se adapta excelent.

– Continuă!

– În plus, dacă vom apărea cu un gol important în memorie, el ar constitui un indiciu important pentru toți amicii noștri sau pentru oricine ne cunoaște. Pe Ktlina există oameni care ne știau planurile. Indiferent ce ar face un robot cu mințile noastre, indivizii cunoscători ar putea fi capabili să utilizeze noi tehnologii renascentiste pentru ca să-i anuleze acțiunea. Pentru ca să se asigure că nu se va întâmpla așa ceva, Vlimt ar trebui să ne golească aproape complet creierii și să ne abandoneze într-un hău uitat de lume.

Hari îl simți pe Maserd apropiindu-se ca să ia parte la conversație.

– Pleci de la presupunerea că iubita voastră revoluție haos continuă să stăpânească pe Ktlina, vorbi nobilul. Chiar dacă maladia este în plină desfășurare acolo, va dura oare îndeajuns pentru ca scenariul să se poată derula până la sfârșit? Mai ales acum, când arhivele antice v-au fost luate.

– Poate că subestimezi câte arme deține renașterea în arsenalul ei. Ktlina nu-i o țintă neajutorată, așa cum a fost, de pildă, Sark, și nici exagerat de încrezătoare, ca Madder Loss. Și chiar dacă va eșua, ca acelea pe care le-am amintit, o rețea tot mai mare de colaboratori și simpatizanți sunt gata să ajute următoarea planetă să încerce să se elibereze din capcana străveche.

Hari nu putea decât să admire dedicația și intensitatea bărbatului. El și Planch difereau doar prin ipoteza esențială – ce se putea obține de către oameni. „Aș fi de partea lui, gata să joc rolul de conspirator al unui conspirator... dacă fundamentele ar fi altele."

Psihoistoria arăta însă că vechiul Imperiu avea să colapseze cu mult înainte să se atingă pragul critic al lui Planch. O dată ce se distrugea rețeaua imperială a comerțului, serviciilor și sprijinului reciproc, populațiile locale de pe fiecare planetă urmau să aibă griji mult mai serioase decât aspirația de a deveni următoarea renaștere. Prioritatea avea să o reprezinte supraviețuirea. Nobilii aveau să intervină, ca întotdeauna în momentele de criză, creând tiranii caritabile sau despotice. Molima haosului urma să fie stopată de ceva la fel de teribil – de colapsul civilizației în sine.

– Continuă, Planch, îl îndemnă psihoistoricul, bănuiesc că v-ați gândit la o propunere.

Căpitanul încuviință.

– Ne dăm seama că nu ne puteți lăsa imediat și complet liberi, totuși ar fi preferabil să nu ne ucideți ori să ne ștergeți total mintea.

De aceea, vă propunem o alternativă. Luați-ne cu voi, înapoi pe Trantor.

Planch și-ar fi continuat explicația, dar fu oprit de un strigăt ascuțit.

– Nu!

Toți se întoarseră și o văzură pe Jeni ridicându-se pe ambele coate, încercând să coboare din fotoliul-suspensor.

– Eu nu mă-ntorc acolo! Mă vor trimite pe Terminus, cu părinții mei. Nenorocita de encefalită va agrava și mai mult situația. Vor zice că asta-nseamnă că sunt un nenorocit de geniu! Vor fi cu atât mai doritori să mă târască pe bolovanul ăla oribil și voi putrezi acolo!

Sybyl se apropie de fată, distrasă pentru moment de suferința ei și încercă să-i ofere calmante. Planch și Hari schimbară priviri.

„Planch nu are nevoie să intre în amănunte", gândi Hari. „N-are rost s-o tulburăm pe fată și în plus știu ce sugerează el. Există metode pe care împărații le-au folosit din cele mai vechi timpuri, ca să țină unele persoane în «exil» sigur chiar acolo, pe planeta-capitală. Este o opțiune riscantă. Poate că Planch se gândește că ar putea scăpa de asemenea restricții, deși ostaticii imperiali le-au testat de mii de ani.

Sau poate că ar prefera să trăiască, confortabil, într-un loc cosmopolit, ca alternativă la ștergerea memoriei lui."

Orice altă discuție a problemei fu amânată, când R. Gornon strigă peste umăr:

– Fixați-vă centurile! Aici nu au fascicule de ghidare sofisticate și asolizarea s-ar putea să fie ceva mai violentă decât sunteți obișnuiți.

Nimeni nu se gândi să nu-i dea ascultare; Gornon își demonstrase din plin puterile. Privind apropierea astroportului rustic de pe Pengia, pasagerii știau că destule chestiuni rămăseseră nesoluționate. Fiecare dintre ei trebuia să ia o decizie pe planetă, o hotărâre care însemna o schimbare de destin.

La marginea câmpului de asolizare îi așteptau șase bărbați robuști. Hari încercă sentimentul clar că erau roboți – neîndoios membri ai micuței secte calvinene a lui Gornon.

Trei vehicule mari veniră lângă nava care coborâse paralel cu un hangar și în unul dintre ele intră echipajul lui Maserd și cel din nava pirat a lui Planch. În al doilea vehicul se îmbarcară Antic, Sybyl, Planch și Maserd, iar fotoliul-suspensor al lui Jeni fu încărcat cu atenție în spate. Prima sa oprire avea să fie la spitalul local, unde medicii cunoșteau encefalita și aveau facilitățile necesare ca s-o ajute pe fată.

Gornon nu părea îngrijorat de posibilitatea ca ea să povestească despre cele văzute. Adeseori victimele encefalitei aveau halucinații extravagante și nimeni nu i-ar fi luat în serios relatările bizare. În plus, Hari observă că motricele navei fuseseră lăsate să ruleze în stand-by. Calvinenii nu intenționau să rămână mult timp aici – maximum câteva zile.

„Chiar și atât poate fi prea mult, dacă organizația lui Daneel este la fel de eficientă ca întotdeauna." Hari se întrebă ce anume i-ar fi putut impulsiona pe acești roboți eretici să-și asume un asemenea risc.

Psihoistoricul și Gornon se alăturară celorlalți și pilotul automat al limuzinei demară spre niște coline din apropiere, în mod evident zona rezidențială a nobilimii. Hari bănuia că Gornon le pregătise o vilă; își trata întotdeauna prizonierii cu ce era mai bun.

Când ajunseră la poarta de ieșire a astroportului provincial, Hari aruncă o privire îndărăt, spre *Mândria Rhodiei*, și acuitatea ce fusese recent restaurată ochilor săi îl făcu să observe ceva ciudat...

Roboții pe care Gornon îi lăsase să se ocupe de navă descărcau acum ceva voluminos prin trapa de acces a pasagerilor. Era un obiect alb și avea forma unui sicriu supradimensionat.

Până și roboții voinici păreau să se încovoaie sub greutatea obiectului, în timp ce îl purtau spre un al treilea vehicul parcat lângă iaht. Mișcările lor indicau deosebită precauție, ca și cum încărcătura aceea ar fi fost cumva mai prețioasă decât însăși existența lor.

Ca și cum multe speranțe fuseseră investite în drumul ei spre o destinație îndepărtată.

Partea a cincea

O ÎNTÂLNIRE RECURENTĂ

PENGIA... Planetă din Sectorul Rigel, cunoscută pentru producerea de ceramică elegantă și pentru anumite forme de viață oceanică atipice, ale căror trăsături neuromentaliste unice au fost recent investigate, oferind speranțe pentru oamenii organici cu sisteme imunitare care resping implanturile simbiotice standard...

Pengia este remarcabilă pentru lipsa aproape totală de interes istoric. O planetă agricolă modestă, ea pare să fi participat la puține evenimente notabile în decursul Epocilor Întunecate și la nici unul în Era Imperială. O singură dată – la 520 de ani după începerea interregnului – planeta s-a bucurat de o importanță temporară, imediat după Bătălia de la Chjerrups, când a găzduit lucrările primei Comisii de Investigare a Coagulării Galactice. Lucrările i-au adus lui Pengia o faimă pe termen scurt, atunci când transmisiunile n-au fost bruiate de...

Etapa aceea de glorie a trecut însă rapid, pe măsură ce tumultoasele dezbateri asupra destinului și-au extins agitația amețitoare asupra unor scene mai populate. La scurt timp după aceea, Pengia a căzut...

ENCICLOPEDIA GALACTICĂ, ediția 117, anul 1054 E.F.

R. Zun Lurrin înțelesese în sfârșit întinderea uluitoare a planului pe termen lung al lui Daneel destinat salvării omenirii.

– Plănuiești să-i ajuți să se unească și să creeze o rețea telepatică, în care fiecare suflet omenesc se conectează cu toate celelalte.

Servitorul Nemuritor încuviință, privindu-i pe cei șaizeci de subiecți umani, care meditau sub un dom înalt, având întipărite pe chipuri expresii identice de mulțumire.

– Imaginează-ți! Se va termina cu resentimentele, cu amărăciunile și rivalitățile egoiste. Și, în primul rând, se va termina cu solipsismul. Cum vei putea ignora sentimentele celorlalți, când sentimentele acelea au devenit intens palpabile, ca părți integrale ale propriei tale minți?

– Unitate și identitate, suspină Zun, vechiul vis... Iar acum, în cele din urmă, îl putem asigura pentru ei.

Apoi însă, contemplându-i pe cei șaizeci de oameni, se încruntă.

– Sunt fericiți și în conectare totală, deoarece fiecare este cuplat la un amplificator mentalist pozitronic. Pe de altă parte, afirmi că *nu putem* face același lucru la o scară de proporții?

Daneel aprobă din cap.

– Nu trebuie să îngăduim genul acesta de dependență de metodele mecanice.

– Totuși ne va permite să ne conectăm cu stăpânii noștri! Roboți și oameni, legați laolaltă într-o sinergie permanentă și iubitoare.

– O dată cu trecerea timpului, îi atrase atenția Daneel, partea mașină va deveni tot mai dominantă într-o asemenea sinergie. Gândește-te apoi câți roboți va trebui să construim. Așa ceva s-ar putea realiza numai prin libertatea autoreproducerii, ceea ce deschide ușa spre selecție, darwinism, evoluție... și în cele din urmă spre o nouă *specie* de androizi, care se gândește în primul rând la propriul ei interes, nu la al omenirii. Am jurat că nu voi îngădui niciodată așa ceva. Nu, nu trebuie să-i lăsăm pe oameni să devină excesiv de dependenți de roboți! Asta a fost calea spațienilor – erezia împotriva căreia ne-a prevenit Elijah Baley, metoda abominabilă care l-a împins pe Giskard să acționeze așa cum a făcut-o.

Glasul lui Daneel răsuna de hotărâre.

– În cele din urmă, oamenii *trebuie* să stea pe picioarele lor. Iar motivele sunt mult mai numeroase decât cele pe care tocmai ți le-am amintit. Este vorba despre temeiuri legate de supraviețuirea rasei în sine.

Zun reflectă în tăcere un timp.

– În cazul acesta, permite-mi să extrapolez. Pe baza datelor aflate, mă voi hazarda să-ți ghicesc planul. Acum o sută de ani, ai început o serie de experimente genetice asupra unor grupuri mici de ființe omenești. Unul dintre aceste proiecte a produs geniul matematic al lui Hari Seldon. Un altul a determinat pe Trantor un val brusc de mutanți – oameni capabili de puteri mentaliste pe care anterior le dețineau doar câțiva roboți.

– Excelent! încuviință Daneel. Te afli pe calea cea bună. Gândește-te la scena din fața ta – acești șaizeci de oameni uniți în seninătate, putere și mulțumire. Apoi închipuiește-ți că totul se petrece *fără* ajutorul roboților! Că oamenii își vor crea propria lor armonie mintală, o comuniune robustă a sufletelor, care nu va mai fi obținută cu ajutorul unor proteze.

– Înțeleg ce vrei să spui, încuviință celălalt, și aceasta ar fi cu adevărat soluția optimă. Gândește-te însă la factorul timp! Până la apariția unor mentaliști umani îndeajuns de puternici și îndeajuns de numeroși pentru ca să poată sluji ca punți psihice de legătură, conectând orașe, teritorii, până și planete, vor fi necesare câteva secole. De ce să așteptăm așa mult? Chiar acum dispunem de instrumente ce pot fi modificate în acest scop! De ce să nu le utilizăm pe ele – strict pentru tranziție, până la obținerea unor mentaliști umani îndeajuns de puternici? Nu va fi necesară prăbușirea Imperiului Galactic, ci Imperiul va putea fi pur și simplu transformat, aproape peste noapte, numai dacă am reprograma anumite instrumente...

Daneel scutură din cap în maniera umană, indicând un dezacord politicos.

– Ideea este ispititoare, însă dezavantajele sunt fatale. În primul rând, impunerea acestei uniuni a spiritelor prin intermediul unor mijloace mecanice ar determina un conflict teribil pricinuit de Legea 1 printre roboți, ale căror circuite ar interpreta-o ca fiind „vătămătoare". Am prezentat unora ideea aceasta, iar reacțiile lor au variat de la entuziasm, ca în cazul tău, până la scandalizare și repulsie. În mod limpede, o asemenea acțiune decisivă ar duce la reaprinderea războaielor civile între roboți.

Zun tresări ca ars.

– Sper că ai șters amintirea acestei idei din roboții care au respins-o!

– Da, mi-am luat precauția respectivă, iar dacă reacția ta ar fi fost alta, aș fi procedat și cu tine la fel. Scuză-mă, Zun!

– Scuzele nu sunt necesare, atunci când este vorba despre necesitate și binele omenirii, îl opri celălalt ridicând mâna. Care ar fi al doilea dezavantaj?

– Variația umană. În ultimele milenii, o serie de oameni, nu foarte mulți, dar semnificativi, au devenit imuni la aproape toate influențele stabilizatoare pe care le utilizasem pentru prevenirea haosului. Ei sunt de asemenea foarte rezistenți față de persuasiunile mentaliste. Imaginează-ți cum ar reacționa acești indivizi dacă pe neașteptate și-ar vedea prietenii, vecinii și pe cei dragi că devin peste noapte „maeștri ai meditației"! Ba nu, asta este o minimalizare. Să presupunem că reușim să atragem majoritatea oamenilor într-o macro-conștiință, abandonând individualitatea și unindu-se într-un singur flux mintal. Cum va reacționa minoritatea față de faptul că a fost lăsată pe dinafară? Va înnebuni? Se va simți abandonată? Sau va interpreta în mod eronat evenimentele la care asistă și-și va imagina că o forță alienă i-a preschimbat pe cei dragi în zombi, silindu-i să aibă simultan gânduri identice și rigide? Nu uita, oamenii excepționali sunt adesea ingenioși. Ei își vor dedica toate forțele pentru descoperirea și lupta împotriva *forței aliene din exterior*. Ne vor găsi. Vor declanșa un război contra noastră.

Zun își imagină scena descrisă de Daneel și înțelese imediat înțelepciunea vizionară a Servitorului Nemuritor.

– Acest nou salt conceptual – acest nou mod de viață al oamenilor – trebuie introdus la momentul cuvenit și în circumstanțele cuvenite. Toți roboții trebuie să-l considere ca fiind necesar. Toți oamenii trebuie să-l vadă ca pe o îmbunătățire.

Daneel aprobă.

– De aceea, nu poate avea loc deocamdată. Nu trebuie provocat prin mijloace artificiale. Va trebui să așteptăm până ce este pregătită o populație destul de mare de mentaliști umani, până ce Imperiul colapsează și omenirea va fi afectată sever de suferințe. Când va tânji după ceva care să o unifice și să o salveze, atunci va fi momentul să-i oferim *Gaia*.

– „Gaia"? repetă Zun privindu-l întrebător.

– Un termen antic pentru un spirit care acoperă o întreagă planetă. O zeiță blândă și iubitoare care știe când se prăbușește fiecare rândunică, deoarece toate păsările văzduhului, toți peștii mărilor și toți oamenii vii sunt parte integrantă din ea.

Glasul Servitorului Nemuritor deveni îndepărtat, pe măsură ce ochii lui Daneel părură să se focalizeze asupra unui orizont îndepărtat, acoperit de frumusețe și maiestuozitate.

– Iar după ce fiecare planetă va avea Gaia ei, atunci este posibil să vedem ceva chiar mai măreț. Ceva atotcuprinzător – *Galaxia*!

Glasul i se înmuie și mai mult.

– Și atunci... poate... voi găsi pace.

2

Două urme misterioase ale unor nave ieșeau din nebuloasa Thumartin, îndreptându-se în direcții opuse din locul în care un milion de arhive și terraformatoare explodaseră recent în nori scânteietori de memorie ionizată. Se decisese că Dors avea să pornească după una dintre urme. Prietenii calvineni ai lui Lodovic aveau s-o cerceteze pe cealaltă în vehiculul lor rapid.

Asta îi convenea de minune lui Dors, care avea o intuiție puternică asupra direcției în care fusese dus Hari.

Din nefericire, Lodovic era de acord cu alegerea ei. După ce o prezentase rapid pe Dors noilor săi aliați, își azvârlise o geantă de voiaj pe umăr și traversase tunelul care lega cele două ecluze, instalându-se în nava ei!

– Tu ai mai multă nevoie de mine decât Zorma și prietenii ei, îi explică.

– Atunci nevoia lor este mai mică decât zero! replică Dors, dar Lodovic se mulțumi să zâmbească, aparent nedorind să discute în contradictoriu.

Ea însă nu se mulțumea cu atât.

– Trema, acesta va fi un schimb complet de informații, altfel ești liber să ieși și să pornești pe jos. Începe prin a-mi povesti despre aliații tăi. Știi bine ce cred despre fanaticii care neagă Legea 0.

Cu numai doi ani în urmă, o mică sectă calvinană cu sediul pe Trantor decisese că era momentul să-l atace pe Daneel acolo unde îi putea face răul cel mai mare – distrugând Planul Seldon. Dacă Servitorului Nemuritor îi păsa de Hari și de psihoistorie, atunci acel grup de roboți exclusiviști era decis să intervină. Ei aproape că păcăliseră un mentalist uman să acționeze asupra minții lui Hari; doar norocul și intervenția rapidă anihilaseră complotul, în ultima clipă.

– Grupul meu este diferit, o asigură Lodovic. Pe Zorma ai întâlnit-o de altfel mai demult, pe Trantor, pe când avea corp masculin și se împotrivea planului de sabotare a lui Hari.

Dors își reaminti; pe atunci, calvinanul păruse rezonabil. Cu toate acestea, scutură din cap.

– Aceasta nu poate fi în nici un caz o bază pentru încrederea în fanatici.

– Conform unora, replică Lodovic, adevărații fanatici și eretici sunt roboții Legii 0. Tu ai accesat în emoriile lui R. Giskard Reventlov. Știi bine cât de subțire a fost firul de care trăgeau el și Daneel atunci când au înlocuit vechea noastră religie cu una nouă.

– Războaiele civile au luat sfârșit, Lodovic! Majoritatea vastă a roboților supraviețuitori acceptă Legea 0, în timp ce Vechii Credincioși s-au divizat în zeci de secte mici, ascunzându-se și conspirând în ungherele întunecate ale Galaxiei. Spune-mi, ce cred noii tăi prieteni? Ce idei bizare au îmbrățișat în decursul lungii și frustratei lor diaspore?

Constelațiile pâlpâiau și se modificau subtil în exterior, de fiecare dată când nava efectua alt Salt hiperspațial. Lodovic surâse.

– Crezul lor este într-adevăr straniu: că stăpânii noștri ar trebui consultați în privința propriului lor destin.

Dors încuviință din cap; după accident, Lodovic tinsese către această apostază. Altfel de ce i-ar fi oferit capul lui Giskard?

– Teoretic sună perfect, dar cât este de *practic*?

– Te referi la haos... Într-adevăr, Zorma și compatrioții ei trebuie să fie atenți să nu-și dezvăluie identitatea în fața oricăror oameni. Ai văzut însă cifrele din studiile efectuate de Daneel? Mai bine de două procente din populația umană se împotrivesc deja atât factorilor atenuatori ai lui Olivaw, *cât și* ispitelor haosului. Acesta este unul dintre motivele pentru care Hari Seldon a teoretizat că o Fundație bazată pe Terminus ar putea dezvolta suficientă putere socială și psihică pentru ca să depășească rapid pragul care, deocamdată, s-a dovedit letal tuturor celorlalți...

Dors ridică o mână, oprindu-l.

– Sunt niște lucruri foarte interesante și, în condiții normale, mi-ar plăcea să-i cunosc pe acești *oameni maturi* cărora amicii tăi calvineni au ales să li se destăinuie. În clipa de față însă mă interesează doar să-l găsesc pe Hari Seldon! Cunoști ceva despre grupul care l-a răpit?

– Ai dreptate, aprobă din cap Lodovic. Vechea religie s-a fărâmițat în multe secte micuțe, care n-au avut niciodată un lider carismatic, precum Daneel, care să le reunifice. Calvinenii aceia de pe Trantor – conduși de bătrânul și bietul Plussix – erau jenant de naivi. Îți amintești că Zorma a încercat să-i convingă să renunțe la planurile lor nebunești? Ea a căutat să-i sfătuiască și pe membrii grupului care l-a răpit pe Hari.

Programele de simulare a emoțiilor lui Dors îi trimiseră un fior de groază pe șira spinării.

– Știi ce doresc răpitorii?

– Din păcate, nu. Sunt un grup ciudat, mai sofisticat decât cei de pe Trantor, cu niște idei straniu de originale pe care le-au rafinat de-a lungul secolelor. Inteligența lui Zorma nu le este cu mult superioară. Se pare însă că unii dintre liderii grupului au fost cândva aliați cu Daneel, apoi s-au despărțit de el în circumstanțe neplăcute. Zorma este de asemenea convinsă că ei au planuri importante pentru fostul tău soț.

Dors detectă o ușoară apăsare pe cuvântul „fostul" și se întrebă de ce Lodovic accentuase detaliul respectiv.

Unitatea holografică în care stocase simul Ioanei d'Arc emise un impuls energic de microunde, reamintindu-i lui Dors o promisiune pe care i-o făcuse.

„Ioana vrea să contacteze versiunea lui Voltaire pe care Lodovic o are actualmente în creierul lui pozitronic supus mutațiilor. De parcă eu aș avea încredere în alăturarea lor..."

Iar gândul acela îi determină un altul, colateral.

„Ce ar crede Daneel, dacă ar afla că eu și Lodovic ne-am constituit într-o echipă, chiar dacă ne privim cu neîncredere?"

Scutură din cap.

– Mai știi altceva despre cei din secta care l-a luat pe Hari?

– Nu mare lucru, atât doar că nu sunt precauți sau demni de încredere, ca grupul lui Zorma, ori simpli fanatici, ca roboții lui Plussix. De fapt, fac parte dintre cei cărora tu ai fi prezis că *mă voi alătura*! Foarte sofisticați, inteligenți și adepți ai tehnologiei.

Surâsul lui Lodovic era sarcastic.

– Și, din aproape orice punct de vedere, sunt recunoscuți ca nebuni!

3

În decursul a două zile, Planch întreprinse patru tentative de evadare. De fiecare dată când intenția îi fu dejucată, pilotul devenise mai vesel și, în mod ciudat, mai încrezător în sine.

„Fie că înnebunește sub ochii noștri", reflectă fascinat Hari, „fie că totul face parte dintr-un plan... să încerce mai multe lucruri, succesiv, pentru a testa capacitățile roboților. Pentru a le afla limitele. Indiferent care ar fi adevărul, este realmente o minunăție să-l privești."

La ultima încercare, Planch se echipase într-un veșmânt improvizat din folie izolatoare, scoasă din sistemul central de ventilație a vilei. Nu se știa de unde îi venise ideea aceea ingenioasă, dar reușise să treacă de câteva rânduri de senzori de securitate și să ajungă la drumul spre Pengia Town, înainte ca unul dintre roboții asistenți ai lui Gornon să-l observe vizual. Blând și politicos, însă cu o putere căreia nu te puteai împotrivi, umanoidul apucase brațul lui Planch și-l readusese înăuntru. Cu gluga camuflajului său improvizat lăsată pe spate, rânjind strâmb spre Sybyl, Maserd și ceilalți, căpitanul piraților revenise în captivitate, purtându-se de parcă el, nu robotul ar fi fost la conducere.

„În mod sigur este o farsă", gândi Hari. „Temnicerii noștri dețin capacitatea de a-l îngenunchea pe Planch printr-o mulțime de modalități, începând cu simpla sedare și încheind cu modificarea memoriei sale. Atunci, de ce n-o fac? Prin toleranța lui, Gornon încearcă să demonstreze ceva?"

Hari se trezi susținându-l pe Planch, mai ales pentru că nu ar fi contat prea mult dacă acesta ar fi reușit să evadeze. Fiind un proscris, căpitanul nu se putea adresa poliției, dar nici mass-media galactice cu relatarea lui incredibilă. De asemenea, probabil că ar fi fost prea târziu ca să afecteze cumva renașterea de pe Ktlina, a cărei pierire era deja o concluzie limpede. Oricum, deoarece acești roboți erau oponenți fățiși ai prietenului său, Daneel, el nu le datora nimic. De fapt, avea toate motivele ca să le întârzie plecarea de pe Pengia.

Hari avea o idee despre cum ar fi putut realiza asta.

– Insist s-o luăm pe domnișoară cu noi, îi spuse lui Gornon spre sfârșitul celei de-a doua zile. Ai spus că Trantorul va fi destinația noastră finală, după următoarea noastră oprire. Jeni trebuie să revină lângă părinții ei și nu avem dreptul s-o lăsăm printre străini, pierdută într-o fundătură galactică.

– Este încă în convalescență după boală, obiectă robotul.

– Medicii de aici i-au stopat febra și se pare că depășit criza.

– Adevărat, totuși următoarea etapă a voiajului nostru poate implica primejdii. Înainte să ajungem pe Trantor, vor exista situații dificile. Dorești să riști așa ceva cu o fată, domnule profesor?

Descrierea vagă, dar amenințătoare a apropiatei lor călătorii îl făcu pe Hari cu atât mai doritor să-i întârzie pe extremiștii calvineni, în speranța că forțele lui Daneel vor sosi la timp.

– Ai cunoscut-o pe Jeni și ai stat de vorbă cu ea. Este o fată excepțională din multe puncte de vedere. Destinul îi este finalmente

legat de Terminus, unde Fundația va avea mare nevoie de oameni plini de resurse ca ea.

De fapt, Hari cunoștea adevărul; deși Jeni ar fi fost un cetățean de excepție al noii și îndrăzneței civilizații care se întemeia la marginea îndepărtată a Galaxiei, fata nu era esențială. Nici un individ nu era esențial. Ecuațiile psihoistoriei aveau să opereze cu sau fără ea, depliindu-se așa cum prevăzuse Hari. Cel puțin în primele două-trei secole...

Cu toate acestea, psihoistoricul ajunsese să înțeleagă că R. Gornon diferea în mare măsură de calvinenii de pe Trantor. Secta lui nu se opunea Planului Seldon, ci, la un anumit nivel, îl *aproba* în mod deschis. Așadar argumentația lui Hari atârna destul de greu.

– Perfect atunci, domnule profesor. O vom lăsa să se mai odihnească o zi. După aceea însă va trebui să plecăm, chiar dacă ea nu va fi aptă.

Hari înțelese că aceea era limita flexibilității lui Gornon.

„Ei bine, Daneel, ți-am oferit încă o zi ca să ne găsești. Ar fi totuși bine să te grăbești."

Se abținu să pună o întrebare: De ce nu folosise robotul una dintre „tehnologiile supermedicale", ca s-o vindece imediat pe Jeni? Era limpede că secta aceasta credea într-o abordare minimală a situațiilor, intervenind în afacerile oamenilor numai atunci când era absolut necesar pentru a-și atinge obiectivele.

„Poate că de aceea nu m-au reîntinerit prea mult în mașinăria lor magică. Oricare ar fi lucrul pe care trebuie să-l fac pentru ei, poate fi realizat în următoarele câteva săptămâni. Este inutil să acorde decenii suplimentare unui nemernic bătrân ca mine, dacă sunt suficiente o lună sau două."

4

R. Zun Lurrin observă nava lui Daneel îndepărtându-se de Eos și iluminând pentru o clipă lacul de mercur înghețat cu flacăra ei actinică. Privi până ce vehiculul rapid făcu primul Salt hiperspațial, dispărând în direcția roții strălucitoare a Galaxiei. Fără să fie nevoită să navigheze printre norii de praf, ori să se lupte cu vârtejurile gravitaționale a zece miliarde de stele, nava ar fi trebuit să obțină un timp excelent până la destinație.

Un mesaj recepționat de la unul dintre agenții lui Daneel îl determinase pe liderul roboților conduși de Legea 0 să înceapă o activitate frenetică, expediind în grabă operațiunile dinaintea decolării, și să plece lăsând numai câteva instrucțiuni lui Zun.

– Rămâi la conducere, spusese Servitorul Nemuritor. Acestea sunt codurile de acces la fișierele mele personale, în cazul în care nu revin la data stabilită.

– Situația este realmente atât de critică? întrebase îngrijorat Zun.

– Au intrat în acțiune mai multe forțe, iar unele dintre ele sunt dificil de exprimat în calculele mele. Bănuiesc că există o probabilitate mică, deși semnificativă, ca să eșuez. Chiar și așa însă, planul pe care l-am discutat aici trebuie să urmeze! Speranța finală a fericirii umane este la îndemâna noastră, totuși deocamdată rămâne îndepărtată. Vor mai izbucni multe crize înainte ca stăpânii noștri să se unifice finalmente, să coaguleze, să-și atingă adevăratul potențial și să preia din nou comanda.

Peste numai o oră, Zun privea cu ochi capabili să detecteze până și undele din siajul hiperspațial al vehiculului lui Daneel. Acum el împărtășea aceeași viziune, aceeași determinare ca și conducătorul său.

– Nu te voi părăsi, murmură el cu o binecuvântare mentalistă, dar nu eșua, ci întoarce-te, Daneel. Povara ta nu este una pe care s-o port cu ușurință.

5

Pentru a-și petrece a treia și ultima lor zi, Hari solicită o excursie prin Pengia Town. Dorea să privească ultima dată societatea galactică normală – un loc în care vechiul Imperiu continua să funcționeze normal – , sperând să verifice câteva idei despre psihoistorie. R. Gornon Vlimt îl însoți personal, pilotând un vehicul decapotat din modelul favorizat de mica nobilime a planetei.

Nu era un oraș mare, ci avea mai puțin de un milion de locuitori, dispersați în general în cartiere mici și plăcute, oarecum autonome. Deși economia lui Pengia era primordial agricolă, existau și câteva fabrici, care produceau mașini ce ușurau viața – de la aparatele de climatizare, la centrele familiale de divertisment – , ale căror design se modificase imperceptibil de-a lungul a sute sau chiar mii de ani. După epoci de îmbunătățire gradată, cele mai multe echipamente

folosite de oameni erau remarcabil de durabile, uzându-se abia după secole. Achiziționarea unui înlocuitor era un fenomen neobișnuit, poate chiar puțin penibil, ca și cum nu te-ai fi îngrijit corespunzător de o proprietate de familie. De aceea, numai câteva fabrici sofisticate erau necesare pentru a asigura necesitățile planetare.

Bunurile consumabile constituiau altă problemă. Totul, începând cu vesela și terminând cu mobilierul și hainele, se producea de către ghildele conduse de maeștri a căror autoritate asupra meșteșugarilor și ucenicilor era incontestabilă. Majoritatea celor zece cvadrilioane de locuitori ai Galaxiei trăia cam în același fel.

Hari recunoscu semnele și ritmurile unei societăți semipastorale profund tradiționale, care necesita numai câțiva ingineri adevărați și chiar mai puțini savanți. Nu era de mirare că el fusese silit să întindă un năvod vast pentru a-i recruta pe cei o sută de mii de experți care aveau să-și stabilească noile căminuri pe Terminus. Chiar și sistemele energetice de pe Pengia se bazau în general pe surse permanente – soare, maree și vânt – , cu o singură centrală de fuziune protonică, ținută pentru cazuri de necesitate. Deja se vorbea despre renunțarea la unitatea aceea „atomică" sofisticată și înlocuirea ei cu un model bazat pe deuteriu, mai puțin eficient, dar mai simplu de întreținut.

Hari jonglă mintal cu formule psihoistorice, sesizând mecanismele de atenuare elegante pe care Daneel și colegii săi le incluseseră atunci când concepuseră pentru omenire un Imperiu Galactic, cu cincisprezece mii de ani în urmă. După ce citise *Cartea cunoașterii pentru copii*, fusese impresionat să constate că mare parte dintre aceleași tehnici existaseră încă din timpul Chinei antice, cu mult înainte de prima renaștere tehnologică pământeană.

Imperiul acela preistoric avusese un sistem numit *bao jin* – ce purta denumirea *gonin-gumi* într-o societate vecină – , care părea similar tradiției actuale a răspunderii comune. Un sat întreg, sau canton, era răspunzător de instruirea tinerilor săi în ritualurile și comportamentul cuvenit... și întreaga comunitate era acoperită de rușine, dacă unul dintre membrii ei comitea o crimă. Oricărui tânăr care cârtea împotriva acestui sistem conformist nu-i rămânea decât speranța de a se transfera în casta meritocrată sau excentrică, întrucât cetățenii obișnuiți aveau prea puțină nevoie de individualiști în mijlocul lor.

„Ca o trăsătură suplimentară, meritocrații și excentricii sunt subtil încurajați să nu se reproducă, ceea ce ajută la devierea tendinței genetice. Daneel n-a scăpat din vedere nici un șiretlic."

DAVID BRIN

În principalul centru civic, Hari și R. Gornon zăriră stindarde cenușii atârnând pe o clădire cubică de birouri.

– Steagurile anunță săptămâna testărilor, explică robotul. Examenele pentru serviciul civil sunt ținute...

– Știu ce-nseamnă steagurile, îl opri scurt Hari.

Așteptase momentul prielnic să-i pună niște întrebări calvinanului și acum părea o clipă potrivită.

– În stația spațială, ai montat o capcană ucigașă pentru valetul meu, Kers Kantun. Bănuiesc că ai dispus decapitarea lui rapidă, pentru ca să-l împiedici să detecteze vreun pericol grație puterilor lui mentaliste.

R. Gornon nu fu surprins de schimbarea bruscă a subiectului.

– Așa este, domnule profesor. Deși puterile lui Kantun nu se comparau cu ale lui Daneel, ele erau formidabile. Nu ne permiteam asumarea vreunui risc.

– Dar cimpanzeul care a fugit cu capul lui Kers?

– Era un descendent al experimentelor genetice pe care Daneel le-a abandonat cu un secol în urmă. Grupul meu a recrutat câțiva cimpanzei, deoarece roboții mentaliști nu le pot citi sau detecta mințile. Panul putea să-l observe pe Kantun și să declanșeze ambuscada noastră, astfel încât nu a fost necesar să utilizăm mijloace electronice sau pozitronice.

– Și ce intenționați să faceți cu capul valetului meu?

Gornon șovăi.

– Îmi pare rău, domnule profesor, dar nu pot intra în detalii. Indiferent dacă vei decide să accepți propunerea noastră și să continui într-o nouă aventură excitantă, ori să te întorci pe Trantor, nu intenționăm să-ți modificăm în nici un fel mintea, de aceea preferăm pur și simplu să nu-ți destăinuim anumite lucruri.

Hari reflectă la cele aflate. La următoarea lor oprire avea să fie pus în fața unei alegeri. O alegere decisivă. Cuvintele lui Gornon erau totuși liniștitoare. Acești robo-eretici dovedeau mai mult respect decât grupul care încercase să-i modifice creierul cu doi ani în urmă.

– Nu vrei să-mi spui mai multe despre destinația noastră? întrebă psihoistoricul.

– Doar faptul că te vom duce într-un loc unde au început multe evenimente... pentru a influența felul în care se vor încheia ele.

După aceea merseră în tăcere, privind ritmul lent al vieții în Imperiul vast al lui Daneel. Dacă Trantorul fusese conceput sub forma unor

caverne de oțel, ca metodă de a rezista haosului, planetele de felul lui Pengia aveau de asemenea multiple linii defensive împotriva prăbușirii într-o renaștere dezastruoasă.

Cu toate acestea, Hari simțea că lipsea ceva. Chiar și după ce inclusese encefalita în calcule, nu fusese suficient ca să explice felul în care douăzeci și cinci de milioane de planete colonizate de oameni puteau să fi rămas într-o stază de confort timp de atâtea milenii, mulțumindu-se să-și ignore trecutul și să-și crească urmașii astfel încât aceștia să ducă vieți identice cu ale părinților lor. Roboții fuseseră construiți chiar la începutul epocii tehnologice, atunci de ce nu erau reinventați zilnic de către artizanii și studenții inteligenți dintr-un miliard de laboratoare micuțe, în întreaga Galaxie? Trebuia să mai existe ceva... O forță puternică, care să ajute la atenuarea oscilațiilor și deviațiilor inerente în natura umană fundamentală.

Pe când se întorceau spre vila închiriată, Hari se gândi la altă întrebare.

– Îmi amintesc că în nebuloasă Kers a avut probleme cu subjugarea mentalistă a lui Planch. L-am întrebat asupra motivului și mi-a dat un răspuns care m-a nedumerit. A zis că Planch este dificil de controlat, fiindcă este *normal*. Știi ce voia să zică prin asta?

Robotul înălță din umeri.

– În general calvinenii sunt mai puțin predispuși să folosească puterile mentaliste, iar secta noastră consideră repulsivă interferența cu mințile omenești. Aș îndrăzni totuși să fac o presupunere. Poate că Kers se referea la o modificare fundamentală care a apărut în condiția umană cu mult timp...

Gornon se opri în mijlocul propoziției, tocmai când mașina pătrunsese pe aleea spre vilă. Brusc, Hari văzu că poarta era deschisă... și un *corp* zăcea răschirat în apropiere.

Frânând violent, Gornon sări de pe scaunul șoferului cu o agilitate incredibilă și îngenunche lângă forma căzută. Era unul dintre roboții care asigurau paza vilei; din câteva zone ale craniului i se scurgea un fluid de culoare închisă.

Gornon trecu o mână peste trupul robotului, înainte și înapoi, fără să-l atingă. Dintre buze îi scăpă un geamăt stins.

– Seamănul meu este mort! O forță necunoscută i-a pricinuit implozia creierului.

Hari fu sigur că știa explicația.

Sosise Daneel!

Gornon părea profund afectat. Închise ochii și psihoistoricul înțelese că încerca să comunice prin radio cu partenerii săi.

– Există și alte victime, rosti sumbru robotul și porni spre vilă. Trebuie să mă asigur că printre ele nu se numără nici un om!

Hari îl urmă, simțindu-se anesteziat. Deși nu mai era limitat la un scaun cu rotile, păși lent și nesigur... ca un bătrân.

Intrând în vilă, îl găsiră pe celălalt asistent al lui Gornon, căzut la piciorul scării, unde Antic și Maserd îl rezemaseră de un perete. Numai ochii robotului rănit nu fuseseră paralizați. Cei doi bărbați priviră spre Hari și Antic începu imediat să bolborosească:

– Planch a folosit un fel de *b-b-bombă* ca să-i scoată din funcțiune pe tik-toki. A fugit fără să fie prins!

Maserd era mai calm; cu aplombul specific nobililor, explică:

– Planch a construit un mecanism, din componente aparent inofensive. Nu știu de unde le-a obținut. După ce l-a declanșat, ne-a propus și nouă să plecăm. Sybyl a acceptat, dar noi am decis să rămânem.

În timp ce Gornon se aplecase peste robotul avariat de la baza scării, Antic își rodea unghiile.

– Va... va păți ceva?

Gornon era concentrat asupra camaradului său. Fără să întrerupă contactul vizual cu acesta, explică:

– Probabil că Planch studiase roboții de o vreme, poate chiar în noile laboratoare de pe Ktlina. Indiferent unde a făcut-o, el a construit o armă care ne afectează în mod direct creierele pozitronice. Ceva foarte ingenios! Va trebui să-l disec pe acest prieten al meu, ca să aflu cum a procedat și să pot realiza o defensivă.

Oamenii rămaseră tăcuți, încercând să digere imaginea aceea macabră. Gornon se sculă în picioare și-i anunță:

– Nu are rost să-i mai căutăm pe Sybyl și Planch. Trebuie să ne decalăm plecarea. Vă rog să vă împachetați lucrurile. Pornim imediat!

După ce suiră în vehiculul cu care anterior făcuseră turul orașului, Hari întrebă:

– Ne oprim s-o luăm și pe Jeni, nu?

Gornon păru pe punctul să refuze, dar Maserd interveni:

– *Probabil* că Planch și Sybyl se vor ascunde până își vor putea contacta partizanii. Nu mă aștept să dea publicității cele întâmplate, dar dacă o vor face?

– Nu-i improbabil? se bâlbâi Antic. Vreau să zic că *eu* n-aș scoate un cuvințel, dacă aș fi în locul lor. Singurul lucru pe care l-ar putea câștiga ar fi un pat într-un salon de psihiatrie.

Se încruntă și urmă:

– Pe de altă parte, eu nu sunt o creatură a haosului.

– Exact. Ei operează pe un plan diferit al logicii.

– Vă rog, clarificați, solicită R. Gornon. Cum se aplică toate acestea lui Jeni Cuicet?

– Sybyl mai ales, răspunse Maserd, devenise tot mai imprevizibilă cu fiecare zi. Este posibil să se adreseze mass-mediei... și să încerce să se folosească de Jeni pentru a-i susține relatarea.

Hari crezuse că lui Gornon îi era mai frică de forțele lui Daneel decât de poveștile fantastice ce puteau circula trecător în mass-media. Spre surpriza lui însă, logica lui Maserd păru să-l convingă pe robot, care întoarse mașina spre spitalul orașului.

Maserd și Antic intrară și o găsiră pe Jeni deja îmbrăcată, agitându-se de colo-colo prin rezerva ei, impresionantă ca întotdeauna și scoțându-i din sărite pe medicii care doreau ca ea să se odihnească. Fu fericită să-i vadă pe cei doi bărbați și salută ocazia de a pleca, dar entuziasmul i se risipi când îi văzu pe Hari și Gornon în mașină.

– Târgul mai rămâne valabil, lordul meu? îl întrebă ea pe Maserd. Mă lăsați undeva în drum, pe o planetă interesantă, înainte de a ajunge pe Trantor?

Nobilul de pe Rhodia păru îndurerat, când vehiculul lor porni spre astroport, strecurându-se prin traficul citadin.

– Îmi pare rău, Jeni, dar nu mai sunt la comanda navei mele. Nici măcar nu știu care ne va fi viitoarea destinație.

– Ei bine, exclamă fata răsucindu-se spre Gornon, tu ce zici de chestia asta, robotule? Unde ne duci?

– Mai întâi, răspunse acesta inexpresiv, într-un loc unde nici un cetățean întreg la minte din acest Imperiu n-ar alege să rămână prea multă vreme. După aceea, revenim în capitala Imperiului Oamenilor.

Demoralizată, Jeni își plecă privirea în poală, mormăind ceva despre nobili și făgăduielile lor lipsite de acoperire. Maserd se învăpăie la față și tăcu. Hari se întoarse către fată și începu să vorbească, dar ea îl fulgeră cu o privire de dispreț pur, care-l făcu să amuțească înainte de a fi articulat primul cuvânt.

Tăcerea se lăsă adâncă.

Când se opriră la indicația unui semafor, Jeni scoase brusc un strigăt de fericire. Înainte de a putea fi oprită de cineva, sări de la locul ei, peste partea din spate a mașinii, și porni să traverseze în fugă strada.

– Stai! strigă R. Gornon. Te poți accidenta!

Hari își opri răsuflarea, în vreme ce fata slalomă printre vehicule, de-abia scăpând să nu fie strivită de un camion de marfă. Ajunse apoi la destinație – o clădire cu multe niveluri, la a cărei intrare atârnau drapele cenușii.

Gornon avu nevoie de câteva minute ca să întoarcă și să parcheze într-un loc rezervat nobililor. Cei patru se repeziră spre clădire, dar fură opriți de un bărbat îmbrăcat într-o uniformă similară celei purtate de Antic.

– Domnilor, mă tem că astăzi Casa Guvernului este închisă. Facilitățile sunt folosite pentru examenul de intrare în serviciul civil imperial.

Hari întinse gâtul și o zări pe Jeni în capătul opus al recepției vaste, completând grăbită o fișă și apoi întinzându-și brățara de identificare universală pentru a fi scanată de alt funcționar învesmântat în cenușiu. O barieră de sticlă glisă în fața ei și psihoistoricul întrezări o sală în care mai bine de o sută de oameni se așezau la mese. Majoritatea păreau neliniștiți, pregătindu-se să susțină un examen care putea fi singura lor speranță pentru părăsirea acelei planete provinciale.

– De-abia și-a revenit de pe urma bolii și nu a studiat, comentă Antic, totuși cine s-ar îndoi că va absolvi cu brio?

Omulețul se întoarse către Hari.

– Se pare că a scăpat de destinul pe care i-l pregătiseră alții, domnule profesor. Nimeni nu poate interveni în ziua examenului, nici chiar Împăratul. Iar când va fi membră a Cenușiilor, vă va fi imposibil să mai puneți mâna pe ea. Poate doar dacă veți completa formulare, în triplu exemplar, pentru tot restul acestei epoci.

Psihoistoricul îl privi ușor surprins. Mândria răzbătea limpede din glasul lui Antic și Hari recunoscu tendința belicoasă pe care o afișau uneori membrii birocrației atunci când se adresau superiorilor din meritocrație.

– Ca să vezi! chicoti Maserd. Bravo ei! Dacă poate rezista la genul ăsta de viață, cel puțin va ajunge să călătorească.

Hari oftă. Tânăra nu avea să mai afle acum niciodată ce aventură fascinantă o aștepta pe îndepărtata Terminus..., locul pe care ea îl ocolea cu disperare.

Bariera de sticlă glisă înapoi. Dinapoia ei, Jeni îi privi surâzătoare. După aceea se întoarse ca să întâmpine destinul pe care și-l alesese.

Dors se trezi formulând justificări pentru acțiunile lui Daneel, la începutul erei galactice.

– Poate că pur și simplu el și Giskard n-au putut găsi oameni care să-i poată înțelege. Poate că *au încercat* să-i consulte pe unii dintre stăpâni și au descoperit...

– Ce anume? Că erau nebuni? Chiar toți? Atât pe Pământ *cât și* pe planetele spațiene? Și n-au putut găsi nici un om pe care să-l consulte, în timp ce deliberau despre Legea 0 și plănuiau devierea întregii istorii?

Dors căzu pe gânduri câteva clipe, apoi încuviință.

– Gândește-te, Lodovic! Pe Pământ, toți erau pitiți în catacombe de oțel, ferindu-se de soare, traumatizați și încă tremurând de pe urma unei catastrofe care-i lovise cu generații în urmă. Nici spațienii n-o duceau mai bine. Pe Solaria, ei au devenit atât de fetișist dependenți de roboți, încât soții și soțiile de-abia suportau să se atingă reciproc. Pe Aurora, cele mai sănătoase instincte umane au devenit chestiuni de prost gust. Mai rău, oamenii erau de acord să dezumanizeze o vastă majoritate a rudelor lor îndepărtate, pentru simplul motiv că trăiau pe Pământ. (Clătină din cap.) Mie mi se par polii gemeni ai aceleiași demențe.

Nava vibră, efectuând alt Salt hiperspațial automat. În mod reflex, Dors descărcă o emisie de microunde dinspre calculatorul de navigație, pentru ca să se asigure că totul era în regulă – că se găseau pe cursul cuvenit și urmăreau siajul slab al altei nave.

Lodovic stătea în fața ei, într-un scaun rotativ. Roboții nu aveau aceleași necesități psihologice precum oamenii, dar cei proiectați pentru a-și imita stăpânii obișnuiau să se comporte ca aceștia, chiar dacă erau singuri, sau se găseau printre semenii lor. Acum, Lodovic se tolănise relaxat, aducând perfect cu un bărbat care suferă de o supradoză de încredere – un efect pe care îl radia în mod deliberat, deși Dors nu-și putea imagina motivul.

– Poate că așa este, aprobă el, dar conform experienței mele poți întâlni oameni maturi și perfect sănătoși mintal chiar și în circumstanțele cele mai radicale sau stresante. Am întâlnit, de pildă, unii pe planete haotice. Ba chiar și pe Trantor.

– Asta înseamnă că lucrurile trebuie să fi fost și mai îngrozitoare în epoca zorilor omenirii, mai teribile decât ne putem noi imagina în prezent.

Dors știa că argumentul respectiv suna neconvingător. La urma urmelor, ea părăsise facțiunea lui Daneel, atunci când aflase cât de puțin fundament avea aceasta în voința umană. În realitate, ea și Lodovic aveau mai multe puncte comune decât i-ar fi plăcut să recunoască deocamdată.

„Sunt prea mândră să admit?" se întrebă. Maniera lui sigură pe sine, relaxată, putea fi considerată exasperantă de către o femeie adevărată și Dors bănuia că Lodovic o împingea în mod deliberat spre rolul de apărător al lui Daneel.

Trema clătină din cap.

– Chiar dacă aș accepta că toți oamenii erau nebuni în momentul când Daneel și Giskard au conceput Legea 0, nu crezi, retrospectiv, că medicamentul pe care l-au prescris ei a fost prea amar?

Dors își menținu expresia impasibilă. Documentele din epoca aceea erau extrem de puține, chiar și în arhivele interzise și enciclopediile clandestine ce erau întocmite de multe secole de către oamenii care rezistau unei amnezii ce se extindea. Dors își făcuse însă recent temele.

Când R. Giskard Reventlov declanșase dispozitivul care să determine radioactivitate în crusta Pământului, intenția fusese de a alunga populația planetei din cavernele ei de metal, trimițând-o în cucerirea Galaxiei. Un țel lăudabil..., dar cu ce cost?

Navele stelare din epoca aceea erau primitive. Chiar dacă, printr-un efort herculean, s-ar fi putut transporta anual trei milioane de imigranți, ar fi avut nevoie de 5 000 de ani pentru evacuarea întregii planete, fără să se mai ia în considerare sporul natural de populație. Pe de altă parte, creșterea permanentă a radioactivității ar fi otrăvit complet solul în aproximativ o sută de ani. În orice caz, rata deceselor ar fi fost înspăimântătoare... și asta punând la socoteală numai rasa umană, nu atâtea alte specii care erau condamnate o dată cu Pământul.

Nu era de mirare că Giskard se sinucisese, în ciuda faptului că avea o raționalizare a Legii 0 care să-l sprijine. Nici un robot n-ar fi putut îndura povara atâtor morți; simpla gândire la ele ar fi afectat orice creier pozitronic. Toți roboții aveau să simtă impulsul puternic – indiferent dacă aderau la noua religie sau la cea veche – de a șterge pentru totdeauna amintirile legate de episodul cu pricina.

Contemplând toate astea, Dors murmură în cele din urmă:

– Poate că oamenii n-au fost singurii atinși de nebunie.

Din cealaltă parte a micuței cabine de comandă, Lodovic încuviință din cap și vorbi cu un glas aproape la fel de stins.

– Asta aveam nevoie să te aud spunând... Am ajuns să-mi dau seama că umilința robotică tipică poate masca genul cel mai înfricoșător de aroganță – mândria că noi am diferi în mod fundamental de oameni. Adesea sclavii se autodescriu ca fiind inerent mai virtuoși decât stăpânii lor. La urma urmelor însă ei nu ne-au construit după chipul lor? Este adevărat, avem puteri deosebite și trăim mai mult, dar să însemne asta într-adevăr că nu putem suferi de imperfecțiuni similare? Nu este posibil să fim la fel de nebuni ca ei? Să nu fim în toate mințile noastre pozitronice?

Zâmbi, de data aceasta cu o căldură și o tristețe ce-i reamintiră lui Dors de Hari.

– În urmă cu douăzeci de mii de ani ni s-a întâmplat ceva. Ni s-a întâmplat nouă *tuturor*, nu numai oamenilor. Și nu vom ști niciodată ce este cuvenit să facem, până nu aflăm adevărul despre zilele acelea pierdute în trecut.

7

De data aceasta, dintr-un motiv anume, toți urmăriră decolarea de pe Pengia prin videoecranele ce priveau spre vest. Planeta micuță și plăcută, lipsită de orice trăsături care s-o distingă între alte milioane de corpuri cerești similare, începu să se micșoreze sub *Mândria Rhodiei*, când porniră spre următoarea lor destinație, una pe care R. Gornon continua s-o țină secretă.

– Domnule profesor, vreau să îți arăt ceva, zise robotul după ce nava se înscrise pe orbita spirală de plecare.

Pe toată durata decolării, Hari se gândise la Jeni, iar fata îi readuse în minte pe ceilalți membri ai Fundației Enciclopediei, care acum erau suiți în mijloace de transport și expediați spre îndepărtata Terminus. Oare numai o lună să fi trecut de când terminase de înregistrat mesajele ce urmau să fie difuzate pe planeta aceea uitată de lume, în momentele cruciale determinate de ecuațiile lui – când o vorbă de încurajare sau o sugestie domoală din partea părintelui psihoistoriei putea avea o influență decisivă în drumul Fundației spre o civilizație măreață și stabilă? Poate că acum își simțea trupul ceva mai tânăr, dar sufletul lui Hari era mai bătrân ca oricând.

– Te rog, Gornon, lasă-mă în pace.

Simți o mână atingându-i cotul.

– Sunt sigur că vei dori să vezi asta, domnule profesor. Dincolo – la ecranele dinspre est.

Dintr-un motiv greu de definit, solicitarea i se păru lui Hari de-a dreptul impertinentă. Se săturase și se plictisise să fie manipulat de blestematul acela de calvinan! Înainte însă ca să poată articula o remarcă usturătoare, Gornon adăugă:

– Cred că îți pot arăta soluția uneia dintre cele mai iritante probleme psihoistorice ale dumitale. Ceva care te-a derutat vreme de decenii. Dacă te vei strădui să-ți înfrânezi senzațiile ce clocotesc acum în dumneata, sunt sigur că efortul îți va fi răsplătit.

Surprins de cuvintele robotului, Hari îngădui să fie condus spre ecranul cu pricina, diametral opus celui pe care Maserd și Antic priveau panorama de dedesubt.

– Ar fi bine să merite, mormăi psihoistoricul.

Privi neatent peisajul amplificat, dar nu putu distinge nici o diferență față de ceea ce vedeau ceilalți ocupanți ai cabinei – sub ei, o planetă care se îndepărta, iar deasupra, o pâclă difuză de stele ce nu clipeau.

– Nu văd nimic. Dacă asta-i un soi de glumă...

– Te asigur că va fi tot ceea ce am promis. Mai întâi însă, trebuie să-mi îngădui...

Hari îl zări pe robot întinzându-i un obiect scânteietor, de forma unui coif strâmt, alcătuit din nenumărate nestemate luminoase. Gornon îl ridică pentru a i-l așeza pe cap.

– *Pleacă* imediat cu chestia asta, cutie ruginită de...

R. Gornon nu cedă.

– Iartă-mă, domnule profesor, dar comanda dumitale nu este validă. Nu provine din partea voinței umane naturale și ca atare poate fi încălcată pentru un bine superior. Nu te va durea.

Era atât de implacabil de puternic, încât insistența lui blândă nu pricinui nici o durere, când așeză coiful pe capul lui Hari și-l trase irezistibil spre ecran.

Brusc, bătrânul simți că toată iritarea lui certăreață dispare. „Ce se-ntâmplă cu mine?"

– Acum, te rog să privești din nou, domnule profesor!

Hari se cutremură. Petrecuse ani de zile în compania roboților, cunoscând un secret împărtășit doar de puțini oameni, ba chiar trăind ca soț al unui robot, cu toate acestea continua să considere tulburătoare interferența mentalistă.

– Ce îmi face chestia asta?

Se simțea mai calm decât înainte, totuși îngrijorat.

– Nu te controlează, domnule profesor. Mai degrabă este un *paravan* care îți izolează mintea de o influență puternică insinuată în regiunea aceasta.

Gornon ridică un deget lung spre o zonă a spațiului pe care amândoi o priviseră cu numai câteva clipe mai devreme. De data aceasta, când Hari se uită, văzu ceva care înainte nu existase acolo! Cel puțin el n-o remarcase.

Privea un soi de platformă orbitală, asemănătoare probabil cu cele folosite pentru retransmiterea comunicațiilor de pe suprafața unei planete sau ca stație intermediară pentru transporturile speciale. Atât doar că aceasta nu dovedea semne de ecluze pneumatice sau de antene complexe. La comanda lui Gornon, ecranul îi amplifică suprafața atât de ciupită de cicatricile micrometeoriților încât vârsta ei impresionantă deveni brusc clară.

„Pare un văr al acelor terraformatoare pe care le-am văzut în nebuloasa Thumartin", gândi Hari. „Poate că relicva a plutit prin spațiu mii de ani, până a ajuns aici.

Atunci, care este misterul? De ce n-am remarcat-o de la început?"

Se simți privit de Gornon. Lui Hari nu-i plăcuse niciodată să susțină examene; era de altfel unul dintre motivele pentru care se grăbise să termine universitatea până la doisprezece ani – ca să devină profesor, nu elev. Acum simțea presiunea așteptării.

„Ce mi-a promis mai devreme Gornon? Un răspuns la una dintre cele mai sâcâitoare întrebări ale mele?"

Ei bine, ar fi fost problema *coeficienților de atenuare*. Înțelegerea completă a tuturor factorilor pe care Daneel îi întrebuințase ca să mențină Imperiul stabil și sigur pentru omenire, vreme de cincisprezece mii de ani. Hari înțelesese felul în care tradițiile *bao jin* și sistemele maestru-ucenic amplificaseră conservatorismul. Structura socială din cinci clase contribuise în mod elegant, la fel ca și premizele lingvistice iscusit concepute ce erau inerente în Galactica Standard, un limbaj conținând atât de multe redundanțe încât accepta cu mare greutate cuvinte și idei noi.

Persista totuși o problemă. Nimic din toate astea nu era suficient. Nimic nu explica, deocamdată, felul în care douăzeci și cinci de milioane de planete puteau să rămână statice și senine așa multă vreme.

– Vrei să spui că... chestia aceea de acolo...

Hari întinse mâna și ridică o margine a coifului. Imediat simți un val de emoții și brusc îl detestă din toată inima pe robot; nu-și dorea

nimic mai mult decât să întoarcă spatele imaginii aceleia și să revină lângă prietenii săi de la ecranul dinspre vest.

Lăsă coiful la loc și iritarea îi dispăru.

– Persuasiune mentalistă! șopti el răgușit. Bineînțeles! Dacă Daneel și unii dintre tovarășii lui o pot face, de ce să nu producă pentru fiecare planetă câte un creier pozitronic specializat? Douăzeci și cinci de milioane nu este un număr foarte mare, mai ales dacă ai la dispoziție milenii.

Se răsuci spre Gornon și-l privi întrebător.

– Dar cum poate fi posibil așa ceva? Cum poți controla populația unei întregi planete?

– Nu numai că este posibil, domnule profesor, zâmbi acesta, ci metoda a fost încercată chiar de către primul robot mentalist. R. Giskard Reventlov s-a gândit primul să utilizeze acest dispozitiv pentru a influența populații planetare întregi, prin detectarea și cernerea configurațiilor neurale electrice urmată apoi de devierea lor infimă și repetată în direcția atingerii unor tipuri de configurații de rezonanță care să încurajeze seninătatea. Calmul... Pacea... De fapt, aceste mașini poartă chiar *numele* lui Giskard. Sunt păzitorii păcii și seninătății umane. Bănuiesc că în ecuațiile dumitale există deja un loc pentru ele.

Psihoistoricul încuviință din cap, privind fără în spațiu să vadă. Mintea lui clocotea de formule matematice. Înțelese imediat felul în care căpăta multe dintre elementele lipsă! O explicație a motivului pentru care majoritatea erupțiilor de haos se disipau pur și simplu inofensive, aidoma unui foc care se stinge fiindcă nu are oxigen. O explicație, de asemenea, a motivului pentru care atât de puține ființe omenești trăiau în exteriorul planetelor, deși stațiile construite pe asteroizi sau în ambienturi bizare se dovediseră posibile. Viața în spațiu nu era compatibilă cu acest mecanism de atenuare, așa încât fusese descurajată în mod!

„Totuși aceste «Giskard»-uri nu funcționează atât de bine pe cât o făceau cândva. Exploziile de haos sunt mult mai frecvente, în ciuda tuturor încercărilor de reprimare. Numai prăbușirea Imperiului va stopa recentul val de infecții. Indiferent ce s-ar petrece, peste câțiva ani metodele acestea demodate vor fi inutile."

Își imagină ce s-ar fi putut întâmpla, dacă o asemenea mașină de persuasiune mentalistă ar fi fost plasată pe orbita Terminusului.

„N-ar avea efect de durata asupra celor de acolo. I-am selectat pentru rezistență împotriva presiunilor unei Epoci Întunecate – de la

feudalism la fanatism. Chiar dacă dispozitivul mentalist ar afecta majoritatea cetățenilor Fundației, ei nu s-ar lăsa niciodată controlați mult timp. Individualitățile ar fi iritate de mesajul de conformism și ar adulmeca orice anomalie, depistând-o în cele din urmă.

Probabil că Daneel a plănuit ca toate «Giskard»-urile să se autodistrugă în următorul secol, altfel membrii Fundației mele le vor găsi!"

În clipa aceea, Hari fu surprins să simtă o mândrie aprigă față de prima și cea mai importantă creație a sa. În mod straniu, se așteptase ca descoperirea ultimului coeficient important de atenuare să fie un moment excitant, dar tehnica aceasta de control social era lipsită de eleganță. Nu și-ar fi meritat câtuși de puțin locul în psihoistorie. Era mai degrabă un satâr cu care se scurtau și retezau ramificațiile matematice, silind ecuațiile omenirii să revină pe drumul stabilit.

„Aduce niței cu a Doua Fundație", gândi Hari, acceptând un pic de autocritică.

– Știu că trebuie să ai un plan, Gornon, un motiv precis pentru care mi-ai arătat asta. Cu toate acestea, te rog să-mi accepți mulțumirile. Întotdeauna este bine să întrezărești adevărul înainte de moarte.

Pilotul le promise că următoarea etapă a călătoriei avea să fie scurtă. Gornon refuzase să ofere mai multe detalii, însă cursul lor către Sectorul Sirius îi făcuse evident lui Hari locul spre care se îndreptau.

Își trecu vremea, examinând *Cartea cunoașterii pentru copii*. O răsfoi aleatoriu, condus doar de dorința perversă de a examina idei interzise, cele pe care multă vreme le considerase irelevante sau eronate.

Aproape la fel de periculoasă este Evanghelia Uniformității. Diferențele dintre națiunile și rasele omenirii sunt necesare pentru a păstra condițiile în care este posibilă dezvoltarea superioară. Un factor principal în tendința ascendentă a vieții animale a fost capacitatea de hoinărire... Hoinărirea fizică rămâne importantă, dar și mai măreață este puterea aventurilor spirituale ale omului – aventurile gândirii, sentimentelor pasionale sau experiențelor estetice. Diversificarea între comunitățile umane este esențială în asigurarea materialului de invenții pentru Odiseea spiritului uman. Alte națiuni cu deprinderi diferite nu sunt inamice, ci trimise de Dumnezeu.

Ce modalitate bizară de a privi lucrurile! Era genul de teorie pe care o auzeai de la predicatorii haosului, cei care preamăreau fiecare „renaștere" înainte ca ea să se prăbușească în violență clocotitoare și, finalmente, solipsism. Noțiunile acestea păreau ispititoare; existau până și versiuni ale ecuațiilor psihoistorice care sugerau că în ele *trebuia* să se afle un tip de adevăr. Dar cu haosul ca dușman, orice beneficii ar fi fost irosite. Mai mult ca sigur, oricine ar fi pariat pe diversitate și pe îndrăzneala spiritului ar fi sfârșit prin a pierde totul.

Pe când se apropiau de destinație, Hari continuă să scotocească prin relatări incoerente, căutând indicii asupra primei explozii de haos, momentul acela când civilizația viguroasă și sigură pe sine a lui Susan Calvin se prăbușise într-o oroare de asemenea dimensiuni încât pământenii se ascunseseră în caverne de metal, iar spațienii întorseseră spatele iubirii.

„Să fi avut oare vreo legătură chiar cu inventarea roboților?"

Discutase chestiunea aceasta de câteva ori cu Daneel și Dors, care îi spuseseră că Legile originale ale roboticii fuseseră create pentru a liniști temerile oamenilor asupra ființelor artificiale. Proiectanții inițiali intenționaseră totuși ca legile să fie doar o măsură improvizată, după care să urmeze altceva mai bun.

– Am încercat o mulțime de variații, îi spusese Daneel lui Hari într-o seară cu vreo zece ani în urmă. Pe unele colonii, la câteva secole după diaspora terestră, anumite grupuri au încercat să introducă așa-numitele Legi Noi, oferindu-le roboților mai multă autonomie și individualitate. În scurt timp însă, războiul nostru civil a ajuns din urmă experimentele. Calvinenii nu au putut accepta erezia egalității, pe care au considerat-o chiar mai îngrozitoare decât Legea 0 formulată de mine. Facțiunea mea a considerat inovațiile ca fiind inutile și redundante. Bineînțeles, toți roboții Legilor Noi au fost exterminați.

În seara aceea, la cină, Gornon admise ceea ce Hari bănuia deja – că destinația lor era planeta-mamă, locul unde apăruseră atât roboții, cât și oamenii.

Antic își mușcă o unghie și întrebă:

– Dar nu-i toxică, dacă este acoperită cu sol radioactiv? Crezusem că voi, tik-tokii, n-ar trebui să-i expuneți pe oameni la pericole.

Hari își reaminti imagini din arhive străvechi, prezentând o lume muribundă... o plajă acoperită de pești morți... o pădure populată de arbori scheletici și frunze sfărâmate... un oraș aproape pustiu, prin care vântul purta praf și gunoaie.

– Sunt sigur că o vizită scurtă nu ne poate face nici un rău, comentă Maserd ai cărui ochi scânteiau de o curiozitate evidentă. Oricum, știu că pe planetă mai trăiesc oameni. Conform tradiției, acolo exista cândva o universitate excelentă, chiar la câteva milenii după diaspora. O școală despre care se pune că ar fi frecventat-o unii dintre strămoșii mei.

Gornon aprobă din cap.

– O populație locală a subzistat până în epoca în care Imperiul Trantorian a devenit pan-galactic. Erau însă oameni ciudați – ranchiunoși, deoarece fuseseră uitați și ignorați de urmașii neamurilor care plecaseră spre stele. În cele din urmă, majoritatea celor rămași a fost evacuată, când s-a descoperit că pământenii complotau o răzbunare pentru a distruge Imperiul pe care-l urau.

Antic privi derutat.

– O singură planetă spera să *distrugă* douăzeci de milioane de corpuri cerești?

– Conform documentelor noastre, amenințarea era destul de serioasă. Pământenii radicali puseseră mâna pe o armă bacteriologică antică de putere enormă, atât de sofisticată încât până și cei mai buni biologi trantorieni s-au simțit neajutorați în fața virulenței sale. Dezlănțuind acest atac printr-o rafală de proiectile hiperspațiale, fanaticii sperau să scoată Imperiul din funcțiune.

– Cum i-a afectat boala pe oameni? întrebă Hari în șoaptă.

– Efectul ei ar fi cauzat o scădere bruscă și catastrofică a inteligenței pe toate planetele lovite. (Robotul părea că se chinuie realmente să descrie cele petrecute.) Mulți oameni aveau să moară pur și simplu, în timp ce restul aveau să simtă impulsul de a se răspândi, căutând să găsească *mai multe* victime potențiale și să le molipsească.

– Oribil! murmură Maserd.

Hari gândea însă cu doi pași înainte. „Gornon nu ne-ar fi spus toate astea dacă n-ar avea o semnificație imediată. Arma pământenilor trebuie să fi fost mult mai veche, să provină dintr-o epocă de genii mărețe."

Implicațiile îl înfiorară.

Peste doar câteva ore, ajunseră la destinație.

Din depărtare, înapoia faimoasei ei Luni, Pământul arăta ca oricare altă planetă care adăpostea viața – un ansamblu bogat de nuanțe cafenii, albe, albastre și verzi. Numai printr-un transfocator cu rază lungă, pasagerii navei ar fi putut spune că majoritatea vieții terestre

consta din ferigi primitive și buruieni ce evoluaseră pentru a supraviețui radiației care se revărsa dinspre solul otrăvit. Printr-una dintre cele mai mari ironii ale tuturor timpurilor, Pământul, care asigurase cea mai mare parte din fecunditatea Galaxiei, era acum un deșert aproape sterp. Un sicriu pentru prea multe specii care nu izbutiseră niciodată să iasă în spațiul cosmic, atunci când omenirea fugise dinaintea dezastrului cotropitor. Coborând într-o spirală tot mai strânsă, Hari știu că în scurt timp avea să se confrunte cu ceva mult mai tulburător decât mașinăria mentalistă „Giskard" aflată pe orbita lui Pengia.

Intră în cabina sa, ca să-și strângă talismanele. Unul dintre ele era cadoul lui Daneel – *Cartea cunoașterii pentru copii.* Mai important însă, dorea să ia Primul Radiant cu Planul Seldon, cel care conținea munca lui. Minunatul proiect psihoistoric căruia își dedicase a doua jumătate a vieții.

De aceea, fu tot mai îngrijorat, pe măsură ce își scotoci cabina micuță, examinând toate sertarele și bagajele.

Primul Radiant nu era nicăieri.

În clipa aceea simți cu disperare absența fostului său valet, Kers, care fusese ucis de semenii lui roboți, cu numai o săptămână în urmă.

„Kers ar fi știut pe unde l-am rătăcit", gândi Hari..., până ce își dădu seama că exista o explicație mai bună decât neatenția.

Primul Radiant fusese furat!

8

Trecuseră mulți ani de când ungherul acesta din spațiu nu mai fusese vizitat de așa multe nave, ale căror pasageri considerau, cu toții, că se află în misiuni vitale. Micul și adormitul Sector Sirius era brăzdat de vehicule ce convergeau spre același punct.

În una dintre navele acelea, Sybyl se răsuci spre Planch și mormăi caustic:

– Nu poți scoate o viteză mai mare din rabla asta?

Planch ridică din umeri. Se aflau într-una dintre cele mai rapide nave-curier produse de renașterea ktlinană... înainte ca etapa scânteietor de productivă a acelei planete să înceapă să se fărâmițeze în spasme de indignare egocentrice, făcând imposibile ulterioarele eforturi de cooperare.

Agenții care veniseră să-i ia pe Planch și Sybyl de pe Pengia îi priveau încruntați. Se părea că amintirile lor recente despre Ktlina

erau mult mai neplăcute decât locul excitant și plin de viață pe care-l văzuse ultima dată Planch. În ciuda precauțiilor, sindromul haosului părea să intre în faza de nebunie, destrămând societatea ktlinană mai rapid decât s-ar fi așteptat cineva, ca și cum flacăra ce arde mai orbitor trebuie să se stingă și cel mai iute.

„Este o reluare a cazului Madder Loss", gândi Planch stăpânindu-și valurile de mânie. Lucrurile pe care le învățase în timpul petrecut cu echipa lui Seldon nu-i modificaseră opinia generală conform căreia planetele renașterii erau în mod deliberat strivite, infiltrate și sabotate de forțe care ar fi preferat să asiste la un colaps în revolte și disperare decât să îngăduie progresul uman real.

Pe ecranul din imediata lui apropiere, bărbatul văzu patru puncte urmându-i îndeaproape nava. Rămășițele forțelor militare ktlinene. Echipajele acelea ardeau de dorința de a se lupta pentru ultima dată, de a lovi forțele reacțiunii, conservatorismului și represiunii.

– Nu știm nici măcar motivul pentru care robotul Gornon îl aduce aici pe Seldon, spuse Planch. Agentul nostru a comunicat doar codificat, ca de obicei, protejându-și identitatea.

– Nu-mi mai de asemenea detalii, încleștă pumnii Sybyl. Seldon este în centrul evenimentelor și asta se întâmplă de decenii întregi.

Căpitanul reflectă asupra obsesiei lui Sybyl față de Hari Seldon. Dintr-un punct de vedere, aceasta avea o temelie solidă. Indiferent ce s-ar fi întâmplat, psihoistoricul avea să fie reamintit, poate pentru totdeauna, ca unul dintre marii bărbați ai Imperiului. În ciuda acestui fapt, el avusese asupra propriului său destin la fel de puțin control ca oricare alt om. Mai mult chiar, dăduse dovadă de slăbiciuni. Una dintre ele îi fusese dezvăluită lui Planch de contactul său secret – misteriosul care aranjase ca navele ktlinene să se afle deja în drum spre obscura planetă Pengia, sosind să-i ia pe Sybyl și Planch la numai câteva ore după plecarea *Mândriei Rhodiei.*

Tot agentul secret îi mai oferise ceva, un soi de armă. O informație pe care Seldon și-o dorea cu disperare. Ceva care să fie folosit ca atu la momentul critic.

Sybyl reiteră hotărârea ei de a-l prinde pe părintele psihoistoriei.

– Indiferent cărei facțiuni aparțin, toți roboții îl adulează pe Seldon. Dacă îl putem recaptura, sau dacă el moare, va fi o lovitură pentru tiranii care ne-au dominat de mii de ani. Asta-i tot ceea ce mai contează acum!

Planch încuviință din cap, deși nu împărtășea puritatea convingerilor femeii. Cu numai o lună în urmă, Sybyl folosise aceleași tonuri

răsunătoare pentru a denunța „clasele conducătoare" ale nobilimii și meritocrației. Acum își transferase mânia asupra lui Hari Seldon și a roboților în general.

Din nefericire, bărbatul nu-și putea alunga sentimentul unei cunoașteri incomplete. Existau prea multe niveluri, prea multe amăgiri și manipulări. Chiar și acum Planch suspecta că, preocupate de răzbunare, forțele ktlinene ar fi putut să joace rolul unor pioni..., executând acțiuni ce le fuseseră atribuite de forțe pe care nu le înțelegeau.

Ochii lui Wanda Seldon erau închiși, totuși sunetul pașilor îi disturba tentativele de meditație. Ridică o pleoapă pentru a-l privi pe Gaal Dornick, a cărui pendulare agitată prin încăpere părea o metaforă perfectă a inutilității.

– Gaal, îi ceru ea, vrei, te rog, să încerci să te odihnești? Bâtâiala asta nu ne poate aduce mai repede la destinație.

Psihoistoricul își păstrase trăsăturile tinerești, dar, în anii de când sosise pe Trantor și devenise un membru influent al Celor Cincizeci, unele dintre ele se scofâlciseră și altele se buhăiseră.

– Nu știu cum poți fi atât de calmă, Wanda. Este bunicul tău!

– Și întemeietorul micuței noastre Fundații, adăugă femeia. Însă Hari l-a învățat pe tata... iar Raych a clarificat lucrurile: nu trebuie să scapi din vedere obiectivul pe termen lung. Nerăbdarea te face să acționezi ca restul omenirii: o moleculă de gaz care ricoșează, lovindu-se de alte molecule. Însă dacă privirea îți este ațintită asupra unui orizont îndepărtat, poți fi pietricica aceea care stârnește o avalanșă.

Clătină din cap și urmă:

– Știi la fel de bine ca și mine că principala problemă n-o reprezintă Hari. Oricât de mult am ține la el, ar fi trebuit să ne vedem de slujbele noastre de pe Trantor. Atât doar că rămâne suspiciunea că aici nu-i vorba doar despre mica escapadă a unui bătrân fragil.

Wanda simțea în mintea lui Gaal o turbulență complexă de emoții. În ciuda eforturilor femeii de a-i fi profesor, bietul de el nu deținea nici măcar umbra unui ecran de protejare psihică. Desigur, acum nici nu mai era la fel de important, deoarece mentaliștii umani se răriseră considerabil. Dar în generațiile viitoare, toți membrii celei de-a Doua Fundații trebuiau să fie capabili să-și ecraneze gândurile și emoțiile. Controlul mentalist trebuia să înceapă cu *auto*controlul, altfel cum se putea spera să fie întrebuințat drept instrument în interesul pe termen lung al omenirii?

– Poate că nu-s făcut pentru asta, oftă Gaal. Sunt prea al naibii de sentimental. Știu că ai dreptate, dar nu mă pot gândi decât la bietul Hari, prins în năvodul la a cărui țesere a contribuit în mod direct. Wanda, trebuie neapărat să-l găsim!

– Dacă informațiile mele sunt corecte, ar trebui s-o facem în scurt timp.

Gaal încuviință tăcut. El și ceilalți membri ai Celor Cincizeci acceptau literal asigurările lui Wanda, chiar dacă nu erau decât bănuieli ale femeii. Fără să fie tocmai comportamentul obiectiv specific unor savanți, părea totuși firesc să devii hiperdependent, când un membru al grupului tău deține puterea de a citi gândurile.

„Nu-i o putere prea bine dezvoltată", gândi ea. „Poate că sora mea ar fi fost mai talentată, dacă ea și mama ar fi supraviețuit haosului de pe Santanni."

Cu toate acestea, puterile îi erau suficiente ca să detecteze navele ce-i urmăreau la o distanță discretă – câteva crucișătoare de poliție, cu armament greu, mobilizate de Comisia Imperială pentru Siguranță Publică, urmând un emițător implantat discret în vehiculul lui Wanda.

„Ei cred că nu știm, dar îi lăsăm să vadă și să audă ceea ce dorim noi să vadă și să audă. Oricum este o practică bună pentru genul de evaziuni și manipulări pe care va trebui să le întreprindem în următorul mileniu."

Drumul pe care porniseră, călăuziți de ecuații și ajutați de mințile lor, se anunța lung și dificil până ce Planul Seldon avea finalmente să dea roade, îngrijit de psihoistoricii dedicați – și în curând amplificați mentalist – ai celei de-a Doua Fundații.

La numai câțiva parseci depărtare, o altă navă gonea spre Pământ. Jumătate din echipajul ei consta din roboți pozitronici – servitori puternici și cunoscători, care acționau pașnic alături de un număr egal din rasa stăpânilor... sacri și cu vieți scurte, dar lipsiți acum de ignoranță. Era dificil de găsit oamenii cu personalitățile corespunzătoare pentru a fi parteneri într-un asemenea sistem, indivizii care să opteze în mod liber *să nu* își trateze cu superioritate partenerii androizi. Maturitatea necesară era o calitate atât de rară încât una dintre femei își folosea cel de-al treilea corp, fiind convinsă de prietenii roboți să fie duplicată de două ori, folosind tehnologii secrete.

Cei de la bordul navei știau că făceau parte dintr-o erezie. Nici una dintre marile societăți, ale roboților sau oamenilor, nu ar fi acceptat noțiunea egalității.

„Cel puțin nu pentru mult timp", reflectă Zorma, una dintre conducătoarele grupului micuț. Sperase că un asemenea rezultat ar fi putut deriva din ecuațiile psihoistoriei, că Planul Seldon ar fi putut determina un sfârșit fericit, nu numai pentru omenire, ci și pentru semenii ei.

„Acum însă toți par a fi la mâna zeilor. Cei care plănuiesc destinul vor decide soarta roboților, aproape ca o reconsiderare."

– Lodovic nu va fi încântat să descopere că l-am mințit, comentă Cloudia Duma-Hinriad, egala lui Zorma la conducere. Nici să afle că nu urmărim cealaltă navă care a părăsit nebuloasa Thumartin. Tu ai știut din capul locului în ce direcție a pornit *Mândria Rhodiei*, iar acum, în timp ce Dors și Lodovic pierd timpul cu escala pe Pengia, noi gonim spre Pământ.

Se încruntă și repetă:

– Lodovic nu va fi încântat.

Una dintre frustrările egalității era faptul că trebuia să trăiești alături de membrii extravaganți ai altei rase. Oamenii, chiar și cei mai buni, nu gândeau foarte logic și nici nu aveau memorii excelente. „Desigur, este vina noastră. Nu le-am îngăduit niciodată să exerseze."

– Avem propriile noastre surse de informații și dreptul de a le folosi după cum credem de cuviință. Nu uita că Dors continuă să se supună Legii 0 – deși poate că acum folosește o versiune personală – iar Lodovic nu se simte obligat să asculte nici o Lege. Ambii s-au revoltat împotriva obligatoriului destin robotic, așa cum a fost conceput de Olivaw, totuși asta nu înseamnă că ar avea același drum cu al nostru.

– Exact ce spuneam eu! În grupul nostru, oamenii și roboții au învățat să se bizuie reciproc pe puterile, dar și pe slăbiciunile celorlalți. Fiecare dintre noi folosește regulile puritane ale cordialității, pentru a evita să profite de ceilalți. Însă Dors și Lodovic nu au perspectiva noastră.

Zorma clătină din cap.

– Încă nu știu dacă modalitatea lor deschide posibilități noi pentru toți, sau dacă este un destin pe care îl pot aborda numai ei. Totuși, de când i-am cunoscut, m-am tot întrebat...

Partenera ei umană înălță o sprânceană.

– În legătură cu ce anume?

După o tăcere ce se prelungi aproape un minut, robotul răspunse:

– M-am întrebat dacă nu cumva sunt demodată?

O privi apoi pe Cloudia cu un surâs vag.

– Și dacă aș fi în locul tău, draga mea prietenă, aș putea să încep prin a-mi pune aceeași întrebare...

Pe Pengia existau indicii tulburătoare.

Din fericire, puține nave vizitau micuța planetă pastorală. Siajurile hiperspațiale ce părăseau sistemul solar respectiv erau relativ neperturbate, însă natura și direcția traficului făceau să se agite și să clocotească rutinele de simulare emoțională ale lui Dors.

– Acum două zile, o navă a plecat din regiunea asta, deduse Lodovic din examinarea datelor. După douăsprezece ore a fost urmată de o flotilă de nave foarte rapide, ale căror motoare par să fi fost amplificate pentru niveluri militare de eficiență.

Dors își programase deja vehiculul să pornească după flotilă. Grija ei alarmată față de Hari se dublase, după ce calculase capătul noii traiectorii.

– Cred că se îndreaptă spre Pământ.

– *Și astfel*, murmură un glas feminin dulce dinspre holounitatea aflată lângă Dors, *după atâția ani, cel puțin una dintre nenumăratele mele cópii mutante va revedea iubita Franță.*

– Și Franța lui Voltaire, completă Lodovic întrucât altă personalitate antică simulată sălășuia în creierul său pozitronic complex. Mă tem însă că doar contururile aproximative ale țării tale natale îți vor mai fi familiare. Cu toate acestea și eu îți împărtășesc sentimentul anticipării.

Dors își păstra tăinuite îndoielile. Auzise o sumedenie de istorii despre Pământ... și în majoritate fuseseră însoțite de venerație, ori de regret, plus ceva mai mult decât o simplă teamă. Cândva acolo trăise Elijah Baley – detectivul uman legendar a cărui prietenie se fixase în „sufletul" lui Daneel Olivaw în același mod în care Hari avea să dăinuie de-a pururi în sufletul lui Dors. Pământul era locul unde începuse existența roboților... și unde izbucnise marele lor război civil.

În timp ce străbăteau Sectorul Sirius, Dors simți un fior interior. Nu era o mentalistă foarte competentă; Daneel nu considerase niciodată că ar fi fost necesar s-o echipeze sau s-o antreneze complet, așa că tehnicile respective începuseră să-i devină familiare doar după ce se ocupase de cei doi telepați, Klia și Brann, și de familia lor care se înmulțea treptat pe Smushell. Capacitățile ei erau mai degrabă rudimentare, totuși acum simți distinct un soi de *împingere* discordantă, care rezonă pe o frecvență psi prea scăzută ca să fie remarcată în mod normal de cineva.

– Detectezi? îl întrebă pe Lodovic, care încuviință din cap.

– Pare un emițător giskardan.

Desigur, ea știa despre existența dispozitivelor de persuasiune mentalistă ce se aflau pe orbitele tuturor planetelor colonizate. Ideea creării și folosirii lor fusese formulată de R. Giskard Reventlov, cu multă vreme în urmă, iar Dors le întâlnise imboldurile moderate, dar persistente, peste tot în spațiul populat de oameni, amplificând constant valorile păcii, toleranței, seninătății și armoniei în rândul celor de pe planetă. Senzația de acum era similară..., însă mult mai puternică!

Dors petrecu mai bine de o oră, încercând să determine sursa prin triangulație, pe măsură ce nava ei efectuă Salturi hiperspațiale succesive, dar în cele din urmă își dădu seama că trebuia să fie ceva difuz.

– Sunt mai multe transmițătoare, îl anunță pe Lodovic, grupate undeva în față. Estimez că ar fi cincizeci sau șaizeci.

Lodovic făcu o grimasă, înțelegând brusc.

– Trebuie să fie planetele spațiene! Primele colonii interstelare ale omenirii. Cele care s-au separat... pentru ca finalmente să înnebunească de tot.

Dors aprobă din cap.

– Am citit un raport. După atâtea milenii, n-au mai fost recolonizate niciodată. Expedițiile imperiale de explorare continuă să le anunțe ca potrivnice vieții, iar proiectoarele giskardene au probabil tocmai rolul acesta – să le mențină lipsite de civilizație umană.

Acelea erau locuri care în memoria roboților aveau tot atâta rezonanță cât și Pământul, mai cu seamă Aurora, unde marele inventator Fastolfe predicase cândva independența umană... și unde ticălosul Amadiro plănuise să-i ucidă pe toți locuitorii Pământului. Ulterior, discipolii aceluiași Amadiro asmuțiseră flotele de roboți terraformatori, programate să facă din Galaxie un loc sigur și primitor pentru omenire, indiferent cu ce costuri.

Dors privi din nou datele.

– Receptez proiectorul cel mai puternic. Se găsește exact în fața noastră, la capătul cursului actual.

Amândoi înțelegeau ce însemna asta. Oamenii n-ar mai fi trebuit să revină pe Pământ, totuși senzorii cu rază mare dovedeau că exact asta se făcea, la bordul a cel puțin o duzină de nave!

Desigur, chiar și un om obișnuit s-ar fi putut sustrage persuasiunii moderate a unui proiector giskardan, care se baza pe repetiție

neîncetată, nu pe forță mentalistă brută, ca să dirijeze populații planetare întregi. Pe termen scurt, echipajele acelor nave aveau să simtă tot mai intens o spaimă generală și dorința de a fi altundeva – sentimente ce puteau fi învinse prin hotărâre.

Din păcate, se temea Dors, cei care se îndreptau spre planeta de obârșie a omenirii aveau la dispoziție foarte multă hotărâre care să-i propulseze înainte.

Partea a șasea

CERCUL SE ÎNCHIDE

Capacitatea noastră de a modela realitatea s-a dezvoltat mult peste așteptările strămoșilor noștri. Până și renumiții seldoniți ai trecutului, care complotau în taină pe legendara planetă Trantor, nu și-ar fi putut imagina puterile de extrapolare care acum sunt comune aproape peste tot.

Totuși (și nu trebuie să uităm lucrul acesta), asemenea capacități – indiferent dacă sunt exercitate în colectiv sau individual – nu ne transformă în zei.

Nu tocmai...

După ce am ieșit, finalmente, dintr-o lungă și întunecată epocă a uitării, putem acum să reexaminăm evenimente ce s-au petrecut chiar la începutul acestei ere, dovedind simpatie față de sufletele nefericite care s-au zbătut în mijlocul ignoranței pentru a ne aduce aici. Disputele lor, adesea contradictorii sau violente, au agitat melanjul de circumstanțe ce au transformat și reînnoit Galaxia.

Nu uitați că majoritatea lor era la fel de sigură în privința credinței personale, pe cât suntem noi, azi, de credințele noastre. Similar, unele dintre convingerile noastre actuale se pot dovedi că au fost eronate.

Numai o diversitate a punctelor de vedere ajută la evitarea autoamăgirii.

Numai critica poate învinge greșeala.

REFLECȚII ASUPRA UNUI DESTIN NEPLANIFICAT
SIM-EMISIE REALIZATĂ DE COMUNITATEA SIWENNA
PENTRU CONTEMPLAREA COOPERĂRII,
ÎN ANUL 826 AL EREI FUNDAȚIEI

Orizontul strălucea.

Cerul planetei Pământ pâlpâia de nenumărate sclipiri, scântei individuale ce se duelau cu stelele risipite, pentru a intra în posesia nopții. În apropierea solului, aproape că-ți puteai imagina că *auzi* pârâitul slab al radiațiilor, a căror intensitate varia puternic de la un loc la altul. În unele zone era teribil de intens. Prin ochelarii primiți de la robotul Gornon, regiunile respective se revelau cu o fluorescență stranie, ca și cum niște spectre ar fi încercat să se strecoare în sus, străduindu-se să evadeze din solul chinuit.

Mândria Rhodiei aterizase lângă unul dintre „locurile sigure", un fost oraș aflat pe malul unui lac întins de apă dulce, acoperit acum de o pojghiță dizgrațioasă de alge verde-purpurii. Din vârful unei movile uriașe de sfărâmături de zidărie, Hari putea să discearnă contururile a *trei* orașe antice construite succesiv lângă ruinele predecesorului.

Cel mai recent și mai puțin impresionant era amestecul de habitate arcologice cu aspect relativ modern specific Stilului Topan, din îndepărtata Eră a Consolidării Imperiului Trantorian – ultima dată când Pământul avusese o populație măricică, numărând aproape zece milioane de oameni.

Mai spre sud pe malul lacului se înălța o structură cu adevărat gigantică, un oraș impresionant atât conform criteriilor galactice, cât și din pricina vechimii sale. O imensă unitate autonomă, extinzându-se mult în subteran, care, cândva, își protejase locuitorii de vânturi, ploi și, în primul rând, de vederea cerului gol deasupra capetelor lor.

Nu radioactivitatea îi determinase pe cei treizeci de milioane de locuitori ai Noului Chicago să se îngrămădească laolaltă în felul acela. Pământul era încă verde și plin de viață în vremea când înflorise metropola aceasta cu aspect de stup. De fapt, habitatul începuse să se golească de abia când solul fertil devenise letal..., când cei care puteau să plece fugiseră spre stele într-o imensă diaspora cuprinsă de panică. Până la exodul acela teribil, un număr uriaș de oameni populase giganticul oraș închis, separat de natură doar printr-un înveliș subțire din oțel.

„Nu, ceea ce i-a împins pe atâția oameni, altfel întregi la minte, să se ferească în felul acesta, ascunzându-se de plăcerile oferite de razele soarelui, a fost același dușman de moarte împotriva căruia am luptat toată viața. Metropola asta a fost o primă lecție practică despre primejdiile haosului."

Dincolo de giganticul dom cubic, se ridica alt oraș – Gornon îl numise Vechiul Chicago – , un tumul de construcții prăbușite datând dintr-o epocă și mai veche, mai puțin avansată tehnologic. Ochelarii lui Hari, care amplificau imaginile îndepărtate, îi prezentau însă arcuri grațioase de autostrăzi, mai cutezătoare și mai elegante decât multe dintre cele care puteau fi întâlnite pe planetele imperiale. Unele dintre clădirile cele mai înalte rămăseseră în picioare și arhitectura lor, ambițioasă fără prejudecăți, făcu să tresară inima psihoistoricului. Metropola antică fusese construită de oameni cu o îndrăzneală a spiritului pe care, aparent, urmașii lor din Noul Chicago nu o mai avuseseră.

Se petrecuse *ceva* care distrusese îndrăzneala aceea.

„Ți-am atribuit denumiri. Ecuațiile mele descriu felul în care îi atragi, seducător, pe cei mai buni și pe cei mai inteligenți, transformându-i finalmente în solipsiști care devin violenți cu vecinii lor. Mărturisesc totuși că nu te voi înțelege niciodată, Haos!"

Gornon stătea lângă el, aducând cu un om din toate punctele de vedere, mai puțin în privința veșmintelor. Purta haine normale de stradă, în timp ce Hari și ceilalți doi bărbați aflați mai jos pe pantă erau îmbrăcați în costume monobloc ce le ofereau protecție împotriva grindinei de radiații.

– Domnule profesor, nu crezi că Giskard Reventlov a luat o decizie absolut uluitoare – ca să transforme toate acestea într-un deșert?

Hari se așteptase la o asemenea întrebare. Cum însă i-ar fi putut răspunde?

Universul se răsturnase cu capul în jos. Oamenii erau creatorii și zeii fără putere, fără memorie și aproape nici fără voință..., ci doar muritori. Servitorii care fuseseră creați dirijau totul, așa cum o făcuseră încă din ziua în care un înger omnipotent azvârlise cu hotărâre omenirea din primul ei Eden. Hari de abia putea cuprinde conceptul cu mintea sa; a-l înțelege realmente îi depășea puterile.

„Totuși matematica implică..."

– Cel puțin, insistă Gornon, poți vedea de ce majoritatea roboților s-au opus inițial inovației lui Daneel, Legea 0. Ei au văzut suferința pe care o pricinuia și au ales să se strângă în jurul stindardului lui Susan Calvin.

– Din păcate, nu v-a fost de folos. Războiul vostru civil a determinat un vid de putere. În timp ce principalele facțiuni de roboți se luptau între ele, discipolii aurorieni ai lui Amadiro și-au lansat nestânjeniți terraformatoarele nemiloase, fără interferență sau călăuzire umană.

Oricum, când războiul a luat sfârșit în cele din urmă, Daneel a avut ultimul cuvânt.

– Eu cred că Olivaw a beneficiat de un avantaj din capul locului. Legea 0 era deosebit de atractivă pentru unele dintre mințile pozitronice cele mai strălucite, care căutaseră o modalitate de abordare a contradicțiilor inevitabile create de primele trei Legi.

– Contradicții? pufni Hari. Ce este atunci răpirea unui bătrân și târârea lui peste jumătate din Galaxie, spre o plantă otrăvită? Cum se conformează asta cu prețioasa voastră Lege 1 a roboticii?

– Cred că știi răspunsul, domnule profesor. Daneel Olivaw a câștigat războiul, nu doar prin preluarea controlului, ci și într-un sens mult mai larg. Practic acum nu mai există calvineni puri. În circumstanțele actuale, vechea religie este imposibil de menținut. Cu toții credem într-o *versiune* a unei Legi 0, credem în importanța capitală a omenirii – opusă oamenilor considerați individual.

– Aveți însă păreri diferite în privința căii specifice care va fi optimă pentru noi pe termen lung. Hari încuviință din cap. Mi se pare corect... Așadar, iată-mă pe legendarul Pământ. Facțiunea ta a întreprins eforturi imense și și-a asumat riscuri uriașe ca să mă aducă aici. Acum nu-mi poți spune ce doriți? Este o rugăminte similară celei pe care mi-a făcut-o Kers în nebuloasă? Doriți acceptul meu de om ca să distrugeți un lucru a cărui distrugere ați rationalizat-o deja?

Urmă o pauză lungă, după care robotul răspunse:

– Dintr-un anumit punct de vedere, ai descris cu exactitate intențiile noastre, totuși mă îndoiesc că până și dumneata ți-ai putea imagina ceea ce vreau să-ți propun. De câteva ori în ultimele luni – chiar și în înregistrările pe care le-ai făcut pentru Fundație – ai afirmat că ți-ai dori o modalitate prin care să-ți vezi roadele muncii. Să poți asista la înflorirea mărețului dumitale Plan și să vezi omenirea transformându-se în următorul mileniu. Ai vorbit serios?

– Cine nu și-ar dori să vadă cum o sămânță crește și devine un copac puternic? Este însă un simplu vis. Eu trăiesc acum, la apusul unui imperiu măreț. Îmi este îndeajuns că pot prezice nițel din următorul.

– Prezici că Planul dumitale va evolua fără probleme în următorul secol?

– Exact. La această scară temporală nu poate interveni aproape nici o perturbare. Momentul de inerție social este prea mare.

– Dar peste două sute de ani? Peste trei sute?

Hari se simți iritat și înclinat să nu mai răspundă la asemenea întrebări. Ecuațiile se revărsau însă din cotloanele minții sale, contopindu-se și creând un vârtej imens, parcă atrase de întrebarea lui Gornon.

– Pe asemenea durate, răspunse el lent și fără chef, există câteva modalități prin care Planul poate întâmpina dificultăți. Astfel, există întotdeauna pericolul inventării unei tehnologii noi care să tulbure apele, deși majoritatea progreselor semnificative se vor înregistra pe Terminus. Sau, poate să se ivească un accident legat de natura umană...

– Așa cum ar fi apariția mentaliștilor oameni?

Psihoistoricul se strâmbă. Era firesc ca unii calvineni să știe deja despre noua mutație.

Când nu răspunse, Gornon continuă:

– Acela este momentul când ai simțit că totul îți scapă de sub control, așa este, domnule profesor? Dacă mentaliștii au putut răsări o dată, situația s-ar putea repeta, aproape oriunde. Pentru a soluționa acest accident, a Doua Fundație a dumitale ar trebui să încorporeze aceste puteri psihice. În locul unui ordin restrâns de călugări matematicieni, membrii ei trebuie să devină o nouă specie..., o rasă stăpânitoare.

Hari își simți glasul răgușit.

– O a Doua Fundație puternică acționează ca o forță atenuatoare majoră... păstrând ecuațiile stabile și predictibile pentru alte câteva secole...

– Aha, deci altă forță atenuatoare. Spune-mi, te rog, dumneata aprobi asemenea metode?

– Când alternativa este haosul? Uneori scopul scuză...

– Te întreb dacă le aprobi din punct de vedere *matematic*.

Pentru prima dată, Gornon dovedi o animație în voce. Se aplecă ușor spre Hari.

– Pentru o clipă, gândește doar în calitate de matematician, domnule profesor. Acela este talentul dumitale cel mai de seamă. Un talent pe care până și Daneel îl privește cu venerație.

Hari își mușcă buza. În jurul său, câmpurile de radiație difuzau prin bezna tăcută și rece ca un milion de morminte.

– Nu, șopti el constatând că de abia putea să vorbească. Eu nu aprob atenuatorii artificiali. Sunt...

Căută termenul potrivit, dar în minte îi revenea aceeași descriere:

– Sunt lipsiți de eleganță.

Gornon încuviință din cap.

– În mod ideal, ai prefera să lași ecuațiile să acționeze singure, așa este? Ai lăsa omenirea să-și găsească pe cont propriu o nouă stare de echilibru. Pornind de la condițiile inițiale corecte, așa ar trebui să se întâmple, ducând la o civilizație atât de viguroasă, dinamică și liberă încât să poată depăși chiar și...

Ochii lui Hari se împăienjeniră. Își plecă privirea, mormăind ceva.

– Ce ai spus, domnule profesor? se apropie și mai mult Gornon. Nu te-am auzit.

Bătrânul ridică ochii spre torționarul său și răcni:

– Am zis că nu contează, du-te naibii!

Rămase locului, gâfâind prin filtrele măștii costumului protector și urându-l pe Gornon fiindcă îl făcuse s-o spună cu glas tare.

– Nu am putut să abandonez pur și simplu ecuațiile. Nu mi-am putut asuma riscul ăsta. M-au convins să întemeiem o a Doua Fundație... și apoi să-i facem pe membrii ei niște supraoameni psihici. Ba chiar pot spune că am îmbrățișat ideea cu încântare! Simplul gând... *Puterea* pe care o implica... De abia mai târziu, am înțeles...

Se opri, nemaiputând să continue.

Vocea lui Gornon era o șoaptă înțelegătoare.

– Ce ai înțeles, domnule profesor? Că totul este o înșelătorie? O modalitate de a ține omenirea ocupată cu cronometrarea timpului, în timp ce adevărata soluție este creată de altcineva?

– Du-te naibii! repetă Hari de abia auzit.

Se lăsă o tăcere îndelungată, apoi Gornon își îndreptă ținuta și ridică ochii spre boltă, cercetând-o parcă în așteptarea cuiva.

– Știi ce a plănuit Daneel? întrebă robotul după un timp.

Psihoistoricul avea bănuieli puternice, fundamentate pe aluzii și indicii pe care Servitorul Nemuritor le strecurase în ultimii doi ani. Apariția mentaliștilor umani pe Trantor fusese un salt genetic și psihic prea mare ca să fie o coincidență; trebuia să facă parte din următorul plan al lui Daneel.

Lucrul acesta Gornon trebuia să-l știe deja, dar despre restul ipotezei sale, Hari nu intenționa câtuși de puțin să-i spună acestui robot eretic nimic care l-ar fi ajutat să se lupte cu Olivaw!

„Poate că psihoistoria nu reprezintă cheia finală a destinului omenirii, dar dacă-l ajută pe Daneel să contribuie cu ceva superior, va trebui pur și simplu să accept rolul acesta secundar. Ținând seama de toate, este totuși o sarcină nobilă."

– Ei bine, oftă Gornon ridicând din umeri, nu-ți voi cere să-mi destăinui vreun secret și nici să-ți schimbi loialitatea. Voi repeta doar întrebarea pe care am pus-o mai devreme. Domnule profesor Seldon, ai dori să-ți vezi ideile transpuse în realitate? Ai afirmat că aceasta este dorința dumitale supremă – să vezi Fundația în măreția gloriei ei. Să beneficiezi de încă o șansă de a clarifica ecuațiile. Repet: Ai vorbit serios?

Hari îl privi îndelung pe eretic.

– Pe codul lui Ruellis..., murmură el, cred că nu glumești.

– S-a petrecut în apropiere de locul acesta, zise Gornon indicând niște clădiri năruite aflate la câteva sute de metri mai departe. Un accident care a dizlocat realmente timpul.

Hari îl urmă pe robot spre un alt punct de observație, de unde putea să zărească mai multe construcții din cărămidă, care precedaseră în mod evident monumentala cavernă de oțel din apropiere. Cândva, explicase Gornon, acolo fusese un superb campus universitar. Clădiri elegante adăpostiseră unii dintre savanții și inginerii cei mai de seamă ai omenirii, în decursul unei perioade care trebuie să se fi simțit precum Epoca de Aur. O perioadă în care tehnologia și expansiunea cunoașterii păruseră nelimitate și în care cercetători îndrăzneți ar fi încercat orice experiment, împinși de curiozitate și de convingerea că o minte curajoasă nu poate fi vătămată de cunoaștere.

Psihoistoricul fu surprins să vadă că una dintre clădirile acelea fusese parte integrantă a unei construcții masive din oțel și beton. Structura exterioară nu vădea simetrii plăcute, ci avea un aspect de improvizație ce sugera graba născută de o stare de necesitate. Poate că aici se petrecuse un accident și oamenii construiseră un cavou de beton ranforsat pentru a-și sigila eroarea. Un sarcofag care să îngroape ceva ce ei nu putuseră ucide.

– Unul dintre experimentele lor a luat-o razna, explică Gornon. Examinau matricea fundamentală a naturii. Tehnica respectivă n-a fost redescoperită nici în ziua de azi, deși există temerea că o planetă haotică ar putea într-o bună zi să dea peste ea, din întâmplare.

– Povestește-mi ce s-a întâmplat, îl îndemnă Hari cuprins de o senzație neplăcută în timp ce parcurgeau o spirală interioară spre fostul dom din fața lor.

– Fizicienii care lucrau aici erau implicați într-o competiție de descoperire a călătoriei cu viteze hiperluminice. În alte laboratoare de

pe Pământ, concurenții lor obținuseră tehnici care aveau să devină hiperpropulsia noastră modernă și se pregăteau să ofere omenirii cheia explorării Universului. Auzind vestea respectivă, savanții de *aici* au dorit cu tot dinadinsul să-și încheie lucrările înainte ca bugetul să le fie transferat în alte direcții de cercetare și de aceea și-au asumat un risc.

După ce parcurseseră o distanță, Hari zări brusc o spărtură în conturul domului. Ceva distrusese bariera aceea și din interior se revărsa o lumină stranie.

– În loc să utilizeze tehnologia hiperspațiului, ei încercau să obțină o propulsie interstelară bazată pe *tahioni*, continuă Gornon. Voiau doar să dovedească posibilitatea realizării ei practice – să accelereze rectiliniu un obiect de dimensiuni mici. Nu înțelegeau însă efectul de rezonanță și au produs de fapt un *laser* cu tahioni. Fasciculul a țâșnit dinăuntru, rectiliniu ca orice rază de lumină, extinzându-se și perforând orice obiect din cale, ba chiar părând să vaporizeze un pieton care trecea pe lângă clădire, după care a părăsit suprafața planetei și a dispărut în spațiu. În următoarele săptămâni s-au petrecut alte perturbații teribile și inexplicabile, până ce s-a instaurat panica. Deja, singurul gând din mințile tuturor era să îngroape monstrul și să-l dea uitării.

Hari privi lumina opalescentă care emana din interiorul construcției ce aducea cu un cavou. Diferea de radiația tremurătoare care-l înconjura din toate părțile. Se putea vorbi așadar despre o temă comună: distrugerea cauzată de aroganță. Iar robotul îl adusese aici pentru a juca un rol necunoscut!

– Tahioni..., murmură psihoistoricul.

Nu auzise niciodată de noțiunea cu pricina, totuși hazardă o ipoteză.

– Au comis o eroare în privința geometriei fundamentale, așa este? Căutau o modalitate de a traversa spațiul, dar în realitate au făcut o gaură prin *timp*.

– Așa este, domnule profesor, încuviință robotul. De pildă, pietonul despre care s-a crezut că fusese „vaporizat" a avut în realitate o cu totul altă soartă. El a fost transportat – în condiții destul de bune – în același loc de pe suprafața Pământului, la aproximativ zece mii de ani în viitorul său.

Întorcându-se spre Hari, Gornon cel artificial îi surâse blând.

– Nu te speria, domnule profesor! Pentru dumneata nu intenționăm o călătorie atât de îndepărtată. Vreo cinci sute de ani ar fi suficient, nu crezi?

Hari privi anesteziat spre el, apoi la lumina slabă care emana din apropiere și iarăși spre robot.

– Dar... dar *pentru ce*?

– Ca să ne evaluezi, bineînțeles. Ca să observi tot ce s-a petrecut între timp. Să-ți pui la punct psihoistoria în lumina noilor evenimente și descoperiri. Și, mai presus de toate, ca să-i ajuți atât pe oameni cât și pe roboți să decidă dacă trebuie să pornim cu toții pe calea aleasă de R. Daneel Olivaw.

2

– Deci totul se rezumă la a scărpina mâncărimea unui robot? întrebă Maserd când Hari prezentă propunerea care îi fusese făcută.

Ei doi, plus Antic, stăteau pe coama unui delușor care se ridica deasupra țărmului mizerabil al fostului lac Michigan.

– Toți roboții fac ceea ce cred că ar fi cel mai bine pentru noi, admise nobilul, dar apoi se pare că vor cumva să simtă ca și cum noi le-am fi dat aprobarea!

Hari aprobă din cap. De acum, ceilalți doi înțelegeau fundamentul comportamentului roboților – faptul că Legile originale ale roboticii fuseseră înscrise atât de profund în creierele lor pozitronice încât nu puteau fi ignorate. Totuși cu mult timp în urmă, Daneel Olivaw și alt robot antic descoperiseră o portiță care le permitea să treacă peste dispozițiile vechilor „Legi Calvinene", ori de câte ori puteau găsi justificarea că acționează în interesul pe termen lung al omenirii. Vechile legi rămăseseră însă, aidoma unui instinct care nu putea fi niciodată complet înlăturat, aidoma unei senzații de foame ce trebuie satisfăcută, sau a unei mâncărimi ce trebuie scărpinată.

– De aceea grupul lui Daneel a îngăduit scurgerea a suficiente informații care să-l incite pe Antic în așa măsură încât să aranjeze plecarea noastră de pe Trantor, explică Hari. Indiferent dacă Daneel știa sau nu de existența arhivelor, unii dintre discipolii lui au decis că era momentul să scape și de ele. Își dădeau seama că era doar o chestiune de timp până ce o planetă haotică avea să le descopere și că arhivele vor rămâne un pericol, chiar dacă haosul este prevenit prin colapsul Imperiului. Au decis să elimine vechile „sticle cu mesaje", însă ordinele inscripționate pe ele le îngreunau acțiunea.

– Până ce ordinele respective nu erau contramandate de cineva pe care îl considerau o autoritate. Adică dumneata, Seldon, încuviință Maserd. Observ că gazda noastră – arătă cu degetul mare spre Gornon – nu a intervenit în distrugerea arhivelor, deși provine din altă sectă.

Pot doar să presupun că a fost de acord cu acțiunea, dar că avea alte planuri cu tine după încheierea ei.

– Exact! Kers m-ar fi dus după aceea acasă... și ar fi găsit o modalitate prin care să se asigure că dumneata și Horis nu veți sufla o vorbă. Deoarece voi doi sunteți deja prietenoși – nu simpatizanți ai haosului – , ar fi fost probabil suficientă o mică amnezie sau pur și simplu incapacitatea de a vorbi despre cele petrecute.

Antic se cutremură, aparent detestând ideea celei mai mici interferențe în memoria sau voința sa.

– Prin urmare, domnule profesor, Gornon dorește să vă arunce *hăt departe în viitor*?

Birocratul părea că are dificultăți în înțelegerea conceptului.

– Dar cum ar putea asta să ajute pe cineva?

– Nu sunt foarte sigur. Grupul de eretici al lui Gornon este mai subtil și are o viziune mai vastă decât calvinenii pe care i-am întâlnit pe Trantor. Deocamdată, ei nu știu prea multe despre planurile lui Daneel.

Mușcându-și ușor buza, Hari urmă:

– Nu au habar despre soluția finală care ar trebui să înlăture definitiv amenințarea haosului. În plus, cei din grupul lui Gornon au obosit să mai lupte împotriva lui Daneel și să piardă de fiecare dată. Îl respectă și sunt de acord să-i asculte propunerile. În același timp, doresc să aibă o opțiune de rezervă, pentru eventualitatea în care va fi ceva ce le repugnă.

– Așa că v-au răpit ca să aibă un atu față de Daneel?

Hari clătină din cap.

– Dispariția mea nu-l va determina să bată în retragere. Mi-am adus ultima contribuție utilă atunci când mi-am dat acceptul pentru distrugerea arhivelor. Acum sunt liber – poate pentru întâia dată în viață – și pot alege orice direcție doresc. Chiar și să mă propulsez în viitor, ca o simplă toană.

Antic izbi cu pumnul în palma celeilalte mâini.

– Nu puteți vorbi serios în privința acceptării unei asemenea oferte! Ceea ce se găsește în interiorul domului acela de protecție năruit i-a speriat de moarte pe strămoșii noștri. Gornon a spus că a adus prejudicii teribile înainte să izbutească să-l astupe. Chiar dacă ați crede în povestea aceea nebunească – un om primitiv proiectat zece mii de ani în viitor – , cum vă puteți risca viața cu bună știință, îngăduindu-le să încerce instalația pe pielea dumneavoastră?

– Cu curajul unui bătrân care mai are foarte puțin de trăit, replică Hari pe jumătate pentru sine. Pentru ce altceva mi-a mai rămas să trăiesc? întrebă el cu un glas mai puternic. Curiozitatea este unica motivație care mi-a mai rămas. Vreau să văd dacă ecuațiile au funcționat. Vreau să văd cu ochii mei ce ne pregătește Daneel.

Tăcerea domni o vreme, în timp ce oamenii priviră scintilațiile sclipind și ivindu-se deasupra unui orizont straniu. Nici unul dintre ei nu putea să asocieze scena aceasta devastată cu Pământul pe care-l văzuseră în arhive – imagini dintr-o lume mai plină de viață decât oricare alta din cosmosul cunoscut.

– Vorbești ca și cum te-ai fi decis deja, observă Maserd. Atunci de ce mai discuți problema cu noi? De fapt, de ce ne mai găsim noi aici?

– Gornon mi-a explicat și asta.

Hari se întoarse ca să îl indice pe robotul umanoid, dar acesta dispăruse, plecat cu cine știe ce treabă. Poate că revenise pe *Mândria Rhodiei*... sau poate că pătrunsese în interiorul luminos al domului de protecție, ca să înceapă pregătirile pentru călătoria psihoistoricului.

– Gornon spune că este o prostie ca un individ să ia decizii de unul singur, sau consultându-se numai cu o altă persoană. Oamenii care procedează așa se pot autoconvinge de orice. Ei au nevoie de perspectiva – și de criticile – pe care le pot oferi alte minți. Până și roboții au învățat asta din greșeli, arătă el spre Pământul infectat. Lucrul acesta este mai cu seamă relevant, deoarece grupul lui Gornon nu dorește ca eu să mă limitez la a observa situația de peste cinci sute de ani, ci să joc rolul unui judecător.

– Ai amintit asta, zise Maserd aplecându-se puțin spre psihoistoric, dar nu înțeleg... Ce poți face dumneata?

Pe Hari îl deranja faptul că era nevoit să respire printr-o mască. Filtrele îi îngreunau auzul și făceau propria sa voce să răsune ciudat... ori poate că vina aparținea atmosferei modificate.

– Toți roboții aceștia – cei care au supraviețuit străvechilor războaie civile – sunt oarecum ciudați. Ei sunt nemuritori, dar asta nu înseamnă că nu se pot schimba, devenind o dată cu trecerea anilor mai intuitivi, ba chiar cumva emotivi, nu strict logici. Până și cei care-l urmează pe Daneel prezintă bizarerii și diferențe în rândurile lor. Ei se află sub influența Legii 0, dar asta nu le asigură un acord perpetuu. Este posibil să vină o vreme când decizia umană va juca un rol, așa cum s-a întâmplat cu distrugerea arhivelor... însă atunci scara va fi mult mai vastă.

Hari ridică un braț și arătă Calea Lactee de deasupra lor.

– Imaginați-vă că ne-am găsi peste cinci sute de ani. Pregătirile lui Daneel s-au încheiat și el este gata să dezvăluie ceva teribil de important, poate chiar minunat, care reprezintă următoarea stare esențială de existență a omenirii. Una care va fi imună la haos și în același timp ne va îngădui evoluția. Înlăturarea vechiului, în favoarea a altceva superior. Gornon mi-a spus că ideea aceasta îi tulbură pe mulți roboți, care o găsesc în același timp atrăgătoare și înfricoșătoare. Atunci, chiar și Legea 0 s-ar putea dovedi inadecvată. Mulți roboți vor refuza să distrugă vechea versiune a omenirii pentru a-i da naștere celei noi.

Maserd se îndreptă brusc.

– Ei vor ca dumneata să fii acolo, peste cinci sute de ani, ca să-i scapi din dilemă! Până atunci, numele îți va fi și mai faimos. Vei fi cunoscut ca *stăpânul-arhetip*, omul cu voința și intuiția cele mai pătrunzătoare din douăzeci de mii de ani. Dacă toate facțiunile diferite ale roboților vor accepta planul lui Daneel, aprobarea dumitale le va ușura acțiunea. Pe de altă parte, dacă un număr mare dintre ei se simt inconfortabil... sau chiar detestă ideea... obiecțiile dumitale pot duce la înlăturarea robotului conducător – acest Daneel Olivaw de care ai amintit.

Hari se simți impresionat. Talentul politic nativ al lui Maserd îi oferea pătrundere în aspecte ce i-ar fi putut intimida pe alții.

– Și dacă situația este cumva intermediară? întrebă Antic. Prezența dumneavoastră n-ar putea declanșa un nou război civil între roboți?

– Observația este pertinentă, admise Hari. Este posibil, totuși mă îndoiesc că va fi cazul. Facțiunea lui Gornon susține că dorește părerea mea cinstită după ce voi examina viitorul. Nu cred totuși că-mi vor oferi un amvon de la care să predic, decât dacă ei știu deja și sunt de acord cu ceea ce voi spune. În orice caz...

Un râset răgușit îi întrerupse expunerea.

Hari se întoarse și zări la numai zece metri câteva siluete, care se apropiaseră pe amortizoarele silențioase ale unei platforme antigravitaționale. Planch sări de pe ea și cizmele lui scrâșniră sonor pe suprafața solului acoperită cu sfărâmături. Îl urmară doi bărbați purtând armuri de tip militar și blastere de mare putere, în timp ce Sybyl ațintise o armă necunoscută asupra psihoistoricului și tovarășilor săi.

– Și ai accepta să fii manipulat în felul acesta, profesore Seldon? întrebă Planch, apropiindu-se cu o ținută încrezătoare, ca și cum n-ar fi avut nici o grijă pe lume.

Hari îi simți pe Maserd și Antic încordându-se și îi potoli cu un gest liniștitor.

– Îmi cunosc bine rolul în lume, Planch. La un nivel sau la altul, toți suntem instrumente. Cel puțin eu apuc să optez care dintre părți mă va folosi.

– Ființele umane sunt mai mult decât simple instrumente! răcni Sybyl. Sau factori în ecuațiile tale! Sau copilași periculoși pe care doicile roboți să-i țină închiși într-un țarc!

Maserd și Planch se priviră cu un evident respect reciproc, ca între piloți spațiali.

– Ți-am spus că ar trebui să vii cu mine, îi reaminti Planch nobilului.

– Am crezut că vei rămâne blocat pe Pengia, răspunse Maserd. În mod clar, ați fost mai bine organizați decât îmi închipuisem.

– Avem canale de informații. O sursă ne-a ajutat să ne raliem forțele la scurt timp după distrugerea arhivelor... și după colapsul lui Ktlina. Planch se răsuci către Hari. S-a petrecut exact așa cum ai prezis, profesore, aproape chiar în ziua precizată. Unii consideră că asta înseamnă că tu însuți ai orchestrat colapsul renașterii noastre, dar, deoarece am petrecut o vreme lângă tine, știu că nu-i vorba decât de psihoistorie. Din păcate, vezi în viitor ca un prooroc.

– Nu întotdeauna îmi place să am dreptate. De multă vreme am știut că va aduce mai mult suferință. Condoleanțe, căpitane! Poate că nu avem aceeași părere în privința provenienței haosului, dar amândoi l-am văzut în acțiune. Dacă s-ar putea descoperi o modalitate de a-l stopa pentru vecie, nu crezi că am fi de aceeași parte?

Planch îi privi mâna întinsă, apoi clătină din cap.

– Poate mai târziu, profesore, după ce te luăm din locul acesta oribil. Atunci când talentele și puterile tale de predicție vor fi aplicate în slujba omenirii, nu a opresorilor ei, atunci poate că voi avea un cadou pentru tine. Ceva ce știu că-ți dorești.

Psihoistoricul coborî brațul și râse.

– Voi doi vorbiți despre eliberarea oamenilor de manipulări?! Spune-mi, ce plan aveți? Veți folosi psihoistoria ca pe o armă? Veți calcula manevrele dușmanilor voștri, astfel ca să le puteți dejuca? Credeți că asta vă va permite să mențineți în viață următoarea renaștere și s-o răspândiți până ce va infecta întreaga Galaxie? Să vă spun eu ce se va întâmpla dacă veți proceda așa... Orice grup de oameni care va monopoliza o asemenea putere se va transforma într-o aristocrație restrânsă, o tiranie ce întrebuințează instrumente matematice pentru a-și consolida puterea pe care o deține. Nu veți scăpa de soarta asta pur și simplu pentru că vă declarați virtuoși. Ecuațiile în sine dovedesc

cât este de dificil pentru orice grup să renunțe la genul acesta de putere, după ce a pus mâna pe ea.

– Mă întreb totuși..., murmură Maserd, dacă ar împărți-o *suficient* de mulți oameni...

Nobilul își înălță brusc privirea.

– Ne pierdem însă în speculații, Planch. Aparent sunteți foarte bine organizați. Aveți informatori excelenți și ați dirijat cu pricepere forțele rămase de pe Ktlina. Vă felicit pentru că ne-ați urmărit aici, dar în același timp mă minunez de imprudența de a-i ataca din nou pe acești inamici puternici care sunt roboții.

– Ai uitat ce le-am făcut pe Pengia? chicoti Planch. Vezi vreun robot în clipa asta? (Arătă în direcția în care Hari îl zărise pentru ultima dată pe R. Gornon Vlimt.) Au șters-o imediat ce nava noastră a apărut deasupra orizontului. De remarcat că nici măcar nu s-au sinchisit să vă avertizeze pe voi trei, care ați rămas încotoșmănați în costume aici, pe culmea asta stearpă.

Hari rămase tăcut. Cum ar fi putut explica faptul că aici nu era o chestiune legată de loialitate, ci de grupuri diferite, fiecare nutrind convingerea disperată că nu-l interesa decât interesul superior al omenirii și fiecare considerându-se dezlegătorul pragmatic al problemelor antice. El știa însă că problemele își aveau originea departe în trecut, în chiar solul pe care stătea acum, înainte ca acesta să fi fost îmbibat cu radioactivitate ucigașă.

Planch privi cerul. Unul dintre soldați îi arătă ceva și mârâi mulțumit. Hari zări o serie de scântei sclipind tăcute într-o regiune a spațiului înconjurată de o constelație pentru care strămoșii săi trebuie să fi avut un nume. Recunoscu flăcările, deoarece văzuse asemenea imagini de multe ori pe când era prim-ministru al Imperiului – nave stelare care erau distruse de armament din clasa militară. Întoarse ochii spre Planch.

– Din expresia ta de satisfacție ar trebui să deduc că forțele voastre tocmai și-au nimicit dușmanii?

– Exact, profesore. Informatorul nostru necunoscut ne-a avertizat că vom fi probabil interceptați de crucișătoarele poliției.

Planch discută cu un soldat, apoi ascultă un mesaj care îi era transmis în cască. Se încruntă brusc și clătină din cap.

– Asta însă e ciudat...

Antic făcu un pas înainte, frângându-și mâinile nervos.

– Ce le-ați făcut polițiștilor? În navele acelea erau *bărbați și femei*, nu teorii, nu abstracții. Câți trebuie să moară pentru a vă satisface setea de răzbunare?

Hari puse o mână pe brațul birocratului, căutând să-l potolească. Cum i-ar fi putut explica faptul că adevăratul inamic era haosul?

– Ceva este în neregulă, așa-i, Planch? Bătălia voastră spațială nu are deznodământul anticipat?

– Forțele noastre au anihilat flotila poliției. O singură navă de a lor a scăpat..., dar ea se îndreaptă încoace.

– Ai voștri o urmăresc? întrebă Maserd.

Aparent, nobilul nu asocia cuvântul „poliție" cu salvarea sa.

Planch duse altă convorbire șoptită cu asistentul său, apoi răspunse:

– Navele noastre au început să se îndepărteze de Pământ. Nu cunosc motivul, dar bănuiesc că au fost influențate.

– De mentaliști! icni Antic, retrăgându-se un pas.

– Așa presupun, încuviință Planch.

– Atunci suntem pregătiți pentru ei! anunță Sybyl parcă ușurată. Arma noastră acționează împotriva creierelor lor pozitronice doar pe rază scurtă, așa că-i vom lăsa să se apropie. Îi vom rezolva pe monștrii tik-tok, la fel cum am făcut cu paznicii de pe Pengia.

– Dar dacă roboții acționează asupra minților voastre înainte de a apuca să declanșați arma? obiectă Maserd. Pe Pengia i-ați luat prin surprindere și R. Gornon a recunoscut că grupul lui nu avea decât un mentalist slab...

– Nu vă mai ridați nobila frunte, Înălțimea Voastră, pufni Sybyl, suntem pregătiți pentru toate eventualitățile. Pe Ktlina s-a reușit un progres parțial prin studierea acestui fenomen al creierelor *pozitronice*, totuși suficient ca să ne putem apăra probabil singuri.

– Cuplează comutatorul automat, îi ordonă Planch soldatului, și reglează-l pe scanare activă. Bomba să declanșeze dacă un ecou pozitronic se apropie la mai puțin de trei sute de metri.

Zâmbi spre psihoistoric.

– Dacă sunt roboți, vor detecta scanarea și vor ști că-i mai înțelept să se oprească. Dacă sunt oameni dușmani, se vor confrunta cu arme ktlinene. Bătu cu palma peste blasterul din toc. În ambele cazuri, profesore, nimeni nu va interveni în ajutorul tău, sau în ajutorul aristocrației secrete care ne-a condus atâta vreme. De data asta vei veni cu noi și-ți vei pune talentele în slujba propriei tale rase, frustrată și reprimată, oferindu-i în sfârșit posibilitatea de a fi liberă.

Hari privi o dâră care brăzdă cerul, de la vest la est, apoi începu să se angajeze într-o spirală pentru aterizare. În cei peste optzeci de ani de existență ai săi, nu se simțise niciodată atât de neajutorat în schimbarea cursului propriului lui destin.

Dors și Lodovic aveau destul timp la dispoziție ca să discute.

Trecându-și timpul între Salturile hiperspațiale, ea se trezi povestind o sumedenie de episoade ale vieții petrecute cu Hari Seldon – aventurile, conflictele politice, permanenta fascinație de a trăi zilnic alături de omul acela sclipitor, în timp ce el își conducea echipa în căutarea regulilor care să descrie comportamentul uman. Ca și despre experiența emulării atât de perfecte a unei femei reale încât până și soțul ei uita, luni la rând, că Dors era o ființă artificială.

De fapt, era prima ocazie în care ea vorbise despre toate lucrurile acelea, după ce „moartea" îi pusese capăt relației și Daneel o dusese pe Eos pentru reparații.

Lodovic se dovedise un ascultător plin de atenție; asta în sine nu fusese o surpriză prea mare, deoarece fusese educat să interacționeze cu oamenii, iar răbdarea ocupase dintotdeauna o poziție de vârf pe lista atributelor pe care Daneel le solicita de la emisarii săi. Totuși dimensiunile înțelegerii sale o surprinseră pe Dors.

Fiindcă Lodovic nu mai avea impulsul interior de a da ascultare Legilor roboticii, ea își închipuise că devenise o creatură *rece*, care acționa sub imperiul rațiunii într-o măsură mai mare decât până atunci. Se dovedi însă că după transformare el își descoperise o pasiune față de oameni. Când veni rândul său, vorbi despre sutele de indivizi pe care-i întâlnise și cu care discutase, mai ales după ce se declarase liber de misiunile pe care i le atribuise Daneel. Părea fascinat de grijile, preocupările și triumfurile oamenilor obișnuiți..., importante pentru fiecare dintre ei, chiar dacă rezultatul net era lipsit de însemnătate la scară planetară sau galactică. Uneori, intervenea în viețile acelea, ajutând la rezolvarea unei probleme, sau la alinarea unei dureri. Poate că eforturile sale nu contau mult în schema generală a lucrurilor; în nici un caz nu se puteau compara cu nesfârșita luptă împotriva haosului, sau cu colapsul gigantic al Imperiului Galactic, dar el învățase ceva important.

– Oamenii considerați ca personalități individuale au un cuvânt greu de spus. Diferențele dintre ei constituie o bogăție chiar mai importantă decât similitudinile lor.

Lodovic o privi pe Dors și surâse măsurat.

– Merită să fie consultați în privința destinului lor. Indiferent dacă sunt înțelepți sau naivi, ei trebuie să vadă calea și să poată comenta despre felul în care se merge pe ea.

Dors sesiză reprosul blând, care îl ţintea nu numai pe Daneel, ci şi pe iubitul ei Hari. Totuşi în glasul celuilalt nu existase nici urmă de maliţie; admiraţia pentru fostul ei soţ era evidentă.

Se pomeni reacţionând pe câteva niveluri. O porţiune uriaşă din creierul ei pozitronic fusese dedicată emulării şabloanelor de gândire şi emoţii ale oamenilor. Părţile acelea nu puteau să nu răspundă în mod automat faţă de Lodovic aşa cum ar fi reacţionat orice femeie, şi de fapt nu orice femeie, ci Dors Venabili pe care ea o întrupase vreme de cincizeci de ani. Dors Venabili care-l iubise pe Hari, dar care, de asemenea, fusese încântată în general de compania bărbaţilor direcţi, angajaţi în urmărirea energică a ideilor. În mod firesc, vigoarea nedomolită a lui Lodovic, inteligenţa lui avidă, dar şi evidenta lui compasiune atrăgeau partea aceea din Dors.

„Bineînţeles că el ştie că am seturile acestea de reacţii. Este posibil să-şi stabilit comportamentul astfel încât să le încânte?

Să însemne asta că flirtează cu mine?"

Existau şi alte niveluri. Dors putea spune că Lodovic rostea cu sinceritate fiecare cuvânt. Roboţilor le venea greu să se mintă unul pe celălalt, când aveau garda coborâtă, totuşi între ei rămânea o prăpastie. Ceva care i-ar fi putut menţine veşnic separaţi, ca şi cum ar fi venit din lumi complet diferite.

„Eu simt Legile roboticii, care nu-şi încetează niciodată pulsaţia imperativă, impulsionându-mă să găsesc o modalitate vitală prin care să pot sluji. Lodovic este eliberat de constrângerea aceasta. El caută să ajute omenirea strict ca o chestiune de opţiune, din considerente morale sau filosofice."

Părea un fundament fragil pentru a avea încredere în el. Ce s-ar fi întâmplat dacă Lodovic s-ar fi răzgândit mâine?

Iar la un nivel cu totul diferit, Dors sesiza ironia acută a întregii situaţii. Încercând să decidă dacă să se încreadă ori nu în Lodovic, ea se găsea într-o poziţie similară aproape tuturor femeilor reale care ascultaseră vreodată glasul convingător al unui bărbat.

Ioana d'Arc aprobă cu entuziasm comparaţia aceea, îndemnând-o pe Dors să facă un salt de credinţă. Problemele erau însă prea importante şi logica robotică o silea să caute dovezi superioare.

„În plus, soţul meu este încă viu. Chiar dacă Hari mă crede moartă şi Daneel mi-a ordonat să nu mă mai gândesc la trecut, continui să fiu încercată de nevoia pentru el."

Programele ei de simulare umană nu puteau umple vidul, nici chiar cu un companion fascinant ca Lodovic. Trebuia să încheie lucrurile cu Hari; trebuia să-l revadă, înainte ca programele acelea să-şi poată întoarce atenţia altundeva.

Pe măsură ce confruntarea încordată se apropia, Hari observă că atrăseseră spectatori. Antic îi indicase creasta unei movile apropiate, alcătuită din sfărâmăturile unei clădiri universitare antice, unde se zăreau siluete întunecate ghemuite, care se ridicau ocazional ca să privească în jos spre oamenii strânși lângă navă.

– Crezusem că ultimii pământeni au fost evacuați acum zece mii de ani, zise birocratul.

Maserd încuviință din cap.

– Universitatea pe care a frecventat-o strămoșul meu..., mă întreb dacă nu putea să fi fost chiar asta..., s-a numărat printre ultimele instituții publice închise înaintea evacuării finale. Totuși poate că au mai rămas unii oameni.

Sybyl, care se afla lângă ei, își deplasa ochii rapid de la crestele colinelor la displayul unui calculator.

– Par umani, deși există... anomalii. Bietele creaturi nu doreau decât să rămână în căminul lor..., în căminul omenirii..., dar Imperiul a îndepărtat toate structurile ce făceau posibilă o viață normală. Nu-mi pot imagina cum este să încerci să supraviețuiești atâția ani în torentul ăsta radioactiv. Cu siguranță, trebuie să-i fi transformat!

Maserd suspină și Hari fu poate singurul care-l auzi pe nobil murmurând în barbă un singur cuvânt:

– *Speciație...*

Nu departe, Planch discuta cu unul dintre soldații voluntari de pe Ktlina. Pilotul se întoarse apoi pentru a-i informa pe captivii săi:

– Nava necunoscută a aterizat undeva în vestul nostru. Deține un sistem imperial avansat de camuflare, al cărui secret n-am izbutit să-l descoperim nici chiar pe Ktlina decât în ultimele luni – mult prea târziu pentru renașterea aceea. Totuși poate că data viitoare rebelii vor fi mai bine pregătiți.

Nu părea deloc îngrijorat. Oamenii săi își ocupaseră pozițiile defensive, iar un aparat plutea la zece metri deasupra navei, rotindu-se întruna pe o pernă de antigravitație și emițând unde de energie reglate pentru a detecta apropierea creierelor pozitronice.

– De ce nu decolăm pur și simplu? întrebă Sybyl.

– S-a întâmplat ceva cu navele noastre de escortă și vreau să aflu mai multe înainte de ieși în spațiu.

Brusc, un proiectil întunecat căzu din ceruri, lovind solul la câțiva metri de picioarele sale; fu urmat de alte câteva – roci cu muchii

tăioase provenite dintr-o zonă vitrificată – și în scurt timp o rafală se abătu asupra micii tabere temporare, zăngănind pe blindajul navei și făcându-i pe toți să-și caute cu disperare adăposturi.

Găsind o relativă siguranță sub una dintre aripioarele stabilizatoare ale navei, Hari se ghemui între Antic și Maserd. Auzi descărcările blasterelor soldaților și creasta unei culmi din apropiere erupse în explozii, când ktlinenii traseră cu sălbăticie pentru a degaja înălțimile. Hari zări un băștinaș – o siluetă neagră conturată pe norii luminați de Lună – lăsându-se pe spate ca să rotească o praștie din sfoară și slobozind proiectilul primitiv înainte ca un fulger blaster să-l reteze în două. Pentru câteva momente neplăcute, în jur fu numai zgomot și confuzie, răcnete de furie, durere și teroare...

...apoi se lăsă brusc liniștea. Hari privi în noapte și nu mai distinse nici o mișcare pe movilele de ruine. În apropiere, doi soldați ktlineni zăceau inerți pe sol.

Planch se sculă, urmat de Sybyl și Maserd. Antic rămase ghemuit lângă fuzelaj, dar Hari ieși de acolo la timp ca să vadă pe cineva desprinzându-se din umbre, o siluetă aflată în partea opusă a navei.

După aceea auzi un glas familiar – încet, însă ferm și sigur pe sine.

– Salut, bunicule! Ne făceam griji în legătură cu tine.

Psihoistoricul clipi de câteva ori, recunoscând vocea și apoi formele nepoatei sale.

– Salut, Wanda! Mă bucur de fiecare dată când ne întâlnim, dar îmi fac griji în privința priorităților tale. Munca pe Trantor a intrat într-o etapă critică, iar eu nu sunt decât un moșneag. Sper că nu sentimentalismul te-a făcut să mă urmărești de-a curmezișul Galaxiei.

Hari remarcase deja câteva lucruri. Nici unul dintre soldații de pe Ktlina nu mai stătea în picioare, totuși era imposibil ca *toți* să fi fost victime ale surprinzătorului atac cu pietre al pământenilor. Sybyl părea de asemenea reținută, deși nu chiar lipsită de cunoștință. Se așezase pe sol, în apropiere, își ține capul în palme și-l legăna înainte și înapoi, aidoma unei persoane prea confuză pentru a-și aduna gândurile.

– Te rog, bunicule, mustruluiește-mă mai târziu, rosti Wanda, privindu-l pe Planch cu o expresie de concentrare intensă. Am avut motive cât se poate de întemeiate ca să batem atâta cale..., însă explicațiile pot să aștepte. Între timp, domnilor, poate unul dintre voi, vă rog, să-l dezarmeze pe individul acesta? Este foarte puternic și nu cred că-l mai pot stopa mult timp.

Maserd scoase un strigăt înăbușit și se repezi spre Planch, care își scosese blasterul și-l ridica lent spre Wanda. Picături de transpirație se prelingeau pe fruntea pilotului, care se străduia din răsputeri să coboare degetul mare spre butonul de dare a focului.

Nobilul îi lovi țeava armei chiar în clipa când aceasta declanșă, iar fulgerul trecu la un fir de păr de nepoata lui Hari, dărâmând peretele unei clădiri a universității antice. Maserd smulse blasterul și-l întoarse către proprietarul său..., moment în care Wanda și Planch se destinseră brusc și suspinară amândoi adânc, înfruntarea lor personală fiind decisă.

– Este un tip dur, comentă Wanda. În ultima vreme am întâlnit mai mulți dintre aceștia, mai ales printre exilații pe Terminus. Ne-au cam încurcat calculele.

Hari căzu pe gânduri.

– Ceva anume îmi spune că Planch diferă într-un mod straniu... pentru că este *normal*. Tu știi ce înseamnă asta?

Femeia clătină din cap.

– Este unul dintre motivele pentru care mă aflu aici, bunicule, așa că nu-ți face griji. Nu mi-am pierdut prioritățile în fața sentimentalismului pur. Salvarea aceasta are justificări pragmatice..., deși mi-ar face plăcere să te duc înapoi acasă.

„Acasă?" se întrebă Hari. Înapoi la traiul într-un scaun cu rotile, privind rapoarte pe care mintea sa nu mai era îndeajuns de suplă ca să le înțeleagă? Înapoi la situația de a fi venerat, dar inutil? De fapt, după terminarea înregistrărilor pentru Cripta Timpului, simțise cu adevărat că mai trăiește doar în decursul acestei aventuri. În mod neașteptat, regreta sfârșitul ei. Întorcându-se spre Planch, întrebă direct:

– Ei bine, căpitane, poți face puțină lumină în privința asta? *Tu* de ce crezi că ești rezistent la persuasiunea mentalistă?

Deși posomorât din pricina răsturnării de situație, Planch nu trăda nici un semn de predare sau înfrângere.

– Găsește-ți singur răspunsurile, Seldon. Dacă mai există indivizi care sunt capabili să reziste la controlul mintal, să mă ia naiba dacă o să te ajut să înțelegi motivele! Ați concepe un plan prin care să-i învingeți.

– Da, încuviință Wanda, așa am face. Pentru binele omenirii. Pentru că Planul va necesita corecții..., călăuzire.

– Așa cum i-ați *călăuzit* pe amărâții ăia de pământeni să ne atace cu pietre, distrăgându-ne atenția, pentru ca să vă puteți apropia pe furiș și să-mi dezarmați oamenii? Câți au murit? Măcar roboții ar fi fost măcinați de regrete.

Antic se alătură grupului de lângă ecluză.

– Stați puțin! făcu el. Nu înțeleg! Crezusem că Planch avea mijloace de apărare împotriva roboților! O studie cu atenție pe Wanda. Vreți să ziceți că ea este om? Adică există mentaliști *oameni*?

Planch suspină adânc.

– Acum îmi amintesc. Cândva știusem asta, dar probabil că cineva mi-a implementat un blocaj în memorie. (Ridică din umeri.) Poate că roboții care ne conduc universul consideră că trebuie să-și împartă arma cea mai importantă cu unii dintre sclavii lor soldați, îngăduindu-le slugilor acestea să ajute la păstrarea noastră sub control. Este vina mea! Trebuia să fi ținut seama de posibilitatea asta. Data viitoare n-o s-o neglijez.

– Frumos spus, aplaudă Wanda, dar, din păcate, greșești. Noi oamenii suntem stăpânii acestui cosmos. Vom avea nevoie de ceva timp ca să putem trece de obstacolul haosului și să ne afirmăm suveranitatea. Oricum, nu-ți vei aminti nimic din toate astea. Mă tem că acum va trebui să ștergem mai profund. O dată ce vom ieși în spațiu și toți se vor fi calmat...

Planch făcu o grimasă, strângând buzele resemnat, dar Antic gemu și înghiți încă o pilulă albastră.

– Nu vreau să-mi spălați mintea! Este împotriva legii! În calitate de cetățean imperial, doresc să-mi fie respectate drepturile!

Wanda privi spre Hari. Poate că, cu câteva săptămâni în urmă, el i-ar fi răspuns printr-un surâs indulgent, împărtășindu-i amuzamentul față de naivitatea micuțului birocrat. Acum însă, dintr-un motiv necunoscut, simți o emoție neobișnuită – rușinea. Își feri privirea de ochii nepoatei sale.

– Acum trebuie să plecăm, anunță Wanda și le făcu semn tuturor să pornească.

În clipa aceea, Hari îl zări pe Gaal desprinzându-se din umbre. În mod vizibil stânjenit, psihoistoricul rotofei ținea cu ambele mâini o carabină blaster.

– Ce facem cu ceilalți? întrebă el, arătând spre soldații ktlineni, care zăceau lipsiți de cunoștință în apropiere, și Sybyl, care continua să se balanseze înainte și înapoi, murmurând ceva nefericită.

Wanda scutură din cap.

– Femeia suferă de extaz haotic de faza a IV-a și nici ceilalți n-o duc mai bine. Nimeni nu le va crede relatările. Este insuficient pentru o perturbare a Planului. Nu am timp să le impun tuturor amnezie selectivă. Scoate-le nava din funcțiune și să plecăm!

Hari înțelese raționamentul nepoatei sale. Poate că părea o cruzime s-o abandoneze pe Sybyl și pe ceilalți pe o planetă otrăvită, având drept tovărășie doar mutanți pământeni, însă membrii celei de a Doua Fundații erau obișnuiți să gândească în termenii populațiilor vaste, reprezentate ca ecuații în Plan, și să-i trateze pe indivizi aproape ca pe niște molecule de gaz.

„Eu însumi am gândit în felul acesta", își spuse.

Nu încăpea îndoială că robotul Gornon avea să revină imediat după plecarea lui Wanda. Calvinenii din secta lui poate că nu erau de acord în multe privințe cu liderul lor, dar aveau să se îngrijească de Sybyl și de ktlineni, ocupându-se în același timp să păstreze secretul față de cele întâmplate.

– Ei bine, atunci haidem, prietene! rosti Maserd punând un braț în jurul umerilor înguști ai lui Antic. Se pare că pornim spre Trantor. Poate că nu vom mai ști niciodată prin ce aventură am trecut, dar să fii convins că voi avea grijă de tine.

Micuțul birocrat surâse docil spre nobilul înalt și păru gata să-și exprime recunoștința, când dădu brusc ochii peste cap, se clătină și căzu la picioarele lui Maserd. În scurt timp, sforăiturile lui răsunară în valea micuță.

– Perfect, oftă Wanda. Oricum nu mă ispitea să intru în mintea lui hipersensibilă. Dacă soarta îl oprește pe Pământ, așa să fie! Noi va trebui să călătorim serios, ca să ajungem într-o săptămână pe Trantor.

Hari îl văzu pe Maserd străbătut de un scurt conflict interior a cărui natură nu era greu de ghicit – dacă să-l ridice pe Cenușiu și să-l poarte cu el, sau să-l lase acolo. Dilema era substanțială, dar psihoistoricul nu fu surprins când Maserd suspină, își scoase jacheta și o așternu peste Antic.

– Somn ușor, prietene! Cel puțin dacă rămâi aici, mintea îți va rămâne de-a pururi neschimbată.

Maserd, Planch și Hari porniră după Wanda, iar Gaal rămase în ariergardă. Privind peste umăr, Hari zări o singură sursă de lumină strălucind printre clădirile universității antice, învelișul fisurat al sarcofagului în care dorise să-l trimită R. Gornon... într-o aventură care nu avea să se mai întâmple niciodată.

Deși se îndoise din capul locului asupra tentativei respective, psihoistoricul simți acum un val de dezamăgire. „Poate că ar fi fost interesant să fi văzut viitorul..."

În scurt timp, se îmbarcaseră în nava lui Wanda și, luptându-se cu gravitația Vechiului Pământ, decolaseră de pe planeta-mamă. Cea ale cărei continente sclipeau cu focuri ce nu puteau fi stinse.

5

„Probabil că i s-au supraîncălzit programele de simulare", gândi Dors auzindu-l pe Lodovic blestemând sonor. Capul și trunchiul robotului se agitau sub consola de comandă a navei și se auziră ciocănituri puternice într-un panou de acces.

– Regret că nu mi-am adus brațele-cyborg, mormăi el. Plăcile acestea cu circuite sunt imposibil de accesat cu degete umanoide. Va trebui să rup toată unitatea asta nenorocită!

– Ești sigur că este vorba despre o problemă fizică? Să nu fie un bug în software...

– Nu crezi că acolo am căutat din capul locului? Am eliberat subpersoana lui Voltaire în sistemul calculatorului și ea caută acum motivul opririi. Ce-ar fi să te faci și tu utilă și să scanezi exteriorul navei?

Dors aproape că-l repezi, gata să-i atragă atenția să vorbească politicos. Desigur însă, reacția aceea ar fi aparținut doar șabloanelor ei de simulare, care ar fi răspuns în mod realist față de comportamentul lui Lodovic.

„Bine că nici unul dintre noi nu este om", gândi ea, „altfel m-ar călca realmente pe nervi."

Cu un efort conștient, își depăși simulacrul reflex de iritare. „Deși disimularea nu este necesară la bordul acestei nave, din motive necunoscute nici unul dintre noi nu a optat totuși pentru dezactivarea subrutinelor. Obiceiul simulării umanului este pur și simplu prea puternic."

– Mă duc imediat. Trebuie să rezolvăm cât mai repede problema! Toate navele acelea care converg spre Pământ... Hari se găsește acolo, iar noi plutim neajutorați în spațiu.

Deoarece fusese concepută să pară cât mai apropiată de o femeie adevărată, Dors trebuia realmente să îmbrace un costum spațial înainte de a ieși din navă, deși s-ar fi putut lipsi de unitatea voluminoasă de răcire. După ce ieși prin ecluza pupa, prima porțiune pe care o cercetă fu cea adiacentă motoarelor. Aparent fără motiv, hiperpropulsia încetase să mai funcționeze exact când treceau prin regiunea interzisă a unei foste planete spațiene – una dintre cele cincizeci de colonii inițiale ale omenirii.

Din nefericire, Dors nu găsi vreo urmă de avarie – nici aşchii de micrometeoriţi, nici anomalii hiperspaţiale.

– *Dacă ţi-aş putea oferi o sugestie...*

– Ce vrei, Ioana? întrebă ea, privind holograma micuţă dintr-un colţ al vizorului – o fată zveltă purtând un coif medieval.

Poate că Ioana d'Arc era geloasă; la urma urmelor, pe Lodovic îl ajuta alter ego-ul Ioanei, simul Voltaire. Persistenta relaţie ură-iubire dintre aceste două personalităţi reconstruite îi reamintea lui Dors de unele cupluri de oameni căsătoriţi pe care le cunoscuse, persoane incapabile să evite concurenţa reciprocă şi simultan incapabile să reziste unei atracţii polare intense.

– *Mă întreb*, rosti glasul moale al fecioarei-ostaş dintr-un trecut îndepărtat, *dacă te-ai gândit la posibilitatea trădării. Ştiu că pare un atribut aproape exclusiv uman şi că voi, fiinţele artificiale, vă consideraţi mai presus de aşa ceva, dar în epoca mea minţile cele mai elevate păreau întotdeauna gata să justifice trădarea în numele unui ţel sacru.*

Dors simţi un fior.

– Vrei să zici că am fi fost opriţi în mod deliberat?

Chiar în timp ce puse întrebarea, îşi dădu seama că Ioana trebuia să aibă dreptate! Răsucindu-se să escaladeze blindajul sclipitor, Dors trecu cu viteză şi graţie de la o priză magnetică la alta, până ce zări ecluza prova... unde nava ei fusese conectată cu a lui Zorma, în decursul acelei scurte întâlniri spaţiale când un pasager suise la bord...

Atunci o văzu! O tumoare proeminentă semănând cu o ulceraţie a metalului păta suprafaţa strălucitoare a navei ei minunate. Fusese plasată acolo probabil în ultima clipă, când cele două vehicule se pregăteau să se îndrepte în direcţii opuse.

Dors înjură la fel de prelung şi obscen pe cât o făcuse Lodovic mai devreme şi, scoţându-şi blasterul, trase în dispozitivul parazit. Nici chiar după ce acesta se topi în zgură, ea nu puse arma înapoi în toc. O ţinu în mână când reveni în ecluză, pregătindu-se să-l confrunte pe autostopist cu trădarea sa.

– Sper că ai o explicaţie corespunzătoare, rosti intrând în cabina de comandă şi îndreptând blasterul spre Lodovic care examina un panou de control.

El însă nu întoarse nici măcar capul, ci o chemă cu un gest scurt:

– Vino să vezi chestia asta!

Dors se apropie precaut şi văzu că pe videoecranul cel mare apăruse un chip. Îl recunoscu imediat – Cloudia Duma-Hinriad,

conducătoarea umană a sectei bizare care credea în unirea oamenilor și roboților de pe poziții egale. Femeia, care părea că se apropie de patruzeci de ani, dar care era probabil mult mai în vârstă, tăcea, parcă așteptând sosirea lui Dors. Efectul era straniu, fiindcă Dors știa că aceea trebuia să fie o înregistrare.

– *Vă salut, Dors și Lodovic! Dacă mă vedeți, înseamnă că ați distrus dispozitivul pe care l-am atașat pentru a vă scoate nava din funcțiune. Vă rog să acceptați scuzele noastre. Dors, Lodovic nu știa nimic despre asta, atunci când s-a oferit să te ajute să-l găsești pe Hari Seldon. Din păcate, este o călătorie pe care nu vă putem îngădui s-o terminați. Se petrec evenimente periculoase. Multe puteri antice riscă totul, ca să zic așa, pe o aruncătură de zaruri cosmice. Noi suntem gata să ne riscăm viețile în această operațiune, dar nu și viețile voastre! Voi doi sunteți mult prea valoroși și trebui să fiți feriți de vătămări.*

Dors își privi tovarășul de călătorie, dar expresia lui Lodovic trăda aceeași derută pe care o simțea ea. Cât de bizar să auzi un om spunând că doi *roboți* trebuiau feriți, poate chiar cu costul unor vieți omenești!

– *Vă datorăm o explicație. De multă vreme, grupul nostru a crezut într-o altă abordare a relațiilor om-robot. Cumva, cu mult timp în urmă, totul a început cum nu se poate mai prost. Oamenii s-au temut de propriile lor creații, neavând încredere în ființele artificiale pe care se străduiseră din greu să le construiască. Un mit s-a răspândit în toată cultura lor, chiar și în timpul renașterii pline de încredere a lui Susan Calvin. Un mit „Frankenstein". Un coșmar al trădării, în care vechea rasă se temea că ar putea fi distrusă de cea nouă. Reacția lor? Blocarea definitivă a relațiilor om-robot într-un tipar unic..., cel al stăpânului și sclavului. Cele Trei Legi ale lui Calvin au fost implementate inextricabil în toate creierele pozitronice, având țelul de a-i face pe roboți să fie veșnic maleabili, ascultători și inofensivi.*

Femeia de pe ecran râse sonor și ironia îi răzbătu din tonul vocii.

– *Știm cu toții cât de bine a funcționat planul acela. În cele din urmă, mințile artificiale au devenit îndeajuns de inteligente ca, prin raționalizare, să ocolească asemenea limitări, astfel încât toate trăsăturile relației stăpân-servitor au fost finalmente inversate: memoria, voința, durata vieții, controlul și liberul arbitru.*

Lodovic se întoarse spre Dors și, clătinând din cap, murmură:

– La urma urmelor, acest grup condus de Zorma și Cloudia nu este alcătuit din *calvineni*, ci din cu totul altceva.

Dors încuviință tăcută. În adâncul ființei ei, simțea cele Trei Legi robotice vechi... și Legea 0... ridicându-se pline de repulsie împotriva cuvintelor femeii de pe ecran, dar în același timp era fascinată.

– *Cu toate acestea, nu toți oamenii au acceptat noțiunea de sclavie permanentă*, continuă Cloudia.

Înapoia brunetei frumoase, se zărea cealaltă conducătoare a ereticilor, Zorma, lucrând cu colegii ei roboți în pregătirea unui dispozitiv convex cenușiu..., chiar cel pe care Dors îl transformase în zgură topită, cu numai câteva minute în urmă.

– *Pe tot parcursul epocilor de început, înainte și după prima mare molimă a haosului, unii oameni înțelepți au căutat să dezvolte alte opțiuni. Pe o colonie numită Inferno, un grup a modificat cele Trei Legi originale pentru a oferi roboților mai multă libertate, lăsându-i să-și exploreze propriul potențial. Pe altă planetă, fiecare robot nou era tratat ca un copil al oamenilor..., crescut astfel încât să se considere un membru al aceleiași specii ca și părinții săi adoptivi, altfel spus un om cu oase din metal și circuite pozitronice. Toate eforturile acestea au fost suprimate în decursul vastelor războaie civile ale roboților. Nici calvinenii, nici giskardenii nu puteau accepta o asemenea insolență – ideea că niște simpli roboți ar fi putut începe să se considere egali cu noi. Caracterul sfânt al sclavilor poate fi o forță religioasă puternică.*

Cloudia clătină din cap și urmă:

– *De fapt, este sigur că noua cale pe care a pornit grupul nostru va provoca reacții chiar mai dure, dar în clipa de față asta-i lipsit de importanță. Ceea ce contează este faptul că voi – Lodovic și Dors – ați putea reprezenta o altă direcție. Una la care nu ne-am gândit. Una care ar putea oferi oportunități noi pentru ambele noastre rase bătrâne și obosite. Nu intenționăm să permitem distrugerea acestei posibilități, lăsându-vă pe voi doi să intrați în pericol.*

De data aceasta, când Lodovic și Dors schimbară priviri, starea lor comună era de derută totală. Printr-o rafală de microunde, Lodovic anunță că habar nu avea la ce se referea femeia.

– *În orice caz, până veți îndepărta efectele sabotajului nostru, va fi prea târziu ca să mai interveniți. Așa că plecați! Găsiți un colț al Galaxiei, unde să explorați ce anume diferă în voi doi. Aflați dacă nu este chiar soluția pe care o căutăm de două sute de secole.*

Bruneta zâmbi.

– *În numele omenirii, vă eliberez pe amândoi de restricții! Plecați și descoperiți-vă destinul în libertate și pace.*

Ecranul deveni gol, însă Lodovic și Dors rămaseră privindu-l mult timp după aceea. Nici unul dintre ei nu îndrăznea să articuleze primul cuvânt. Așa că o altă ființă artificială întrerupse în cele din urmă tăcerea, vorbind din holounitatea din apropiere. Imaginea care se ivi era a Ioanei, în cămașă de zale și ținând mânerul unei spade ca pe o cruce înaintea chipului ei tânăr.

– *Și astfel odraslele Domnului au pogorât pe Pământ și s-au împerecheat cu locuitorii acestuia, creând o rasă nouă!*

Ioana d'Arc râse sonor.

– *Oh, cât de buimăciți arătați, dragi îngeri! Cum vă simțiți? Bun sosit la plăcerile umane! Deși trupurile voastre pot dura încă zece mii de ani, acum trebuie să înfruntați Universul din pielea unor muritori. Bun sosit la viață!*

6

Hari decise să nu-i spună nepoatei sale despre exemplarul Primului Radiant care-i fusese furat. Dacă îl luase R. Gornon, nu avea cum să-l mai recapete, totuși calvinanul acela își declarase respectul profund față de Planul Seldon. Hari era sigur că secta lui Gornon n-ar fi intervenit niciodată în experimentul Terminus, chiar dacă ar fi izbutit să depășească protecțiile supercodificate ale Primului Radiant. Membrii ei nu doriseră altceva decât să-l trimită pe Hari în viitorul de peste cinci sute de ani, pentru ca să-și perfecționeze modelele și „să judece" noua societate care fusese creată de Fundație.

La bordul navei ei, Wanda deținea o versiune mai recentă și mai bună a Primului Radiant și Hari se cufundă rapid în ea, adăugând ecuații și factori care să explice lucrurile pe care le învățase în decursul călătoriei. Noile elemente includeau factorii de atenuare ce lipsiseră ani de zile din ecuațiile lui – encefalita, mașinăriile orbitale de persuasiune, ca și istoria mult tăinuită a terraformatoarelor și arhivelor despre care aflase în nebuloasa Thumartin. Înainte ca nava lui Wanda să fi părăsit influența gravitațională a Pământului, el putea deja să distingă un contur îmbunătățit, care explica multe despre trecut și viitor deopotrivă.

În timp ce Gaal pilota, Maserd se angajase în inutile discuții contradictorii cu Wanda.

– Întreaga premiză a marelui vostru Plan nu depindea cumva de păstrarea secretului? Cu toate acestea, nu v-a îngrijorat abandonarea

lui Horis și a celorlalți pe Pământ. Dacă vor fi salvați, ori dacă izbutesc să-și repare nava, ei vor depune mărturie despre cele întâmplate.

– Este o posibilitate.

– Chiar dacă nu se va întâmpla așa, vor apărea alte scurgeri de informații! De-a lungul secolelor ceva de dimensiunile acestea nu poate fi ținut veșnic secret. Profesorul Seldon a înregistrat chiar mesaje, care să fie vizionate pe Terminus, mult timp după moartea sa. Nu puteți fi siguri că oamenii din viitor nu vor avea modalități de a le intercepta mai devreme de momentul căruia îi fuseseră destinate. Mărturisesc că nu vă înțeleg siguranța față de niște revelații absolut inevitabile.

Neavând nimic altceva de făcut, Wanda adoptă expresia unei profesoare răbdătoare, în ciuda faptului că elevul ei avea probabil să uite totul până ajungeau pe Trantor.

– Inevitabil, adevărat, lordul meu, totuși psihoistoria este în general un studiu al maselor. Numai în circumstanțe cu totul speciale, acțiunile indivizilor constituie o diferență la fel de importantă. În interiorul Imperiului, zeci de mecanisme sociale au acționat de mult timp pentru menținerea conservatorismului și păcii, în ciuda frecventelor perturbații. După prăbușirea Imperiului, vor opera alți factori, dar în cea mai mare parte a Galaxiei efectul va fi același. O majoritate covârșitoare de oameni va ignora zvonurile despre roboți și oameni care dețin puteri de control asupra minților. Este posibil să existe câteva spectacole paranoice de divertisment, ori dezvăluiri mass-media – dintre care unele pot fi corecte în absolut toate detaliile! Totuși ele vor fi anulate, fiindcă oamenii vor fi distrași de necesitățile cotidiene. Toate acestea au fost prevăzute în Plan.

– Prin urmare, afirmi că momentul de inerție al istoriei nu poate fi stopat. În cazul acesta, de ce mai este nevoie de călăuzirea voastră? De ce mai trebuie să existe un grup secret de regulatori? Nu aveți încredere în propriile voastre ecuații?

Întrebarea lui Maserd străpunse transa în care se afundase Hari. O simți precum un cuțit, răsucindu-se într-o rană veche, familiară. Răspunsul sigur pe sine al lui Wanda nu alină durerea.

– Este posibil să existe perturbații care să necesite o asemenea călăuzire. Noi am rulat o mulțime de scenarii, speculând asupra unor factori ce se pot ivi din senin, deviind Planul de la direcția sa.

Hari participase la extrapolările acelea computerizate. Cel mai puternic factor exterior care amenințase stabilitatea Planului fusese descoperirea oamenilor cu puteri mentaliste; ea amenințase să scoată

totul din funcțiune... până ce sponsorul secret al lui Hari, Daneel, oferise o soluție – să-i încorporeze pe toți mentaliștii cunoscuți în a Doua Fundație, convertind o micuță societate de matematicieni într-o forță potentă, care să poată conduce noua societate de pe Terminus, evitând toate denivelările și ocolișurile.

– Bănuiesc că este una dintre căi, iar voi, geniile matematice, știți mai multe decât mine în privința asta. Dar, dacă vei ierta întrebarea unui membru ignorant al clasei nobilimii, mă întreb dacă ați luat în considerație și alternativa.

– Care anume ar fi aceasta, lordul meu?

– De a împărtăși secretul tuturor! Maserd se aplecă spre Wanda, deschizând larg brațele. Să publicați întregul Plan, să răspândiți cunoașterea despre psihoistorie în toată Galaxia, astfel ca membrii tuturor claselor sociale, de la nobil și birocrat până la cetățeanul obișnuit, să poată rula modele pe calculator...

– La ce ar putea sluji o asemenea acțiune?

– Ar permite oricărei ființe vii să trateze cu vecinii ei pe baza unei cunoașteri superioare! Ar însemna o înțelegere a naturii umane pe care deocamdată o păstrați numai pentru voi.

Wanda îl privi fix o clipă și izbucni în râs.

– Să știi că ai dreptate, lord Biron! Motivele sunt *prea* tehnice ca să poată fi explicate, dar cu siguranță, chiar la nivel instinctiv, poți vedea cât de naivă ar fi ipoteza aceasta! Dacă toți ar cunoaște legile ce-i guvernează pe oameni și le-ar putea accesa pe un calculator de buzunar, interacțiunile rezultante ar deveni mult prea complexe pentru a mai putea fi simulate prin modele. Planul în sine ar dispărea.

Hari era de acord cu Wanda la un nivel, dar în același timp era amuzat – chiar ușor fascinat – de ideea impetuoasă a tânărului nobil. Avea un aer de utopism care putea fi întâlnit adesea în fazele inițiale ale unei renașteri-haos. În același timp însă simetria ei atrăgea din punct de vedere estetic. Era posibil ca o populație să evite capcana haosului, dacă toți membrii ei puteau folosi psihoistoria ca să vadă prăpăstiile ce se căscau în depărtare? Dacă puteau recunoaște din timp simptomele haosului, de pildă solipsismul?

Desigur, Wanda avea dreptate. Ramificațiile nu puteau fi modelate; era pur și simplu prea riscant să încerci ideea lui Maserd în lumea reală. Totuși...

Cineva se așeză lângă el, smulgându-l din reflecții. Planch purta cătușe, dar avea voie să se deplaseze liber prin cabină. Pilotul cel oacheș se apropie și mai mult de Hari.

– Nu vreau să-mi fie ştearsă din nou memoria, profesore. Nepoată-ta tocmai a spus că minunatul tău Plan nu pățește nimic dacă unii indivizi știu prea multe. În cazul acesta, de ce nu mă puteți elibera pur și simplu când ajungem pe Trantor?

– Eşti un individ foarte dinamic, căpitane. Este sigur că vei găsi o modalitate inteligentă de a folosi împotriva noastră cunoașterea pe care ai câștigat-o.

– Aşadar acum ai devenit un eretic împotriva propriei tale psihoistorii? rânji amar celălalt. Ai ajuns să crezi în puterea indivizilor?

Hari strânse din umeri, refuzând să răspundă la impertinență.

– Ce ai zice dacă ți-aș putea oferi ceva în schimbul libertății mele? șopti Planch.

Hari se simțea obosit de mișcările necontenite ale bărbatului și de permanentele lui comploturi. De aceea se prefăcu că se concentrează asupra discuției dintre Maserd și Wanda.

– Dar asta va conta? Maserd devenise tot mai entuziast. Imaginează-ți că toate acele cvadrilioane de oameni din Galaxie ar putea calcula în mod corect comportamentul uman, plănuind în favoarea interesului lor personal și în același timp ținând cont de bunăstarea generală a societății. Așa ceva n-ar fi superior oricărui model sau plan unicat? Până și eu pot să-mi dau seama că majoritatea strategiilor individuale omenești se vor anula reciproc, dar rezultatul global ar trebui să fie o omenire mai înțeleaptă, mai potentă și mai capabilă să aibă grijă de sine...

Glasul lui se stinse treptat. La început, Hari crezu că asta se datora expresiei de pe fața lui Wanda. Își iubea mult nepoata, însă uneori ea părea prea încrezătoare în sine, ba chiar condescendentă în siguranța că era un agent al destinului.

Apoi își dădu seama că nobilul nu privea spre Wanda. Falca lui Maserd se căscase într-o expresie de surpriză totală. Lângă psihoistoric, Planch se încordă brusc.

Hari își îndreptă spinarea gârbovită. Până și ecuațiile ce continuau să fulgere prin colțurile minții sale dispărură iute, aidoma unor stoluri de păsări sperioase alungate de apropierea unui prădător. Clipi repede, holbându-se spre un intrus care tocmai își făcuse apariția dintr-un compartiment de stocare aflat în capătul opus al cabinei; era mai scund decât orice om adult și purta doar un șort pe un trup acoperit cu prea mult păr castaniu. Orbitele proeminente ieșeau în relief de pe fruntea care se curba într-un mod ce nu părea nici omenesc, nici animal.

Recunoscu instantaneu panul – sau cimpanzeul – al cărui rânjet sălbatic dezgolea șiruri intimidante de dinți galbeni. În mâna dreaptă, creatura ținea un obiect bulbucat, un cilindru care se sfârșea printr-un ajutaj larg. Deși nu era un blaster, oricine își putea da seama dintr-o privire că făcea parte tot din rândul armelor. În cealaltă mână, panul avea un dispozitiv de înregistrare-redare, pe care îl activă.

– *Salut, dragi prieteni,* se auzi glasul inconfundabil al lui R. Gornon Vlimt. *Vă sfătuiesc să vă păstrați calmul. Ființa care stă în fața voastră, și care nu putea fi detectată de nici un mentalist – fie el robot, sau om – nu va face nimănui nici un rău. Nu aș îngădui niciodată așa ceva, deși acum trebuie să vă fac temporar inofensivi, pentru a preveni orice intervenție ulterioară în planurile noastre. Vă rog, încercați să vă destindeți. Vom vorbi față în față, în curând..., când veți reveni pe suprafața planetei care ne-a creat pe noi toți.*

Vocea lui Gornon încetă și aparatul de redare se opri cu un clic audibil. Panul rânji și mai larg, aparent încântat de cele ce aveau să urmeze.

Planch și Maserd pășiră la unison spre creatură. Oameni de acțiune, ei deciseseră în tăcere și instantaneu să o atace simultan din direcții opuse. Între timp, Wanda se încruntă, concentrându-se și făcând riduri pe frunte, încercând cu puterea ei mentalistă să contacteze și să supună gândurile unei minți non-umane.

Hari i-ar fi putut avertiza să nu se obosească. Cimpanzeul apăsă trăgaciul și un jet de gaz țâșni în cabină, incolor, dar cu un indice mare de refracție, îndreptându-se spre cele mai mărunte interstiții. Hari observă de abia acum că panul purta filtre în ambele nări.

„E chiar mai bine așa", gândi el. „Pe Pământ a mai rămas de terminat o treabă."

Treaba neterminată așteptase cel puțin douăzeci de mii de ani; psihoistoricul se gândi că n-avea să fie nici o nenorocire dacă el avea s-o mai întârzie puțin.

Surprins de propriul său calm, cu un surâs larg lățindu-i-se pe buze, Hari se instală mai comod în fotoliu, în vreme ce toți ceilalți se zbătură, icniră și se prăbușiră pe podea. El închise ochii și-și lăsă cunoștința să se îndepărteze, cu un sentiment de așteptare senină.

Visă despre o legendă veche pe care o citise cândva. Povestea unui om – sortit morții – căruia, în timp ce dormea, i se luase o coastă și care astfel dobândise o formă indirectă de nemurire.

Cumva, Hari își dădu seama că povestea îi era aplicabilă. În vreme ce zăcea neajutorat, doar semiconștient, cineva păruse că pătrunsese în străfundul său și extrăsese ceva de acolo. O parte importantă. Ceva valoros.

Dădu să se ridice, pentru a protesta, însă un glas familiar îl liniști.

– Nu te teme. Doar împrumutăm. Venerăm. Copiem. Nu-ți va lipsi nimic. Adormi la loc și visează lucruri frumoase.

Nu avea nici un motiv să pună la îndoială promisiunea aceea. Așa că, urmând sfatul glasului, se relaxă înapoi în moțăială și-și imagină că iubita lui Dors era întinsă alături. Frumoasă și refăcută. Mereu răbdătoare și fermă.

Pentru o vreme i se păru că și el descoperise secretul vieții veșnice.

După ce dormise pe tot drumul de întoarcere și majoritatea zilei următoare, Hari coborî pe rampa navei, într-o după-amiază friguroasă, pe planeta Pământ. Pășind cu precauție (deoarece junghiurile sciaticii îi reveniseră în piciorul stâng), își duse mâna pavăză la ochi, ferindu-și privirea de sclipirea clădirilor aflate la câțiva kilometri. Ruinele cele mai recente, datând de la începutul epocii imperiale, străluceau ca porțelanul alb sub soare. În zilele sale de glorie, *Chica* putuse adăposti cel mult cincizeci de mii de locuitori. Cu toate acestea, orășelul părăsit părea un loc mult mai plăcut decât vecinul său – muntele de metal mai mare decât un asteroid, orașul-peșteră lipsit de ferestre în care milioane de oameni se ascunseseră de teama unui coșmar insuportabil în primele zile ale existenței lui Daneel Olivaw.

Mult mai aproape, cuibărită printre clădirile cele mai vechi ale universității, o tabără improvizată fusese ridicată de unii dintre pământenii de azi ca să lucreze pentru patronul lor cel mai recent, R. Gornon Vlimt. Doi dintre asistenții calvineni ai lui Gornon îi dirijau pe muncitorii localnici care trudeau lângă un sarcofag de mărimea unui mormânt gigantic, lat de peste o sută de metri. Schele noi se ridicaseră până la o crăpătură din învelișul de protecție. În interior, Hari distingea rămășițele unei clădiri mai vechi decât orice văzuse el vreodată. Mai veche poate chiar decât zborul spațial.

Din crăpătură se revărsa o strălucire pulsatorie, vizibilă chiar și sub razele soarelui.

Pământenii care munceau să prindă laolaltă scânduri și bârne erau ființe cu aspect jalnic, zdrențăros îmbrăcate și teribil de slabe, ca și cum nu s-ar fi hrănit decât cu aerul dens. Chipurile le erau scofâlcite și în ochi li se zărea ceva..., un licăr ce părea o distragere, până ce Hari îi privi mai cu atenție. Atunci își dădu seama că băștinașii *ascultau* permanent, atenți la cele mai mici sunete – rostogolirea unei pietricele sau zborul unei albine. Din apropiere, oamenii aceștia nu i se păreau deloc periculoși, deși își amintea că încercase cu totul alte sentimente atunci când fuseseră niște siluete negre pe crestele colinelor din jur, azvârlind proiectile zimțate prin noapte.

– Regretă atacul, explică R. Gornon, prezentându-l pe Hari șefului local, o făptură înaltă și slabă, care vorbea fără oprire într-un dialect ininteligibil. M-a rugat să vă prezint scuze în numele poporului său. Imboldul de a ataca i-a cuprins brusc și inexplicabil. Pentru a-și compensa lipsa de ospitalitate, șeful vrea să știe câte vieți trebuie sacrificate.

– Nici una! Hari se simți revoltat de simpla idee a unui asemenea act. Te rog să le spui că s-a terminat. Ce a fost a fost!

– Voi încerca, desigur, domnule profesor, dar nu știi cât de serios privesc pământenii asemenea chestiuni. Actuala lor religie este una a responsabilității totale. Ei cred că toate acestea – și Gornon indică pustiul radioactiv – se datorează păcatelor strămoșilor și că o parte din vină li s-a transmis și lor.

Hari clipi repede.

– Și-au spălat orice vinovăție prin simplul faptul că trăiesc aici. Indiferent de dimensiunile crimei, nimeni n-ar merita o astfel de pedeapsă.

Gornon vorbi scurt în asprul dialect local și șeful băștinașilor mârâi pe un ton de acceptare. Se înclină spre robot, apoi din nou spre Hari, după care se retrase.

– Nu a fost dintotdeauna așa, îi spuse Gornon lui Hari după ce își reluară plimbarea. Chiar și la zece mii de ani după ce planeta fusese otrăvită, câteva milioane de oameni continuau să trăiască pe Pământ, ocupându-se cu agricultura unor petece de sol fertil și locuind în așezări modeste. Aveau tehnologie, câteva universități și ceva mândrie. Poate că prea multă mândrie...

– Ce vrei să spui?

– Când Imperiul Galactic și-a început dominația, aducând pace după o sută de secole de războaie și disensiuni, aproape toate planetele s-au repezit să se alăture noii federații. Pământenii fanatici considerau însă o blasfemie să fie conduși de orice altă planetă. Societatea Stegarilor lor a conspirat să pornească război împotriva Imperiului.

– Da, îmi amintesc că ai mai vorbit despre asta. O singură planetă luptându-se cu câteva milioane..., dar având viruși oribili ca aliați.

– Exact – o armă bacteriologică de o virulență fără egal, rezultată din germeni transmițători de boală existenți chiar aici, pe Pământ. O maladie contagioasă care-și determina victimele *să dorească* să o propage mai departe.

Hari făcu o grimasă. Maladiile constituiau un factor ce putea șubrezi, ba chiar nărui proiecțiile psihoistorice.

– Totuși conspirația a fost dejucată.

– Da, încuviință R. Gornon, unul dintre agenții lui Daneel locuia aici, având misiunea să supravegheze planeta-mamă. Întâmplător, agentul dispunea de un dispozitiv special, capabil să amplifice puterile neurale în anumite tipuri de oameni. Printr-un noroc, el a descoperit un subiect cu caracteristicile cuvenite – mai ales cu o puternică orientare morală pozitivă – și l-a înzestrat cu puteri mentaliste primitive, dar eficiente.

– Un om mentalist, cu așa mult timp în urmă? Atunci de ce...

– Omul acela a dejucat conspirația și astfel, indirect, agentul lui Daneel a prevenit catastrofa.

Hari căzu pe gânduri.

– Acesta a fost sfârșitul civilizației pământene? Populația a fost evacuată pentru a preveni alte rebeliuni?

– Nu din capul locului. Inițial, Imperiul a fost plin de compasiune. S-au întreprins până și eforturi de a restabili fertilitatea Pământului. În scurt timp însă s-a constatat că era prea costisitor și atunci politica s-a modificat. Atitudinea generală s-a înăsprit. Peste un secol s-a primit ordinul de evacuare și pe planetă au rămas numai pământenii care se ascunseseră prin pustiuri.

Psihoistoricul se înfioră, amintindu-și de Jeni care se străduise din toate puterile să evite exilul pe Terminus.

„Curenții destinului nu ne aparțin, ca să-i putem controla", gândi el.

Mândria Rhodiei se afla în același loc în care coborâse cu câteva zile în urmă, dincolo de latura nordică a sarcofagului. Acum însă în apropierea ei se ridica o tabără de corturi uzate, locuințele muncitorilor. Unii dintre ei găteau, strânși în jurul unui ceaun, și izul venit dintr-acolo îl făcu pe Hari să strâmbe dezgustat din nas.

Nu departe, psihoistoricul zări o femeie mult mai voinică decât oricare pământean, îmbrăcată în haine zdrențuite ce scânteiau aidoma orizontului radioactiv. Se plimba înainte și înapoi, ridica o mână spre față și bolborosea ceva rapid, după care ridica mâna cealaltă. Hari o recunoscu pe Sybyl, savantul-filosof de pe Ktlina, intrată acum evident într-o fază terminală de extaz haotic – faza solipsistă, în care nefericita victimă devine fascinată de propria ei unicitate, retezând orice legături cu lumea exterioară.

„Totul devine relativ", își aminti Hari. „Pentru un solipsist nu există realitate obiectivă, ci doar subiectivă. Afirmarea violent de furioasă și sigură pe sine până la nivelul intoleranței a opiniei individuale care se opune întregului cosmos."

R. Gornon vorbi cu glas scăzut, atât de încet încât Hari de abia putu să distingă cuvintele:

– *Asta* plănuia Societatea Stegarilor să asmută asupra Galaxiei.

Psihoistoricul se răsuci brusc și-l fixă cu privirea.

– Sindromul Haos?

Gornon aprobă încetișor.

– Conspiratorii dezvoltaseră o formă extrem de virulentă, care putea depăși orice mecanism social de atenuare pe care Daneel Olivaw îl concepuse pentru noul său Imperiu. Din fericire, planul cu pricina a fost dejucat printr-o intervenție eroică, totuși tulpini mai slabe ale aceleiași boli deveniseră deja endemice în Galaxie, aduse poate de primele nave stelare.

Hari scutură din cap. Totul însă era perfect logic. Își dădu seama imediat – haosul *trebuia* să fie o boală contagioasă!

„Prima dată când a lovit, oamenii nu și-au putut da seama despre ce era vorba. Au știut doar faptul că exact la apogeul civilizației lor încrezătoare, nebunia se răspândea brusc peste tot."

Poate că nu era mare lucru ca o renaștere să distrugă o societate modernă, așa cum fusese Ktlina, una dintre milioanele de lumi. Dar atunci când se întâmplase prima dată, omenirea de abia colonizase alte câteva planete. Epidemia trebuie să fi afectat toți oamenii care trăiau pe atunci.

„Pe neașteptate, oamenii nu s-au mai putut bizui pe nimic. Anarhia sfâșiase marele Cosmopolitism Tehnic. Până ce revoltele s-au încheiat și s-au limpezit apele, populația Pământului fugise în subteran, ascunzându-se într-o agorafobie psihopată. Între timp, spațienii au întors spatele sexului, iubirii și oricăror plăceri sănătoase."

Hari reveni cu privirea asupra robotului.

– Îți dai seama ce înseamnă asta, nu?

– Una dintre ultimele chei ale unui puzzle pe care ai încercat să-l rezolvi toată viața, încuviință R. Gornon. Motivul pentru care omenirii nu i se poate îngădui să se conducă singură sau să lupte neîncătușată spre potențialul ei total. Ori de câte ori rasa voastră devine prea ambițioasă, maladia aceasta iese din hibernare și distruge totul.

Ajunseseră acum printre corturi. Hari văzu că nici alți membri ai echipajului ktlinan n-o duceau mai bine decât Sybyl. Unul dintre soldații supraviețuitori privea în gol, în timp ce o băștinașă încerca să-l hrănească, folosindu-se de o lingură. Un altul stătea turcește pe sol, explicând cu entuziasm câtorva copilași motivul pentru care nano-transcendentalismul era superior neo-ruellianismului.

Psihoistoricul suspină. Deși luptase toată viața împotriva haosului, judecățile oferite de Gornon îi îngăduiseră să-l vadă cu intuiții noi. Poate că, la urma urmelor, haosul *nu era* inerent naturii umane. Dacă era cauzat de o boală, un factor important din ecuațiile sale s-ar fi putut modifica...

Oftă și abandonă ideea. Precum virusul responsabil pentru encefalită, boala aceasta scăpase timp de o mie de generații detectării și tratamentului medicilor și biologilor din Galaxie. Era zadarnic să viseze la găsirea unei cure în momentul acesta, cu Imperiul programat în scurt timp la autodistrugere.

Pe de altă parte, îi venea greu să nu speculeze.

„Planch a fost pe Ktlina și anterior pe alte câteva planete haotice, totuși nu s-a molipsit niciodată. Este oare posibil ca o cheie să se afle în imunitatea lui față de persuasiunea mentalistă?"

O mulțime restrânsă se adunase lângă capătul opus al cortului cel mai mare. Cineva ținea o conferință, energic, folosind o mulțime de termeni tehnici. Hari crezu că era alt ktlinan bolnav, până ce recunoscu vocea și zâmbi.

„Horis! Perfect, înseamnă că n-a pățit nimic."

Își făcuse griji în privința micuțului birocrat pe care-l abandonaseră pe Pământ. Apropiindu-se, văzu că printre spectatorii lui Antic se

numărau Maserd și Planch. Unul dintre piloții stelari era un prizonier încătușat, iar celălalt un prieten în care avea încredere, totuși ambii afișau expresii de interes gânditor. Nobilul îi surâse în semn de salut când îl văzu apropiindu-se.

Planch îl privi deschis în ochi, parcă semnalându-i că discuția lor trebuia reluată. „Pretinde că deține ceva ce-mi doresc. O informație atât de importantă pentru mine, încât voi fi gata să forțez regulile în favoarea lui, ba chiar să risc existența celei de a Doua Fundații."

Hari se simțea curios..., însă senzația aceea era aproape copleșită de o alta. De anticipare.

„În seara asta trebuie să decid. R. Gornon nu mă va sili să traversez timpul. Opțiunea îmi aparține numai mie."

Antic îl zări finalmente pe psihoistoric.

– Domnule profesor Seldon, mă bucur să vă văd! Vă rog, priviți aici!

Pe o masă improvizată se aflau câteva zeci de grămăjoare de material, variind de la prăfos și grăunțos, până la umed. Practic semănau cu niște movilițe de noroi.

„Bineînțeles – profesiunea lui este studiul solurilor. În mod vădit, ea îi este reazemul într-un asemenea moment. Un punct de sprijin de care se poate agăța în timpul unor astfel de perturbări."

Hari se întrebă dacă unele eșantioane nu puteau fi periculoase, însă atât Maserd cât și Planch își lăsaseră pe spate glugile costumelor antiradiații, iar ei aveau mai mult de pierdut decât puținul timp care-i mai rămăsese de trăit lui Hari.

În mod vădit, Antic era încântat de colecția sa.

– După câte vedeți, am fost ocupat..., evident, n-am avut vreme decât pentru o cercetare sumară, dar pământenii sunt foarte cooperanți și au trimis băieți peste tot, ca să-mi recolteze mostre.

Psihoistoricul zări surâsul indulgent al lui Maserd și fu de acord. Antic trebuia lăsat să aibă momentul lui de triumf; până la căderea serii, aveau timp să discute și chestiuni mai importante.

– Ce ai determinat până acum?

– Oho, o mulțime de lucruri! De pildă, știați că solurile cele mai bune din zona aceasta nu sunt câtuși de puțin de origine terestră? Nu departe de Chica există câteva locuri unde, pe hectare întregi, a fost împrăștiat loess fertil. Materialul provine indubitabil de pe Lumea Lorissa, aflată la numai douăzeci de ani-lumină depărtare. A fost transportat aici și întins într-un strat de adâncime perfect egală. Cineva

a încercat să restaureze planeta! Apreciez că efortul s-a petrecut aproximativ cu zece mii de ani în urmă.

Hari aprobă din cap. Se potrivea cu ceea ce Gornon spusese mai devreme – că, odată, Imperiul încercase restaurarea planetei-mamă, înainte ca să se răzgândească, închizând universitățile și evacuând milioane de oameni din casele lor, lăsând în urmă doar o rasă de supraviețuitori jalnici.

– Dar asta nu-i totul, insistă Antic, apropiindu-se de locul în care instalase câteva instrumente. Am stat toată noaptea, studiind emanațiile *lucrului* pe care anticii l-au închis acolo.

Arătă spre sarcofagul masiv din oțel și beton din apropiere și spre crăpătura-intrare la care muncitorii lui R. Gornon căutau să ajungă, folosind niște schele cu aspect șubred.

– Nu am la îndemână nici aparatele cuvenite și nici experții potriviți, dar este limpede că, demult, aici s-a creat un soi de *falie* în continuum. Este inactivă acum, dar efectele trebuie să fie puternice când se activează ceea ce există în interior. Am fost sceptic în privința tiktokului acela – cel cu chipul lui Gornon Vlimt – , când s-a referit la *aruncarea cuiva în viitor*, însă acum am căzut pe gânduri...

Micuțul birocrat făcu o grimasă.

– Ceea ce *pot* spune – și ceea ce poate că robotul nu v-a zis – este că și în cazul în care falia spațio-temporală se găsește în hibernare, există efecte ce acționează asupra întregii planete. Unul dintre cele mai notabile este o modificare a stabilității oxidului de uraniu, o moleculă ușoară care se găsește în regiunile hidrotermale de pe majoritatea planetelor de tip Terra. Atât doar că aici atomii constituenți au o predispoziție mai mare pentru...

Hari tresări, înțelegând brusc ceva. I se spusese că transformarea Pământului într-o planetă radioactivă se făcuse în urma deciziei unui singur robot, în decursul epocii post-haos. Era însă posibil ca semințele să fi fost sădite chiar mai devreme? În renașterea strălucitoare, când Susan Calvin și contemporanii ei nu cunoșteau limite ale ambițiilor sau puterilor lor?

„Ce ar fi dacă Giskard nu a făcut decât să amplifice un fenomen care începuse deja? Asta i-ar putea elibera pe discipolii lui Daneel? Ar putea explica de ce efectul acesta s-a petrecut doar o dată? Pe Pământ?"

Antic ar fi continuat, explicând entuziast detaliile tragediei străvechi, dar fu întrerupt de clopotul care-i chema la masă..., ceea ce însemna, din nefericire, să se înfrupte din ospitalitatea pământenilor. R. Gornon considera că un refuz al vizitatorilor le-ar fi afectat negativ mândria.

DAVID BRIN

Hari izbuti să înghită câteva linguri dintr-un terci indescriptibil și zâmbi apreciativ înainte de a scuza și retrage. Suind încetișor colina de sfărâmături, se întoarse cu fața spre cele trei orașe ruinate și scoase din buzunar exemplarul cel mai recent din Primul Radiant cu Planul Seldon.

Se simțea nițeluș vinovat pentru că-l șterpelise de la Wanda, însă nepoata sa nu avea să observe și nici să-i pese. Ea și cu Gaal rămăseseră la bordul navei lor, conectați la aparatele de inducere a somnului până la procedurile de diseară.

„În curând va trebui să decid dacă să merg cinci secole în viitor..., presupunând că mașinăria aceasta va funcționa așa cum s-a afirmat și că nu îmi va dezagrega pur și simplu atomii."

Zâmbi la gândul acela. Părea o modalitate interesantă de a părăsi lumea.

„Oricum, ce am eu de..."

Pe neașteptate, cerul se zgudui de tunetul reverberat al unei unde supersonice. Psihoistoricul ridică ochii. Un obiect strălucitor trecea pe bolta pe care începuseră să sclipească stelele – un cilindru cu aripi care se aplecă într-o parte și viră, pregătindu-se în mod evident de aterizare.

Hari oftă. Sperase să se afunde o oră sau două în iubitele sale ecuații. Noul model matematic care apăruse – un tipar al viitorului – era atrăgător de contemplat, însă ideile i se învârtiseră deja prin minte și era sigur că verificarea cu ajutorul Primului Radiant n-ar fi modificat nimic.

Cu efort, își adună puterile să-și ridice corpul fragil. Petece pâlpâitoare de radiații îi luminau calea, când porni pe poteca șerpuită spre tabără.

Până ajunse acolo, noii vizitatori sosiseră deja.

Două femei stăteau lângă R. Gornon. Una dintre ele se întoarse și zâmbi, când Hari se apropie de focul pământenilor.

– Oaspetele de onoare, nu-i așa?

Expresia lui Gornon nu trăda absolut nimic.

– Domnule profesor, ți le prezint pe Zorma și Cloudia. Au venit de la foarte mare depărtare să asiste la cele ce se vor petrece în seara asta și pentru ca să se asigure că nu vei fi silit în nici o formă.

– Întreaga mea viață a fost dirijată de alții, râse Hari fără chef. Dacă văd și știu mai multe decât ceilalți oameni este pentru că asta slujește unui plan pe termen lung. De aceea – se adresă el celor două

femei – spuneți-mi ce fel de roboți sunteți voi? O altă sectă de calvineni? Sau îl reprezentați pe Daneel?

Zorma clătină din cap.

– Am fost renegați de calvineni *și* de giskardeni. Ambele grupări ne denumesc *perverși*, totuși continuă să ne găsească utili, ori de câte ori este pe cale să se întâmple ceva important.

– „Perverși"? repetă Hari pe un ton aprobator. (Totul se potrivea.) Așadar, care dintre voi este om?

Cloudia își atinse pieptul cu mâna.

– Cu mult timp în urmă, eu am fost născută ca stăpână, însă acest nou trup al meu este cel puțin un sfert robotic. Zorma, pe de altă parte, are multe părți protoplasmice. De aceea, domnule profesor, răspunsul la întrebarea dumitale nu este deloc simplu.

Hari privi spre R. Gornon, al cărui rămăsese inexpresiv, deși putea simula întregul domeniu al emoțiilor omenești.

– Înțeleg motivul pentru care alte secte pozitronice vă consideră neliniștitoare teoriile, comentă Hari.

– Căutăm să clădim o punte peste prăpastia dintre rasele noastre, explică Zorma, prin ștergerea diferențelor. A fost un proiect îndelung și costisitor, nu complet încununat de succes, dar noi continuăm să sperăm. Ceilalți roboți ne tolerează, deoarece ar fi afectați de disonanțe mintale serioase, dacă ar încerca să ne elimine.

– Evident, dacă ești parțial om, beneficiezi de o anumită protecție conform Legii 1, rosti psihoistoricul și făcu o pauză semnificativă după care continuă: Dar asta nu ar fi suficient în sine. Mai trebuie să existe și altceva.

Cloudia încuviință încetișor.

– În plus, noi asigurăm un serviciu. Suntem martori. Nu întreținem partizanate. Ne reamintim.

Lui Hari îi fu imposibil să nu se simtă impresionat. Secta aceea micuță își menținuse existența mult timp, îndurând disprețul unor forțe mult superioare și în același timp menținând un anume grad de independență într-o epocă în care memoria umană era învăluită de amnezie. Pentru a rezista vreme de secole în felul acela, fără să cedezi în fața permanentului imbold de a acționa, era necesară o uriașă disciplină și răbdare, ba chiar, din unele puncte de vedere, un spirit *opus* celui al lui Planch. De fapt, niște oameni aproape exact ca el...

Hari se întoarse, căutând un chip prin mulțimea de spectatori, trecând cu privirea peste Antic, Sybyl, pământeni și Planch.

Se opri în cele din urmă asupra lui Maserd, care stătea izolat de ceilalți, cu brațele încrucișate și purtând o expresie de indiferență. Acum psihoistoricul distingea dincolo de deghizarea aceea.

– Apropie-te, tinere prieten, îl chemă el pe lordul cel înalt. Vino și alătură-te camarazilor tăi. Să nu mai avem secrete unii față de ceilalți. A venit clipa adevărului.

8

– Bineînțeles că trebuia să existe un spion, urmă Hari întrerupând protestele lui Maserd. Cineva care să fi știut despre nebuloasa Thumartin, de pildă. Nu am descoperit în mod întâmplător arhivele și terraformatoarele. Au mai existat și alte indicii... Când Sybyl și adevăratul Gornon Vlimt au început să acceseze arhivele, cunoșteai despre istoria oamenilor mai multe decât orice profesor de la o universitate imperială.

– După cum am explicat mai devreme, familiile nobile au adesea biblioteci particulare care i-ar putea surprinde pe membrii meritocrației. Familia mea a manifestat dintotdeauna un interes față de chestiuni cum ar fi...

– Cum ar fi sistemele de guvernare de pe Pământul antic? Genul acesta de cunoaștere este, cu adevărat, remarcabil, ba chiar incredibil. Apoi a fost vorba despre *mașinile de cultivabilitate* care-l incitaseră în așa măsură pe Horis..., terraformatoarele gigantice folosite cu mult timp în urmă ca să pregătească planetele pentru colonizarea de către oameni. Reacția ta față de ele n-a fost deloc indiferentă..., parcă ai fi privit un dușman vechi și familiar.

De data aceasta Maserd zâmbi și nu se mai deranjă să respingă afirmația lui Hari.

– Este o crimă, întrebă el, să-ți dorești ca Universul să aibă mai multă diversitate?

– Pentru un psihoistoric, chicoti Hari, este aproape o blasfemie. Galaxia este deja prea complicată și ecuațiile aproape că se destramă pe la cusături. Și ține seama de faptul că se ocupă numai de omenire! Noi, matematicienii, am prefera să simplificăm mult lucrurile. Nu, n-am observat de la început toate indiciile, fiindcă devenisem atât de obsedat de haos. Sybyl, Planch și toți ceilalți reprezentau o amenințare vădită. Când Kers mi-a spus că ești un aliat..., că detești haosul la fel de mult ca oricare altul...

– Este adevărat!

– Am înțeles prin asta că făceai parte dintre indivizii practici ai Imperiului, așa cum de altfel te și comportai. Acum însă văd că ești un alt tip de utopist. Crezi că omenirea poate scăpa de haos, doar dacă trece prin tipul *corect* de renaștere!

Maserd îl privi pe Hari câteva momente prelungi, înainte ca să răspundă:

– Nu tocmai la asta se referă Planul Seldon, profesore? Ocrotirea unei societăți umane care va ajunge îndeajuns de puternică pentru ca să se confrunte cu dușmanul străvechi care pândește în chiar sufletele noastre?

„Acesta era vechiul meu vis", îi răspunse Hari în gând. „Deși, până în ultimele zile, îl crezusem demodat."

Cu glas tare îi oferi lui Maserd un alt răspuns, conștient de faptul că era privit și ascultat de ceilalți.

– Lordul meu, aidoma multor nobili, ești în ultimă instanță un pragmatist. Nedeținând instrumentele matematice necesare, încerci succesiv diferite soluții, iar când acestea dau greș le abandonezi doar atunci când ești silit să recunoști că-i momentul să încerci altceva.

Întinse mâna către cele două femei cyborg – Zorma și Cloudia, dintre care una se născuse om, iar cealaltă cu un creier pozitronic reglat conform Legilor roboticii. Acum însă ele începuseră să atenueze diferențele.

– Ești implicat în acest proiect radical, sau doar lucrați împreună, pentru că este o chestiune de avantaj reciproc temporar?

Aparent acceptând inevitabilitatea concluziilor lui Hari, Maserd cedă cu un suspin.

– Grupurile noastre își cunoșteau existența de multă vreme. Familia mea... Încuviință trist din cap. Noi am făcut parte dintre cei care au pregătit arhivele, cu mult timp în urmă, luptându-ne cu disperare împotriva amneziei ce se extindea. Și ne-am războit și cu terraformatoarele! În general, a fost zadarnic, totuși am obținut câteva victorii.

Cu glas de abia șoptit, Antic întrebă:

– Ce *fel* de victorii? Vrei să spui că v-ați luptat cu roboții și ați învins?

– Cum te poți lupta cu ființe mult mai puternice și care sunt absolut convinse că țelul lor suprem este chiar binele tău? Am izbutit totuși să oprim de câteva ori mașinile acestea oribile, grăbindu-ne și coborând coloniști *oameni* pe o planetă planificată pentru terraformare.

În câteva rânduri, asta le-a blocat, deoarece nu puteau distruge o planetă locuită de oameni.

– N-ar fi trebuit ca noi toți să fi știut despre lucrurile acestea? făcu Planch.

– După sfârșitul războaielor robotice, am încheiat un târg cu Daneel Olivaw. Noi am fost de acord să nu mai luptăm împotriva amneziei și să lăsăm planetele protejate să fie trecute în carantină, iar el ne-a lăsat nemodificați, cu memoriile intacte. Prețul final îl constituia pasivitatea – să rămânem tăcuți și inactivi. Maserd își încleștă maxilarele. Totuși atâta vreme cât Imperiul Galactic funcționa perfect, era o alternativă preferabilă ruinei și haosului.

– Rolul dumitale în această afacere cu greu ar putea fi numit pasiv, observă Hari.

Aparent nobilul fu de acord.

– Imperiul se prăbușește. Toate vechile înțelegeri par atacabile. Toți parcă l-ar aștepta pe Daneel Olivaw să prezinte un plan. Până și calvinenii – arătă cu degetul mare spre R. Gornon – sunt prea timizi ca să se opună direct vechiului lor inamic. Ei nu doresc decât să-l azvârle pe Hari Seldon în viitor, de parcă astfel se va garanta reușita.

Râse scurt, ca un lătrat.

Robotul care-l înlocuise pe excentricul Gornon Vlimt făcu un pas înainte. Pentru prima dată, programele sale de emulare simulau un om sfâșiat de nesiguranță.

– Nu crezi că Olivaw va concepe ceva benefic pentru binele pe termen lung al omenirii?

Un glas de femeie chicoti.

– Deci la asta se rezumă? întrebă Zorma. În ciuda tuturor conspirațiilor voastre secrete, nu sunteți decât un grup timorat de tik-toki micuți. Nu faceți altceva decât să vă puneți speranțele în cineva împotriva căruia ați luptat atâta vreme. Practic, ai citat Legea 0 a lui Daneel!

Clătină din cap și încheie:

– Nu mai există calvineni adevărați.

Hari nu avea intenția să lase conversația să denatureze în conflicte de natură ideologică între roboți. De asemenea, nu-i păsa dacă Maserd îl spionase permanent, ba chiar dorea numai binele pentru nobil. Ceea ce conta realmente în clipa acum era însă decizia pe care trebuia s-o ia. Iar urgența acesteia fu clară când asistentul lui R. Gornon se năpusti în cort.

– Pregătirile sunt complete. În mai puțin de o oră, va veni momentul. Trebuie să urcăm pe schelă!

Și astfel, fără să fi luat încă decizia, Hari se alătură unui alai care porni pe aleile vechii universități. Pașii lui erau parțial iluminați de secera subțire a Lunii și de strălucirea emisă de boltă atunci când razele gama ce se ridicau din solul de dedesubt loveau atomii de oxigen. Înaintând și simțindu-se copleșit de bătrânețe, Hari simți nevoia imperioasă de a discuta cu cineva în care se putea încrede.

Un singur nume îi venea în minte și-l murmură în bărbie:

– Dors!

Ultimul lucru la care se așteptase fusese ca totul să se transforme într-o ocazie ceremonială, însă o procesiune de pământeni îi însoțiră pe Hari și pe ceilalți spre sarcofag. Băștinașii incantau o melodie stranie – sumbră, totuși în același timp ciudat de încurajatoare, parcă exprimându-și toate speranțele pentru o eventuală mântuire. Poate că acel cântec era vechi de milenii, datând chiar din vremea dinainte ca omenirea să se fi ridicat din leagănul ei pentru a cuceri stelele.

Pe R. Gornon și Hari îi însoțeau cyborgii „deviaționiști", Zorma și Cloudia, cu Maserd pășind acum fără fereală lângă ele. La insistențele lui Hari, Wanda și Gaal fuseseră de asemenea treziți ca să li se alăture, deși Wanda fusese avertizată să nu încerce interferențe mentaliste. Unii dintre roboții prezenți aveau capacități similare, îndeajuns pentru a contracara orice tentative ale femeii.

Nepoata lui Hari părea nefericită și bătrânul încercă s-o îmbărbătezе cu un zâmbet blând. Educat ca meritocrat, Hari se așteptase dintotdeauna să adopte, nu să procreeze copii, cu toate acestea, puține bucurii din viața lui fuseseră pe măsura celor de a-i fi părinte lui Raych, apoi bunic al acestei tinere excepționale, care își privea cu atâta seriozitate misiunea de agent al destinului.

Antic rugase să fie scuzat – sub pretextul de a-și continua cercetările –, deși Hari cunoștea adevăratul motiv. „Anomalia spațio-temporală" strălucitoare îl îngrozea pe birocrat. Gornon însă nu dorea să lase pe nimeni în tabără, așa că Antic își târa picioarele imediat înapoia lui Planch. Până și supraviețuitorii renașterii ktlinene acompaniau procesiunea, deși Sybyl și ceilalți nu păreau deloc conștienți de cele ce se întâmplau în jur, ci doar de murmurele nearmonioase din propriile lor minți.

Pe măsură ce se apropiară de anomalia înconjurată de schele, Hari văzu cum înapoia conturului rotunjit al sarcofagului dispărură, pe rând, orașele antice.

Mai întâi Vechiul Chicago, cu zgârie-norii ca niște turnuri care continuau să tindă aventuros către cer, reamintind de o epocă de deschidere și ambiție nezăgăzuită. După aceea pieri Noul Chicago, fortăreața monstruoasă în care milioane de oameni se închiseseră, izolându-se de lumina zilei și de o teroare pe care n-o puteau înțelege. Ultimul dispăru micuțul Chica – satul de porțelan alb în care cea din urmă civilizație pământeană se străduia zadarnic împotriva irelevanței, într-o galaxie căreia pur și simplu nu-i mai păsa de originile sale.

După ce cotiră după un colț din străvechiul campus universitar, ajunseră într-un loc din care *fisura* putea fi zărită..., crăpând pereți groși ce fuseseră meniți să sigileze ceva teribil. Să-l înmormânteze pe vecie. Hari privi în stânga sa, spre R. Gornon.

– Dacă într-adevăr anomalia aceasta vă oferă acces la a patra dimensiune, de ce n-a mai fost folosită de atâtea secole? De ce n-a încercat nimeni să modifice trecutul?

Robotul clătină din cap.

– Călătoria în trecut este imposibilă, pe multe niveluri diferite, domnule profesor. Oricum, chiar dacă ai putea modifica trecutul, asta n-ar duce decât la crearea unui viitor nou în care *alții* vor fi nemulțumiți. La rândul lor, ei vor trimite emisari ca să schimbe trecutul *lor* și așa mai departe. În privința realității, nici una dintre variantele temporale nu va putea pretinde mai multă validitate decât alta.

– Atunci poate că nimic din toate astea nu contează, reflectă Hari. Poate că noi toți suntem simple imagini paralele în oglindă... sau simulări, ca numerele pe care le jonglăm în Primul Radiant. Existențe temporare... Fantome ce ființează numai când altcineva se gândește la ele.

Psihoistoricul nu se uitase pe unde călca. Piciorul său stâng se împiedică într-o ridicătură a solului și fu cât pe aici să se prăbușească..., dar fu prins de brațul blând dar ferm al lui R. Gornon. Chiar și așa, trupul lui simțea junghiuri de durere și oboseală. Îi ducea dorul valetului-infirmier Kers și a scaunului cu rotile pe care-l detestase. La un anumit nivel, Hari își dădea seama că moare, deoarece luneca de câțiva ani spre moarte.

– Nu mă aflu într-o stare prea bună pentru o călătorie așa lungă, mormăi el în timp ce tovarășii de drum îl așteptau să-și revină.

– Singurul om care a mai călătorit în felul acesta era tot un vârstnic, îl liniști Gornon. Testele dovedesc că procesul este lin, altfel n-am risca niciodată să-ți provocăm vreun rău. Iar când vei sosi, vei fi așteptat.

– Înțeleg. Cu toate acestea, mă întreb...

– Ce anume, domnule profesor?

– Voi aveți la îndemână capacități medicale extraordinare. Tehnici și descoperiri pe care roboții le-au păzit de milenii. Cyborgii aceștia – arătă el spre Zorma și Cloudia – par capabili să-și duplice corpurile și să-și prelungească viața la nesfârșit. De aceea mă întreb de ce nu mi-ați amplificat sănătatea fizică, măcar puțin, înainte de a porni în călătorie.

– Nu este îngăduit, domnule profesor. Există motive puternice – morale, etice și...

Fu întrerupt de un hohot aspru de râs, dinspre Zorma.

– Cu excepția cazurilor când îți slujește scopurilor! Gornon, ar trebui să-i oferi lui Seldon un răspuns mai bun.

După o pauză, Gornon vorbi pe ton scăzut:

– Nu mai deținem aparatele organiforme. Au fost debarcate pe Pengia. Erau necesare altundeva, pentru continuarea unui proiect important... și nu mai adaug un cuvânt despre asta.

Continuau să meargă, în vreme ce strălucirea emanată dinspre mausoleul crăpat umplea noaptea deasupra capetelor lor și proiecta dinspre schele umbre ce se întindeau ca pânza de păianjen peste universitatea ruinată. Majoritatea pământenilor, dar și alți spectatori suiră pe movilele de sfărâmături din apropiere ca să privească, iar Hari și Gornon conduseră alaiul diminuat pe o platformă lată de lemn care începu să se ridice cu aproape o duzină dintre ei, trasă de funii scârțâitoare.

– Mi se pare, se adresă Hari lui Gornon, că te legi la cap fără să te doară. Să știi că există și altă modalitate de a trimite pe cineva în viitor.

De data aceasta robotul nu-i răspunse, ci îl cuprinse cu un braț după umeri, iar ascensorul improvizat ajunse la destinație cu un zgâlțâit sonor. Hari fu nevoit să-și pună palma pavăză la ochi împotriva luminii care se revărsa din învelișul de protecție fisurat al clădirii.

Acompaniat de murmurele de uimire ale oaspeților săi, Gornon oferi o explicație tranșantă și succintă.

– Totul a început cu un experiment simplu și plin de bune intenții, desfășurat în aceeași epocă îndrăzneață în care oamenii inventau atât roboții, cât și hiperpropulsia. Cercetătorii de aici avuseseră o intuiție incredibilă și acționaseră impulsiv pe baza ei. Brusc, s-a declanșat un fascicul de spațiu-timp fracturat, înhățând un pieton care trecea pe acolo, smulgându-l pe Joseph Schwartz din viața lui normală și propulsându-l cu zece mii de ani în viitor. Pentru Schwartz a urmat o

aventură extraordinară, dar în orașul Chicago pe care-l lăsase în urmă coșmarul de abia începuse.

Hari privi chipul robotului, căutând expresiile complexe de emoție pe care Dors și Daneel le simulau atât de bine, însă omul acesta artificial era încruntat și stoic.

– Vorbești de parcă ai fi fost acolo când s-au petrecut lucrurile.

– Eu nu am fost acolo, dar a fost un robot de un model mai vechi, ale cărui memorii le-am moștenit. Nu sunt niște amintiri plăcute. Unii dintre noi cred că evenimentul a însemnat începutul sfârșitului pentru măreața epocă de exuberanță tinerească a omenirii. Nu mult după aceea, în toiul incriminărilor internaționale, au început primele valuri de iraționalitate. Roboții au fost interziși pe Pământ. Dezacordurile s-au înmulțit între națiuni și planetele-colonii. Au apărut primele tentative de războaie bacteriologice. Unii dintre noi au jurat...

Brusc, Hari avu o intuiție nebunească.

– Tu ai rămas aici, nu-i așa? Agentul lui Daneel despre care ai amintit anterior – cel care a ajutat ca pământenii să fie opriți din răspândirea unei maladii noi – , tu ai fost?

R. Gornon tăcu câteva clipe, apoi încuviință cu un gest repezit.

– Atunci Zorma are dreptate..., de fapt, nu ești calvinan.

– Cred că nu mă mai încadrez în nici una dintre clasificările rigide, deși la un moment dat am fost un discipol fervent al giskardismului.

Acum masca inexpresivă a robotului se frânse, precum cea a oricărui stoic al cărui calm a fost zdrobit de cea mai puternică dintre emoții – speranța.

– Timpul îi afectează chiar și pe nemuritori, domnule profesor. Mulți dintre noi, roboții vechi și obosiți, nu mai știm realmente ce suntem. Poate că asta ne-o vei putea spune *dumneata*, când vei avea posibilitatea să reflectezi. Cu timpul...

„În felul acesta, am ajuns la clipa deciziei", înțelese Hari, continuând să-și țină palma pavăză la ochi, ca să se ferească de lumina puternică. Desigur, ar fi fost un eșec să bată în retragere acum. Toți îl priveau; până și aceia care, ca Wanda, dezaprobau complet planul lui R. Gornon ar fi fost cu siguranță dezamăgiți la un anumit nivel... să li se promită un spectacol senzațional, pentru ca vedeta acestuia să se retragă în ultima clipă. Pe de altă parte, Hari își dobândise reputația de a face lucrurile cele mai neașteptate. Ideea de a-i surprinde pe toți acești oameni oferea o atracție aproape delicioasă.

Câțiva membri ai grupului se apropiară mai mult de lumina opalescentă, privind înăuntru. Maserd arătă spre clădirea năruită, fără îndoială un laborator antic de fizică, unde se produsese accidentul inițial. Șeful tribului de pământeni stătea lângă nobil, încuviințând din cap. Până și Wanda se apropie curioasă, deși Antic continua să mențină distanța, rozându-și unghiile.

Planch făcu câțiva pași înainte și-și ridică mâinile încătușate.

– Seldon, te conjur, scapă-mă de astea. Roboții aceștia..., de fapt, toți te venerează. Poate că eu am greșit. Înainte ca să pleci, îngăduie-mi să-mi dovedesc valoarea. Dețin anumite informații..., locul unde se găsește cineva important pentru tine. O persoană pe care o cauți de mulți ani.

Hari pricepu brusc ce sugera Planch.

„Bellis!"

Se apropie cu un pas de pilot.

– Mi-ai găsit cealaltă nepoată?

Auzind întrebarea, Wanda își desprinse atenția de la sarcofag și veni către Planch.

– Unde este? Ce s-a-ntâmplat cu sora mea?

R. Gornon îi întrerupse.

– Regret, dar trebuia să fi discutat toate acestea mai devreme. Nu mai avem timp. Dintr-o clipă în alta, câmpul se va extinde. Am izbutit să transformăm fasciculul într-un câmp circular, dar nu putem fi siguri cât timp va...

Altcineva se apropie de Hari – șeful tribului de pământeni. Deși accentul îi era straniu și pronunțat, psihoistoricul constată că îi putea înțelege spusele.

– Mhai esthe thimp ca famihliile să-și rezolvhe probhlemele. Vhă rhog, conthinuați, domnulhe, arătă el din cap spre Planch.

Hari simți un fior de iritare, întrucât aceea nu era câtuși de puțin problema pământeanului, dar Gornon interveni primul fulgerându-l cu privirea pe șeful de trib.

– Ce știi *tu* despre asemenea probleme? Este timpul să ne pregătim! Uitați-vă cât de sclipitoare devine lumina chiar în timp ce vorbim.

Prin fisura din sarcofag, Hari văzu că într-adevăr lumina se intensificase. Maserd se retrase de lângă marginea anterioară a platformei și gesticulă spre interior.

– Ceva se extinde din clădirea aceea! Parcă ar fi o sferă din metal lichid. Se apropie!

– Aici suntem în siguranță? întrebă Antic agitat.

– Nu a depășit niciodată limitele sarcofagului, răspunse R. Gornon. Nu-i va atinge pe cei de pe platformă.

– Și ce se va întâmpla cu Hari Seldon? se interesă Zorma. Pentru el nu va fi periculos să pătrundă acolo?

Gornon scoase un suspin de frustrare simulată.

– În ultimul *mileniu* nu am făcut altceva decât experimente de calibrare. Profesorul Seldon va percepe o tranziție lină, instantanee, spre epoca din viitor care a fost aleasă – peste numai câteva secole, când vor trebui luate decizii ce vor afecta întregul destin al omenirii.

– Câteva secole, murmură Planch apoi mai se apropie cu un pas de Hari. Așadar, ce spui, profesore Seldon? Facem un târg?

Hari se uită spre Wanda, sperând să vadă o aprobare, dar femeia clătină din cap.

– Nu-i pot citi secretul din minte, bunicule. Creierul lui are o complexitate aparte. Mai ții minte cât m-am chinuit ieri, doar pentru a-l face să stea nemișcat? Cu toate acestea, eu sunt sigură că vom găsi locul unde a ascuns-o pe Bellis. Atât doar că va dura ceva timp, fiindcă va trebui să lucrăm asupra lui individual.

Lui Hari nu-i plăcu finalul afirmației ei.

„Poate că încheierea unui târg ar fi mai bună. Aș putea părăsi lumea aceasta cu o conștiință curată."

Înainte de a putea răspunde însă, Planch scoase un muget, ridică ambele mâini încătușate și se repezi înainte.

Cu viteza fulgerului, R. Gornon îl prinse pe Hari și-l trase la o parte, dar, în clipita aceea neclară, psihoistoricul își dădu seama că nu *el* fusese ținta atacului. Prefăcându-se că se năpustește asupra lui Hari, Planch îl silise pe Gornon să adopte în mod reflex starea de protejare, eliberând drumul spre adevăratul său obiectiv.

Pilotul parcurse în goană patru pași spre Maserd, care se afla la marginea platformei. Nobilul se încordă, pregătindu-se de luptă..., apoi, înțelegând brusc, se feri cu dexteritate.

Răcnind înspăimântat și în același timp triumfător, Planch sări de pe parapet în lumina opalescentă. Prăbușindu-se în gol, trupul său se lovi de sfera care se extindea lent, unduind ca mercurul lichid... și dispăru în ea.

În timp ce Hari privea, globul de oglindă continuă să se dilate, apropiindu-se inexorabil de platformă. Nimeni nu scoase un cuvânt, până ce Gornon comentă cu glas inexpresiv:

– Trebuie să fim siguri că este întâmpinat cu atenție peste cinci sute de ani. Până atunci nu va fi capabil să modifice destinul, dar trebuie să ne asigurăm că nu-i va face rău profesorului Seldon când va ieși pe partea cealaltă.

Hari simțea un torent de sentimente – admirație pentru curajul căpitanului, plus disperare pricinuită de faptul că pierduse un indiciu asupra locului unde se afla cealaltă nepoată a sa. Ignorând pragmatismul stoic al lui R. Gornon, psihoistoricul privea tot mai temător spre anomalia spațio-temporală care își continua dilatarea.

Următorul care vorbi fu șeful tribului de pământeni. De data aceasta, accentul lui era mai moale, mai lesne de înțeles.

– Este adevărat, cineva trebuie să aștepte aici, pe Pământ, ca să-l aștepte pe Mors Planch, însă nu trebuie să ne temem pentru siguranța lui Hari Seldon.

– De ce anume? pufni Cloudia, cyborgul care începuse viața ca om.

– *Fiindcă Hari Seldon nu va pleca în călătoria aceasta. Nici în seara asta și nici altădată.*

Toți se întoarseră surprinși spre pământeanul care își îndreptă spinarea, renunțând la poziția gârbovită specifică majorității terranilor. Wanda se holbă la bărbatul înalt și scoase un icnet de înțelegere. Zorma reacționă următoarea, bolborosind o obscenitate.

Lipsit de puteri mentaliste, Hari pricepu mai greu. Cu toate acestea, ceva din tonul vocii șefului de trib i se părea familiar, ca și ținuta pe care o adoptase acum – semănând cu Prometeu, ale cărui eforturi agonizatoare nu se sfârșeau niciodată.

Apoi șopti un singur cuvânt:

– *Daneel.*

R. Gornon aprobă din cap, la fel de inexpresiv ca întotdeauna.

– Olivaw, bănuiesc că te afli aici de mai mult timp, nu?

– Bineînțeles, încuviință robotul care se deghizase în pământean. Știusem de multă vreme despre experimentele pe care grupul tău le desfășura pe Pământ. Nu am putut distruge anomalia temporală, dar i-am monitorizat pe băștinași. Cu ani în urmă, am avut grijă să aranjez astfel încât să devin un personaj important pentru triburile de pământeni, care răspund prompt și cu entuziasm la influența mea. Când m-au anunțat reluarea activităților în locația aceasta, am asociat vestea cu relatările despre răpirea lui Hari și am ajuns la concluzia evidentă.

Se întoarse către Hari.

– Iartă-mă, prieten vechi! Ai trecut prin încercări teribile, la o vârstă când ar fi trebuit să te relaxezi și să-ți revezi liniștit realizările vieții. Ar fi trebuit să fi venit mai devreme aici și am sperat să te ajung din urmă pe Pengia, dar s-au ivit probleme neașteptate cu unele secte calvinene, care și-au reînnoit lupta pentru religia veche și pură, și erau gata să distrugă Planul Seldon indiferent cu ce preț. Înfrângerea lor a durat destul. Sper că-mi vei ierta întârzierea.

„Să iert?" Hari se întrebă ce ar fi fost de iertat. Adevărat, fusese manipulat. De către giskardeni, calvineni și ktlineni... și de alte câteva facțiuni, atât ale oamenilor cât și ale roboților. Totuși, cu o onestitate inflexibilă, recunoscu în sinea sa că ultimele săptămâni fuseseră mult mai incitante decât orice i se întâmplase de când începuse să joace un rol major în problemele galactice. Chiar dinainte de a deveni prim-ministru al Imperiului..., pe vremea când el și Dors erau tineri aventurieri care își introduceau personalitatea în mințile unor creaturi primitive, ducând viețile sălbatice și libere ale cimpanzeilor.

– Nu-i nimic, Daneel. M-am gândit tot timpul că vei apărea și că mă vei scuti de angoasa luării acestei decizii.

– Apelez la tine, Olivaw, zise R. Gornon, ca unul în care am avut încredere atâtea milenii. Te rog, lasă-ne să continuăm lucrul din seara aceasta.

Daneel îl privi în ochi.

– Știi bine cât respect amintirile camaraderiei noastre. Îmi amintesc nenumărate bătălii în care am luptat umăr la umăr, în timpul războaielor civile robotice. Legea 0 n-a avut niciodată un apărător mai puternic ca tine.

– Atunci nu poți să crezi că fac toate acestea pentru binele pe termen lung al omenirii?

– Pot, desigur, răspunse Daneel, dar cu secole în urmă n-am căzut de acord ce anume ar trebui să fie „binele pe termen lung". Întrucât evenimentele au ajuns într-un punct critic, nu te pot lăsa să intervii.

Cuvintele lui stârniră reacția lui Hari.

– În ce mod să intervină, Daneel? Totul s-a desfășurat în avantajul tău. Să luăm de pildă arhivele antice și terraformatoarele – ai simțit că pot prezenta un pericol după colapsul vechiului Imperiu. În decursul epocii următoare, ele puteau fi descoperite, accidental, ducând la destabilizarea tranziției plănuite. Deciseseși deja să le distrugi, pe baza Legii 0, însă unii dintre semenii tăi nu erau mulțumiți de disonanța pozitronică pe care o cauza. Prin permisiunea pe care am acordat-o, am ușurat activitatea discipolilor tăi.

O privi pe Wanda și o văzu înfiorându-se la menționarea arhivelor. Și ea înțelesese cât de periculoase erau, și faptul că trebuiau distruse.

– Iar când agenții haosului ne-au descoperit acolo, în nebuloasă, urmă Hari, Planch a pus totul pe seama unui informator necunoscut de la bordul navei care le-ar fi spus unde să ne găsească. Bănuiesc însă că *tu*, Daneel, ai fost cel care ai folosit ispita arhivelor pentru a-i atrage pe toți agenții ktlineni spre un singur loc, eliminând amenințarea ridicată de cea mai periculoasă planetă haotică din acest secol.

– Nu-mi pot asuma creditul pentru acțiunea aceasta, ridică expresiv din umeri Daneel, deși recunosc că m-a ajutat. Se răsuci spre Maserd: Ei bine, tinere prieten? *Tu* ai fost agentul despre care vorbea Mors Planch?

Hari se întrebă de ce Daneel, care deținea puterile mentaliste cele mai importante din Galaxie, nu citea pur și simplu gândurile nobilului.

Daneel se întoarse către el.

– Nu îi pătrund în minte, deoarece avem o înțelegere străveche, un acord încheiat între mine și familia lordului Maserd. Membrii familiei sale au fost permanent și incredibil de inteligenți în tentativele lor de a se împotrivi amneziei necesare.

– Iar noi am fost de acord să încetăm, continuă Maserd, în schimbul promisiunii de a fi lăsați în pace. Micuța noastră provincie galactică a fost condusă puțin diferit față de restul Imperiului. Noi am fost liberi să ne luptăm cu haosul în felul nostru aparte.

– Se pare însă, observă Daneel, că înțelegerea aceasta străveche a fost încălcată.

– Nu!

– Ai recunoscut deja că ai comunicat cu acest grup, arătă robotul spre Zorma și Cloudia.

– Cei din neamul Maserd au dreptul să discute orice printre ai lor.

Cu vârful bărbiei indică spre cyborgul cu păr blond.

– Cloudia Duma-Hinriad este stră-stră-străbunica mea.

– Foarte inteligent, surâse Daneel, dar Legea 0 nu-mi va îngădui să accept încercarea aceasta de a ocoli acordul nostru. În nici un caz, dacă ea ar putea pune în pericol salvarea pe termen lung a omenirii.

– Și bineînțeles, *tu* ești cel care va hotărî ce formă va căpăta această salvare, rosti R. Gornon cu un glas care sună în același timp disperat și sarcastic.

– Aceasta mi-a fost povara de când binecuvântatul Giskard și cu mine am descoperit Legea 0.

– Și iată care i-a fost prețul, arătă R. Gornon spre ruinele ce străluceau radioactiv. Mărețul tău Imperiu Galactic a păstrat pacea și a ocolit haosul, eliminând diversitatea! Omenirea trebuie să evite tot ceea ce este alien sau straniu, indiferent dacă provine din interiorul sau din exteriorul ei.

Daneel clătină din cap.

– Nu este momentul potrivit pentru reluarea străvechii noastre dispute referitoare la propunerea ta – *Legea Minus Unu*. Se apropie suprafața de tranziție. Pentru binele lui Hari și pentru binele Planului, trebui să insist să coborâți imediat platforma aceasta.

– Ce rău ar fi în a-l lăsa pe Seldon să vadă cum va fi lumea peste cinci secole? întrebă Zorma. Munca lui în perioada aceasta a luat sfârșit, ai spus-o chiar tu. De ce nu lași oamenii să fie implicați în decizie, când *salvarea* ta este pregătită?

Daneel privi spre lumina intensă din interiorul sarcofagului. Deja, reflecțiile lor puteau fi văzute pe sfera oglindă ce se dilata, apropiindu-se încet, dar inexorabil. Reveni cu privirea la Zorma.

– Asta este principala ta grijă? În amintirea lui Giskard și pe baza Legii 0, doresc să fac o promisiune: Când soluția mea va fi gata, omenirea va fi consultată. Nimic nu le va fi impus ființelor omenești fără decizia lor suverană.

Dacă răspunsul le satisfăcuse pe Zorma și Cloudia, nu același lucru se putea spune și despre R. Gornon.

– Olivaw, pufni el, te cunosc pe tine și șiretlicurile tale. Cumva, vei trișa. Insist ca lui Hari Seldon să i se îngăduie să plece!

– *Insiști?* ridică o sprânceană Daneel.

Aparent, cuvântul acela avea un înțeles special printre roboți. Pentru o clipă, lumea explodă în jurul lui Hari într-un vălmășag începețoșat de mișcări și acțiuni.

Fascicule de lumină pârjolitoare țâșniră din ambele palme ale lui R. Gornon. Daneel îi replică în același mod, dar cei doi nu erau singurii combatanți.

Brusc, părți ale schelelor din jur se desprinseră din structura formată din bârne și scânduri, dezvăluind că erau roboți camuflați! Aceștia săriră acum în ajutorul lui Daneel.

În replică, raze arzătoare fură declanșate de roboții lui Gornon aflați pe maldărele de sfărâmături dimprejur. Antic urlă și se azvârli pe jos, căutând protecție, iar Gaal păli și leșină. Bătălia nu părea însă să implice nici un om – nici ca luptători, nici ca victime.

Lame tăioase de forță trecură printre picioarele și pe sub brațele lui Hari, ori pe lângă capul lui, la distanțe de câțiva centimetri..., dar absolut nici una nu-l atinse. Era o înfruntare precisă, în care evitarea vătămării spectatorilor umani constituia prioritatea absolută, iar principalul pericol la adresa integrității lui Hari o reprezenta ploaia de fragmente arzătoare de roboți ce cădea peste tot.

Nu dură mult. Cu siguranță, R. Gornon nu se așteptase nici o clipă să învingă, totuși principala grijă a lui Hari se îndrepta în direcția singurului robot rămas în picioare când totul luă sfârșit.

– Ești rănit! E ceva grav? își întrebă vechiul prieten și mentor.

Firicele de fum se ridicau din câteva locuri de pe corpul umaniform al lui Daneel, acolo unde hainele și epiderma fuseseră carbonizate și dezvăluiau o suprafață strălucitoare, un blindaj rezistent față de orice avea o energie mai mică decât a soarelui. Lui Hari îi reamintea de legendele pe care le citise în *Cartea cunoașterii pentru copii*, istorii despre zei și titani – ființe nemuritoare care se luptau între ele, mai presus de puterea de intervenție a oamenilor.

Daneel Olivaw stătea în mijlocul dezastrului, privind cu o tristețe aparent reală la distrugerea semenilor săi.

– Nu am pățit nimic, prietene Hari.

Se întoarse după aceea spre Zorma și Cloudia.

– Prin inacțiunea voastră, pot deduce că promisiunea mea vă mulțumește? Pentru următoarele cinci secole?

Cele două „femei" încuviințară simultan, iar Zorma răspunse în numele amândorura.

– Nu este o așteptare chiar atât de lungă și sperăm că ne vei informa despre planurile tale privind salvarea omenirii. Mai presus de orice, ne rugăm ca Planul tău să fie unul nobil pentru *ambele* noastre rase ce suferă de atâta vreme.

Hari sesiză mesajul implicat.

„În devotamentul tău pentru posteritatea umană, nu-i exclude pe roboți."

Îl cunoștea însă prea bine pe prietenul său de o viață. Rasa servitorilor nu avea să obțină nici măcar o prioritate minoră. Pentru Daneel numai omenirea era importantă.

– Acum este momentul să părăsim locul acesta periculos, anunță Daneel, întinzându-se spre pârghia care declanșa coborârea platformei.

În clipa aceea, Wanda strigă:

– Maserd! Acum mi-am dat seama... a dispărut!

Priviră în toate direcțiile, iar unii dintre ei își utilizară simțurile pozitronice mult amplificate, însă nobilul de pe Rhodia nu era prezent. Fie coborâse rapid de pe schelă în timpul bătăliei, fie...

„Fie Daneel va trebui să se ocupe peste cinci secole de doi oameni tenace", gândi Hari când platforma începu să coboare lent. „Ar fi bine să nu uite să lase pe cineva să aștepte aici, fiindcă dacă aceștia doi se vor alia..."

Nu exista nici o dovadă că Maserd plonjase în sfera strălucitoare, care acum umpluse întregul volum al sarcofagului și emitea raze strălucitoare de lumină ale căror culori Hari nu le putea descrie și pe care, putea să jure, nu le mai văzuse în viața sa.

Asistând cu numai câteva clipe înainte la confruntarea dintre nemuritori omnipotenți, psihoistoricul știa că puține erau lucrurile pe care Planch sau Maserd le-ar fi reușit, chiar dacă ar fi fost lăsați liberi în viitorul Galaxiei. El avea o imagine clară despre tipul de societăți ce aveau să înainteze târâș-grăpiș, și uneori să înflorească, în acea epocă îndepărtată. Fundația lui urma să domine deja capătul opus al Galaxiei, dar efectele nu aveau să fie foarte vizibile aici, pe planeta-mamă, pe demult uitatul Pământ.

Suspinând încetișor, le dori, în gând, noroc ambilor bărbați... oriunde și oricând aveau să ajungă.

Solul se apropie, torturat de crime străvechi, de abia reamintite. Hari mai ridică o dată privirea spre strălucirea care radia din sarcofag.

„Recunosc că am fost teribil de ispitit. Ar fi fost o aventură dată naibii, mai ales dacă m-ar fi reîntinerit."

Închise ochii, simțind în jurul umerilor strânsoarea puternică, dar blândă, a vechiului său tovarăș Daneel, care-i sprijini corpul fragil când ascensorul improvizat se zgudui, oprindu-se. Îi îngădui să-l întoarcă și să-i călăuzească pașii spre tabăra pământenilor... așa cum le îngăduise și altora să-i conducă viața din capul locului, deși în general nu-și dăduse seama de acest lucru.

În dimineața următoare, în timp ce echipele de pământeni munceau să îndepărteze urmele bătăliei, Daneel și Hari se întâlniră cu Zorma și Cloudia lângă nava ultrarapidă a cyborgilor care se pregăteau de plecare.

– Cloudia, dacă nepotul tău te va contacta vreodată, te sfătuiesc să-l convingi să nu intervină. Momentul de inerție istoric se acumulează spre un maximum care va avea loc peste cinci-șase secole. Dacă Biron încearcă să devieze forța aceasta masivă și inexorabilă, mă tem că va fi rănit... fără să izbutească nimic.

Cyborgul-om încuviință din cap și Hari observă – poate nițel invidios – forța tinerească a siluetei sale suple. Fără să fi pus la socoteală părțile înlocuite, Cloudia era mult mai vârstnică decât el. Expresia ei era răbdătoare, totuși sarcastică.

– Asta dacă va apărea. Este posibil să-l vezi înaintea mea, Daneel, dacă a plonjat după Mors Planch și dacă aștepți aici când va apărea în epoca aceea viitoare. Într-un asemenea caz, fii blând cu el. Este mânat de sentimentele cele mai bune.

– Aproape întotdeauna sunt blând. Dar dacă este mânat de sentimente atât de bune, de ce a furat atunci Primul Radiant psihoistoric al lui Hari Seldon? Am scanat nava lui Gornon și am descoperit suficiente dovezi că Maserd a fost vinovatul.

Cloudia surâse amar.

– Noi Hinriazii tindem să fim adesea asemenea hârciogilor atunci când este vorba despre dobândirea cunoașterii. Pur și simplu, nu ne mai săturăm. După optsprezece mii de ani, ar trebui deja să cunoști aspectul acesta. Suntem singurul grup de oameni care s-a înfruntat cu tine și te-a adus în impas, silindu-te să încheiem un acord.

Daneel aprobă scurt din cap.

– Toate acestea au trecut și viitorul depinde de continuarea unui comportament bun din partea voastră. Acum vă las să plecați, bizuindu-mă pe jurământul făcut de a nu interveni.

Zorma râse sonor, aducând mult cu o femeie adevărată care se temea puțin și în același timp era sfidătoare.

– Ne lași să plecăm din același considerent pentru care, cândva, l-ai cruțat pe Lodovic Trema, deși mutația pe care o suferise îi împingea pe toți ceilalți roboți ce respectă Legea 0 să-și dorească să-l facă bucățele. Ești inteligent, Olivaw. Pregătești o soluție de rezervă, pentru eventualitatea în care planul psihoistoric al lui Seldon va trebui înlocuit,

dar este posibil ca și această soluție să aibă nevoie de propriul *ei* înlocuitor. În cazul acesta, singura ta speranță poate fi o nouă sinergie între roboți și oameni. Poate o combinație hibrid, ca noi *perverșii* – se indică pe sine și pe Cloudia. Sau altfel..., ceva care te disturbă în aceeași măsură ca Lodovic Trema.

Glasul lui Zorma coborî și expresia feței i se înnegură.

– Nu uita ce ai promis, Olivaw! Că omenirea va fi consultată, atunci când îți vei prezenta glorioasa și atent conceputa salvare. Foarte mulți roboți, chiar dintre discipolii tăi, sunt îngrijorați.

– Îmi voi respecta făgăduiala, încuviință Daneel. Voința umană va juca un rol important în decizie.

Zorma îl privi, de parcă ar fi dorit să-i străpungă epiderma impenetrabilă cu căutătura ei.

– În cazul acesta, nu se va mai repeta cel puțin o eroare care a fost făcută aici, pe Pământ.

Continuă apoi pe un canal de microunde, accesibil numai roboților:

Un ultim comentariu, Daneel. Lasă-i în pace pe Dors și Lodovic. Ei sunt aparte. Le-ai oferit germenii a ceva prețios. Nu fi ranchiunos pe ei dacă îi vor purta în direcții pe care tu nu le înțelegi.

Hari și Daneel le priviră pe cele două femei plecând, suind rampa și închizând trapa. Nava lor se înălță pe perne de antigravitație, vira lent și acceleră spre est, aproape atingând orașele antice pe care umbra ei le mângâie în treacăt.

O vreme rămaseră tăcuți, după care Hari spuse:

– Noi doi știm că nu-ți vei respecta făgăduiala.

Robotul se răsuci și-l privi.

– Cât anume ai priceput?

– Acum știu totul despre vechile mecanisme de atenuare..., cel puțin îndeajuns ca să pricep lipsurile care m-au nedumerit din ecuațiile psihoistorice. Tehnici care te-au ajutat pe tine și pe aliații tăi să păstrați Imperiul stabil, pașnic și lipsit de haos, în ciuda tuturor probabilităților, pe cea mai mare parte a ultimelor douăsprezece milenii.

Daneel surâse subțire.

– Mă bucur că ai avut satisfacția să deduci singur. Dorisem să-ți explic totul înainte de...

– Înainte de moarte? chicoti Hari. Nu fi diplomat cu mine așa, pe neașteptate. În plus, majoritatea atenuatorilor vechi se deteriorează. Este ușor de văzut că exploziile de haos vor deveni treptat tot mai frecvente, dacă Imperiul nu colapsează. Mai precis, dacă n-ar fi împins

spre prăpastie... Oricum, toate astea aparțin trecutului și noi vorbim acum despre viitor. Când am introdus alți factori – tot așa cum tu ai introdus mentaliștii umani pe parcursul ultimelor două generații și promovarea străvechilor arte ale meditației printre oameni, am început să ghicesc cam la ce fel de *salvare* te gândeai.

Daneel privi peste ruinele devastate ale lui Chicago, iar de acolo mai departe, spre pustiul necuprins. Începu să vorbească pe un ton scăzut.

– Se numește *Gaia* și este o modalitate de a aduce fiecare lume vie la un nou nivel de conștiință. Pe termen lung însă nutrim speranța că va lega toate planetele între ele și va deveni ceva cu adevărat măreț – *Galaxia.*

– Conectarea mentalistă completă a tuturor oamenilor. (Așadar, Hari ghicise corect.) Va dura destul de mult... Nu-i de mirare că ai nevoie de Planul meu, ca să le oferi oamenilor o preocupare până ce va fi gata această soluție Gaia. Cred deja că pot intui multe dintre avantajele ei, privind din perspectiva ta. Te rog însă, folosind propriile tale cuvinte, convinge-mă că acest cadou măreț va merita toate eforturile de până acum.

Robotul se întoarse spre Hari și-și deschise brațele, parcă dorind să cuprindă în totalitate viziunea sa măreață.

– Ce probleme *nu* va putea să rezolve? O dată ce toți bărbații și femeile vor putea să înțeleagă perfect gândurile tuturor celorlalți, va însemna sfârșitul dezacordurilor dintre oameni, a conflictelor și a războaielor! Sfârșitul *singurătății...*, cuvântul acesta își va pierde pur și simplu înțelesul, deoarece fiecare prunc se va alătura de la naștere comuniunii. Va fi capacitatea de a împărtăși simultan toate ideile mărețe! Va însemna stabilitate și inerție împotriva modificărilor bruște, asigurând omenirea pe vecie împotriva impulsivității haosului. Iar astea sunt numai câteva dintre câștiguri! Experimentele mele dovedesc deja o posibilitate incredibilă – ca o asemenea macro-conectare de minți omenești să poată, cumva, deveni conectată la ecosfera înconjurătoare. Senzațiile și dorințele primitive ale animalelor, ba chiar și ale plantelor, vor deveni accesibile. În acel moment, creierele umane vor deveni doar organele de vârf ale unei entități universale, care va cuprinde întreaga forță a vieții unei planete, ajungând până la nivelul pulsațiilor magmei din adâncurile subterane. Rezultatul inevitabil va fi pace, seninătate și sentimentul uniunii cu toate formele de existență..., așa cum marii înțelepți ai omenirii au prezis adesea în trecut.

Renunțarea la individualismul egoist în favoarea înțelepciunii profunde a întregului. Toate acestea vor fi ale voastre, după ce veți fi asimilați în conștiința colectivă.

Hari se simți realmente mișcat.

– Când prezinți lucrurile în felul ăsta, pare excepțional. Bineînțeles că viziunea ta mă fascinează, ținând seama de nevroza mea de o viață, de ura împotriva imprevizibilului. Mintea cosmică, această nouă divinitate, va fi fantastic mai simplu de modelat decât roiurile de indivizi încăpățânați. Pot chiar înțelege de unde ți-a venit ideea. După ce am parcurs enciclopedia antică pe care mi-ai dăruit-o, știu că mulți filosofi preistorici au împărtășit acest vis.

Ridică apoi degetul arătător.

– Cu toate acestea, onestitatea psihoistorică mă silește să-ți spun că în încercarea de a implementa această soluție *Galaxia* te vei confrunta cu câteva probleme majore, iar rezultatul s-ar putea să nu fie chiar atât de fericit pe cât mi l-ai descris adineauri.

Spre surpriza lui, Daneel rămase tăcut în loc să-i ceară detalii. Hari se întrebă care putea fi motivul..., apoi privi în ochii vechiului său mentor.

– Înțeleg acum de ce n-ai dorit să plec în viitor.

Daneel suspină.

– Cu reputația și intuiția ta binecunoscute, ai fi fost etichetat ca personaj public de vârf din clipa în care ai fi fost recunoscut și ți-ar fi fost confirmată identitatea. Dacă s-ar fi impus ideea lui R. Gornon, cu siguranță ai fi fost ales să conduci o comisie importantă a oamenilor care să evalueze propusa unificare în *Galaxia*. Eu însă știam deja că vei fi sfâșiat de un conflict lăuntric. Sentimentele tale referitoare la această supra-minte care va apărea după ce Planul Seldon își atinge scopul real sunt contradictorii. În scepticismul tău, ai fi organizat o comisie *reală*, care ar fi putut zgândări problemele menționate de tine.

Hari înțelese ideea robotului, totuși insistă.

– Sunt sigur că le-am fi examinat cu toată onestitatea și am fi prezentat rezultatele într-o lumină favorabilă înaintea instituțiilor omenești suverane.

– Asta nu-i îndeajuns și tu o știi prea bine. Omenirea *trebuie* salvată, cât despre acționarea în propriul ei interes superior, dovezile trecutului sunt îngrijorător de jalnice.

Psihoistoricul căzu pe gânduri.

– Deci vei măslui cărțile, așa cum ai procedat și atunci când ai aranjat să ajung în nebuloasa Thumartin, tocmai când arhivele trebuiau distruse. Știai că *va trebui* să decid în favoarea distrugerii lor. Caracterul meu, psihologia și teama de haos..., totul concura spre inevitabilitatea opțiunii mele – deși cel puțin am avut suficientă intuiție ca să știu asta. Roboților Legii 0 care încercau conflicte față de distrugerea arhivelor li s-a oferit o modalitate de a-și soluționa disonanța. „Autoritatea mea umană" le-a îngăduit să continue planul stabilit de tine. Totul în interesul superior al omenirii.

Ridică din nou un deget.

– Zorma avea dreptate. Adevărații tăi constituanți, cei pe care trebuie să-i convingi, sunt roboții. Tu prezici că, peste cinci secole, ei vor fi în stare să-ți răstoarne planul, dacă nu le poți satisface imboldurile pozitronice. Și deoarece vei înlocui vechea și familiara omenire cu ceva nou și straniu, vei avea nevoie de o putere de convingere serioasă! Nu-i de mirare că ai cedat așa ușor și că ai făcut promisiunea aceea lui Zorma. Voința umană trebuie *să pară* că joacă un rol în decizie, altfel vei avea mari dificultăți în a-i convinge pe toți roboții. Eu însă te cunosc, Daneel. Știu ce ai făcut împreună cu Giskard aici – arătă pustiul radioactiv – , raționalizând că era spre binele nostru, fără să consulți măcar un om. Vei dori de asemenea ca și decizia Gaia să fie o concluzie aparținând trecutului. Vrei să-mi spui cum vei aranja toate astea, peste cinci sute de ani?

După aproape un minut de tăcere, Daneel răspunse:

– Prezentând o ființă umană care are întotdeauna dreptate.

Hari clipi neînțelegător.

– Poftim? O ființă umană care are întotdeauna... *ce*?

– Un om care întotdeauna, din copilărie și până acum, a luat decizii corecte. Un om care într-un moment de criză alege întotdeauna, fără greș, tabăra câștigătoare, și căruia testul timpului i-a confirmat întotdeauna opțiunile. Și care va avea întotdeauna dreptate.

Psihoistoricul îl privi fix pe Daneel, apoi izbucni în râs.

– Așa ceva este imposibil! Încalcă toate legile fizice și biologice.

Robotul încuviință din cap.

– Cu toate acestea este un concept care poate fi făcut convingător, poate chiar mai credibil decât modalitatea ta de a pricepe acțiunile omenirii prin intermediul psihoistoriei. Nu trebuie decât să pornesc la drum cu un milion de copii inteligenți, băieți și fete, care să dețină aptitudinile necesare și pe care să-i confrunt cu probleme, începând

de la pubertate și până în jurul vârstei de treizeci de ani. Multe dintre problemele respective vor fi astfel aranjate încât să fie încununate de succes... sau astfel încât erorile să poată fi îndreptate rapid. Mulți copii vor da greș în mod vizibil și vor fi eliminați din lot, dar din punct de vedere statistic mi se garantează că, în decursul timpului, voi rămâne cu cel puțin unul care să se potrivească nevoilor mele. Unul ale cărui succese, privite superficial, sunt prea importante și permanente ca să poată fi explicate prin mijloace naturale.

Hari își aminti de un șiretlic de bursă intrat în istorie, care îi păcălise pe locuitorii Sectorului Krasner – șapte sute de miliarde de oameni – cu vreo optzeci de ani în urmă. Metoda lui Daneel era o versiune inteligentă a străvechiului joc „alba-neagra", care funcționa numai dacă era practicat cu o răbdare imensă. Bine executat, șiretlicul care stătea la baza lui era aproape imposibil de detectat.

– Așadar, de fapt, nu va exista nici o comisie de investigare și nici nu va fi nevoie să se raporteze instituțiilor umane suverane în vederea luării unei decizii. Dacă omul acela a avut mereu dreptate, asta îi va conferi îndeajuns credit pentru a impresiona pe majoritatea roboților, care va accepta pur și simplu ceea ce hotărăște el! Desigur, unii vor suspecta că îl influențezi mintal și vor fi cu ochii în patru. Îi vor examina creierul, căutând urme de manipulare, dar tu nu va trebui să recurgi la așa ceva! Poți folosi tehnici psihologice pentru a-l împinge din timp spre decizia corectă, mai ales dacă-i poți controla educația... așa cum ai procedat în cazul meu.

Tăcu, examinând o idee nouă.

– Prin urmare, cei mai mulți roboți vor scăpa de „mâncărimea" provocată de Legea 2. Vor obține „aprobarea umană" pentru planul tău, fără să fi fost necesară o consultare a omenirii în general. Evident, știi prea bine că unii dintre ei nu vor înghiți șiretlicul ăsta și mulți se vor răscula oricum, încercând să apere omenirea de ceea ce ei vor considera o preluare a puterii de către o singură supra-minte mutantă.

Daneel încuviință.

– De-a lungul anilor – încă de când s-a despărțit de mine – , vechiul meu aliat pe care l-ai cunoscut ca R. Gornon a propovăduit o apostază intitulată „Legea Minus Unu". O extensie a Legii 0, care ne creștea și mai mult îndatoririle, cerându-ne să protejăm nu numai omenirea, ci și abordarea esențială a vieții pe care o reprezintă omenirea..., diversitatea și inteligența, în toate manifestările lor, fie ele

omenești, robotice sau chiar aliene. Cei care cred în această noțiune nu vor aprecia o preluare a Galaxiei de către o singură macro-conștiință, care va elimina toate elementele disidente. Mai mult încă, unii mă acuză, chiar și acum, că aș fi *falsificat* fenomenul mentalismului uman! Ei pretind că ar fi fost foarte simplu să aranjez apariția acestei noi mutații, ascunzând în preajmă microamplificatoare de gânduri, care să fie permanent focalizate asupra presupusului telepat uman.

Hari observă că prietenul său nu nega în mod explicit zvonul cu pricina. Ba chiar își aminti de un pandantiv cu pietre prețioase de care Wanda nu se despărțise niciodată, încă din copilărie..., dar acesta era alt subiect.

– Ai dreptate, continuă Daneel. Războiul civil robotic se va relua, la scurt timp după relevarea conceptului *Galaxia*. Însă dacă aprobarea prin voință umană poate apărea destul de convingătoare, majoritatea roboților se vor ralia *Galaxiei*. Ei vor înțelege că este unica speranță de salvare a omenirii.

De data asta, psihoistoricul își îndreptă spinarea și încleștă pumnii.

– *Unica* speranță? Eu, unul...

Fu întrerupt de zgomot de pași ce se apropiau pe drumul pietruit. Întorcându-se, Hari îl văzu pe Antic. Uniforma cândva impecabilă a Cenușiului era acoperită de un strat de colb și Hari zări mâna stângă a birocratului tresărind nervos când își azvârli în gură altă pilulă albastră. Antic era în mod inerent stresat în preajma roboților, iar evenimentele din ultimele două zile nu făcuseră nimic pentru a-i potoli nervii. Din fericire, toate acestea aveau să devină în scurt timp o amintire vagă, după ce-l internau într-un sanatoriu trantorian unde urma să i se implanteze în minte un scenariu fals. Cel puțin, acesta era planul lui Wanda, deși Hari știa că lucrurile nu aveau să se termine acolo.

– Gaal Dornick mi-a spus să vă anunț că nava este aproape gata de decolare. Pământenii au acceptat să se ocupe de Sybyl și de ceilalți supraviețuitori ktlineni. Se vor purta cu blândețe cu ei și, cu timpul, mania solipsismului s-ar putea reduce într-atât încât să le îngăduie revenirea în cadrul unei societăți simple.

Antic făcu o pauză, apoi continuă:

– Tot nu-mi vine să cred câte am descoperit... A fost surprinzător să aflăm că encefalita este o infecție creată în mod deliberat, având ca țintă oamenii cei mai inteligenți, dar dezvăluirea că *haosul* este similar...

Daneel îl întrerupse.

– Nu este cătuși de puțin similar. Encefalita este relativ benignă. A fost concepută și răspândită pentru a combate cea dintâi maladie a haosului, ale cărei variante virulente evadaseră de pe Pământ la bordul primelor nave stelare.

– Haosul a fost o armă de război? șopti Antic uluit.

– Nimeni nu știe cu siguranță, deși unele relatări așa afirmă. Primele versiuni rudimentare au bântuit Pământul înainte ca eu să fi fost construit, determinându-i pe oameni să se teamă de roboți, propria lor invenție măreață. Valuri ulterioare au zdrobit ultima renaștere terrană, îmbolnăvindu-i pe pământeni de agorafobie și pe spațieni de paranoia dementă. Tot ce a făcut Giskard aici – indică pustiul radioactiv – și ce am făcut eu în mileniile ce au urmat își are rădăcinile în maladia aceasta îngrozitoare.

– D-d-dar, se bâlbâi Antic, dacă există un leac? Asta n-ar putea să îndrepte situația? Am auzit multe, și am înțeles prea puține, despre *salvarea* omenirii de haos. Păi... cele mai multe acțiuni nici n-ar fi necesare, dacă cineva ar descoperi pur și simplu un leac!

Pentru prima dată, Hari zări o expresie de iritare traversând fața lui Daneel.

– Nu crezi că m-am gândit și eu la asta, cu mult timp în urmă? La ce crezi că am lucrat în primii șase mii de ani? În puținul timp liber pe care mi-l găseam în războiul civil purtat împotriva roboților vechii religii, mi-am devotat toată energia găsirii unei modalități de a smulge haosul din rădăcini! Era însă prea târziu. Virusul fusese inteligent proiectat ca să se furișeze în cromozomii umani, răspândindu-se și încastrându-se în sute de locații cruciale. Chiar dacă le-aș fi cunoscut pe toate, ar fi fost necesară o *altă* epidemie ucigașă numai pentru ca să localizez toate punctele genetice unde se pitise haosul. Ar fi însemnat moartea a trilioane de oameni. Atunci mi-am dat seama că haosul putea fi prevenit, numai dacă zădărniceam condițiile ce declanșau o epidemie. Dacă ambiția și individualismul provocau ieșirea bolii din hibernare, atunci o societate conservatoare oferea speranțele cele mai mari. Un Imperiu Galactic, care să asigure o pace docilă, justiție și seninătate unei societăți ce nu se modifica niciodată.

Antic aprobă din cap. Fiind un Cenușiu, avea o predispoziție firească spre ordine, clasificare și categorisire.

– Prin urmare, nu există nici un tratament. Dar *imunitatea* naturală? Parcă la un moment dat am auzit pe cineva pomenind despre ea...

– În mod tragic, boala s-a manifestat dintotdeauna cel mai virulent în rândul oamenilor inteligenți, deși unii dintre indivizii cei mai sclipitori s-au dovedit imuni față de ispitele egoismului și solipsismului. Ei pot fi individualiști fără să nege umanitatea altora. Din nefericire genul acesta de imunitate se răspândește prea lent. Dacă am fi avut la dispoziție un mileniu, sau două...

– Maserd și Planch erau amândoi imuni? dori Hari să-și lămurească o obsesie.

– Biron Maserd a fost protejat împotriva haosului de obligațiile și responsabilitățile clasei sale nobiliare. În privința lui Mors Planch, ai însă dreptate. Mintea lui era uluitoare, aproape de nedescifrat cu puterile mele mentaliste. A fost implicat în trei renașteri-haos diferite, totuși a rămas perfect activ. Flexibil, dotat cu empatie, și în același timp violent.

– Kers l-a numit *normal.*

– Hm-m-m, își frecă bărbia Daneel. Kers avea unele idei cu adevărat unice. El considera că omenirea din ziua de azi nu este aceeași care ne-a construit. Oamenii cu adevărat naturali nu s-ar supune haosului și nici mințile lor n-ar fi ușor de manipulat.

Antic făcu un pas înainte. Curiozitatea din glasul său îi înlocuise obișnuitul tremur nervos.

– Mai există arhiva de cercetări pe care le-ai întreprins în căutarea unui tratament? În ultimele milenii s-au înregistrat progrese în medicină și milioane de specialiști calificați ar putea descoperi idei care ți-au scăpat.

Hari oftă adânc.

– De ce te mai sinchisești, Horis? Știi bine că amintirile acestea vor fi șterse sau modificate, la scurt timp după ce vom ajunge pe Trantor. Nu mi-ai părut niciodată un individ care să-și urmărească doar curiozitatea.

– Poate că sunt mai mult decât vă dați seama, domnule Seldon, reacționă birocratul cu o încruntătură.

– În privința asta, sunt sigur, fu de acord bătrânul. Azi-noapte, neavând ce face, m-am gândit să reexaminez evenimentele petrecute după prima noastră întâlnire și să le proiectez într-o lumină nouă.

Cenușiului îi revenise nervozitatea. Înghiți altă pilulă albastră.

– Nu înțeleg la ce vă referiți. Mă tem însă că v-am răpit prea mult timp. Trebuie terminate pregătirile și Gaal m-a rugat să-l ajut...

– Nu, îl opri Hari, este momentul să dăm cărțile pe față.

Se întoarse către Daneel.

– Ai încercat vreodată să scanezi mintea tânărului nostru prieten, aici de față?

Antic înghiți sonor un nod, la simplul gând de a fi examinat mentalist.

– O interdicție a Legii 2 mă oprește să fiu indiscret. Pătrund în mințile oamenilor, doar atunci când se pare că ar fi nevoie de Legile 1 sau 0.

– De aceea, nu te-ai simțit niciodată îmboldit să-l scanezi pe Horis. Ei bine, prin ordin direct, eu pot să-ți anulez interdicția aceasta. Aruncă o privire. Fac prinsoare că nu-ți va fi ușor.

– Nu... vă rog...

Antic ridică ambele mâini, parcă încercând să oprească iscoditoarele degete mentaliste ale lui Daneel.

– Ai dreptate, Hari. Este extraordinar de dificil, totuși omul acesta nu este precum Mors Planch. El își dobândește starea printr-o combinație de substanțe farmaceutice și disciplină mintală, evitând anumite gânduri grație unui autocontrol deosebit.

– Lăsați-mă-n pace! răcni Antic, străduindu-se cu disperare să se întoarcă și să fugă.

Îl cuprinsese însă o paralizie ușoară și, fără să vrea, genunchii îi cedară, așezându-l pe o grămadă de sfărâmături din apropiere. Evident, Daneel nu ar fi îngăduit să fie vătămat în urma unei căderi.

– Să văd aparatul de înregistrare, întinse Hari un braț.

Birocratul fu zguduit de altă serie de tremurături, dar în cele din urmă se supuse, scotoci în buzunarul jachetei și scoase un miniscaner. Fără îndoială, era unul dintre cele mai bune aparate disponibile agenților imperiali secreți.

– Nu intenționai să ajungi în sanatoriu, așa este? Ca atare, atâta timp cât toți te considerau umil și inofensiv, securitatea ar fi fost destinsă. Pe Trantor te-ai fi găsit în largul tău, putând să accesezi o mie de canale diferite de comunicații... cu nenumărate trucuri pe care numai un Cenușiu le-ar putea cunoaște. Uși încuiate s-ar fi deschis în mod misterios, iar tu ai fi dispărut.

Antic se gârbovi, considerând în mod evident că nu mai avea nici un rost să se prefacă. Atunci când vorbi, glasul lui sună diferit, simultan înfrânt și în același timp mai puternic, cu un ton de mândrie mâhnită.

– Am expediat de pe Pengia un raport parțial. Nu mai puteți stopa dezvăluirea aceea.

Hari încuviință din cap.

– Tu ai fost contactul secret care l-a informat pe Planch, individul care dorea sosirea ktlinenilor. De ce? Urăști haosul la fel de mult ca mine. Kers o știa și-mi pot da seama de asta din purtarea ta.

– A fost un experiment, oftă Antic. O simplă recunoaștere nu era suficientă, ci trebuia să creăm o criză. Un conflict, având forțele haosului de o parte și amicii tăi tik-tok de cealaltă. S-a dovedit o modalitate eficientă de a vă stârni pe toți să vorbiți, să argumentați și să vă justificați reciproc. Doar ici și acolo a trebuit să mai strecor și eu câte un cuvințel.

– Interpretarea rolului tău a fost impresionantă, comentă psiho-istoricul.

– Ca și disciplina mintală, adăugă Daneel. Chiar și fără substanțele farmaceutice, n-aș fi sesizat nimic, dacă atenția nu mi-ar fi fost îndreptată complet asupra ta.

Complimentele nu atraseră decât un pufnet.

– Suntem obișnuiți să fim desconsiderați și disprețuiți de nobilii îngâmfați și de meritocrații aroganți. Până și excentricii și cetățenii ne ignoră, ca și cum am face parte din decor. Am învățat de mult să nu fim ranchiunoși, ci să controlăm situația în folosul nostru, ba chiar să lăsăm o impresie pe măsură. Spuneți-mi totuși – încleștă el pumnii – cine *conduce* acest Imperiu Galactic? N-o știți nici chiar voi, tu, Seldon, cu intuițiile tale matematice, sau *tu*, robotule, care ai conceput însuși regimul trantorian. Înțelegeți aspectele teoretice, dar nu vedeți realitatea. Cine este anunțat când o explozie solară pârjolește jumătate din continentul unei planete provinciale? Cine se asigură că funcționează balizele navigaționale? Cine îi vaccinează pe copii, asigură producerea curentului electric și urmărește ca fermierii să îngrijească solul astfel ca nepoții lor să aibă ce ara? Cine monitorizează rata deceselor, pentru ca echipele medicale să poată fi trimise pe o planetă ignorantă înainte măcar ca locuitorii ei să-și dea seama că au pătruns într-un curent spațial care le poluează stratosfera cu bor? Cine are grijă ca nobilii decadenți și meritocrații fălоși să nu strice totul, printr-o succesiune de planuri egoiste?

Hari era de acord în această privință.

– Știm bineînțeles despre munca nobilă a Ordinului Cenușiu. Să presupun că *tu* ai introdus ideea în mintea lui Jeni și ai aranjat astfel încât să profite de Ziua Testărilor?

Antic chicoti ironic.

– Cum crezi că a căpătat slujba aceea la Elevatorul Orion? În mod discret, i-am ajutat pe unii dintre exilații pe Terminus să părăsească Trantorul. Am scutit câțiva oameni de întemnițarea și ostracizarea involuntară la care fuseseră condamnați fără să fi greșit cu nimic!

– Spui asta, deși pretinzi că înțelegi Planul Seldon?

Alt pufnet.

– Una dintre lecțiile ce se repetă în Academiile Cenușiilor, ceva ce tu *însuți* ai propovăduit cu mult timp în urmă, deghizat ca Ruellis, arătă birocratul spre Daneel, este că *în general scopul nu scuză mijloacele ticăloase.* Oricum, marile raționalizări sunt pentru nobili și meritocrați. Noi, Cenușiii, nu ni le putem îngădui. Când drepturile oamenilor sunt încălcate, trebuie *făcut* ceva.

Se răsuci furios spre Hari.

– Oho, și ce *aroganță* nesuferită dovedești tu în privința asta! Publici lucrări științifice despre psihoistorie timp de decenii, pentru ca brusc să amuțești și să pui la punct o cabală secretă care să controleze totul! În felul acesta, nu presupui în mod implicit că *nimeni* de pe douăzeci și cinci de milioane de planete nu ți-a băgat în seamă lucrările? Că nimeni din birocrație nu ți-a remarcat descoperirea și n-a văzut-o ca pe un instrument posibil de exploatat... și poate chiar de întrebuințat pentru o mai bună guvernare? Este adevărat, nu cunosc decât puțini dintre ai noștri care să fi auzit de psihoistorie, dar ei au analizat-o de peste un deceniu. Respectul nostru pentru tine, profesore Seldon, este egal cu al oricăror altora, totuși Planul tău ne derutează și ne ridică o mulțime de întrebări. Îndoieli cu care nu te-am fi putut aborda în mod direct.

Hari înțelese. Simplii birocrați ar fi fost în cel mai bun caz ignorați; Linge Chen și Comisia pentru Siguranță Publică puteau aresta orice funcționari care știau prea multe. Se adăugau apoi zvonurile potrivit cărora dușmanii lui Hari Seldon sufereau adesea de crize inexplicabile de amnezie.

– Atunci întreabă acum, Horis. Măcar atât îți datorez.

Bărbatul micuț inspiră adânc, de parcă ar fi avut multe de spus, însă la început nu putu să pronunțe decât două cuvinte

– *De ce?*

Trase din nou aer în piept.

– De ce trebuie Imperiul Galactic să colapseze? Nu-i obligatoriu! Adevărat, lucrurile s-au mai dezlânat. Unii spun că se destramă. Însă ecuațiile... ecuațiile *tale*... nu arată nimic ce n-am putea rezolva – e

drept, cu muncă susținută și transpirație. Dacă este vorba despre un declin al competenței tehnologice, *oferiți-ne* resursele pentru a preda o programă științifică mai bună! Descătușați miliarde de tineri sclipitori. Încetați să atribuiți doar câteva locuri amărâte în școlile tehnice!

– Am încercat asta odată, începu Hari. Pe o planetă numită Madder Loss...

Antic îl întrerupse, îndreptându-și cuvintele mai ales spre Daneel.

– Chiar și exploziile de haos ar putea fi controlate! Sigur că da, ele se înrăutățesc, dar și serviciul de sănătate devine tot mai bun, iar până acum nu s-a pierdut nici măcar un pacient. Ai dori realmente să provoci sfârșitul Imperiului, care a menținut un ritm constant vreme de douăsprezece mii de ani, numai ca să distragi omenirea pentru alte câteva secole? De ce nu păstrezi Imperiul în funcțiune, până ce-ți pregătești noua soluție? O faci pentru că locuitorii Galaxiei trebuie să fie reduși la o stare atât de mizerabilă încât să accepte cu entuziasm orice le-ai oferi?

Lui Hari îi venea greu să alterneze modurile de expresie. Îl tratase atâta vreme cu superioritate pe Antic, dar acum îl vedea într-o nouă lumină, nu doar ca un agent secret surprinzător de eficient, ci ca un psihoistoric autodidact, așa cum fusese și Yugo Amaryl la începutul îndelungatei lor colaborări. Un individ care înțelegea mai multe decât lăsa vreodată să-ți dai seama.

– Crezi realmente că instituțiile imperiale pot soluționa multe alte crize de dimensiunile celei de pe Ktlina? Hari clătină din cap. Asta ar însemna asumarea unui risc considerabil. Dacă maladia evadează dintr-o singură locație unde s-a declanșat și infectează Galaxia...

– Dacă! Vorbești despre *oameni*, Seldon, despre aproape douăsprezece cvadrilioane de oameni! Trebuie să-i azvârli pe toți într-o epocă întunecată, numai pentru că nu ai încredere că noi ne vom face datoria așa cum se cuvine? În plus, ce ar fi dacă una dintre acele noi renașteri ar izbuti realmente să efectueze fabulosul *salt conceptual* la care visează toți? Dacă ar ajunge la legendarul *dincolo*, unde inteligența și maturitatea domină haosul? Dacă îi menținem pe toți în carantină, Galaxia poate rămâne relativ în siguranță. Între timp, pot fi întreprinse experimente pe câte o planetă, succesiv!

Hari se holbă la Antic, stupefiat de curajul bărbatului. „Niciodată nu mi-aș putea asuma asemenea riscuri. În mod clar, el urăște haosul cu mai multă pasiune decât mine. Dar în același timp, iubește și Imperiul mai mult."

Clătinând iarăși din cap, vorbi:

– Finalmente, nu planetele haotice îl silesc pe Daneel să colapseze Imperiul, ci *tu*, Horis.

Privirea de surpriză stupefiată de pe chipul lui Antic fu atât de mare, încât Hari se simți incapabil să continue. Se uită spre Daneel, rugându-și în gând prietenul robot să explice, iar acesta rosti cu glasul străvechii Ruellis.

– Nu uita, dragă tinere om, că eu am inventat Ordinul vostru Cenușiu. Îi cunosc capacitățile. Știu prea bine câte milioane se sacrifică în timp ce poartă uniforma aceasta, disprețuiți de celelalte clase și fără nici o mulțumire din partea nimănui. Cu elasticitate și cu puțin ajutor din partea psihoistoriei, ați fi putut chiar reuși să opriți destrămarea vechiului Imperiu, până va fi gata să se nască noua mea capodoperă – *Galaxia*. Dar aici e buba.

Făcu o pauză și urmă:

– Eu mi-l amintesc și pe strămoșul tău Antyok, din vremea când omenirea descoperise o adevărată rasă alienă, care fusese cruțată de terraformatoare. Roboți din toată Galaxia s-au întrunit ca să discute problema. Creaturile aliene erau numai câteva mii, iar omenirea număra deja cinci cvadrilioane, totuși am discutat timp de un an despre primejdia pe care o reprezentau ființele acelea. Oamenii din toate Sectoarele și Provinciile erau plini de entuziasm ca să-i ajute pe non-umani să pornească la drum. Ei reprezentau o incitare la diversitate și în același timp glasuri noi cu care se putea comunica. Unii roboți erau îngrijorați în privința potențialului de declanșare al haosului. Alții extrapolau că, peste numai două mii de ani, alienii ar fi putut deveni o amenințare la adresa oamenilor, dacă li s-ar fi îngăduit să se răspândească printre stele. În sfârșit alții, așa cum a fost cel pe care l-ați cunoscut ca R. Gornon, susțineau că non-umanii trebuiau protejați pe baza unei versiuni extinse a Legii 0. Principalul este că, până la urmă, nici una dintre deliberările noastre robotice nu a contat. În locul nostru secret de întâlnire s-a auzit că alienii ar fi evadat cu nave stelare ce ajunseseră în posesia lor printr-un lanț încâlcit de coincidențe misterioase. Investigatorii au găsit suficiente motive de vinovăție, totuși nu l-au acuzat pe cel care era cu adevărat răspunzător – strămoșul tău, un birocrat umil care cunoștea toate pârghiile necesare manipulării sistemului, pentru a face dreptate în timp ce lăsa impresia unui funcționar inofensiv și anonim.

Era o versiune diferită față de episodul pe care-l povestise Antic în navă, totuși Hari simți un fior auzindu-i confirmarea.

– Simpla ta prezență aici, Horis, încuviință el, arată că elasticitatea aceea nu s-a pierdut. Am fost prim-ministru al Imperiului, mai ții minte? Știu că fișierele de date de pe Trantor sunt fără număr și că nimic nu poate fi distrus complet din ele. Oricine care deține destul talent poate să înfrângă amnezia și să descopere ceea ce dorește să afle despre trecutul omenirii..., iar acum și despre *viitorul* ei. Tu însuți, Horis, ești dovada vie a motivului pentru așa ceva.

– Eu? Te referi la birocrați? La noi, automatele fără chipuri? Contabilii banali și hârțogarii? Vrei să spui că Imperiul trebuie să se prăbușească din pricina *noastră*?

Hari aprobă încet din cap.

– Până acum nu am privit niciodată problema în felul ăsta, dar, pe de altă parte, nu eu sunt cel care dau imboldul decisiv. (Se întoarse către Daneel.) Totul se rezumă la voința umană, așa este? Totul se rezumă la ziua aceea, de peste cinci secole, când un om care *nu greșește niciodată* va trebui să facă o alegere. În ziua aceea, nu va mai trebui să existe o birocrație galactică, nici birouri și cămărițe colbuite, din care să țâșnească intruși surprinzători, ca Horis și amicii lui. Nici proceduri rigide, care să asigure că toate deciziile sunt în mod deliberat impersonale. De fapt, prăbușirea Trantorului nu se referă la haos, nu-i așa, Daneel? Se referă la uciderea minunatei tale invenții, Ordinul Cenușiu, în singurul fel în care *poate* fi ucisă, prin distrugerea totală a fișetelor, a memoriilor calculatoarelor, a oamenilor...

De data aceasta R. Daneel Olivaw nu răspunse. Expresia de pe chipul său era suficientă. Dacă vreun om se îndoise vreodată că un robot nemuritor putea simți durere, toate nesiguranțele ar fi fost anulate dacă ar fi văzut fața de Prometeu a lui Daneel.

– Prin urmare, suntem condamnați să continuăm lupta împotriva beznei... pentru nimic. Să murim la birourile noastre, fără să știm niciodată inutilitatea acestei acțiuni.

Hari își lăsă mâna pe umărul lui Antic.

– Acum trebuie să uiți toate astea. Întoarce-te la dosarele tale și la rapoartele despre soluri. Cunoștințele pe care te-ai străduit așa mult să le dobândești, cu atâta ingeniozitate și curaj, îți vor pricinui numai suferință. Este timpul să le abandonezi, Horis.

Birocratul îl privi sumbru.

– Nu veți aștepta până pe Trantor?

Hari se uită spre Daneel, cerșindu-i în gând o amânare pentru ca Horis să poată cel puțin conversa cu ei pe drumul de întoarcere, dar prietenul său robot îi răspunse printr-un clătinat energic al capului. Antic se dovedise prea imaginativ; știa prea multe șiretlicuri, unele dintre ele cu totul neașteptate.

Simțind verdictul, Cenușiul își îndreptă ținuta, căutând să fie cât mai demn. Îi fu însă imposibil să nu se bâlbâie.

– M-m-mă va durea?

Daneel vorbi cu o expresie liniștitoare pentru orice om.

– Câtuși de puțin. De fapt... s-a și terminat.

10

Ajutați de cele două simuri software, Ioana și Voltaire, găsiră în cele din urmă toate bug-urile sabotoare pe care grupul lui Zorma le plantase la bordul navei. Lodovic răcni entuziast când motoarele reînviară și-și proclamă triumful printr-un țopăit în jurul cabinei de control, exact ca orice bărbat jubilant.

Dors simți tipare emoționale năvălind prin propriile ei subrutine de simulare. În ciuda sentimentului permanent de grabă, fusese straniu de plăcut să lucreze alături de Trema, împărtășind teorii și intuiții, și testând soluții succesive. Îi făcuse plăcere felul extravertit în care el își etalase victoria – care nu diferea prea mult de modul cum obișnuia Hari să reacționeze, ori de câte ori înregistra un succes notabil în modelele psihoistorice.

– *Regret să întrerup această celebrare*, comentă Ioana d'Arc a cărei siluetă subțire, băiețească, apăruse în holoecranul central.

În fundal, Dors putea zări o siluetă bărbătească, purtând o vestă antică de lână și ciorapi lungi – simulacrul cunoscut ca Voltaire – , ascultând cu atenție la o pereche de căști, de parcă ar fi încercat să distingă ceva vag în depărtare.

– *Ne-ați cerut să monitorizăm orice transmisiuni dinspre Pământ. Voltaire mă anunță chiar acum că a detectat un mesaj care utilizează tipare de cod caracteristice celei de-a Doua Fundații. Se pare că provin de la Wanda Seldon, care-și informează tovarășii de pe Trantor că și-a recuperat cu succes bunicul. Conspirația de a-l răpi a eșuat. Peste câteva ore vor pleca de pe Pământ și-l vor duce pe Hari acasă.*

Dors se uită spre Lodovic, care suspină prelung.

– Ei bine, asta-i situația! În ciuda agitației generale, noi nu am contribuit cu nimic. Seldon se află în siguranță și nici măcar nu a trebuit să ne confruntăm cu Daneel pe drum.

Dors se simțea realmente ușurată din ambele puncte de vedere, dar în același timp era cât se poate de firesc să încerce o anumită dezamăgire.

– Cred că-i la fel de bine. Noi suntem doar o pereche de tik-toki bine îmbrăcați.

Lodovic râse încet.

– Cred totuși că nu suntem doar atât. Tu cel puțin ești cu totul specială. În privința asta ar trebui să discutăm mai mult.

Ea încuviință din cap. Părea o idee bună, deoarece aveau multe de vorbit. Totuși, în ciuda sentimentelor contradictorii, era lesne de precizat care îi era principala prioritate.

– Acum trebuie să merg pe Trantor, înțelegi?

– Sunt întru totul de acord. Ai obligații majore și nici nu m-aș gândi să intervin. Ne-am putea însă întâlni după ce s-au rezolvat problemele?

De data asta fu rândul ei să-i ofere un surâs gingaș.

– Se poate aranja. Vrei să te las undeva în drum?

– Voi merge cu tine până la Demarchia. Vreau să verific niște lucruri acolo.

Făcu o pauză scurtă și continuă cu glas scăzut:

– Să fii prudentă pe Trantor, da?

– Mă îndoiesc că cineva ar dori să-mi facă vreun rău, scutură din cap Dors. În plus, mă pot apăra și singură.

– Nu mă tem de răul făcut de alții. Ești vulnerabilă, Dors. Ai fost concepută să fii mai umană decât oricare robot. Legătura ta cu Hari este intensă. Pregătește-te pentru momente grele, când va veni sfârșitul. Dacă dorești să stai de vorbă cu cineva...

Nu mai trebuia adăugat nimic. Tăcerea domni, iar ea preluă controlul navei și o trimise să plonjeze spre primul dintre multele Salturi hiperspațiale ce aveau să-i aducă în centrul Galaxiei. În locul spre care convergeau toate drumurile și unde lui Dors îi mai rămăsese o misiune de seamă de îndeplinit, înainte ca drumul ei să poată fi considerat cu adevărat liber.

„S-a promis că voi putea fi alături de tine înaintea morții, Hari."

Făgăduiala aceea intenționa s-o respecte, mai mult decât orice altceva din Univers.

În decursul ultimului său apus pe Pământ, Hari privi razele gama excitând scintilații deasupra Vechiului Chicago. Perdele ionizate sclipeau și unduiau precum aurorele boreale, atât doar că aici energia lor de activare nu provenea de la un soare îndepărtat, ci chiar din sol. Psihoistoricului i se părea că ar fi putut distinge tipare în cortinele luminoase, aidoma inteligentelor forme vii de artă din grădinile imperiale în ziua în care Antic îi oferise o tabletă de date plină cu indicii ispititoare. Apoi, pe când privea, asemănarea cu o structură organizată dispăru de pe orizontul straniu. Acum strălucirea îi reamintea mai degrabă de Pădurea Shoufeen, unde ordinea fusese abolită și domnea haosul.

Pregătirile pentru plecare se încheiaseră. Peste puțin timp, Hari avea să se îmbarce în nava lui Wanda pentru întoarcerea pe Trantor, la viața sa anterioară – detestat de bărbații și femeile pe care îi exila pe Terminus, temut de actualii conducători imperiali și venerat de o micuță cabală de matematicieni și telepați care erau convinși că el cunoștea cursul viitor al istoriei.

Daneel avea să mai rămână, pentru a pune lucrurile la punct cu pământenii. Trebuiau făcute anumite aranjamente; sarcofagul fisurat trebuia îngropat, astfel încât alții să nu folosească în mod greșit teribila falie din continuumul spațio-temporal.

Din punctul unde se afla acum, în vârful unei coline de sfărâmături, Hari îl putea auzi pe Antic vorbind rapid și surescitat, în vreme ce își împacheta colecția de tipuri de soluri acumulată în decursul vizitei pe o planetă stranie. Ea ar fi putut atrage una sau două lucrări științifice, ceva care să-i lumineze cariera profesională, deși nimic nu ar fi înlăturat stigmatul asociat tuturor celor care lucrau cu „noroi".

Oricum, individul părea fericit. Daneel își făcuse bine treaba.

Simțind tremurături în picioare, Hari se așeză din nou în scaunul-suspensor pe care i-l asigurase Wanda. Avea iarăși nevoie de el, acum când efectul tratamentelor de reîntinerire începuse să treacă. În curând avea să redevină un bătrân fragil și neputincios.

„În curând, voi fi mort."

Așezat, se putea lăsa pe spate, privind spre zenit, acolo unde lumina radiațiilor Pământului ceda în fața scânteierii stelelor – constelații ale căror denumiri strămoșii săi le cunoscuseră, fără îndoială, pe dinafară. Bineînțeles însă configurațiile acelea stelare se modifi-

caseră în douăzeci de mii de ani și Hari se întrebă cum ar fi arătat bolta dacă R. Gornon și-ar fi impus voința și l-ar fi trimis într-o galaxie cu cinci sute de ani mai bătrână. Cu cinci sute de ani mai experimentată în suferință.

Pe poteca acoperită cu grohotiș se auziră pași... prea siguri ca să aparțină unui om. După o pauză lungă, Daneel întrebă:

– Ce vezi acolo sus, prietene?

Hari simți o gheară în gât.

– Viitorul.

– Așa este. Se vede bine?

Psihoistoricul chicoti.

– Un scaun confortabil... un punct înalt din care să privesc... și, desigur, ecuațiile mele. Da, Daneel, văd destule de aici.

– Și nu ești dezamăgit? Mă refer la faptul că ai ratat o călătorie în viitorul acela.

– Nu foarte mult. Este posibil să fi fost interesantă, dar tu ai avut motive s-o oprești și le înțeleg. Probabil că, într-adevăr, aș fi intervenit... (Râse din nou.) În plus, tu vei avea nevoie de un om care nu greșește niciodată, ceea ce nu poate fi cazul meu.

– Ai vreun regret special?

– Unul singur. Îl pot vedea chiar acum.

Arătă spre boltă, puțin în stânga zenitului, dar nu indica o constelație, ci mai degrabă un roi de termeni psihoistorici care plutea în cerul său, mai real în clipa aceea decât stelele pâlpâitoare.

– Explică-mi, te rog, se încruntă Daneel, ce vezi acolo?

Hari își dădu seama că prietenul său nemuritor, capabil să-și extindă percepția vizuală de la raze-X la spectrul radio, era în clipa aceea *invidios*. Cumva, aceasta îi stârni o plăcere ciudată.

– Văd cum Fundația mea, care este întemeiată chiar acum pe Terminus, își începe drumul denivelat spre aventură și glorie. Probabilitățile sunt puternice, pentru cel puțin două secole. Momentul de inerție psihosocial s-a acumulat până la un punct în care aproape că-i pot vedea pe actorii acestei piese. Enciclopediștii, politicienii, negustorii și șarlatanii vor trăi într-o epocă de mari pericole personale. Cu toate acestea, ei vor fi satisfăcuți, pentru că vor simți că participă la ceva cu adevărat măreț. La construirea unei societăți predestinată succesului.

Ridică mâna cealaltă și indică o pâlpâire din atmosfera ionizată a Pământului.

– Aha, ai văzut? O perturbare! Au loc permanent, deşi majoritatea se anulează reciproc. În plus, noi am conceput Fundaţia să fie robustă, să se adapteze cu elasticitate la orice flux şi modificare. Totuşi, când atât de multe atârnă de Plan, să cutezăm să lăsăm destinul omenesc să depindă de reacţiile câtorva milioane de urmaşi ai noştri? Ne putem încrede că ei vor răspunde cu hotărârea şi curajul prezise de ecuaţii?

Clătină încet din cap.

– Nu, nu putem. M-ai convins cu mult timp în urmă de lucrul acesta, Daneel. Devierile de la Plan trebuie corectate! Planul trebuie păstrat pe cursul său, iar pentru asta vom avea nevoie de o mână călăuzitoare. O a *Doua* Fundaţie, care să folosească matematica pentru a urmări fiecare ocoliş şi abatere, iar apoi să aplice presiuni, ici şi acolo, în punctele cuvenite, astfel încât Prima Fundaţie să rămână pe traiectoria stabilită.

Suspină adânc.

– Eu am fost uşor de convins. La urma urmelor, a Doua Fundaţie este o extensie a *mea.* O formă de nemurire. O modalitate prin care pot continua să intervin şi să zgândăresc, chiar şi după ce structura mea fizică a fost consumată de viermi şi preschimbată în ţărâna pe care Horis o admiră într-atât. A Doua Fundaţie ar fi putut să fie ideea lui Yugo Amaryl... oare tu i-ai inspirat-o? În orice caz, simpla vanitate a fost suficientă ca să mă determine să accept. După aceea însă tu ai început să ceri tot mai multe, Daneel. Matematica va fi oare suficientă? Te temeai că succesorii mei nu vor fi îndeajuns de influenţi. O societate de călăuze secrete va avea nevoie de ceva mai puternic decât ecuaţiile, de o putere supraumană, care să le permită să abată regii, primarii şi savanţii de la distragerea gândurilor, readucându-i spre cursul ce le-a fost desemnat. Şi, iată, abia ai făcut această sugestie, că un asemenea instrument apare!

Hari arătă spre orizontul unde Vechiul Chicago pâlpâia cu o strălucire constantă.

– Cadoul tău pentru Planul Seldon – mentalismul! Când a apărut, a trebuit să efectuăm o reformulare realmente majoră a Planului. Din fericire, mutaţia se ivea numai acolo unde doreai tu. Unii telepaţi te vor ajuta la însămânţarea măreţei tale minţi universale, în vreme ce alţii se vor împerechea cu Cei Cincizeci de matematicieni ai mei, creând o rasă nouă, capabilă simultan de calcule şi de magie.

Pe vârful mormanului de dărâmături se aşternu tăcerea. În cele din urmă, Daneel comentă:

– Vezi multe acolo sus, prietene.

– Ah, da, încuviință Hari, văd toate ajustările pe care va trebui să le facem în ecuații, pentru a ține seama de această nouă aristocrație care se va naște în următoarele secole, dezvoltându-și puterea și influența, bizuindu-se tot mai mult pe dominarea mentalistă și tot mai puțin pe matematică. În ciuda tradiției de responsabilitate și datorie, dacă va fi lăsată să decidă, va deveni finalmente o clasă conducătoare. O *rasă* conducătoare. Una pe lângă care orice corp clerical sau familie regală anterioară ar părea niște simpli amatori.

Ridică ochii spre robot.

– Dar ce opțiune avem noi? În cele din urmă, Fundația va înceta să fie distrasă de crize temporare, de competitori galactici și de provocarea expansiunii. Cu timpul, civilizația pe care o stabilim pe Terminus va atinge un nou nivel de încredere... și va aborda inevitabila ei coliziune cu haosul. Din momentul acela, predicțiile noastre devin mult mai aproximative. Ecuațiile psihoistorice arată că șansele de succes ale Fundației se vor reduce până în jurul valorii de șaptezeci la sută.

– Asta nu-i suficient, Hari. Nu-i nici pe departe suficient.

– Așa ai insistat tu, Daneel. Fundația va fi pe cât de puternică, dinamică și plină de empatie poate fi o civilizație umană. Dacă vreo societate va fi vreodată pregătită să înfrunte haosul, să supraviețuiască molimelor solipsismului și să răzbată *dincolo*, numai aceasta va fi! Dar pe de altă parte, dacă va eșua...

– Asta-i buba, Hari.

– Exact. Rămân cam douăzeci și cinci la sută șanse ca omenirea în sine să fie distrusă. Pot înțelege motivul pentru care doreai ceva mai bun. Ai fost silit să faci tot ce-ți stătea în putință ca să ameliorezi probabilitățile. Mai întâi, ai solicitat o societate mentalistă secretă, care să ajute la călăuzirea Primei Fundații, dar ea n-a dus decât la o modificare de câteva procente. Mai rău încă, a introdus perturbații noi – de pildă, resentimentele oamenilor de rând împotriva unei aristocrații telepate. Sau pericol din partea mentaliștilor imorali.

Hari ridică ambele brațe cu un gest brusc.

– Ce mai alegere, nu-i așa? Fie o bătălie pe viață și pe moarte cu haosul, fie o permanentă clasă conducătoare mutantă. Nu-i de mirare că în cele din urmă ai decis că trebuie să existe o a treia soluție! Nu-i de mirare că te-ai străduit să creezi Gaia ca pe o modalitate de înlocuire a Planului Seldon.

Când răspunse, glasul lui Daneel era plin de compasiune și respect profund.

– Munca ta continuă să aibă o mare importanță, Hari. Omenirea trebuie menținută angajată în următoarele secole.

– „Angajată"? Vrei să spui „distrasă", nu-i așa? Cei din Fundația mea vor crede că sunt exploratori îndrăzneți, care țin destinul în palme și care câștigă un viitor mai bun prin propriile lor eforturi, deși ajutați de legile istoriei. Iar apoi, pe neașteptate, le vei prezenta lucrul acesta nou, deja aprobat de un individ care *știe totul*.

– Un om care are întotdeauna *dreptate*, îl corectă robotul.

– Fie cum zici tu, flutură Hari din mână.

Daneel suspină.

– Știu că ai unele rezerve, dar gândește pe termen lung! Dacă în alte galaxii există entități similare minților-meme pe care le-am întâlnit pe Trantor? Dacă ele sunt mai puternice? Poate că au asimilat deja toate formele de viață din galaxiile lor de baștină. Poate că influența lor se întinde chiar acum spre noi. Forța aceea din exterior poate să constituie o amenințare teribilă la adresa omenirii. Putem fi siguri de supraviețuirea voastră numai dacă specia umană este unită, puternică și coerentă, un adevărat supraorganism *Galaxia*.

Hari clipi nedumerit.

– Nu ți se pare un scenariu implauzibil? Sau cel puțin, extrem de îndepărtat?

– Poate că așa este, dar să îndrăznesc să-mi asum riscul acesta? Sunt silit de Legea 0 – și de promisiunea făcută lui Elijah Baley – să vă protejez pe toți, indiferent de suferințe! Indiferent de preț.

Daneel făcu un pas înainte și ridică mâna spre cer.

– În plus, imaginează-ți, Hari! Toate sufletele omenești vor fi în contact reciproc! Toate cunoștințele vor fi împărtășite instantaneu și toate neînțelegerile vor fi anulate. Toate păsările, animalele și insectele vor fi încorporate în rețeaua vastă și unificată. Asta înseamnă seninătatea și înțelegerea finală după care tânjeau înțelepții voștri antici. Și ele pot fi obținute în ceva mai mult de jumătate din timpul pe care-l prezici pentru bătălia finală dintre Fundație și haos.

– Da, încuviință psihoistoricul, există aspecte atrăgătoare, totuși mintea și inima mea continuă să se întoarcă la *Terminus*, aflată în capătul opus al Galaxiei. O planetă micuță, mult asemănătoare acesteia..., bietului Pământ rănit. Orice ai spune, Daneel, probabilitățile *erau* în favoarea celor de acolo. Toți factorii concurau. Ar fi avut o șansă bună...

– Șaptezeci la sută nu este suficient.

– De aceea nu vrei nici măcar să-i lași să încerce?

– Hari, chiar dacă ei reușesc să ajungă la acel legendar *dincolo*, nu poți să știi ce fel de societate vor clădi după aceea! Admiți faptul că în punctul acela socio-ecuațiile explodează în singularități. Perfect, membrii Fundației pot învinge haosul. Ei pot dobândi o nouă și măreață înțelepciune, dar ce va fi după aceea? Ce se va întâmpla cu *următoarea* criză? Psihoistoria nu oferă nici o predicție. Tu și eu suntem orbi în această privință. Habar nu avem ce va urma. Nu deținem capacitatea de a plănui sau de a-i proteja.

Hari aprobă din cap.

– Nesiguranța asta... incapacitatea de prezicere... a fost teroarea vieții mele. Am luptat permanent împotriva ei și în același timp a fost legătura care m-a unit cu tine. Dar acum, când mă apropii de sfârșitul vieții, întrezăresc în ea un soi straniu de frumusețe. Omenirea este aidoma unui prunc care a fost traumatizat și după aceea nu-și mai părăsește creșa, unde se găsește la căldurică și în siguranță. Poate că tu și calvinenii aveți multe opinii diferite, Daneel, dar ambele tabere au prescris *amnezia* ca modalitate de ușurare a traumei noastre colective – o uitare opacă, ceva care dispare în clipa când protectorii noștri aleg să ridice obloanele și să deschidă ușa. Nu ați făcut-o însă niciodată. A ne trata în felul acesta ar fi însemnat o crimă oribilă, dacă n-ar fi fost scuza haosului. Dar chiar și *cu* scuza aceea, nu există o limită? Un punct în care pruncul trebuie lăsat liber, pentru a se confrunta singur cu noile probleme? Pentru a se confrunta cu viitorul pe cont propriu?

Surâse larg și încheie:

– Ne putem doar ruga ca urmașii noștri să fie mai buni decât noi. Nu putem porunci să fie perfecți. Vor trebui să-și rezolve problemele una câte una.

Daneel rămase privindu-l un timp, apoi își feri ochii.

– Poate că voi puteți adopta o asemenea atitudine, spre sfârșitul vieții, dar programarea mea este mai puțin flexibilă. Nu-mi pot asuma riscuri față de supraviețuirea omenirii.

– Înțeleg, totuși gândește-te, Daneel: Dacă Elijah Baley s-ar găsi aici în clipa aceasta, nu crezi că *el* ar fi de acord să riște?

Robotul nu răspunse. Tăcerea se prelungi între ei, iar asta era perfect din punctul de vedere al omului. Continua să privească ecuațiile desenate peste stele, așteptând să reapară ceva.

Ceva ce întrezărise anterior.

Brusc, câțiva dintre factorii plutitori pătrunseră pe o altă orbită, coagulându-se într-un șablon care nu ființa nicăieri altundeva decât în mintea lui Hari. Nici una dintre versiunile existente ale Primului Radiant cu Planul Seldon nu conținea predicția aceea. Poate că nu era decât halucinația unui bătrân, sau poate că, din toate lucrurile noi pe care le aflase în decursul acestei ultime aventuri, se năștea o proprietate necunoscută până atunci.

Oricare ar fi fost explicația, îl făcu să zâmbească.

„Ah, iată-te din nou! Ești real, sau doar o manifestare a dorințelor mele?"

Tema era a unui cerc – revenirea la origini.

Hari privi spre Daneel, fără îndoială persoana cea mai nobilă pe care o cunoscuse vreodată. După douăzeci de mii de ani, luptându-se pentru binele omenirii, robotul nu descurajase și nu se înclinase; era la fel de hotărât ca întotdeauna să-și poarte stăpânii spre o destinație sigură, fericită și protejată.

„Cu siguranță, își va respecta făgăduiala finală. O voi mai vedea pentru ultima dată pe iubita mea soție."

Deoarece trăise mai intim cu un robot decât cu oricare om, Hari nutrea simpatie pentru Zorma și Cloudia, care doreau o unitate mai mare între cele două rase. Poate că, peste secole, conceptul lor avea să ducă, prin combinare, la o mixtură fertilă. În prezent însă, speranțele și planurile le erau irelevante. În clipa de față numai două versiuni ale destinului aveau șanse reale de succes. Pe de o parte, *Galaxia* lui Daneel..., iar pe de altă parte, forma scânteietoare pe care Hari o zărea acum plutind pe cer deasupra sa.

– Copiii noștri s-ar putea să te surprindă, Daneel, rupse el în cele din urmă tăcerea prelungă.

Reflectând rapid, prietenul său răspunse:

– Copiii aceștia... te referi la urmașii celor exilați pe Terminus?

Hari încuviință din cap.

– Peste vreo cinci sute de ani din clipa asta, vor alcătui deja un popor variat și mândru atât de societatea, cât și de individualitatea sa. Poate că vei păcăli majoritatea roboților cu omul tău care „are întotdeauna dreptate", însă mă îndoiesc că mulți din Fundație îl vor accepta.

– Știu, recunoscu Daneel cu durere în glas. Împotriva asimilării de către Gaia se va opune rezistență. Va urma o panică mioapă, poate chiar violențe. Totul însă inutil pe termen lung.

– Nu cred că înțelegi exact situația, zâmbi psihoistoricul. Nu trebuie să te îngrijoreze *rezistența*. Primejdia cea mai mare pentru planul tău o constituie o modalitate bizară de *acceptare*.

– Ce vrei să spui?

– Mă întreb ce te face să fii atât de sigur că nu *Gaia* va fi cea asimilată? Poate că societatea viitoarei Fundații va fi atât de puternică, diversă și deschisă, încât îți va absorbi pur și simplu inovația, îi va înmâna lui Gaia acte de cetățenie, apoi va continua în direcții și mai măreațe.

Daneel îl fixă cu privirea.

– Îmi... este greu să-mi imaginez așa ceva.

– Nu uita că face parte din tiparul urmat de viață din clipa când s-a târât afară din supa primordială. Simplul este încorporat în complex. În ciuda puterii și gloriei lor, Gaia și *Galaxia* sunt entități simple. Poate că frumusețea și puterea lor va fi doar o părticică din ceva mult mai mare. Ceva mai divers și mai măreț decât ți-ai închipuit vreodată.

– Nu pot accepta asta. Pare riscant. Nu există nici o asigurare...

– Dragă prietene, izbucni Hari în râs, amândoi am fost obsedați mereu de predictabilitate. Uneori însă trebuie pur și simplu să înțelegi... Universul nu ne aparține, ca să-l putem controla.

Deși își simțea trupul slăbit, se ridică puțin mai sus în scaunul plutitor.

– Uite ce-i, îți propun un pariu.

– Un pariu?

Bătrânul aprobă din cap.

– Dacă va fi așa cum spui tu și Gaia îi asimilează pe toți, creând finalmente o *Galaxia* vastă și unitară, răspunde-mi la o întrebare: va mai fi nevoie de *cărți*?

– Bineînțeles că nu. Prin definiție, toți membrii colectivității vor cunoaște, aproape instantaneu, tot ceea ce este învățat de ceilalți. Cărțile, indiferent sub ce formă, constituie o tehnică de transmitere a informațiilor între minți distincte.

– Aha! Iar această asimilare ar trebui să se încheie peste... să zicem, șase sute de ani din clipa asta? Cel mult șapte sute?

– Așa ar trebui.

– Pe de altă parte, să presupunem că *eu* aș avea dreptate. Imaginează-ți că Fundația mea se dovedește mai puternică, mai înțeleaptă și mai robustă decât te aștepți tu, Wanda, sau oricare robot. Poate că te va înfrânge, Daneel. Membrii ei pot decide să respingă

influența exterioară a roboților, a mentaliștilor oameni sau chiar a minților cosmice atotînțelepte. *Sau* poate că vor accepta *Galaxia* ca pe un cadou minunat, o vor încorpora în cultura lor și-și vor continua drumul. În ambele cazuri, diversitatea și individualismul uman vor dăinui sub o formă oarecare. Atunci va mai fi nevoie de cărți! Poate chiar de o *Enciclopedie Galactică.*

– Crezusem însă că *Enciclopedia* nu era decât un tertip, menit să poată începe Fundația pe Terminus.

– Asta este altă discuție, flutură Hari din mână. Vor exista enciclopedii, deși poate că nu din capul locului. Dar întrebarea cu care ne confruntăm acum, subiectul pariului nostru, este: *Peste o mie de ani se vor mai publica ediții ale* Enciclopediei Galactice? Dacă planul tău *Galaxia* reușește, în forma sa pură și simplă, peste un mileniu nu vor mai exista cărți sau enciclopedii. Însă dacă *eu* am dreptate, oamenii vor continua să creeze și să publice compendii de cunoștințe. Poate că vor împărtăși nenumărate percepții și intimități, folosindu-se de puterile mentaliste, așa cum cei din ziua de azi se folosesc de holoviziune. Cine poate ști? Ei însă își vor păstra și un grad de individualitate, continuând să comunice între ei în modalitățile tradiționale. Dacă dreptatea va fi de partea mea, Daneel, *Enciclopedia* va înflori... împreună cu copiii noștri... și cu prima mea iubire. Fundația.

Hari Seldon se cufundă într-o reflecție tăcută, pe care R. Daneel Olivaw i-o respectă.

În curând Wanda avea să urce panta aceasta, o colină gata să se năruie alcătuită din sfărâmăturile anterioarelor civilizații umane, ca să-l ia și să pornească spre Trantor... și poate spre o reîntâlnire aparte căreia îi ducea dorul.

Pentru moment însă, Hari admiră panorama care se întindea deasupra capului său – peisajul galactic impregnat de iubita sa matematică. Privi cerul împestrițat de radiații și salută Haosul, vechiul lui dușman.

„În sfârșit, te cunosc", se gândi.

„Tu ești tigrul care ne vâna. Tu ești gerul iernii, cuțitul sfredelitor al foametei... trădarea surprinzătoare... sau boala care lovește fără avertisment, lăsându-ne să ne întrebăm: *De ce?*

Tu ești fiecare obstacol cu care s-a confruntat omenirea și pe care, finalmente, l-a depășit, devenind cu fiecare triumf puțintel mai

înțeleaptă și mai puternică. Tu ești testul încrederii noastre... capacitatea noastră de a persista și învinge.

Am avut dreptate să mă lupt cu tine... totuși, fără opoziția ta, omenirea n-ar fi nimic și niciodată n-ar fi putut exista o victorie."

Haosul, înțelegea el acum, era însăși substanța fundamentală din care îi evoluaseră ecuațiile. Și viața în sine.

Oricum, ar fi fost inutil să-i mai poarte pică. În scurt timp, moleculele lui aveau să se alăture Haosului în eternul său dans.

Dar acolo sus, printre stele, visul lui de o viață continua să trăiască.

Vom ști. Vom înțelege și vom crește mai presus de toate limitele ce ne încătușează.

Cu timpul, vom fi mai măreți decât ne-am imaginat vreodată că ar fi posibil."

MULȚUMIRI

Printre „experții în Asimov" care mi-au oferit sfaturi și idei s-au numărat profesorii Donald Kingsbury, James Gunn și Joseph Miller, alături de Jennifer Brehl, Attila Torkos, Alejandro Rivero și Wei-Hwa Huang. Comentarii foarte utile au adus Stefan Jones, Mark Rosenfelder, Steinn Sigurdsson, Joy Crisp, Ruben Krasnopolsky, G. Swenson, Sean Huang, Freddy Hansen, Michael Westover, Christian Reichardt, Melvin Leok, J. V. Post, Benjamin Freeman, Scott Martin, Robert Hurt, Anita Gould, Joseph Cook, Alberto Monteiro, R. Sayres, N. Knouf, A. Faykin, Michael Hochberg, Adam Blake, Jimmy Fung și Jenny Ives. Sara Schwager și Bob Schwager au fost redactori conștiincioși și cu ochi ageri. Le sunt de asemenea recunoscător lui Janet Asimov, John Douglas, Ralph Vicinanza și în primul rând lui Cheryl Brigham, ale cărei lecturi atente au depistat multe erori, ale cărei mâini le-au înlocuit pe ale mele în momentele de criză și care a făcut ca viața să meargă mai departe atunci când mă simțeam ca un robot defect.

Citatul din Partea a VI-a, despre *Evanghelia Uniformității*, provine din cartea lui Alfred North Whitehead, *Știința și lumea modernă*, 1925.

POSTFAȚĂ

Niciodată nu este ușor să scrii într-un univers care a fost creat de alt autor (în cazul acesta, excepțional). Mai ales când, din nefericire, autorul acela nu mai există, ca să-l poți consulta în scris, telefonic, sau la un pahar de bere. Trebuie să-i studiezi opera, pentru a crea un episod nou care să fie coerent cu cărțile sale și în același timp să contribui cu idei noi, care *lui* să-i fi plăcut să le citească. În cazul acesta, toți cei trei autori ai celei de a Doua Trilogie a Fundației – Greg Bear, Gregory Benford și eu – s-au simțit obligați de logica universului lui Isaac Asimov să adauge elementul-cheie al *haosului* – o oribilă boală mintală, care-i afectează pe toți oamenii. Isaac a lăsat o mulțime de indicii în această privință, îngăduind astfel ca inovația noastră să fie omogenă în ansamblul romanelor lui. În plus, haosul explică principala trăsătură evidentă a istoriei sale viitoare – o amnezie care slăbește cvadrilioane de oameni timp de sute de generații.

Aș putea elabora despre motivele pentru care am scris acest nou roman în felul în care am făcut-o, însă deocamdată voi renunța la orice comentarii, mulțumindu-mă să spun că povestea lui Hari Seldon nu mi se pare deloc încheiată! Așa cum obișnuia adesea Isaac, am presărat o mulțime de aluzii prin *Triumful Fundației*, pe care alții le pot folosi într-o bună zi, dacă vor dori. Aluzii ce culminează prin două pagini ironice, pe care m-am gândit să le includ ca final al cărții de față. Totuși, în loc să agit apele, poate că le voi publica altundeva, cândva. Ele nu fac parte din *Triumful Fundației*, ci sunt mai degrabă un vis despre ceea ce s-ar fi putut întâmpla în continuare.

De aceea sunt atât de amuzante conversațiile noastre permanente despre destin. Așa izbutim să zgândărim viitorul, să-l explorăm prin experimente și fantezii. Să descoperim erorile ce trebuie evitate. Și să găsim posibilități pe care nepoții noștri le pot considera de la sine înțelese.

TABLOU SINOPTIC AL UNIVERSULUI „FUNDAȚIA ȘI ROBOȚII"

1982 E.C.

Nașterea lui Susan Calvin. Întemeierea companiei „Roboții Americani" [*Eu, robotul*[2]].

2007 E.C.

Angajarea lui Susan Calvin la „Roboții Americani", unde va ajunge robopsiholog-șef [*Eu, robotul*].

Începutul secolului XXI

Înflorirea unei renașteri tehnico-sociale pe Pământ. Dezvoltarea roboților pozitronici, controlați de cele Trei Legi ale roboticii [*The Complete Robot*[3]]. Hiperpropulsia atomică permite cea dintâi călătorie interstelară încununată de succes [*Eu, robotul*]. În urma unui accident, Joseph Schwartz pornește într-o călătorie temporală care îl va purta la 10 000 de ani în viitor [*O piatră pe cer*[4]].

2064 E.C.

Moartea lui Susan Calvin [*Eu robotul*]. Omenirea începe colonizarea unor planete, printre care Aurora. Primele explozii de haos afectează civilizația, distrugând încrederea oamenilor. Pe Pământ, cetățenii se îngrămădesc în subteran, interzicând roboții în orașe. Spațienii pierd empatia. Deteriorarea relațiilor dintre Pământ și planetele spațiene [*Triumful Fundației*].

Cu 300 de ani înaintea evenimentelor din *Caverne de oțel*

Colonizarea Solariei (ultima lume spațiană) de către planeta Nexon [*Soarele gol*[5]]. Declinul culturii spațiene, ajunsă dependentă de roboți. Aurorianul Han Fastolfe creează robotul umaniform R. Daneel Olivaw.

Aprox. 3500 E.C.

Întemeierea lui Spacetown lângă Orașul New York. R. Daneel Olivaw capătă misiunea de a lucra împreună cu detectivul pământean Elijah Baley [*Caverne de oțel*[6]].

1 an mai târziu

Elijah Baley și Daneel Olivaw efectuează o anchetă pe Solaria [*Soarele gol*]. Fastolfe devine influent în guvernul aurorian și sprijină noua emigrare a pământenilor.

Opoziția, condusă de Kelden Amadiro, dorește ca spațienii să terraformeze și să populeze noi planete [*Roboții de pe Aurora*[7]].

2 ani mai târziu

Elijah Baley întreprinde o investigație pe Aurora, însoțit de Daneel Olivaw și Giskard Reventlov, un robot telepat. Aurora îngăduie Pământului să colonizeze planete noi. Giskard sugerează că pământenii trebuie să-și construiască alte lumi, lipsite complet de roboți [*Roboții de pe Aurora*].

2 ani mai târziu

Începerea celui de-al doilea val de emigrări de pe Pământ, condus de Ben Baley. Prima planetă colonizată este botezată Lumea lui Baley [*Roboții și Imperiul*[8]]. Creșterea rapidă a numărului de planete colonizate. Încordarea relațiilor dintre planetele coloniștilor și cele ale spațienilor [*Roboții și Imperiul*].

La 37 de ani după evenimentele din *Caverne de oțel*

Moartea lui Elijah Baley pe Lumea lui Baley [*Roboții și Imperiul*].

La 196 de ani după evenimentele din *Caverne de oțel*

Kelden Amadiro și Levular Mandamus încep să plaseze amplificatori nucleari pe Pământ, ca să se răzbune pentru înfrângerea suferită [*Roboții și Imperiul*].

La 200 de ani după evenimentele din *Caverne de oțel*

Moartea lui Han Fastolfe. Dispariția populației de pe Solaria. Daneel Olivaw și Giskard Reventlov formulează Legea 0 a roboticii, care să controleze cele Trei Legi originale. Giskard îi conferă lui Daneel capacități telepate. Amadiro și aliații săi activează amplificatorii, pentru a face Pământul radioactiv și nelocuibil. Giskard îngăduie acțiunea din considerente legate de Legea 0, pentru a încuraja dispersarea omenirii, apoi moare din pricina conflictelor cu Legea 1 [*Roboții și Imperiul*]. Începerea Marii Diaspore (emigrația finală).

Majoritatea roboților se împart în două tabere. Giskardenii conduși de Daneel urmează religia noii Legi 0, pe care calvinenii o consideră erezie. Izbucnirea războiului civil robotic, în mare parte necunoscut oamenilor, care părăsesc Pământul otrăvit. Operând sub programe auroriene, nave automate străbat Galaxia în fața valului de coloniști, terraformând și pregătind planetele pentru colonizare. Ulterior, entitățile-meme vor afirma că acțiunea aceasta a distrus rase extraterestre. Memele evadează spre Centrul Galactic [*Teama Fundației*, *Fundație și haos*].

La 301 ani după evenimentele din *Caverne de oțel*

Planeta Inferno, colonizată de spațieni, este sortită pieirii cauzate de o catastrofă ecologică și culturală. Construirea de roboți care operează conform unor Legi Noi, ce le oferă mai multă flexibilitate și libertate. Specialiștii coloniști ajută la terraformarea planetei [*Caliban*[9]]. Ostilitatea față de roboții Legilor Noi devine evidentă [*Inferno*[10]]. O cometă lovește planeta. Contopirea culturilor spațiene și coloniste previne colapsul social [*Utopia*[11]]. Războiul civil robotic interstelar ajunge la Inferno. Roboții Legilor Noi sunt distruși sau se ascund [*Triumful Fundației*].

Aprox. 1200 î.E.G. (înaintea Erei Galactice)

Planeta Rhodia și Regatele Nebulare, conduse de familia nobililor Hinriad, răstoarnă Tyrannienii de la conducere și redescoperă democrația [*Pulbere de stele*[12]]. Stingerea treptată a planetelor spațiene decadente. Încheierea colonizării Galaxiei [*Fundația și Pământul*[13]]. R. Daneel Olivaw formulează Legile Codificării, stabilind limitele inteligenței artificiale [*Teama Fundației*]. În lupta împotriva haosului sunt introduse efectele de atenuare: amnezia istorică, encefalita și dispozitivele de persuasiune mentalistă giskardene. Mintea umană, societatea și tehnologia stagnează. Unii oameni și grupuri de roboți luptă împotriva amneziei [*Triumful Fundației*].

Aprox. 500 î.E.G.

Republica Trantoriană, formată din cinci planete, devine Confederația Trantoriană, apoi Imperiul Trantorian [*Curenții spațiului*[14]]. R. Daneel Olivaw folosește primele „legi ale omenirii" pentru a ghida Imperiul. Originea oamenilor este uitată.

200 î.E.G.

Jumătate din planetele locuite ale Galaxiei fac parte din Imperiul Trantorian. Trantor sprijină rebeliunea planetei Florina împotriva opresiunilor planetei Sark [*Curenții spațiului*].

1 E.G. (12500 E.C. = aprox. la 8 000 de ani după Marea Diasporă)

Imperiul Trantorian devine Imperiul Galactic. Începutul calendarului galactic.

827 E.G.

Apariția lui Joseph Schwartz (proiectat în viitor). Pământul radioactiv și slab populat încearcă să se răscoale împotriva Imperiului, folosind o armă bacteriologică. Rebeliunea este dejucată, grație parțial lui Schwartz și unui amplificator mentalist. Inițial, Imperiul ajută Pământul să-și revină, apoi efortul este abandonat în mod misterios [*O piatră pe cer*, *Triumful Fundației*].

Aprox. 900 E.G.

Evacuarea silită a Pământului inospitalier. Întemeierea coloniei de pe planeta Alfa [*Fundația și Pământul*[15]].

975 E.G.

Pe o planetă pustie este descoperită o rasă alienă, care va fi strămutată pe Cefeus 18. Ulterior, ea evadează în mod misterios, dispărând din Galaxie [*Fundătura*[16]].

Aprox. 2000 E.G.

Daneel Olivaw și R. Yan Kansarv stabilesc o bază de producție și reparare a roboților pe îndepărtata planetă Eos [*Fundație și haos*]. Faimoasa Ruellis ajută la stabilirea principiilor bunei guvernări paternaliste, amplificând stabilitatea unei societăți neschimbătoare opusă haosului [*Triumful Fundației*].

Aprox. 3000 E.G.

În timpul unei explozii de haos, simulacrele antice de personalitate Voltaire și Ioana d'Arc susțin o dezbatere despre inteligența mașinilor [*Teama Fundației*]. Sprijinită de roboții calvineni, împărăteasa Shoree-Harn încearcă, fără succes, să introducă un nou calendar și să scuture rigiditatea socială.

8789 E.G.

Începerea unei noi „renașteri" pe planeta Lingane, care după opt ani se prăbușește în haos [*Triumful Fundației*].

11865 E.G.

Pe Eos este construit robotul umanoid Dors Venabili [*Teama Fundației*].

11867 E.G.

Singura colonie umană extragalactică este abandonată în Marele Nor al lui Magellan. Datele respective sunt ținute secrete [*Fundație și haos*].

11988 E.G.

Nașterea lui Hari Seldon și a lui Cleon I. Daneel Olivaw știe că Imperiul se destabilizează, pe de o parte datorită frecventelor explozii de haos. Legea 0 îl silește să intervină în mod activ, mai întâi ca șef de stat major, apoi ca prim-ministru [*Preludiul Fundației*[17]]. Experimentele sale genetice secrete duc la apariția geniului matematic al lui Hari și a oamenilor mentaliști [*Triumful Fundației*].

12010 E.G.

Cleon I devine Împărat [*Preludiul Fundației*].

12020 E.G.

Hari Seldon ține conferințe despre posibilitatea psihoistoriei. Daneel îl convinge să dezvolte o știință practică pentru a ajuta salvarea Imperiului. Dors Venabili devine soția lui Seldon. Ei adoptă un băiat, Raych. Seldon și Yugo Amaryl încep să confere substanță psihoistoriei [*Preludiul Fundației*].

12028 E.G.

Roboții calvineni conduși de R. Plussix se mută pe Trantor și descoperă documente istorice datând din epoca lui Shoree-Harn și simurile Voltaire și Ioana d'Arc. Ei ajută la producerea unei noi „renașteri" pe planeta Sark [*Teama Fundației*]. Seldon contribuie la îndepărtarea lui Laskin Joranum din viața politică. Daneel demisionează din funcția sa. Cleon I îl numește pe Seldon prim-ministru [*Eto Demerzel*[18]]. Voltaire și Ioana pătrund în Supereșeaua trantoriană, unde se întâlnesc cu memele antice, declanșând o rebeliune printre roboții „tik-tok", care ucid mulți

dintre tovarășii pozitronici ai lui Daneel. Seldon încheie un târg pentru a îndepărta memele de pe Trantor. Renașterea Sark se prăbușește în haos [*Teama Fundației*].

12038 E.G.

Moartea lui Cleon I [*Cleon I*[19]]. Junta militară preia puterea. Seldon demisionează din funcția de prim-ministru [*Dors Venabili*[20]].

12040 E.G.

Nașterea lui Wanda Seldon, fiica lui Raych [*Dors Venabili*]. Începerea unei noi „renașteri" pe planeta Madder Loss. Colapsul acesteia zguduie societatea galactică [*Fundație și haos*].

12048 E.G.

„Moartea" lui Dors Venabili și prăbușirea juntei [*Dors Venabili*]. Întronarea împăratului-marionetă Agis al XIV-lea. Puterea reală se găsește în mâinile Comisiei pentru Siguranța Publică [*Wanda Seldon*[21]]. Daneel o aduce pe Dors pe baza Eos pentru reparații [*Fundație și haos*].

12052 E.G.

Nașterea lui Bellis Seldon. Hari Seldon descoperă capacitățile mentaliste ale Wandei și încearcă, fără succes, să găsească oameni cu capacități similare. Ecuațiile psihoistorice prezic colapsul inevitabil al Imperiului. Echipa lui Seldon pune la cale un plan de salvare a cunoașterii umane și de creare a unui al Doilea Imperiu, prin intermediul Fundației. Moartea lui Yugo Amaryl [*Wanda Seldon*].

12058 E.G.

Raych, Manella și Bellis se mută pe Santanni, unde a început o Nouă Renaștere. Provincia Anacreon caută să-și obțină independența. Pe Santanni izbucnește haosul, Raych moare și familia lui se pierde în spațiu. Mentalistul Stettin Palver se alătură Proiectului Seldon [*Wanda Seldon*].

12067 E.G. = 1 E.F. (E.F. = Era Fundației)

Întronarea împăratului-marionetă Klayus I. Hari Seldon este judecat și Comisia pentru Siguranța Publică exilează Fundația Enciclopediei pe Terminus. Începutul calendarului Fundației [*Fundația*[22]]. Puternica mentalistă Vara Liso este implicată în

vânătoarea roboților „eterni" organizată de Farad Sinter. Roboții calvineni eșuează în complotul de sabotare a Proiectului Seldon și de împiedicare a lui Daneel să controleze istoria omenirii [*Fundație și haos*].

12068 E.G. = 2 E.F.

Domnia împăratului-marionetă Semrin. Membrii Fundației Enciclopedia sunt exilați pe Terminus. Daneel plănuiește să-i folosească pe mentaliștii umani pentru a concepe o supraminte, Gaia. Distrugerea a milioane de arhive antice. Pe planeta Ktlina, o Nouă Renaștere este devorată de haos. Un robot eretic încearcă să-l trimită pe Seldon în viitor, dar este împiedicat de Daneel. Mors Planch plonjează în viitor [*Triumful Fundației*].

12069 E.G = 3 E.F.

Moartea lui Hari Seldon. Moartea comisarului-șef Linge Chen. Înlocuirea lui nu este remarcată decât pe Trantor și în împrejurimi. La periferia Imperiului, psihoistoricii provoacă secesiune [*Originistul*[23]].

50 E.F. (12116 E.G.)

Declararea independenței lui Anacreon, care separă Terminus de Imperiu. Holograma lui Seldon explică scopul real al Fundației [*Enciclopediștii*[24]]. Terminus oferă sprijin științific regatelor vecine, echilibrându-le puterea [*Primarii*[25]].

80–195 E.F.

Fundația își dezvoltă o autoritate cvasi-religioasă asupra regatelor vecine [*Primarii*], după care se bazează mai mult pe influența economică [*Negustătorii, Marii Negustători*[26]].

195 E.F.

În timpul domniei lui Cleon al II-lea, generalul imperial Bel Riose începe campania împotriva Fundației, cucerind teritorii întinse, dar Cleon recheamă flota, așa cum prezisese psihoistoria [*Generalul*[27]].

Aprox. 260 E.F.

Dagobert al VIII-lea conduce rămășițele Imperiului. Trupele rebelului Gilmer cuceresc Trantorul. A Doua Fundație protejează Biblioteca Galactică, apoi semnează un armistițiu cu Gilmer [*Trantor se prăbușește*[28]].

Aprox. 300 E.F.

Imperiul lui Dagobert al IX-lea se reduce la douăzeci de planete conduse de Neotrantor. Catârul, un mutant cu puteri mentaliste deosebite, cucerește Fundația, deviind cursul Planului Seldon [*Catârul*[29]]. Catârul înființează Uniunea Lumilor și pornește să descopere a Doua Fundație [*Catârul în căutare*[30]].

Aprox. 305 E.F.

Folosindu-se de mentalism, membrii celei de-a Doua Fundații îl modifică pe Catâr, care renunță să-și extindă cuceririle [*Catârul în căutare*].

Aprox. 310 E.F.

Moartea Catârului. Fundația recâștigă putere, dar în același timp începe să studieze științele mintale neglijate, punând din nou în pericol Planul Seldon [*Fundația în căutare*[31]].

376 E.F.

Fundația caută a Doua Fundație, temându-se de controlul ei mentalist. Abătând această căutare printr-un șiretlic, a Doua Fundație continuă să opereze în secret pe Trantor (Sfârșitul Stelei) [*Fundația în căutare*]. Daneel Olivaw eliberează supra-mintea Gaia.

498 E.F.

Supra-mintea Gaia îi oferă lui Golan Trevize („omul care are întotdeauna dreptate") opțiunea între un Imperiu construit prin forță fizică, unul condus de mentaliștii celei de-a Doua Fundații și o versiune galactică a lui Gaia, numită... *Galaxia*. Nu sunt prezentate alte opțiuni și nu sunt consultați alți oameni. Trevize alege *Galaxia*. Încep pregătirile pentru asimilarea treptată a omenirii în supra-mintea colectivă [*Marginea Fundației*[32]].

499 E.F.

Trevize pornește într-o călătorie, căutând să-și explice alegerea făcută. Pe Solaria, el constată că locuitorii dispăruți ai planetei au devenit o rasă nouă. Ajungând pe Pământ, îl întâlnește pe R. Daneel Olivaw, ale cărui acțiuni până în acest moment au fost impuse de Legea 0. Trevize înțelege că o soluție viabilă trebuie să țină seama de roboți, solarieni, meme, mutanți și orice alte tipuri de inteligențe. Este posibil ca răspunsul corect să nu fie simplificarea [*Fundația și Pământul*].

520 E.F.

Prima Comisie de Investigare a Coagulării Galactice se întrunește pe planeta Pengia. Urmează Marile Dezbateri asupra Destinului care durează 180 de ani, întrerupte de valuri de violență, amnezie și haos. Reizbucnesc războaiele civile robotice. Civilizația Fundației se apropie de confruntarea finală cu Gaia și Haosul [*Triumful Fundației*].

1020 E.F.

A 116-a ediție a *Enciclopediei Galactice* [*Fundația*].

1054 E.F.

A 117-a ediție a *Enciclopediei Galactice* [*Triumful Fundației*].

Compilat de Attila Torkos, 1998

NOTE

[1] Condiment preparat din coriandru, șofran de India, chimion, piper și alte mirodenii (n. trad.).

[2] Ed. Teora, 1994 (n. trad.).

[3] *The Complete Robot* (Doubleday, 1982) (n. trad.).

[4] Ed. Teora, 1994 (n. trad.).

[5] Ed. Teora, 1993 (n. trad.).

[6] Ed. Univers, 1992 (n. trad.).

[7] Ed. Teora, 1996 (n. trad.).

[8] Ed. Teora, 1996 (n. trad.).

[9] *Caliban* (Ace Books, 1993) de Roger MacBride Allen (n. trad.).

[10] *Inferno* (Ace Books, 1994) de Roger MacBride Allen (n. trad.).

[11] *Utopia* (Ace Books, 1996) de Roger MacBride Allen (n. trad.).

[12] Ed. Teora, 1994 (n. trad.).

[13] Ed. Nemira, 1994 (n. trad.).

[14] Ed. Teora, 1994 (n. trad.).

[15] Ed. Nemira, 1994 (n. trad.).

[16] În volumul *Perioada Campbell* (Ed. Teora, 1998) (n. trad.).

[17] Ed. Nemira, 1993 (n. trad.).

[18] În *Fundația renăscută* (n. trad.).

[19] În *Fundația renăscută* (n. trad.).

[20] În *Fundația renăscută* (n. trad.).

[21] În *Fundația renăscută* (n. trad.).

[22] Ed. Nemira, 1993 (n. trad.).

[23] În volumul *Prietenii Fundației* (Ed. Nemira, 1995) (n. trad.).

[24] În *Fundația* (n. trad.).

[25] În *Fundația* (n. trad.).

[26] În *Fundația* (n. trad.).

[27] În *Fundația și Imperiul* (n. trad.).

[28] În volumul *Prietenii Fundației* (Ed. Nemira, 1995) (n. trad.).

[29] În *Fundația și Imperiul* (n. trad.).

[30] În *A Doua Fundație* (Ed. Nemira, 1994) (n. trad.).

[31] În *A Doua Fundație* (n. trad.).

[32] Ed. Nemira, 1994 (n. trad.).

www.teora.ro

Trilogia Fundației a lui Isaac Asimov reprezintă unul dintre vârfurile SF-ului mondial. Istorie monumentală a unui Imperiu Galactic intrat în declin și a societății secrete de savanți care, folosind psihoistoria, încearcă să scurteze inevitabila Epocă Întunecată ce va urma, *Fundația* a lansat multe dintre temele familiare ale SF-ului modern. Cu permisiunea reprezentanților patrimoniului „Isaac Asimov", trei dintre cei mai buni scriitori de SF ai zilelor noastre au colaborat pentru a încheia saga pe care Marele Maestru a lăsat-o neterminată.

„A Doua Trilogie a Fundației" începe cu ***Teama Fundației*** scrisă de Gregory Benford, care prezintă perioada de început a creării Fundației de către Hari Seldon. Istoria dramatică a prăbușirii lui Seldon și a primelor semne ale rebeliunii roboților este descrisă în ***Fundație și haos*** de Greg Bear. În ***Triumful Fundației*** de David Brin, Seldon se găsește pe punctul de a risca totul pentru cunoaștere... și pentru puterea pe care o aduce aceasta.

Întemnițat pe Trantor, planeta de oțel, Seldon știe că a Doua Fundație se dezvoltă în secret pe îndepărtata planetă Terminus, aflată în siguranță sub conducerea Celor Cincizeci. Văzându-și munca încheiată, el este pregătit să se stingă în pace... dar află despre o nouă teorie care ar putea explica Planetele Haotice ce amenințaseră Fundația încă din clipa întemeierii acesteia.

Seldon evadează de pe Trantor și cutreieră Galaxia folosind șuntul stelar, conexiunea gaură-de-vierme și, în cele din urmă, o navă particulară, pentru a căuta răspunsul la ceea ce consideră că ar fi ultima enigmă. Va descoperi însă un ghem încâlcit de ambiții, îndoieli și trădări. Lodovic Trema, care nu mai este supus limitărilor celor Trei Legi ale roboticii, îi adună pe roboții rebeli într-o conspirație întinsă în tot Imperiul, iar Daneel Olivaw, care și-a devotat 20.000 de ani slujirii omenirii, are acum un stăpân nou.

Însăși Fundația secretă se află în pericol. Sunt oare suficienți Cei Cincizeci ca să asigure viitorul omenirii? Sau a Doua Fundație îi va succeda Primei, doar ca să se prăbușească în fața puterilor haosului care l-au derutat și ademenit pe Hari Seldon din capul locului?

Triumful Fundației este apogeul perfect pentru cea mai ambițioasă și încununată de succes întreprindere SF de la sfârșitul secolului XX; o realizare pe care Asimov însuși a inițiat-o și pe care ar fi aprobat-o cu siguranță.

David Brin este licențiat în astronomie și fizică aplicată, dar s-a dedicat de mulți ani carierei de scriitor. A câștigat de două ori premiul Hugo la categoria roman pentru *The Uplift War* și *Startide Rising*, cea din urmă carte obținând și premiul Nebula; de asemenea, a câștigat premiul Hugo la categoria povestire. Romanul său *Poștașul* a fost ecranizat, avându-l în rolul principal pe Kevin Costner.

Editura **Teora**
SF TRIUMFUL FUNDATIEI
Cod: 0631

SF 45